

4.
2

Incipit tabula Primi libri q̄ dicitur speculū
Istori de summo bono. Et sūt libri tres.

Q uod deus sūm⁹ et incōmutabilis sit. .1.	
Q̄d immēsus ⁊ omnipotēs sit deus. .2.	
Q̄d inuisibilis sit deus. .3.	
Q̄d ex creature pulchritudine agnoscat̄ de⁹. .2.	
Q̄d ex nr̄o quedā sp̄ties ad deū referant̄. .7.	
Q̄d deo nulla tēporū successio ascribitur. .6.	
De temporibus. .1.	
De mundo. .8.	
Vñ malum sit inuentum. .9.	
De angelis. .10.	
De homine. .11.	
De anima ceterisq; sensibus. .12.	
De sensibus carnis. .13.	
De cristo. .12.	
De spiritu sancto. .17.	
De ecclesia ⁊ heresibus. .19.	
De hereticis. .18.	
De gentibus. .18.	
De lege. .19.	
De septem regulis legis. .20.	
De differentia testamentorum. .21.	
De simbolo ⁊ oracōne dominica. .22.	
De baptismo ⁊ coione. .23.	
De martirio. .22.	

LANDES-
UND-STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

De sanctorum miraculis .
De antepo et eius signis .
De resurrectione .
De iudicio .
De gehenna .
De penis impiorum .
De gloria sanctorum .

¶ Quid deus sumus et incommutabilis sit

Immū bonū deus ē q̄ incommutabi
lis ē ⁊ corrūpi oīno non potest . Crea
tura vero bonū ē sed non sūmū est q̄
mutabilis est et dū sit quidem bonū
non tamē esse potest ⁊ sūmū . Quid ē immorta
litas dei nisi eius incommutabilitas . Nā ⁊ ange
li et anime immortales sūt s̄ immutabiles nō
sūt . Ideoq; solus deus dicitur immortal⁹ q̄ so
lus incommutabilis . Nam anima morit̄ dū dese
rētē deo de bono in malū mutatur . Sic et āgel⁹
dū deserto deo est lapsus . ¶ Quid materia ē habet
vñ existat . mutabile est . q̄ de informi ad formā
trāsīt . ¶ Quid vero non habet materiā immutabile
est sicut de⁹ . Ita q; bene hęc substantialit̄ sunt
in deo ⁊ incorruptio immortalitas et incommuta
bilitas . Inde ⁊ merito cūcte preponit̄ creature
Opus non osilium apud deū potest mutari . nec

variari cū. quia p varia tēpa diuersa precipit
Sed manēs idē immutabilē a eternus qđ cui
q; congruū est temp̄i ab ipsa eternitate. in eius
māsit disposicōnis cōsiliij. Nō vsu nostro aliud
deū putare. aliud pulchritudinē eius. atq; aliud
mansuetudinē eius. sicut aliud est homo. aliud
pulchritudo. quia desistente pulchritudine homo
manet. Ac per hoc qui ita intelligit. deū corpore
um esse credit. dū pulchritudo dei ipse deus sit
qđ deus dicitur simplex. siue non amittendo
quod habet. seu quia nō aliud est ipse. et aliud
quod in ipso est. Inordinate dici. seu cōferri vi
cijs. solēt ea que ordinate in deo sūt ut pte sim
plicitas que aliquando dicitur pro stulticia.
et non est. apud deum vero summa simplici
tas est. Juxta hanc regulam et cetera existi
manda sunt

Qđ immensus et omnipotēs sit deus. Cap. 2.

Non ideo celum et terram implet deus
ut cōtineant eum. sed ut ipsa potius
contineantur ab eo. Nec particulatim
deus implet omnia. sed cum sit idē vnus. vbi
q; tamen est totus. nō ita putandus est esse de
us in omnibus. ut vnaqueq; res pro magnitu
dine porcionis sue capiat eum. id est maxima
maius. et minima minus. dum sit potius e
iā ipse totus in omnibus siue omnia in ipso

Omnipotēcia diuine maiestatis cūcta potesta
tis sue immensitate cōcludit. Nec euadendi po
tencias eius quisquis aditum inuenire potest
quia ille omnia circumq; ostendit. Cūcta
enim intra diuini iudicij omnipotenciam coar
tantur sine qua continenda sunt ut salua sine
seu ea que amputāda sunt ut peāt. Nullaten⁹
ergo possibile est effugere dū quempiā. Qui e
nim eum nō habet placatū nequaquē euadit ira
tum. Immēstas diuine magnitudinis ista est
ut intelligamus eū intra omnia sed nō indusū
extra omnia sed non exclusū a deo interiorē
ut omnia cōtineat ideo exteriorē ut incircum
scripte magnitudinis sue immēstas omnia cō
cludat. Per id ergo qd exterior est ostenditur
creator esse. per id vero qd interior gubernare
omnia demōstratur. Ac ne ea que creata sūt si
ne deo essent deus intra omnia est. Verū ne ex
tra deū essent deus exterior est. ut omnia cōdu
dantur ab eo de consumacōne aliquid facti dici
tur pfectio. deus autem qui non est factus quo
modo est pfectus. Sed hūc sermonem de vsu
nostro sumit humana impia sicut et reliqua
verba quatenus id qd ineffabile est utcūq; di
ci possit quomā de deo nichil digne humanus
sermo dicit. dū local nō sit deus localiter tñ in
suis ābulat sanctis dū de loco in locū p̄dicatur

ab eis. Nam deus qui nec loco mouetur nec tpe
in seuis tamē suis a tpe a loco mouetur. Quo
ciens ab eis dē localiter predicatur: dnm de deo
nec scdm qualitatē. nec scdm sitū. nec scdm ha
bitū aut motum. aliquid digne dicatur. inest
tamen ei quodāmodo latitudo caritatis. q̄ nos
ab errore abstrahit a cōtinet in veritate. Inest
ei a lōgitudo. qua nos longanimiter malos por
tat. donec emendatos patrie future restituat.
Inest ei a latitudo per quam omnē sensum sue
sciētie immēsitare exsuperat. Inest ei et p̄fūdū
quo dampnandos in seuis iuxta equitatem. &
iuxta equalitatem amādos deus in seuis suis
disponēs p̄ordinat.

Qd̄ inuisibilis sit deus.

Cap. 3.

Qum de deo loquēs scriptura plerumq;
dicat. ecce deus. non q̄si visibilē ostendit
sed vbiq; esse presentem significat. per
id qd̄ dicit. ecce dominus. vel quod magnitudi
nem diuinitatis eius nullus sensus possit atin
gere. etiam nec angelica nec humana. post re
surrectionem natuā proficiat. a ad cōtemplan
dum deum in diuersa confurgat. Videre tamē
eius essentiam non valet plane q̄ nec ipsa pro
ficiat angelica in totum attingit scire. scdm a
postolum qui ait. Et pax dei que exsuperat
omnem sēsum. ut subaudias etiam angelorum

Sola enim trinitas sibi integre nota est a hu-
manitas a xpo suscepta que tertia est i trinita-
te persona. Intelligibiliter quod a miro modo
dei eencia sciri potest dum esse creditur. Opus
vero eius qd utiq; equari a non potest atq; iu-
dicia a nullo penitus sciuē dei secreta vl iudicia
a eius non posse sensu penetrari vl angelico vel
humano. Et ideo qz occulta sed iusta sunt tm̄
venerari ea op⁹ ē et timere nō discutere aut in-
q̄rere scdm aplm qui ait. Quis enim agnouit
sensum dñi aut quis consiliarius eius fuit.

Qd ex creature pulchritudine agnoscat de⁹.

Ex ad incorporea creatoris magnitudi-
nem creaturarū corporea magnitudo cō-
ponitur ut magna consideretur ex paruis
a ex visibilibus invisibilia existimetur atq; ex
pulchritudine sanctorum effcoz operū cognosca-
tur. non tamē parilitate cōsimili sed ex quadā
subdita et creata spē boni. Sicut ars in artificē
retorq̄t laudem ita rerū creator per creaturam
suā laudat. Et quāto sit excellēti⁹ ex ipsa ope-
ris cōdicōne monstratur. Ex pulchritudine cir-
cumscripte creature pulchritudine suā que cir-
cūscribi neq̄t fac de⁹ intelligi ut ipsis vestigijs
reuertatur homo ad deum quibus auersus est
ut qz per amorē pulchritudinis creature a cre-
atoris forma se abstulit rursum p creature decorē

ad creatoris pulchritudinē reuertat. Quibusdā
gradib; intelligētie p cognicōem creaturaz. p
greditur hō ad intelligēdū deum creatorē. Id
est ab insensibilib; surgens ad sensibilia. a sensibi
libus surgēs ad racōnabilia. a racōnabilib; ad
creatorē. Intelligibilia p se collaudant deū. ut
racōnabilia a insensibilia. nō per se sed per nos
dū ea cōsiderātes deū laudamus. Sed ideo dicū
tur laudāe ipsa qz eandē laudē earū pturēt cau
sa. Dixerūt ātīquī qz nichil tam ebes sit qd nō
sensū habeat in deū. Hinc ē illud qd ex filice du
ra sūntilla excurt. Et si ignis in saxo. vtiq; ibi
sēntur sensus vbi se vita nō sentit.

Qd ex vsu nostro quedam species ad deum
referantur.

Cap. 7.

Nostro vsu deus zelare dicitur vel dolere.
Hoy enim motuū apud deum perturbacō
nulla est. apud quē tranquillitas summa est.
Non ita est precipitāda mentis sentenciā. ut
credamus posse dō furoris vel mutacōnis acce
dere perturbacōnem. sed ipsam equitatē iusti
cie que reos punit. iracūdiam sacra lectio no
minauit. quomā qd iudicātis equū ē furor ē et
indignacō paciētis. Ita g̃ intelligere op⁹ est a
alias passioēs q̃s de affectione humana ducit
scripturā ad deū. ut a iux se incommutabil sit cre
dēdū. et tñ p cāz effectib; ut facili⁹ intelligat

nostre locutionis a mutabilitatis genere appel-
letur. Tam demeter deus humane consulit infir-
mitati ut quia eum sicut est non possimus agnos-
cere nostre locutionis more se ipsum nobis infi-
nuet. Vñ et membrorum nostrorum qualitatem ha-
bere describitur a passionum indigna dici de se
voluit quatenus ad sua per nostra nos traheret
a cum descendit nobis confunderemur ei Mul-
tis modis deus ad significandum se hominibus de
inferioribus rebus spiritus ad se trahit quem reuera
iuxta propriam substantiam invisibilem esse a in-
corporeum constat. Plerumque de corporibus ad de-
um sumuntur qualitatum spiritus que tamen in deo non
sunt. quia in propria natura incorporeus est et in-
circumscribitur sed pro efficacia causarum rerum in
ipso species scribuntur ut quia omnia videtur dica-
tur oculis a propter quod audit omnia dicatur auribus
Pro eo autem quod auertitur ambulat pro eo autem
quod expectat stat. Sic a in ceteris horum similibus
ab humanis mentibus trahitur similitudo ad deum
sicut est obliuiscens a memorans. Hinc est quod
a propheta dicit Iuauit dominus exercituum per animam
suam non quod deus animam habeat sed hoc nostrum
narrat effectum. Et alibi simili figura a vermibus a
scarrateis intelligitur. Nec mirum si vilibus sig-
nacionibus figuretur qui usque ad nostratum passio-
num seu carnis contumelias descendisse agnoscat.

Nam et r̄ps agnus nō p̄ natura sed p̄ innocen-
tia et leo p̄ fortitudine non p̄ natura et serpens
p̄ morte et sapiētia non pro natura scribit̄. Nā
et in p̄ph̄a plaustrī portātis fenum sp̄s ducit̄
ad deum. Et hec ideo omnia per figurā r̄ps quia
nichil est horū ad p̄prietatē substācie eius non
scdm̄ essenciā sed secundū similitudinē sp̄s du-
cuntur ad d̄ū neq; p̄ substācie p̄prietatē s; p̄
efficiēcia causarum. vñ et creditur de⁹ nū q̄ vi-
sibiliter hominib⁹ apparuisse n̄ p̄ assumptā cre-
aturatū sp̄m. ff̄allunt̄ quidam stultorum dū
legūt ad ymaginē dei factū esse hominem arbi-
trantes deū esse corporeum dū non caro qđ est
corpus sed anima qđ est spiritus dei ymaginē
habeat. Non ergo esse corpis formā in deo quī
hominē ad ymaginē suam fecit quia mentē nō
carnē ad similitudinē suā creauit. Cogita igit̄
quale corpus habeat veritas et dū non inuene-
ris hoc est de⁹ facies dei in scripturis sacris. nō
caro sed diuina cōgnitō intelligitur eadē racōe
qua per faciē inspectā quisq; cognoscit̄. hac
enim racōne in oracōne dicitur deo ostēde nob̄
faciē tuā ac si dicatur da nobis cōgnitōez tuā
Os dei v̄nigenit⁹ eius est. Nā sicut p̄ verbis
que p̄ linguā fiunt sepe dicimus illa et illa lin-
gua ita et p̄ dei verbo os ponitur qz mos est ut
ore verba formēt̄. Et si volueris genē locucōes

illo demonstrare. quo is qui efficit per id quod effici-
tur nominatur. bene os pro verbo ponis. sicut lin-
guam pro verbis. sicut manus pro litteris. Vestigia
dei sunt quibus nunc deus per speculum agnoscitur. Ad
perfectum vero omnipotens reperitur dum in futurum
facit ad faciem quibusque electis presentabitur. ut ipsam
speciem contempletur. cuius nunc vestigia contem-
plare conatur. Hoc est quod videre per speculum dicitur sicut et cetera.

Quod nulla temporum successio asseritur. Cap. 6.

Omnia tempora precedit diuina eternitas. nec in deo preteritum presens. futurum ve aliquid creditur. sed omnia presentia in eo dicuntur. quia eternitate sua cuncta complectitur. Alioquin mutabilis est deus credendus. si ei successiones temporum asserantur. Si semper aliquid essent cum deo tempora. non esset tempus. sed esset eternitas nec mutarentur tempora si starent. Presens preteritum et futurum nostrum est habere non deum. Verbi causa dicimus pro presenti teneo codicem pro preterito tenui. pro futuro tenebo. vniuersitatem vero deus tenet. et pro tenuit et tenebit. tenet deus Sed nec ipsorum angelorum successio accessio ve est temporum. Nam dominus esse increaturis res quarum vicissitudo temporum non valet. angeli scilicet propter quod incommutabili inheret creatori. siue materia illius informis pulchra ex ea omnia ista que temporalia iam voluerunt formare nec ipsi vti que valebat

Tempus igitur nō ad eas creaturas que sup̄
celos sunt sed ad eas que sub celo sūt dimoscit̄
p̄tinere. Non enim angelis accedūt tpa v̄l suc
cedūt sed nobis qui sub celo versamur in hoc
infimo mūdo.

De temporibus.

Nulla ante principium mūdi fuisse tpa
quia dū sit ipsum tēpus creaturā in p̄n
cipio etiam mūdi factū esse credendum ē
Ideo p̄ncipiū dicitur q̄ ex ipso cepit rerum v̄
niuersarū exordium. Nullū spaciū corporalē
habent tpa q̄ ante abcedunt pene q̄ veniant.
Ideoq; in rebus null⁹ status ē temporū. q̄ cele
ri creaturē motu mutātur. Nec centū anni vnū
tempus est nec vnus ānus vnū tēpus est. nec
vn⁹ mēsis vnū temp⁹ est. nec dies. nec hora
quia dū hec omnia p̄ncipulis succedūt suis et de
cedūt quomodo vnū dicendum ē quod nō siml
est. vtrū sit preteritū futurum v̄ tēp⁹ sicut pre
sens a si est sc̄re oportet vbi est. Sed aduerte
q̄ cūcta a futura a preterita et p̄ncīa in animo
sūt pot⁹ requirēda. Tria ista preterita p̄ncīa
et futuā in animo tātum possunt inueniri. pre
terita remiscendo p̄ncīa continendo futuā ex
spectando. Speāmus igitur adueniēcia intue
mur p̄ncīa recolim⁹ trāseūcia. Hec nō ita i deū
sūt cui simul hec oia assunt.

De mūdo

Mundus ex visibilibus rebus. sed tamē
inuestigabilibus constat. Homo au
tem ex rerum vniuersitate cōpositus.
aliter in breuū quodammodo creatus est mun
dus. Ratio mundi de vno considranda est
homine. Nam sicut per dimensiones etatum
ad finem homo vergitur. ita et mundus per
hoc q̄ distenditur tempore deficit. quia vnde
homo atq; mundus crescere videtur inde vter
q; minuitur. Frustra dicitur per tanta retro
tempora deo vacāti noua pro mundo faciēdo
orta fuisse cogitatio. quando in suo consilio e
terno maneret huius mundi constructio nec
tempus ante principium sed eternitas fuerit.
Tempus vero a substitutione creature non
creatura cepit a tempore. Quidam apunt.
Quid faciebat deus anteq̄ celum faceret. Cur
noua voluntas in deo ut mundum conderet or
ta est. Sed noua volūtas in deum exorta non
est. quia et si mūdus nō erat. in eterna tamen
ratione a consilio semper erat. Dicunt quidam
quia subito voluit deus facere mundum qd̄ an
te non fecit. voluntatem dei immutari arbi
trantes qui aliquando voluit quod aliquan
do non voluit. Quibus respondendum est. vo
luntas dei deus est. quia nō ipse aliud est aliud
voluntas eius. sed hoc est illi velle qd̄ ipse est.

Et qđ ipse est vsq; eternus est. incōmutabilē
est hoc est ergo volūtas eius. Materies ex qua
formatus est mundus origine non tpe res a se
factas p̄cessit ut sonus cantū. prior enim son⁹
est cantu qđ suauitas cantilene ad sonū vocis.
non sonus p̄tinet ad suauitatē ac per hoc vtrū
q; simul sunt sed ille ad quē p̄tinet cantus pri
or est id est sonus. Materia ex qua celū terraq;
formata est ideo informis vocata est. qđ non ū
ex ea formata erāt que formari restabant vtz
ipsa materia ex nichilo facta erat. Aliud est a
liqđ fieri posse aliud fieri necesse eē. fieri necesse
est. quod deus naturis inseruit s̄ fieri aut posse
est qđ extra cursum inditū naturarū creator ut
faceret quādoq; voluit reseruauit. Non ex hoc
substāciam habē credende sunt tenebre quia
dicit dñs p̄ p̄phetā. Ego domin⁹ formans lucē
a creās tenebras. Sed qđ angelica natura que
nō est preuaticata lux dicitē. illa autē que pre
uaticata est tenebrarū nomine nūcupatur. vñ
a in principio lux a tenebris diuiditur. Sed qđ
et hps a illos deus creauit inde formans lucem
a creās tenebras. verūtamen bonos angelos
non tm̄ creās sed etiam formans malos vero
creās tm̄ a non formans hoc a de hominib; bo
nis malisq; accipiēdū est. Post ad numēatā
celi terreq; creaturā ideo nominatur in genesi

spiritus sanctus. ut quia superferri eum dici oportebat atque illa nominaretur. quorum creator spiritus sanctus superferri diceretur. Quod et apostolus indicat. dum supereminentem viam caritatis demonstrat. Ideo superferri aquis spiritus sanctus dicitur. quod donum est dei in quo subsistentem requiescimus atque per gratiam deo nos superferunt nobis. Vnaqueque natura suo potestate nititur. Ignis autem et oleum merito superiora semper appetunt. quod per ipsorum figuram superferri uniuersae creaturae spiritus sanctus probatur. Dies prior factus angelis fuit. quorum propter unitatem insinuanda non dies primus. sed dies dicitur est unus. Et idcirco ipse repetitur semper in executione creaturae. Qui dies hoc est natura angelorum quam creaturam ipsam contempleretur quodammodo respicebat. Non autem permanendo in eius creature constitutione. sed laudem eius ad deum referens etiamque melius in diuina ratione conspiciens continuo manebat. Si vero permanere neglecto creatore in creaturae aspectu iam non respicebat sed non utique fieret. dum se creatura melius in deo quam in seipsa nouerit. ipsa sui cognitione quod maior in deo est dies et lux dicitur. Cognitione vero sua in seipsa ad compensationem cognitionis illius quae est in deo. quia longe inferior est. respicebat nominatim ideoque post respiciendum manebat. quia dum suam in se cognitionem sibi satisfacere non agnosceret. ut se plenius nosse potuisset ad deum sese refererebat creaturam in qua se dies

agnoscendo melius fieret. Non sic quē ad modō
nos transitorie dicimus fiat aliqđ sic de9 dixit
fiat celum in principio. Illud enim sepiterne i
verbo vnico dictū est. si trāitorie dictū est a de
o fiat. erat vtq; creatura aliqua vñ iā tales fi
eret vox. Sed qz āteq̄ diceret fiat nulla exstitit
creaturā idipsum fiat qđ dictū est in eternitate
verbi non vocis sono enūciatum est. Non sep
cies a deo visa sepciesq; laudata est creatura
que āteq̄ fieret perfecte ab illo est visa. S; dū
nos singula vidētes laudam9 tāq̄ ipse videat
laudat q; p nos. sicut illud. Nō enim vos estis
q̄ loquimini s; spiritus patris vestri quī loq̄tur
in vobis. Proinde sicut ipse p nos loquitur ita
videt a laudat p nos sed per se pbenmter ac se
piterne videt. p nos vero tpalit. Attēdite vni
uersaliter creaturā in primācio valde bonā vo
cari. singulariter vero tātum bonam qz a men
bra corpis cū sint singula bona magis tamē bo
nū sciunt dum singula omnia valde bonū cor
pus efficiūt. Decor elementoz oim in pulchro
a apto cōsistit. Sed pulchrū est qz p se ipsum ē
pulchrū ut homo ex anima et membris omni
bus cōstans. Aptū ergo est ut vestimētum et
vidus. Ideo q; hominem dici pulchrū a se qz
non vestimēto a vidū est homo necessarius s;
ista homini. ideo autē illa apta. qz non sibi sicut

homo pulchra aut a se sed ad aliud . id est ad
hoic; accomodata nō sibi necēssaria. Hoc
a de ceteris elemētōrum naturis dicēdum . Cū
ta que sunt a facta sūt . mira valde sūt sed con
suetudine viluerūt . Ideoq; sic diuina scrutari
opa oportet ut semp ea cogites immēsa . fecit
deus omnia valde bona . nichil ergo natura ma
lum . quādo a ipsa que in creaturis vidētur esse
penalia . si bene vtātur a bona et prosa sunt . si
male vtātur nocēt . Ita ergo ppēda est cre
atura ex nō vsu nō tō ex sua natuā valde bona
vñ malū sit inuentū .

Cap. 9.

Malū a dyabolo non est creatū sed inuentū
a ideo nichil est malū . quia sine deo factū
est nichil . deus autē malum nō fecit . Nō quia
alicubi aut aliquādo eāt malū vñ fieret dyabo
lus . s; quia inuitū est . Dū angelus esset bon⁹ . su
pbiēdo effectus ē malus . a ideo recte dicitur ab
eo inuentū esse malum . Nullā esse naturam ma
li quia natura omnis aut incō mutabilis ut d⁹
est . aut cōmutabilis ut natura est . Malū autē
ideo natura nulla est . q; accedēdo in bonā natu
ram efficit eam vicōsam . Qd dum discēdit na
tura manet : et malū qd inerat nusq; est . Ex eo
q; viciū nocet nature agnoscat viciū natura
non esse . quia nichil qd naturale ē nocet . Dum
natura bona dampnatur ppter voluntatē malā

ipsa mala voluntas testis est nature bone que
intantum testatur eam esse bonam ut illam deo pro
malo non relinquat multam. Creditur ab he
reticis veritate a deo vicia a diabolo fuisse crea
ta. Inde et ab ipsis due nature bona et mala pu
tantur. Sed vicia natura non sunt. et dum vere
a diabolo sunt non tamen creata sunt. Quam ob causam
permiserit deus mali aboziri statum. nisi ut ex con
trariis malis bone nature deo permanceret. Mo
dus iste etiam in verbis esse opitur qui modus an
thithera dicitur. quod latine oppositum vel contrapo
situm nominatur. et fit pulchra locutio quando
more contraria prosperis proficuntur. Ita in rebz
permixtum est malum ut nature bonum ad opaci
onem excelleret mali. si radas supercilium homi
nis parvam rem demis sed totum corpus ingeris
feditate. Ita et in vniuersitate creature si extre
mum vermiculum naturam malum dixeris vniuer
se creature iniuriam facis. Cuncta mala pro pecca
tum primi hominis pro pena sunt translata in vni
uersum genus humanum. Proinde quecumque vi
dentur mala primi nobis seruiunt origine primi
culpa. Mala dicunt multa in creaturis puer
fi ut igne quia urit. ut ferrum quia occidit. ut fe
ra quia mordet sed comoda ipsarum non intedens
homo accuset in illis quod sibi debet potius impu
tari quia pro peccato ista effecta sunt noxia que

omni illi ex parte fuerant ante peccatum subie-
cta. Nostro vicō nō sua natura nobis mala sūt
ea que nobis nocēt. Nam lux dum sit bona in
firmis ocul' noxia est. & tūc oculoū vitū nō lu-
cis est. Sic & cetera cum creaturam stimulis ex
elemētorum aduersitatibus homo verteratur
peccatū hoc erigere penā. ut deo superbiēs homo
ea que infra ipsū sunt patiatur aduersa. Vnde
& in sapientia legitur pro deo. Pugnabit pro e-
o orbis terrarum cōtra insensatos. Merito er-
go peccatorum hoc actum est. ut naturaliter p̄
pera mutentur homini in aduersis. Vñ et salo-
mon. Creatura exardescet in tormentum aduer-
sus iniustos. & lenior est ad benefaciēdum hīs
qui in deum confidunt. Non erit caro subiecta a
nime. nec vitia racōni. sed animus non est sub-
ditus creatori. Tunc autē recte subiciuntur no-
bis omnia que sub nos sunt. si nos subiciamur
ei. a quo nobis illa subiecta sunt. Nam et que
videntur esse subiecta ei. qui deo subiectus non
est. ille potius subicitur eis. qui suam volunta-
tem subiugat amori earum que sibi subiecta
existimat.

De Angelis.

Capitulum. 10.

Angelorum nomen officij est non nature
nam scdm naturā spiritus nuncupatur

Quādo enim de celis ad annūciādū hominib⁹
mitūtur ex ipsa anūciacōne āgeli nominātur
Natura enim spūs. Tūc autē āgeli vocātur qñ
mitūtur. Natura āgeloz mutabil est quia in
est eis mutabilitas in natura s̄ facit eos incoe
ruptos caritas sempiterna. Grā nō natura eē
incomutabiles āgelos. Nā si natura incomuta
biles essent dyabol⁹ utiq; nō cecidisset. Muta
bilitatē itaq; nature suffragatur in ill' cōtem
placō creatoris. idē q; priuatus ē apostata āge
lus dū fortitudinē suā non a deo se da se voluit
custodire. Ante omnē creaturā āgeli facti sūt
dum didū est fiat lux. De ipsis enim dicit scrip
tura prior omnium creata est sapiēcia. lux enim
dicūtur participādo lucis eterne. Sapiēcia ve
ro dicūtur genite inherēdo sapiēcie. et cum sint
mutabilis nature nō tamē finit eos cōtempla
cio mutari diuina. Ante oēm mūdi creatōnē
creati sunt āgeli et ante omnē creatōnem ange
lorum dyabolus cōditus est sicut scriptum est
Ipse est in principio viatū dei. vñ et ad cōpacō
nem āgelozum archāgel⁹ appellatus est. Pri
us enim creatus existit ordinis prelatōe nō tē
poris quantitate primatū habuisse inter ange
los dyabolum constat ex qua fiducia cecidit ita
ut sine repacōne lateretur. Cui⁹ prelatōis ex
cellenciā ppheta hñs verb⁹ annūciat. Cedri nō

fuerūt alciōres illo in paradiso dei abietes nō ad
equauerūt fūmitatem illius. Omne linguū pa-
radisi non est assimilātū illi. quomā speciosi-
orem fecit eum deus. Distat conditō angelica a
cōditōne hominis. Homo enim ad dei similitu-
dinē cōditus est. Archāgelus vero qui lapsus
est signaculum similitudinis dei appellatus ē re-
stante dño per ezechielē. dicens. Tu signacu-
lum similitudinis plen⁹ sapiēcie. perfectus deco-
re. in delicijs paradisi dei fuisti. Quāto enim sub-
tilior ē eius natuā rāto plen⁹ existit ad simili-
tudinē diuine veritatis exp̄ssa. Pri⁹ de celo ceci-
disse dyabolū quā hō cōderet aptū ē. Nā mox ut
fact⁹ ē in supbiā erupit et precipitatus de celo ē.
Nā iuxta veritatis testimoniū. Ab iūcio mē dāp-
fuit et in veritate nō stetit. qz statū ut fact⁹ ē ceci-
dit. fuit qdē in veritate cōditus s; nō stādo cō-
stitim a veritate ē laps⁹. Vno supbie lapsu dū dō
p̄ tumorē se cōferret hō cecidit ut dyabol⁹. s; hō
reūsus ad penitēciā deo se inferiorē esse agnouit
dyabol⁹ in hoc nō solū v̄tēt⁹ qd se dō estimās
eqlē cecidit. insup etiā supiorē dicit se dō scdm
ap̄li dictū q̄ ait de an̄t̄p̄o. Qui aduersat et ex-
tollit sup̄ omne qd dicit de⁹ aut qd colit. Dya-
bol⁹ ideo nō petit veniā. qz nō cōpūgitur ad peni-
tēciā. Mēbra vero que se p̄ p̄p̄erisim deprecāt
qd tñ p̄ mala cōsciēciā adipiscā non merentur

discat humana miseria qđ ea causa citi⁹ puo
atur deus prestare veniã dum infirmo opatiẽ
homini quia ipse homo tarit ex pte inferiori in
firmitatẽ peccandi hoc est ex carne qua indusa
anima detinetur. Apostate angeli ideo veniam
non habent quia carnal fragilitatis nulla in
firmitate grauatĩ sũt ut peccarẽt. Homines au
tem post peccatũ idcirco reuertũtur ad veniam
pp̃e quod ex lutea materia pond⁹ traxerunt in
firmitatis. ideoq; p infirma carnis condicõne
reditus patet homini ad salutẽ sicut ⁊ psalmus
dicit qm̃ ipse scit figmentũ nostrũ. Memento
dñe qđ terra fum⁹. Et itez memorare inq̃t que
sit mea substancia postq̃ apostate āgeli cecide
rũt reliquĩ in p̃seueranciã eterne beatitudinis
solidati sunt. vñ et post celi creatõem in princĩ
pio repetitur. Fiat firmamẽtum ⁊ vocatum est
firmamentũ celum. mĩmirũ ostendens qđ post
angelorum ruĩnam hĩi qui m̃aserũt firmitatẽ
meruerũt eterne p̃seueranciẽ et b̃titudinis quã
ātea min⁹ acceperãt. Post dyaboli deiectioez ā
gelozũ sãctorũ collatã eẽ sãditatis p̃seueranciã
⁊ b̃titudinẽ didicĩm⁹ quã ātea min⁹ acceperãt
vñ ⁊ agnosci qđ maloz imĩqtas sãctorũ seruũ
at humilitatĩq; vñ mali corruũt idẽ bonĩ p̃fici
unt. Bonozũ angeloz numer⁹ q̃ post ruĩnã an
gelozũ maloz ē diminut⁹ ex numero electoz

hominū supplebit. Quī numerus soli dō est cog
nitus. Inter āgelos distācia potestati est. a p
graduū dignitate ministeria eisdem sint distri
buita. alijq; alij preferūtur. tā culmine potesta
tis. q̄ sciētia virtutis. Subministrāt igitur alij
alioꝝ preceptis. atq; obediunt iussis. Vñ a ad
pphetam zachariā angelus angelum mirūt. et
quecumq; annūtiare debeat precāpit. Nouem
esse distinctiones vel ordines āgelorum sacre
scripture testāt. id est āgeli. archangeli. thio
ni. dñacōes. virtutes. primāpatus. potestates
therubin a seraphim. Horū ordinum numerum
etiam ezechiel ppheta descripsit sub totidem no
minibus lapidū cum de primatu apostate āge
li loqueretur. Omnis niquit lapis preciofus o
pimētū tuū sardi⁹. topazius et iaspis. crisolit⁹
a omix a berillus. saphir⁹. carbūcul⁹ a smarag
d⁹. Quo numero lapidū ipi ordines signati sūt
āgelorū quos apostota āgel⁹ āte lapsū q̄si i ve
stimētō oīmentū sui affiros habuit ad quoz re
pacōez dū se darioꝝ cūdis asperit. Ofestim inu
muit a cor suū ad supbiā erexit. Angeli sepeꝝ in
dō gaudēt nō in se. Mal⁹ vero inde ē dyabol⁹. q̄
nō q̄ dei. sed que sua sūt req̄siuit. Nulla aut ma
ior iniquitas q̄ non in dō s; in se velle quēpiā glo
riari. Angeli vero dei agnoscūt oīa āteq̄ in se fi
ant. et q̄ apud hōies adhuc futura sunt angeli

iam reuelante deo nouerūt. Preuaricatores ā
geli etiā sanctitate amissa non tamen amise
rūt uiuacē sēsum creature āgelice. Triplici enī
mō p̄sciēcie acumine vigent id est subtilitate
nature erpiēcia temporū reuelacōne supioꝝ po
testatū. Quociens deus quocūq; flagello huic
mūdo irascitur ad ministeriū vindicte apostate
angeli mitātur. Quā tamē diuina potestate co
ercētur ne tm̄ noceant quācum cupiunt. Boni
autē āgeli ad ministeriū salutis humane depu
tati sūt ut curas āmmistrent mundi & regunt
omnia iussu dei. testāte Apostolo. nōne omīs i
quit sunt administratoꝝ spūs in ministerium
missi p̄pter eos qui hereditatē capiunt salutis
Angeli corpa in quib⁹ hominib⁹ apparēt de sup
no aere sumūt solidāq; spēm ex celesti elemen
to induūt per quā humanis obtuūb⁹ manife
stius demōstrentur. Singule gēres prepositos
āgelos habere credūē quod ostēditur testimo
nio angeli danieli loquentis. Ego inqt veni ut
nūciare tibi sed princeps regni psauū restitūt
michi. Et post alia. non est qui me adiuuet nisi
michael princeps vester. Item oēs homines
āgelos habere pbāt loquēte dño in euāgelio
Amē dico vob quia āgeli eoz semp vidēt faciē
patris mei qui in celis est. Vñ & petrus in acti
bus apostolorū cū pulsaret ianuam dixerunt

inuis apostoli. Nō est petris. sed angelus eius
est. Si deum āgeli contuentur a vident. cur pe
trus apostolus dicit. In quem desiderant āge
li dei cōspicere. Iterum. Si deum nō cōtuentur
nec vident. quomodo iuxta sententiā domini.
āgeli eorum semper vident faciem patris mei
qui est in celis. Sed bene vtrumq; est. Nam ve
raciter credimus. qđ deum angeli et vident et
videre desiderāt. a habent et habere desiderāt. et
amāt a amare nituntur. Si enim sic videre desi
derāt ut effectū desiderij nō perfruantur. deside
rium hoc necessitatē habet necessitas ista pena
lis est. Et beatis āgelis omnis pena longe est.
quia nūq̄ simul pena a beatitudo oueniūt. Rue
sum si eos dicimus dei visione satiari. facietas
ista fastidium habere sol. Et scimus illos dei vi
sione quā et desiderāt fastidire non posse. Quid
ergo est nisi ut miro modo simul vtrūq; creda
mus. quia a desiderāt a faciātur. Sed deside
rāt sine labōe a faciātur sine fastidio. Ne enim
sit in desiderio necessitas. desiderātes faciānt
Et iterum. Ne sit in facietate fastidium. faciari
desiderāt. vident ergo angeli faciem patris
p facietate. sed qđ facietas ista fastidiū nescit
āgeli desiderāt in eo pspicere sēp. Vbiq; in
scripturis sādus p deo āgel⁹ ponitur nō pat.
nō spūs sādus sed p incarnacōnis dispēsacōe

sol⁹ fili⁹ intelligitur. Antedñice in creatōnis
aduentū discordia fuit inter angelos et homi
nes veniēs xps pacē in se a āgelis a hominib⁹
fecit. Eo quippe nato clamauerunt āgeli in ter
ra pax hominibus bone voluntatis. Per incar
nacionem igitur xpi non solū deo recōsiliatus ē
homo verū etiam pax inter homines et āgelos
reformata ē. Discordia igit^r añ aduētū xpi homi
nū. a āgelorum fuisse p id maxime agnoscitur
qđ salutāti in veteri testamēto ab hominibus
angeli dispiciūt se salutari ab eis. Qđ in nouo
testamēto a iohanne factum nō solum reuerē
ter angelus suscepit v^z etiā ne faciat interdi
cit. Ob hoc homo in veteri testamento despiciē
nec resalutatur ab āgelo eo qđ homo nōdum
adhuc trāssisset in deū. Suscipiēti^r autē homo a
deo a reuerētur salutatur ab āgelo. Nam a ma
riā angelus gabriel legitur salutasse. Et iohā
nangelū salutāti ab eodē angelo dicitur. Vi
de ne feceris oseruus eniū tuus sum a frēm tuo
rum. Per quod agnoscitur p incarnationē do
minicā pacē hominib⁹ fuisse a angel⁹ redditā.

De homine. Capl. II.

Jam sub celo ppter hominē facta sunt. Ho
mo autē ppter se ipsū inde a omnia p figu
ram ad eius similitudinē referūtur. Comunia
hominī omnia naturalia esse cum omnib⁹ reb⁹

que constant. et in homine omnia contineri. atque
in eo omnium rerum naturam consistere. Vniuersi-
tatis creaturæ hō magna quedā portio est. rāto
que gradu est ceteris excellētiōr quāto imagini
diuine vicinior. Quātū ceteris creaturis prestat
homo dignitate virtutis. ex ipsa reuerentiā di-
scitur creatōnis. Num omnia de⁹ dixit fiat a fa-
cta sunt. creare vero hominem quadam eterni
cōsiliū deliberacōne voluerit dicens. *Faciamus*
hominē ad ymaginem a similitudinē nostram
Quia enim boni sumus cōditi naturaliter. culpe
quodammodo merito cōtra naturam mali fu-
mus effecti. Sicut presciuit deus hominē pecca-
turum. ita a presciuit qualiter illum per suam
gratiam repararet. qui suo arbitrio depire po-
tuisset. Originaliter adā a eua simul creati sūt
Specialiter vero postea mulier de latere viri for-
mata est. Pariter ergo cōditi sunt vtriusque ra-
tionis ordine. non tamē pariter temporis vni-
tate. Vir ad ymaginem dei factus est. mulier
ad ymaginem viri formata est. Vnde et illa le-
ge nature subiecta est. Item vir ppter semetip-
sum fact⁹ est. mulier ad adiutoriū viri facta ē.
Homo propter peccatum tunc dictus est me-
lius a dño quando audiuit. terra es a in terrā
ibis. tūc enim dictū ē dyabolo terrā māducab.
vnde a ppheta ait serpentī. *Puluis panis eius*

Serpens enim dyabolus puluis impij et ipsi
sunt cibus dyaboli quia praua voluntate ad yma
collabuntur. Recte ad bene agendum cum labore con-
surgimus. Quod ita non est si delectatio flagitium pri-
morum hominum non persuasisset quibus ad bene
vivendum tantum velle sufficeret et sine difficulta-
te statim actio optemparet: diuisio et pugna
ut sit in hominis animo pena peccati est ex primo
homine in omnes eius filios propagata ut qui non
luit cum deo esse unitus esset in semetipso diuisus.
Et qui imperanti domino noluit esse sub-
iectus fieret semetipsum rebellis et contrarius. Vnde
nec sibi potuerit subiugari si prius deo non fue-
rit subiugatus sibique seruiet nolens qui deo no-
luit seruire volens. Quam varie per diuersa huma-
num defluxit genus dum se ab vna stabili semperque
manente diuinitatis soliditate subtrahit. Nam
dum opus quodlibet appetit quasi ut ibi iam requiem
mentis infigat dum ei non sufficit mutata intentione
ad alias atque alias actiones transit. Dum
que per diuersa requiem solidam querit nec inuenit in
labore miser et varietate vivit et vacuo manet
a requie. quamvis eadem mutabilitas non sit ho-
mini concreata sed pro merito prime preuarica-
tionis illi accesserit iam tamen naturalis facta est quia
originaliter a primo homine sicut et mors in om-
nes homines transit.

Uta corporis anima. vita anime deus ē. Et sicut corpus mortuū est sine anima. ita anima mortua ē sine deo. Anima hoīs nō ē hō. s; corpus qđ ex humo factū ē. id tantū homo est. In habitādo aut in corpe anima. ex ipso participatio carnis. hominis nomen accepit. sicut a apłs interiorē hominē dicit animā non carnem esse conditam ad dei ymaginem. Male ergo creditur a quibusdam animā hominis esse corporeā que per id ad dei ymaginē facta est ut si nō incommutabilis ut deus esset. tamen in corporea ut deus existeret. Sicut angeli ita a anime. habent enim incūm. finē nullum. Nam quedam in rebz temporalia sunt. quedam perpetua. quedā vero sempiterna. Temporalia sūt quibus inest ortus a obit⁹. ut caro. Perpetua quibus ortus nō terminus ut anima. Sempiterna quibus nec ortus nec terminus ut deus. Animam non esse partem diuine substācie vel nature. nec esse eam prius q̄ corpori misceatur sed tūc eam creari qñ a corp⁹ creat cui admisceri videtur. Philosophorū dicta dicūt animā esse prius q̄ nascat in corpe qđ vtz eē nulli approbat in dicitōis. Nā vtz ātea fuissem⁹ nec ipi nouim⁹ nec q̄s hoīm dicat habem⁹. Nō ē ergo querendū qđ querendo magis. magis est irritandum

Gentiles aut̄ et heretici de anima disputare co-
nātur. Sed quomō de illa aliquid recte possunt
scēre quī auctorem ad cui⁹ ymaginē facta est
non nouerūt. Et ideo multa errore dixerūt dig-
na. Mutabilis est anima non localiter s; tēpa-
raliter suis affectōibz. Corpus aut̄ a loco a tem-
pore mutabile ē. quā a tempore mutatur et va-
riatur loco. Qd̄ est ad corpus mutacō locorum
hoc est ad animū mutabilitas cogitacōm. Que
varietas male motōis tunc menti inheret quā-
do ab eternorum cōtemplacōne prim⁹ homo re-
cedens in illo statu stare noluit a quo male re-
cessit. Et iusta dāpnacōne inconstans p̄ rerum
rapt⁹ varietatē deflurit. Multum ex sua natu-
ra splendorem possidet anima sed fuscatur con-
mixtione carnis qua retinetur inclusa. Ex eius
enim parte vertitur ad peccādi infirmitatem
salomone dicente. Corp⁹ corruptibile agguat
animam a dēpm̄it terrena inhabitacō sensum
multa cogitatē. De sēfibz carnis. Cap. 13.

Non virtute nō sēfu corpis s; racōe mētis ex-
cellim⁹ aialibz ceteris. Pro rebz corporeis
vtēdis sufficit sēfus carnis. non p̄ spiritualibz
capiēdis. Illecti aut̄ hoies vsu corpeaz rerum
nichil putāt alie eē p̄ter q̄ carnis sēfu cōcipiūt
Sicut p̄cellūt sibi corpei sēfus diuersitate loqz
ita sibi virtute sciēdi precellunt. Nam

prestancior est ad oratus sapor et posicōne loci
a scēāēdi lōginq̄tate. Sic aures odorati. lōgi
eni audim⁹ q̄ odām⁹. Sic oculi autibz. lōgius
eni videm⁹ q̄ audim⁹. Anim⁹ aut a loco et me
rito hīs vniūsis sēfibz sup̄ferē. In arce eni ca
pitis constitutus qd̄ illi corpaliē nō atīngūt. iste
intellectualiē cōtuet. Ampli⁹ excellit oculoū sē
sus ceteris sensibz quādo quidem ad illos perti
nēt sēsus videam⁹. veluti cū dicimus vide quo
modo sonat. vide quomō sapit sic a de ceteris.
Quēadmodū a oculus ita et animus cetera vi
det sese non intuetur. Aliarum enim rerum ori
genes species a magnitudines prospicit de se
autem tāta veti ignorācia inficitur. ut in hīs
omnibus nichil ceterius cōtempletur. O homo
qui miraris siderum altitudinem et maris pro
funditatem. animi tui abissum intra et mirare
si potes. Multa cogitātes sine sensu carnis. et
sine ymaginibus vitiis animo tantum cernen
tes intuemur. memoriaq; mente sibi eas fin
gente tenemus. Multa quoq; intelligimus sē
su que lingua explere non possumus. Inno
rios esse infantes opere non esse innoxios cogi
tatione. quia motum quem gerunt mente. nō
dum possunt explere in opere ac per hoc in
ill' etas ē imbecillis nō anim⁹. Ad motū enim
volūtatis nō dū optēpeāt ill' fragilitas corpis

nec a deo ope nocere possunt sicut cogitatione
mouetur ex causa vocabulum fortita est cogitatio
Cogedo enim animu[m] reminisci quod memorie com-
mendatum est dicitur cogitatio Rerum omnium the-
saurus memoria est. Pre est enim custos rebus
inuentis ipsa cogitatio de qua ad liquidum dif-
ficile est aliquem disputare quia gradus eius pro-
plexitas est et animus ipsa est ymago a sensibus cor-
poris remota sue speciei similitudinem relinquit in
memoria. Similitudinem autem non per ymagines
sicut cetera sed sicut gaudium sine ymagine re-
miniscimur. dum oblivione memoramur non per
seipsam adest. Quod si per seipsam adesset utique
oblivisceremur commune hominis animaliumque
esse memoriam. Nullum autem animalibus irracio-
nabilibus intellectum in esse nisi homini tantum
predico ratione. Ceteris enim in ipsa qualitate
considerationis sue sensus carnis non intelligentia
mentis est.

De christo. Capitulo m. ix.

Filius dei perfecta natiuitas nec cepit esse nec
desinit nec preterita sit si desit et nec imperfe-
cta si adhuc sit si sit eterna sit et perfecta quatinus
in ea natiuitate eternitas et perfectio habeatur.
Ex utero virginis minor patre christus. Iuxta hu-
manam assumptionem non iuxta diuinitatem christus
et in forma serui seruus et in forma serui non ser-
uus. In forma quippe serui domini seruus in forma

seruū hominum dñs. cristus in forma seruū. ppē
concepōnis excellentiam domin⁹ est hominū
quia ⁊ si suscepit carnē non tamen ex carnis li
bidinosa contagione. Mediator dei ⁊q; homi
nū homo cristus ihesus. nequa q̄ alē in deitate
est. alter in humanitate sed in vtraq; natura
idem vnus est. Nec purus homo cōceptus est.
nec purus homo edit⁹ ē nec postea meritū ut de
us esset accepit. s; deus verbū manēs incōmura
bili essentia que illi cum patre ⁊ spiritu sancto
est coeterna. assumpsit carnē pro salute huma
na. in qua ⁊ impassibilis pati. et immortal mo
ri. ⁊ eternus āte secula temporalis possit ostendi
Mediator dei ⁊ hominum homo cristus ihesus
q̄uis aliud sit ex patre. aliud ex virgine. non
tamē alius ex patre alius ex virgine. sed ipse
eternus ex patre. ipse temporalis ex matre. Ip
se qui scāt. ipse qui factus est. Ipse de patre si
ne matre. ipse de matre sine patre. Ipse cōdito
ris tēplū. ipse cōditor tēpli. Ipse auctor opis.
ipse op⁹ auctoris. Manēs vn⁹ de vtroq; ⁊ i vtra
q; natura. nec naturaz copulacōe cōfus⁹. nec na
turarū distinctōe geminat⁹. **I**de⁹ de⁹ in hoie ve
nit. qz p seipm ab hoib; agnosca nō potuit s; vn
nob cōsuluit ide desperioez tulit indeoꝝ qz ifirmi
tate quā p nob suscepit. hō supb; desperit. Ob
hoc infirma ⁊ stulta mundi elegit ut fortiora ⁊

sapientiora p que non cognoscebatur cōfunde
ret. sicut cibū fortem inualid⁹ infās capere nō
potest nisi a matre prius editū in lactis succum
vertatur ut qd̄ in cibo non potuit vā fugēdo po
tetur in lacte p carnem. ita a nos dū essem⁹ in
firmi ad aspiciendā verbi eternitatem factum
est ipsum verbū caro ut enutritū p carnē forci
tesq; effectū cibum solidū id est verum deum
cū patre sempiternū cōtemplando ut angeli sa
ciemur. Prima dei dona esse quibus nos nob
reos eē ostēdit. Qui dū iacerem⁹ sub reatu cul
pe iustos nos esse credebam⁹. Venit medicus
patefcāt vuln⁹ composuit semetipsum a de sua
morte aptauit nob medicinā ut nō esset osten
sor tātum vulneis sed sanator. Primū ad isrl
venit xps sicut a ipse apt. Non sum missus nisi
ad oues q̄ perierut dom⁹ isrl. Ad populū enim
isrl primum venit. Sed q̄ nō essent credituri
p̄pheta non tacuit dicēs. Prim⁹ ad syon dicāt
ecce assum a ihrlm. euangelistā dabo a vidi et
nō erat neq; extitit quisq; qui imiret cōsilū a inf
rogatus respōderet verbū. Sed quia ad gētes
trāsivit sequitur. Ecce seruus me⁹ suscipiā illū
electus me⁹ oplacuit sibi in illo anima mea. De
di spiritū meum sup eum iudiciū gentib⁹ pro
fert. Quāuis ordinem nostre libertacōnis nesci
ret dyabol⁹. scīuit tñ qd̄ pro saluacōe hominū

xps aduenit. Sed qd sua idem nos morte redi-
meret ignorauit. vñ a eū occidit. nam si ille cri-
stum per mortem redimere humanum gen⁹ sci-
uisset. nō vñq; eū pmississet. Qd nouerat dyabo-
lus p salute humani generis xpm venisse euā-
gelij testimonio docetur. quē ut vidit agnos-
cēdo pertinuit dicens. Quid nobis et tibi fili dei
venisti ate tēpus perdere nos. Xps sicut pecca-
tum qd pena dignum ē nō admisit. ita penam
peccati nostri suscepit. ut per imdebitam penam
suam. debitam ablueret culpā nostram. ut per
hoc amitteret dyabol⁹ quos reos tenebat. dū
vnum interfecit qui nichil peccati admiserat. i-
deoq; quos tenuit amisit. quia iniuste redemp-
torem nostr⁹ occidit. Illusus est dyabolus mor-
te dñi quasi auis nā ostēsa xps sue carnis mō-
litate quā interimēdā ille appetebat. abscondit
diuinitatē in laqueū q. eū velut auem impro-
uīdā p dēnti irriteret de cūpula. Nā si innoxio xps
nō occideretur homo per puaricacōem dyabo-
lo additus non absolueretur. Dyabolus dū in
criso carnem humanitatis miperit quē pete-
bat. quasi hamo diuinitatis eius captus est q
latebat Est enim in xpō hamus diuinitas. esca
aut caro. linea genealogia que ex euangelio re-
citatatur. Tenens ergo hanc lineam deus patet
est de quo dicit Apostolus. Caput cristi deus

Et lucas lineā generacōnis xpi ab ymis ad fū
ma cōterēs inchoat a yoseph ⁊ cōsumat in deū
dū dicit quū fuit hely ⁊ pficiēs lineam generis
dicit quū fuit dei. Idcirco deus in infernū descē
dit ut hīs quī ab eo non penaliter detinebant
viā apiret reuertendi ad celos scdm testimoni
um ysaye pphete dicētis. Posuisti in profūdū
maris viā ut trāherent liberati. Viā quippe
xps in pfundo maris posuit quando in infernū
descēdens sanctis iter ad celos reuertendi mō
strauit. Sancti ex tpe resurrectionis xpi statim
ut de corpore exeūt mox ad celestē habitacōem
ascendunt quod antiquis patrib; non dabaē
nam ante aduētum saluatoris qm q̄ sine pena
supplicij tamen nō in celo s; in inferno sanctorū
anime tenebantur. pro quib; absoluendis do
minus in infernū descendit. xps in celum ascen
dens. discessit quidem carne sed presens ē ma
iestate scdm illud quod ap̄t. Ecce ego vobiscū
sum vsq; ad cōsumacōnem seculi. Sedet cristus
ad dexteram patris non ut dextrā corporeā nō
hab; pater sed dexteā patris beatitudo est sicut
sinistra miseria. De spū s̄cto. Cap. 17.

Spiritus sanctus creator est sicut pater et
verbū testante ppheta. Spiritus dñi fecit
me spiraculū omnipotētis v̄uificauit me. Spi
ritus sanctus patris et filij ē ⁊ inde vnum sunt

pater et filius et spiritus sanctus. quod nichil habet pater
quod non habet filius. Non enim res una duorum
consubstantialis. poterit simul ab eis procedere et
simul in esse. nisi unum fuerit a quibus procedit
Spiritus sanctus pignus accepit ecclesia ut per eum
unum corpus fieret credentes per quem pater et fi-
lius unum essentialiter sunt. ipso salvatore ad pa-
trē dicente. ut sint unum sicut et nos unum sumus.
Christus non tantum a patre sed etiam a spiritu se mis-
sum testatur dicente propheta. Accedite ad me et
audite nam a principio in abscondito locutus sum
et ex tempore aetate quod fieret ibi eram. et nunc domi-
nus misit me et spiritus eius. Spiritus sanctus
pro eo quod consolator sit. paraditus nuncupatur
nam latine paradisis consolatio dicitur. Et reue-
ra dum dona sacramentorum distribuit. consolatio-
nem aie prebet. Credo eandem quod magnam leticiam sentit quod
aliquid revelante spiritu dicit. Donum sancti spiritus in
membris ecclesie singillatim dividit. et in singulis
singula dona tribuit. Christus autem omnem plenitudinem
gratiae habuit. de qua ita legitur. Plenus gratiae et veri-
tatis. In Christo omnis plenitudo gratiae est nam singulis
electis singula tribuuntur dona. In spiritu sancto
omnis gratia donorum consistit. ipse enim per ut vult gra-
tiam dona largitur. Alijs dans sermonem sapientie. ali-
is scientie alijs fide. atque ita unicuique virtute spiritus
sancti divisio gratiarum tribuitur et in omnibus idem unum habet

Ipse enim etiā ineffabilia docet que pferre hu
manus sermo non potest Ante aduētū domini
tātū pphete ⁊ pauca ex omni populo iusti donū
spūs sancti merebātur post aduentum autē do
mini spiritus sanct⁹ cūctis est credentib⁹ distri
butus iuxta qđ dñs per pphetā loquitur dicens
Eterit in nouissimis dieb⁹. effundā de spiritu
meo super omnē carnem. Cunctis enim nunc
gētibus gratia sãcti spiritus tradita est neq;
in paucis ut populo isrl sed in omniū credentiū
multitudine spiritus sancti gratia manet. Ali
quādo non dignis sed reprob⁹ dona sancti spi
ritus conferuntur sicut sauli data est pphetia ⁊
balaā. Vñ ⁊ multi in fine diduri sunt dño vic
tutes in tuo nomine fecimus quib⁹ dicitur⁹ est
dominus nescio vos vñ estis. Xpi aduētū nō
tātū plebi iudee sãcti pphantes expectauerūt
sed fuisse etiā in nacōibus pler⁹q; sãctos
viros pphie donū habentes quibus p spiritū
sanctū cristus reuelabatur ⁊ a quibus eius ex
spectabatur aduentus sicut yob et sicut balaā
qui xpi vsq; predicauerūt aduētū. Conuer
sio gētium veteri populo latebat sed tamen in
cōsilio dei erat ut fieret. Et tunc a sanctis pph
etis occulte p spiritum predicabatur aduētus
xpi sicut dicit ppheta. Cū appropinquauerint
am⁹ agnosceris cū aduenerit tempus ostēderis

Nunc vero reuelatum patet qđ tūc carnalibus
latebat. Spiritualibus vero notum erat. nondū
tamen manifeste eo qđ tempus ostētionis nō
esset.

De ecclesia ⁊ heresibz.

Cap. 16.

Omina est ecclesie pulchritudo vna quā hic
bene viuēdo consequitur. altera p quam il
luc ex tribulacōne glorificabitur. Ecclesie ppter
xpm. gemine tribulacōis existūt id ē siue q̄s a
paganis ptulit in martiribz. siue quas ab here
ticis pferit in diuersis certacōibz. Vtrosq; autē
p gratiā dei exsuperat. p̄m ferēdo p̄m resistēdo
Sācta ecclesia catholica. sicut male viuentes in
se tollerant paciēter. ita male credētes a se repel
lit. Sancta ecclesia cōtra gētilium atq; heretico
rū puicaciam sūpe sapiēciam ⁊ paciētiā stu
det. sed exerceatur sapiētia cū temptatur verbis
Exerceatur paciētia cū temptatur gladijs. Cau
sa prauitatis hereticę doctrinis ppagata est ee
clesia. nā antea simplicī tātumdem fide vigeabat
Hereticorū igitur occasione ppagati sunt docto
res in fide. et per acūmē heresum. ecclesie magi
stri creuerūt. Nam tūc clarius manifestatur ve
ritatis assercō. quādo patuerit quelibet dissen
sio. Sancta ecclesia ideo dicitur catholica pro eo
qđ vniuersaliter p omnē sit mūdū diffusa. Nā
hereticorū ecclesie in partibus mūdi coarctatur

Hec vero in toto orbe expandit diffusa paulo
attestante aplo. Gratias inquit ago deo pro
omnib; vobis. quia fides vestra anuntiatur in
vniuerso mūdo. Hereses autem aut in aliquo
angulo mūdi aut in vna gēte inueniuntur ver
sari. Ecclesia vero catholica sicut p totū mundū
extenditur. ita et omnū gencium societate cō
struūtur. Qui sunt heretici nisi qui relicta dei ec
clesia priuatas elegerūt societates. De quib9
dñs dicit. Duo mala fecit popul9 meus. me de
reliquerūt fontē aque viue. a foderūt sibi cister
nas discipatas. que continere non valēt aquas
Causa heresis ob quā rem fit. id est ad exerci
tationē fidei. Vis vero p quam fit. obscuritas
est diuinarū scripturarū in qua caligātes here
tici aliud q̄ se res habet intelligūt. Nec esse pos
set hereses quia ipsum qđ existūt hereses nam
non sūt. Male enim scēciendo efficiā non acq̄
runt ad nichilū enim tēdunt. Heretici ingenū
studio mendacia sua discunt. et labore vehemē
tine ad vnitatē ecclesie veniant decertāt. De q̄
bus p pphetā agrue dicit. Docuerūt linguam
suā loqui mendaciū. et ut inique agerēt laboā
uerūt. Dū vicissim heretici mutuo se lacerāt qñ
alterutrum sese in pprias sectas inducūt. sic ta
mē inuicem sese collidunt. ut extra ecclesiā pari
erroris spiritu decertēt. Et qui inuicem sūt diuisi

In aduersitate ecclesie simul existant vniuersi eis. p
eo qd tantum valeant hereses videtur habere
veritate. hoc respondendum est. Nun ideo salutem p
ponendi sunt morbi. qz plerumq; ita generaliter mu
ndu occupat ut parum salutis locum relinquatur.

De hereticis.

Cap. 11.

Non posse hereticos habere veniam nisi per ec
clesiam catholicam. sicut et amici iob non p se
placare deum sibi potuerunt. nisi pro eis iob sacrifi
cium obtulisset. opera bona que heretici faciunt et in
iusticia nichil eis prodest. testate domino per iheremi
am. Quia mei oblitus es. ecce ego annuncio in
iusticia tua et opera tua non proderunt tibi. Heretici
quous legem aut prophetas adimpleant ex eo tamen
quod catholici non sunt. non est deus in eorum conuentibus.
ipso domino testate. Si steterit moyses et
samuel coram me non est anima mea ad populum
istum. Eice eos a facie mea et egrediantur. Per
moysen quippe et samuelem legem accipe et propheta
tas. quos quis heretici opere implere intendat
propter erroris tamen impietatem a vultu dei precipi
untur. et a iustorum ceteribus separantur. paganus
et hereticus. Ille quia numquam fuit cum dei popu
lo. iste quia recessit a dei populo. Vterque rece
dentes a christo ad dyaboli pertinet corpus qui
ab ydolatria ad iudaismum vel heresim tran
seunt. iuxta prophetam de malo labuntur ad malum

Et dñm non cognouerunt quia de infidelitatis
errore in errorem aliū trāsierunt. Cui⁹ doctrinā
quisq; sequitur hui⁹ ⁊ filius nūcupatur. Sicut
⁊ p pphetam amorreū patrē cetēam matrē esse
isrl̄i dñs dicit. nō vtiq; nascēdo s; imitādo. Sic
⁊ in meliorem partem filij dei nūcupātur qui
precepta dei custodiant. Vñ ⁊ nos non natūā
sed adoptōne clamam⁹ deo dicētes. Pater no
ster qui es in cælis. Nō solum tantū natiuitate
sed etiā imitāōne filios posse alicui⁹ vocari.
Nā iudei scdm carnem filij abrahe scdm iur sa
cōnem filij dyaboli nūcupantur. ac per hoc illi
fūt semen abrahe qui eius imitātur fidem. nō q̄
ex ei⁹ geneātū fūt carne. De errore auctoris tra
hitur a quibusdā ⁊ nomen et culpa ut ipsius
verbulō cēseatur cui⁹ errorē exequūtur. sicut
ecclesie pgami et thiatire in apocalipsi dicitur
habentes ⁊ tenētes doctrinam balaā ihezabel
doctrinā igit̄ balaā et ihezabel dicūtur habere
ppter imitāōm non ppter pñciam corpālē.

De gētibus. Cap. 18.

Philosophi genū non sicut oportet deum
querētes in angelos ināderūt preuarica
tores. s; fact⁹ q; illis mediator ad mortē dyabo
lus. sicut nobis ad vitā x̄ps. Multū mūdi phi
losophi predicāt in dimencōne tempoz cursu
q; siderum ac discussione elemētōrū. Et tñ hoc

non nisi a deo habuerunt. Volando enim super
ut aues per aerem. et emergentes in profundum ut
piscis maris. et ut pecora gradietes terram deserti
pserunt. Verumptamen tota mente auctorem eorum
intelligere noluerunt. Quare non possunt animalia
bruta interrogare. quia noscunt rationari. Ideo
non dissimiles gentes homines animalibus existi
terunt. qui talia non considerantes. sed et ipsa am
plius diligentes usque ad eorum cultum evanuerunt
Via christus est si quis ex ea non graditur. non est
quomodo veniat ad deum. Philosophi autem mun
di. usque deum cognoverunt. sed quia displicuit illi
humilitas christi in inuicem transierunt et non in vi
a. Ideoque evanescentes. gloriam dei in mendacium
mutauerunt et rectitudinem vie relinquentes in
anfractus inciderunt errorum. Primum unicuique
est scire quod appetat. secundum vero est ut id quod appetit
apprehendat. Imperfecta quippe sapientia est quae ten
das scire. et nescire iter per quod excedat iter. Quid
enim prodest si quis famis tempore libertatis regio
nem videat. et viam per quam ad illam pergat igno
rat. Ecce patriam quam quisque ignorat querit.
sed viam perdidit. errando graditur non proficien
do quantoque plius ambulat tanto magis ab eo quod qua
rit elongat. Qui viam regiam hoc est christum dese
rit. et si videat veritatem a longe videt. quia nisi
per viam non est quomodo ad eam appropinquet.

Qd si gradiēs per desertum leonē incurrerit se
metip̄ redarguat dū in dyaboli faucibus he
serit.
De lege. Cap. 19.

Item via p quam itur ad cristū. lex est per
quā vadūt ad deum. hī qui vūtur intelli
gunt eam. Sanctarū scripturarū altitudo quasi
montes pascue sunt. ad quos dū quisq; iusto
rū cōscendit. pascue indefinētis refectiōe se in
uenisse cōgaudet. In scripturis sãctis quasi in
montib; excelsis a viri pfecti habet sublimia in
telligēcie quibus gressus cōrēplacōnis quasi
ceruū erigāt. et simplices quasi pua aialia inue
niūt modicos intellectū ad quos humiles ipsi
resurgūt. Scripturā sacra infirmis a sēsu puul
scdm historiā humilis videtur in verb. Cū ex
cellencōibus aut vicis alcius incedit. dum eis
sua misteria pandit. Ac per hoc vtriusq; manet
cōis a puul a perfectis. Scriptura sacra p vni
cuiusq; lectoris intelligēciam vaiatur. sicut mā
na qd populo veteri legis pro singulorū delecta
cōe variū dabat sapore. Juxta sensuū enim ca
pacitatē singulis sermo dñicus ogriūt. a dum
sit p vnus cuiq; intellectū diuersus i se tamē
permanet vnus. Ideo in libris sãctis quedam
obscura. quedā apta repūtur. ut intellectus le
ctoris a studium augeatur. Nā si cūcta paterēt
statim intellecta vilescerent. Rursus si cūcta

clausa existeret. confestim diffidentiam gignerent ne ergo de obscuris desperatio fiat ea que manifesta sunt faciant. et ne intellectus fastidium existat ea que clausa sunt desiderium excitant. Nam pleraque quanto magis latent tanto magis exercitium prebent. In scripturis sanctis sepe ea que futura sunt quasi facta narrantur. sicut illud est. Dederunt in escam meam fel. et in cici mea potauerunt me aceto. Sed cur futura quasi preterita scribuntur nisi quia ea que adhuc faciendae sunt in opere iam facta sunt in diuina predestinatione. Nobis igitur temporaliter accedunt. que a conditore omnium sine tempore prouidentur. Propterea prophetia rerum futurarum gesta presentibus miscet rebus ut ita credantur illa que futura sunt quemadmodum ista cernuntur esse completa. Modo enim sua per presentia de futuris loquitur sicut in persona iherusalem de ecclesia. et sicut in personam effraym de hereticis. Pro factis diuinis plerumque dicta ponuntur. idcirco quia non operatione manuum deus sed dicendi imperio operatur sicut scriptum est. Dixit et facta sunt mandauit et creata sunt. Quod in scripturis sacris una bis repetitur sententia. aut confirmacionis causa est aut misterij. sicut lex et gratia sicut initium et perfectio. sicut bonum et melius. Lex diuina in scrip-

distinguat p̄bus id est in historia. In precep-
tis in p̄phetis. Historia est i hijs que gesta sūt
Precepta in hijs que iusta sūt. p̄phetia i hijs q̄
nūciata sunt futura. Lex diuina triplici scēda
est mō. Primo ut historice. scdo ut tropoloyce
tercō ut mystice intelligatur. Historice nāq; iux-
ta litterā. Tropoloyce iuxta moralē scienciam
Mystice iuxta spiritalē intelligenciam. Ergo sic
historicā oportet fidem tenere ut eā a moraliter
debeamus interpretare et spiritaliter intelli-
gere. Tria a septem dēcē precepta sūt. Sed fa ad
amorem dei p̄tinent. septē ad homines. Illa tri-
a que ad deū p̄tinent in vna tabula scripta fue-
rūt. reliqua septē in scda. In prima tabula tri-
um mādatorū hoc primū ē. diliges dñm deum
tuū. In scda honora patrē tuū a matrē. Vnde
est q̄ a saluatori scribe interroganti ait qd̄ pre-
ceptū est primū in lege. Audi isrl̄ dñs deus tu-
us d̄ vnus est. hoc primū est. Scdm̄ vero simi-
le est huic. diliges proxmū tuū sicut teipsum
Vnū nāq; preceptū dē prima tabula dixit. qd̄
ad dei p̄tinet amorem. Alterū vero dē alia tabu-
la. qd̄ ad hominis p̄tinent dilectionem.

De septē regul̄ legis. Cap. 20.

Septem esse inter ceteras regulas locutionem
sanctarū scripturarū quidā sapientes dixē-
rūt. Prima regula est de domino a eius corpōe

que de dño ad vnũ loquitur atq; in vna perso-
na. modo caput modo corp⁹ ostendit sicut ysa-
ias ait. Induit me vestimento salutari. ⁊ quasi
sponsũ deoãtũ corona. ⁊ quasi sponsã ornatam
momilibus suis. In vna enim psona duplici vo-
cabulo nominat caput id est sponsũ. et ecclesiã
id est sponsam manifestauit. Proinde notandũ
est in scripturis quando specialiter caput descri-
bitur. quando ⁊ caput ⁊ corpus. aut quãdo ex
vtoq; transeat ad vtrumq; . aut ab altero ad
alterum. sicq; quid capiti. qd corpori cõueniat
prudẽs lector intelligat. Scda regula est de do-
mini corpore vero et permixto. Sic enim ad om-
nes loquitur scriptura. ut et boni redarguãtur
cum malis et mali laudẽtur pro bonis. sed qd
ad quẽ p̄tinet qui prudẽter leget discet. Tercia
regula ẽ de littera ⁊ spiritu id ẽ de lege ⁊ gratia
lege p̄ quã precepta faciẽda admonemur. gr̄tia
p̄ quam ut operemur viuam⁹. vel q̄ lex nõ tm̄
historice. s; etiã spiritualiter sentiẽda sit. Nã q̄ ⁊
historice oportet fidẽ tenere. et spiritualiter legẽ
intelligere. Q̄rta regula ẽ de specie et genere p̄
quã pars p̄ toto et totũ p̄ parte accipit. veluti
si vni populo l̄ ciuitatĩ loq̄tur deus et tamen in-
telligatur omne contingere mũdum. Nam licet
aduersus vnã ciuitatẽ babilonicã per ysa-
iam p̄phetã dñs v̄minet. tñ dũ cõtra eã loq̄tur

transit ad genus de specie. et vertit contra totum
mūdum sermonē. Certe si nō diceret aduersus
vniuersū orbem non adderet infra generaliter
Et disperdā omnē terrā et visitabo sup orbē ma
la. et cetera que sequūtur ad inimicōnem mūdi
pūnentia. vñ et adiecit hoc cōsiliū quod cogita
ui sup omnē terram. et hec est man⁹ extenta su
per omnes gētes. Itē postq̄ sub psona babilo
nie arguit vniuersū mundū. rursus ad eandē
quasi de genere ad speciē reuertitur dicēs. q̄ ei
dem ciuitati specialiter cōtingerūt. Ecce ego susci
tato sup eos medos. nā regnante balthazar a
medis obtēta est babilonia. Sic et in on⁹ egip
ti ex psona eiusdē totum vult intelligere mun
dū dicendo. Et cōcurrē faciam egipcios aduer
sus egipcios. regnū aduersus regnum. cū egip
tus nō multa regna sed vnū describitur habu
isse regnū. Quāta regula est de tēpib⁹ p quā
et pars maxīma temporis. p partem minorem
inducitur. aut pars minima tēpis per partē ma
iorem intelligitur. sicut ē de triduo dñice sepul
ture dñi nec tribus plenis dieb⁹ ac noctibus ia
tuerit in sepulchro. sed tamē a pte totū tridū
accipitur. vel sicut illud q̄ quadringētis annis
predixēat deos filios isrl in egipto seruituros
et sic inde ēgressuros. Qui tñ domināte yoseph
egipto dominatū sūt. nec statū post q̄ drigētos

annos egressi sunt ut fuerat repromissum sed
quadringentis triginta pactis. ab egipto recesserunt. Sexta regula est de recapitulacione. Recapitulacion enim est dum rerum preteritarum cause futuris miscentur gestis sicut in genesi dum sexto die dicit hominem fuisse factum de novo recapitulat formatum dicens. Formavit dominus hominem ad ymaginem suam. Nec non et ubi expletis omnibus operibus dum deum dicit septima die requiesse recapitulando subiungit. Iste generationes celi et terre quando create sunt. In die quo creavit deus celum et omne virgultum agri areque oriretur super terram. non dum enim plueret dominus deus super terram et homo non erat qui operaretur terram sed fons ascendebat de terra irrigans vivet sancta superfluitate terre. Hec omnia recapitulando in serie narrationis rebus futuris nectuntur. cum intra sex dies etiam hec parata videantur. Septima regula est de dyabolo et eius corpore qua sepe dicitur. ipsius capitulum quo magis conveniunt corpori. Sepe vero eius videtur dicta membrorum et non nisi capitulum congruunt sicut in ysaia ubi dum contra babiloniam hoc est contra dyaboli corpus multa dixisset sermo propheticus tunc ad caput id est ad diabolum oraculi sententiam deseruiat dicens. Quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris. et cetera.

De differentia testamentorum.

Cap. 21.

Quidā ideo non recipiunt vetus testamētū
p eo qd aliud i tpe prisco. aliud agat in no
uo non intelligētes qd deus. qd cuiqz cōgrue
rit tpi magna quadam distribuōne concessit
rit Sicut in lege imperat nuptias. in euangelio
virginitatem. In lege oculū pro oculo aufer
re. in euangelio alterz pretere pcutiētū marillā
si illa p tpe fragili populo. ista vero pfecto. v
troqz tamē pro tpe sua queqz conueniētia cō
modans. et tñ p istam mutatōnem non est cre
dendus de⁹ mutabilis. s; potē⁹ inde amirabilis
predicand⁹ est qz manens incōmutabilis qd
cuiqz ut diximus tpi cōmodū fuit magna cum
distribuōne concessit. Sub veteri testamēto mi
nores culpe nō erant pccā. qz in eo non ipsa ve
ritas sed vmbra veritatis adēat. Nam in testa
mento nouo preceptis altioribus manifesta fa
cta quedā que in illo populo vmbra veritatis
non deseruēat. deserenda nobis p̄cipiūtur. Il
lic enim fornicatō et retributō iniurie permissa
fuit nec nocebant. In testamēto aut nouo gra
ui animaduersione damnantē si admittātur.

De symbolo et oratione dñica. xxij.

Fidei symbolū et dominica oratio p tota lege
p uul⁹ ecclie ad celozū regna sufficit capescē
da. Omnis enim latitudo scripturarū in eadē oā
cōe dominica. et symboli veritate cōcludit. vñ et

ppheta ysaias dicit. Abbreuiacōez audiui a do
mino deo exercitūū super vniuersā terram. At
tēdite a eloquiū mecum audite. Sed hec abbre
uiacō aut illud intelligitur qđ dñs dicit omnē
legē et pphetas in duobz preceptis dilectionis
dei et proximi pendere. aut propter ipsam ora
cōnem domieam vel simboli breuitatem in qui
bus ut predictum ē omnium scripturarū coar
tari cernim⁹ latitudinem.

De baptismo a coione.

Cap. 23.

Solam ecclesiam catholicam habere baptil
mū ad salutē sacharyas ppheta testatur
Inde inquit illa erit fons patens domus dauid
a habitātibus iherusalē in ablucōnem peccato
rum a menstruate. Domus quippe dauid a ihe
rusalem. cristi ecclesia est. in qua manat fons
in ablucōem peccatorum. Heretici autem id so
lum ymaginaria ostentacōne faciunt. ideoq; il
lis baptismum non ad remissionem peccatorū
sed ad supplicij testimoniū datur. Pro solo pec
cato originali lugent in inferno nuper nati in
fantuli penas. si renouati per lauacrum nō fue
rint. Pro inde cum causa nup natus dampna
tur infans si non regeneratur quia originis
noxietate perimitur. Cur paruuli peccato ori
ginali carentes per baptismum. a necdum pro
priū habentes delictū. abestijs penisq; ceteris

lamātur. Nec igitur causa est. Baptismū enim
a pena eterna non a pñtis vite supplicō liberat.
Qd si a pena pñtis homines liberarētur p baptis-
mū ipsum putarēt baptismi premiū non illud
eternū. Ergo soluto reatu peccati. manet tamē
quedā tpalis pena ut illa vita feruētius requi-
ratur que sit a penis omnibus aliena. Null⁹ ne-
gat fidelū etiam post baptismū quo peccata de-
lentur cottīdie q̄ diu in isto seculo fumus ad de-
um nos debere conuerti. Qd quāuis sine inter-
missione sit cottīdie agēdum nūq̄ tamē fuisse
sufficiat. Qui inē matris vteris fuit. ideo cum
matre baptisari non pñt. qz qui natus ad huc
scdm adam non est renasci scdm cristum non
potest. Neqz enim dici regeneracō in eum pote-
rit que generacō non precessit. Qui scelerate vi-
uūt in ecclesia ⁊ communicaē nō desinūt ⁊ putāt
se talicōne mūdare. distāt nichil ad emūda-
cōnem pficere sibi dicēte ppheta. Quid est qd
dilect⁹ me⁹ in domo mea fecit scelera multa. ⁊
Nūq̄t carnes sancte auferent a te malicias tu-
as. ⁊ Et apostul⁹. Probet inquit se homo et sic
de pane illo edat ⁊ de calice bibat.

De martirio. Cap. 22.

DEi feruus aduersitate vlla non frangatur
sed pro veritatis defensione. vltro se cer-
tamini offerat nec vmq̄ pro veritate diffidat.

Sepe ex discipul' ad martiriū eliguntur q̄ suos
doctores ad coronā p̄cedūt a q̄ sūt ordine postre
mi sūt nō nūq̄ in certamine primi. Vir s̄ct⁹
vltro se in agone p̄ certamine nō debz p̄ferre
iustitie. sed tū si agonis fructū videt vltimū
nō debz dedinare laboris piculū. Qd si maior est
labor q̄ aiarū lucrum dedinādus ē labor quē mi
nimū comitatur augmētum. Vtrumq; enim fe
cit apostol⁹. qui a picul' vltro se dedit. vbi max
imū anime lucrū vidit. et sapienter se periculo
abstulit in quo potiorē laborē quā lucrū esse per
spexit. Vltro se paul⁹ apud ephesū piculis ob
tulit. qui potius piculo lucy vidit. Damasceno
aūt ideo a piculo subtrahit semetipsum qz nul
lū piculi ipsius arbitratus ē fructū. Disce quo
mō se ad martiriū offerat q̄sq; vltro. Et quomō
iuxta sētenciā dei cingatur ab altero. et quo nō
vult ipse ducatur. nisi qz a p̄f gloriā futurā de
certamine iust⁹ gaudet. et p̄pter passionis vio
lētiam refugit subire quo dolet. Accipe exemplū
ad eūdi sub trepidacōe martiri⁹ De vsu bellādi
in q̄ exercitatus q̄sq; in prelio. et p̄ audaciā cer
tamen ingreditur a p̄ timorem cūctacōe moue
tur. Item accipe exemplū martiri⁹ de repacōe
humani corporis ad salutē. Dum quisq; et de
spe repacōis gaudet et de incōsionibz maloz seu
amatissimis pocul' metuit ac piculo.

Et si apostolus data est virtus signorum propter fidem gentium nutritiam ecclesie tamen data est virtus operum propter eandem fidem omniam. Et tamen in ipsis apostolus plus erat mirabilis virtus operum quam virtus signorum. ita nunc et in ecclesia plus est bene vivere quam signa facere. Quod nunc ecclesia non ea miracula facit que sub apostolis faciebatur. ea causa est quod tunc oportebat mundum miraculis credere. nunc vero iam credentem oportet bonis operibus choruscare. Nam ideo tunc signa fiebant exterius ut interius fides roboraretur. Jam in fide miracula quicumque requirit. vanam gloriam ut laudetur querit. Scriptum est enim. Lingue in signum sunt non fidelibus sed infidelibus. Ecce signum non est fidelibus necessarium qui iam crediderunt sed infidelibus ut convertantur. Nam paulus pro non credentium infidelitate. patrem publici de infirmitate febricium virtutibus curat. Infirmantem vero thymotheum fidelem non oratione sed medicinaliter temperat. Ut noveritis miracula pro incredulis non pro fidelibus fieri. Ante quam antichristus appareat virtutes ab ecclesia et signa cessabunt quatenus eam quasi abiectioris persequatur audacius. Ob hanc utilitatem cessabunt sub antichristo ab ecclesia miracula et virtutes. ut pro hoc sanctorum dariat patientia et reproborum que scandalizabunt.

leuitas ostēdat et plequēciū audacia ferocior
efficiatur. De antīxpō et eius signis. Cap. 26

Omnis qui scdm professionis sue normā aut
nō uiuit aut aliter docet antīxpō est. Pleri
q; aut anticristi tempa non visuri sunt et tamē
in membris antīxpī inueniēdi sūt. Anteq̄ ueni
at anticristus multa eius mēbra precesserūt. et
prauae actionis merito caput xpīū preuenerūt
scdm apostoli sententiā q̄ iam iniquitatis mi
sterium opari illū affirmat etiam ateq̄ reuele
tur. Magnitudo signorū facta fiet sub antīxpō
ut electi si fieri potest in errorē mittantur. Sed
electi quomō sūt in errorē mittēdi. Ergo ibit in
errorē tūbacōnis ad modicum pre multitudine
pdigiorum. non tamē deiciēdi sunt a stabili
tate sua terrorū impulsu atq; signoz. unde et i
deo ponitur et si fieri potest. q̄ electi p̄ire nō pos
sūt. Sed cito resipiscentes cordis errorē religio
ne coerebūt. sciētes a domino esse predictū ut
dū hoc fecerint aduersarij. non cōturbentur s̄ā
cti. Tam mira facturus ē prodigia et signa dū
uenerit antīxpō. ut etiam electis q̄ddā cordis ḡig
nae serupulū. Qd tñ cito exsuperet in illi racō p
quā ita sciēt in deceptōe reproboz et electorū p
bacōe eadē fieri et signa uel pdigia. In q̄ tpe p
paciētā gloriofi erūt s̄acti nō p miracula sicut
martīres fuerunt priores. Illi eni et persecutores

sustinebūt ⁊ facientes prodia. Pro inde durior
bellū sustinebūt qz nō solū cōtra psequentes s̄
etiam cōtra miraculis choruscantes dimicaturi
sunt. Graui⁹ sub antiꝑi tēpib⁹ cōtra eccliam
desuet synagoga. q̄ in ipso aduentu saluato
ris xpianos esset psecuta. Dum i martires dy
abolus iam excreuerit magnā crudelitātē etiam
ligatus. crudelior tamē erit sub antiꝑi tempo
ribus quando etiā erit soluendus. Nā si tanta
ligatus facere potuit quāta solut⁹ faciet. Quā
to ppinquius finē mūdi dyabolus videt. tātō
crudelius psecuōnes exercet. ut qui se cōtinuo
dāpnādum cōspiciat. socios sibi multiplicet cū
quibus gehēne ignibus addicatur. Quāto bre
ue temp⁹ sibi videt restauraē dyabolus ut dā
pneur. tātō in magna psecuōis ira mouetur
diuina iusticia pmittente ut glorificentur iusti
sordidētur iniqui. et ut dyabolo durior crescat
dampnacōnis sententia.

De resurrectione.

Cap. 21.

In hacō pacis sanctorū est in hac vita nō
pfectio tūc autē erit plenitudo pacis dum
ad dei cōtemplacōem absorpta carnis infirmi
tate cōualuerint. Rursus resurrectio mortuorū
ut apostolus ait in virū pfectum. in mensuram
etatis plenitudinis cristi futura est. in etate. s.
iuuētutis q̄ pfectu nō idiget. et absq; idinacōe

defectus in puencone ex vtraq; parte et plena
ē et robusta. Quāuis nūc filiorū dei nomine ho
mines fideles vocentur tamē ex eo q; hanc sui
tutem corrupcōnis patiūtur adhuc iugo serui
tutis addicti sūt accepturi plenā filiorū dei liber
tatem dū corruptibile hoc induet in corrupcō
nem. Nunc deus per speculum videre conatur
in hac vita electorum numerū ad dexteram per
tinētium. et reprobatorum qui ad sinistram ituri
sunt. ecclesiam dei cōplere in fine autē seculi zha
ria a frumēto disiungit.

De Iudicō. Cap.

.28.

Iudicij diē nouit xps. s; in euāgelio dicere
et scire discipulos noluit. nā dū dicat idē
dñs p; pphetā. dies vlcōis in corde meo. indicat
se nō nescire. s; nolle indicaē de domo dñi. sicut
scriptum est. Incipit iudiciū quādo electi. do
mus dei hic p; flagella iudicātur. Impij vero il
lic ad dāpnacōez iudicādi sunt. Vñ et sequitur
Si autē primum a nobis quis finis eorum qui
non crediderunt. Ad districti examen iudicis.
nec iusticia iusti segura est. n; pietate diuina. ut
et ipsa iusticia q; quisq; iustus ē. deo iustificāte
iustificetur. alioquin apud deum et ipsa pecca
tum est. Inde est q; ait yob innocentem et im
pium ipse consumit. Consumitur quippe a deo
innocēs. quādo ipsa innocētia liq̄di; requisita

et diuine innocēcie opata nichil efficitur. nisi a
ibi diuine misericordie pietate homo iustificet
Consumitur itē a deo impius. quādo examinis
diuini subtilitate requiritur ei⁹q; detecta impi
etas iudicata dānatur. Consumitur innocens
a impijs siml. sine carnis nō pena dāpnacōis
doctus piter a indoct⁹ moriūtur. sed morte car
nis nō pena dāpnacōnis. Omnia autē pgūt ad
vnū locum. dū per mortem corporalem in terrā
a iust⁹ a impius reuertūtur. Retribucō autem
dissiml sicuti per eūdem salomonē dicit. Quid
plus hab; sapiēs a stulto n̄ q; illic pgit vbi vi
ta est. Ergo oēs in terrā paritē pgūt. nā vbi vi
ta est nō piter pgūt. Geminū est diuinū iudi
cium. vnū quo a hic iudicātur homines. in fu
turo alterū qui ppterea hic iudicantur ne illic
iudicentur. Ideoq; quibusdā ad purgacōnem
tēpaliis pficit pena. quibusdā vero hic inchoat
dampnacō. a illuc pfecta spatur perditio. In
iudicio reprobī humanitatē xpi in qua iudica
tus est videbūt ne doleant. diuinitatē vero eius
nō videbūt ne gaudeāt. Quib⁹ enim diuinitas
ostenditur vtiq; ad gaudiū monstratur. Pro
diuersitate conscienciarū et mētis apparebit in
iudicō cristus electis a terribilē reprobis. Nā q̄
lem quisq; cōscienciā tulerit talem a iudicē ha
bebit. ut manētē in sua tranquillitate cristo ill

solis terribilis appereat quos cōsciētia in mal'
accusat. Due sunt differēcie vel ordines homi
nū in iudicō hoc est electoz a reproborū qui ta
men diuidūtur in quatuor. Perfectorum ordo
vnus est q̄ cū dño iudicat. a ali⁹ q̄ iudicat vtri
q; tñ cum xp̄o regnabūt. Similit̄ ordo reproboꝝ
p̄t̄ur in duobus. dū hñ q̄ in tra eccl̄iaz sunt ma
li iudicādi sunt a dāpnādi. q̄ vero extra eccl̄iaz
inueniēdi sūt non sūt iudicādi s̄ tñ dāpnan
di. Prim⁹ igit̄ ordo eoz q̄ iudicāt a peunt. op
ponitur illi ordini bonoz de q̄ sunt qui iudicāt
a regnāt. Scd̄s ordo eoz q̄ non iudicātur a pe
unt. opponitur illi ordini p̄fectoz in quo sūt hñ
q̄ nō iudicāt a regnāt. Tercia⁹ ordo eoz q̄ iudi
cātur et regnāt illi ordini est strari⁹ de q̄ sūt q̄
iudicāt a peāt. Quartus ordo eoz q̄ nō iudicātur
a regnāt opponitur illi stratio ordini in q̄ sūt q̄
nō iudicātur a peūt. Gemina p̄mē sētēcia im
pius. dū aut hic p̄cessus p̄ suis meritis mēt̄is
cecit̄ate p̄cūtur. ne veritatē videat. aut dū in
fine dāpnabitur ut debitas penas exsoluat.

De gehēna .

Cap. 29.

Duplex dāpnatoꝝ pena ē in gehēna. quoz
a mētē vrit tristitia a corp⁹ flāma. iux̄ vi
cūssitudinē. ut qui mētē tractauerūt qd̄ p̄fete
rūt corpe simul a aio p̄māt et corpe. ignē ge
hēnā habere ad aliqd̄ lumē. ad aliqd̄ nō habē

hoc est habere lumen ad dampnacionem ut vi
deant impij unde doleant. et non habere ad con
solacionem ne videant vñ gaudeant. Apta fit cō
pacio de camino triū pueorū ad exēplum ignis
gehēne. Nam sicut ille ignis nō arsit ad trium
pueorū suppliciu. sed arsit ad oburēda ligamī
na vinculoꝝ. ita ignis gehenne et lucebit mise
ris ad augmētum peuarū ut videāt vñ doleant
a non lucebit ad cōsolacionem ne videāt unde
gaudeāt. Inter hui⁹ vite et future infelicitatis
miseriā ml̄ta discrecō est. Illic enim a miseria
est ppter cruciacoem doloꝝ a tenebre ppter lu
cis aduersione. Quoz vnum in hac vita id est
miseria est aliud non est in inferno vtrūq; est

De penis impioꝝ.

Cap. xxx.

Sicut fasciculi lignoꝝ ad obustionem de si
milibus colligantur ita in iudicij die simi
lis culpe reos suis similibus iūgere ut ex equa
pena ostringat quasi in fasciculū quos actio si
miles fecit in malū. Sicut vnusquisq; sc̄d⁹ in
futuro iudicio pro q̄litate virtutū glorificabit̄
ita a vnusquisq; impius pro qualitate facino
rū cōdemnabitur nec dedit in supplicō futuro
dampnacois ordo sed iuxta q̄litate criminū dis
crecō erit penaz. ppheta firmante. De caroꝝ q̄
q; suoꝝ supplicij. ad dē etiā pena defūctis. Sic
apud inferos diuini s̄mo predicat euāgelicus

hic p̄ augēdo inde supplicō dicit etiā psalm⁹ Cō
moti amouēatur filij eius a mēdicēt. Impij ex
hoc duri⁹ in iudicō puniēdi sūt mētis dolo ē ex
quo visuri sūt iustos glorie b̄titudinē meruisse
Cū d̄is vidētibz est p̄cipit ad⁹ dyabolus. q̄n s̄b
aspectu oim bonoz āgelozū a hoim cum eis q̄ de
pte eius erūt in ignē eternū m̄trēdus ē. Dū s̄b
latus fuerit dyabol⁹ ut dāpnēt. mlti electi q̄ in
corpe sūt inuēdi. d̄nō ad iudiciū veniēte me
tu occidēdi sūt vidētes tali sētēcia impiū esse pu
nitū. Quo terroze purgādi sūt. q̄ si quid eis ex
corpe ad huc p̄c̄i remanserit metu ipō qd̄ dya
bolū dāpnari aspiciūt purgabūē. Hinc est q̄ a
it yob. Cū s̄blatus fuerit t̄mebūt āgeli ex terri
fi purgabūtur. Multos posse p̄ire ex eis in die
iudiciū q̄ nunc electi esse vidētur a s̄adi dicēte
p̄pheta. Vocabit dominus iudiciū ad ignem a
deuorabit abissum multā a comedet partem do
mus. Pars quippe domus deuorabitur q̄ illos
etiā infernus absorbebit. quī nūc se esse impre
ceptis celestibz gloriātur. De quibz a dominus
dicit. Multi dicunt michi in illa die. d̄ne domi
ne nōne in nomine tuo p̄phetauimus. et in tuo
nomine demonia eiecimus a v̄tutes multas fe
cimus. Tunc cōfitebor illis quia nō noui vos.
Discedite a me qui op̄cāmini iniquitatem nesci
o qui estis.

Non faciet in futurum cor miserum iustorum compassione dampnatorum condolendi affectio ubi tantum erit sanctorum de dei contemplatione gaudium ut tristitie nullus tribuatur interitus. Sicut compatitur color candidus nigro color fit pulcherrima et sanctorum requies comparata dampnatione malorum gloriosior erit. sic iusticia iniusticie. sic virtus vicio. Crescit ergo sanctorum gloria dum debita dampnatur impij pena. Post resurrectionem sanctis in carne promissa est celorum ascensio. dicente ad patrem christo. Volo ut ubi sum ego et ipsi sint mecum. Si enim membra capitibus sumus et unus in se et in nobis est christus vtiq; ubi ipse ascendit et nos ascensuri sumus.

Explicit liber primus.

Incipit tabula. Secundi libri ysidori.

De sapientia .	• 1.
De fide .	• 2.
De caritate .	• 3.
De spe .	• 4.
De gratia .	• 7.
De predestinatione .	• 6.
De conuersis .	• 8.
De trimodo genere conuersionis .	• 8.

De confictu conuerforum.	19.
De remiffa cōuerfione.	10.
De exemplis conuerforum	11.
De cōpundione cordis.	12.
De cōfessione peccatorū.	13.
De defpacione peccantiū.	14.
De hijs qui a deo defertantur.	17.
De hijs q̄ ad delictū p ^o lacrimas reuēti.	16.
De peccato.	18.
De leuiozib; culpis.	18.
De grauiozibus culpis.	19.
De manifeltis occultisq; peccatis.	20.
De peccati amore.	21.
De peccandi neceffitate.	22.
De peccādi cōfuetudine.	23.
De peccādi recordacōne.	24.
De cogitacōe.	27.
De cōfciētia.	26.
De intencōne mentis.	28.
De fenfib; carnis.	28.
De fermone.	29.
De mēdatio.	30.
De iuramēto.	31.
De vicijs.	32.
Qd ex vicijs viciā . a ex virtutibus virtutes generantur.	33.
De male vfig virtutibus.	34.

De simulatis virtutibus .	37.
De appetitu virtutum .	36.
De pugna virtutum contra vicia .	38.
De superbia .	38.
De luxuria vel fornicatione .	39.
De continencia .	20.
De cupiditate .	21.
De gula .	22.
De ebrietate .	23.
De abstinentia .	22.

Incipit liber . Secundus ystorii .

De sapientia .

Cap. primū .

Omnis quī scdm deū sapiens est beatus est . Beata vita cognitio diuinitatis . virtus boni operis est . Virtus boni operis fructus eternitatis ē . Quī scdm seculū sapiens est scdm deū stultus ē . Vñ a ppheta . Stultus inquit factus est homo a sapientia sua . Primū est sciencie studium querē deū deinde honestatē vite cum innocēcie opere . Nullus sapienciā dei plene recipit nisi qui se abstrahere ab omni actionū cura cōtendit . Vñ a scriptū est . Sapiētiā scribe in tpe ocij . a qui minoratur actu ipse p̄cipiet eam . Non ad pueniētiā arcem puto illum puenisse qui scit

secreta dei se penetrare nō posse. Tunc autē re-
cte deum agnoscimus. quādo cum perfecte scire
nō denegamus. Interdū quēdā nescire conue-
nit. null⁹ autē in culpa maior est. q̄ ille qui deū
nescit. Inuestigacōem veri multorū est quere-
re. s̄ querere et puatorū inuenire. Ea autē que
supra hominis intelligentiā sunt scrutanda nō
sūt. quicquid supra hominis intellectum est. que-
rendum non est. cōsilio autem diuino seruan-
dum est. ut hoc credatur esse iusticia qđ diuī-
ne placuerit volūtatī. Non enim poterit esse in-
iustum qđ iusto complacet iudici. Omnis sapi-
entia ex scientia et opinacione consistit. Melior
est autē ex scientia veniens q̄ ex opinione sen-
tencia. nā illa vera est ista dubia. Ad maioris
culpe cum nulum pertinet. scīe quem q̄ quid se
qui debeat et sequi nolle q̄ sciat. Vnde a domi-
nus. Seruus inquit scīens voluntatem domini
sui et nō faciēns digne plagis vapulabit mul-
tis. Et iacobus. Scienti inquit bonum et non fa-
cienti peccatum est ei. Simpliciter cum igna-
tiā vocari stulticiam. simplicitatem vero cum
prudētia. vocari sapientiam. Vtile est mul-
ta scire et recte viuere. Qđ si vtrumq; non va-
lemus melius est ut bene viuendi studium q̄
vltra scīendi seqmur. Nō pertinere ad beati-
udinē cōsequendam scīentia scripturarū. nec esse

beatum multa scire. s. esse magnū beate vīvere
nichil posse omnem scire prudēciam cum ig
norantia dei. a nichil obesse scētibz deum ig
norāciam mundi. Perfec̄te aut̄ sc̄t quī deū pri
us a ista nō p se. s. p deo sc̄t. Nichil obesse cui
q̄ si p simplicitatē aliquā de elementis indigne
senciat dūmō de deo pnūciat vera. Nā q̄uis de
incorpēis corpēisq; naturis nequeat q̄sq; dis
putare beatū tamen illum facit vita recta cum
fide.

De fide. Cap. 2.

Non posse ad beatitudinē veram puenire n̄
per fidem. Beatū autē esse qui a recte credē
do bene vīuit a beneuūedo fidē rectam custodit
deus si creditur merito inuocatur et queritur
ac p hoc tūc perfecte laudatur. quādo a crediē
Non tantū id credēdum est qd̄ sensu carnis di
noscamus. s. magis etiā quod intellectu mētis
cōspiciamus id est deum. Sine fide nemo potest
placere deo. Omne enim q̄ non est ex fide pecca
tum est. s. fides nequa q̄ vi extorquet. sed racō
ne atq; exemplis suadet. Quibus autē exigē
violenter pseuēare in eis non potest. exemplo
ut ait quidam nouelle arboris cui? si quis cacu
men violēter impresserit. denuo dū laxatur in
id q̄ fuerat cōfestim reuertitur. Sicut homo libe
ro arbitrio cōditus sua spēte diuertit a deo ita
a ppria mētis cōuersione credendo recurrit ad

deū ut libertas agnoscat̄ arbitriū p̄ p̄riā vo-
lūtatem. a beneficiū gratie per acceptam fidei fir-
mitatē. In corde respicit̄ deus fidē. vbi se nō pos-
sūt homines excusare. qui ore simulant verita-
tis p̄fessionem a corde retētant cruoris impieta-
tem. Sicut nichil p̄ficiat̄ fides que ore retinetur
a corde non creditur. ita nichil p̄ fide futura fi-
des que corde tenetur si ore p̄futura non profe-
ratur De tali enim fide p̄pheta ita quosdam ob-
uīrgat dicens. Prout fides. ablata ē de ore eorū
fides enim que corde creditur. cōfessione oris
ad salutē profertur. Vacuū esse sine operibus
fidem. a frustra sibi de sola fide blāditur. qui bo-
nis opibus non ornatur. Qui crucem portat de-
bet mūdo mori. nam ferre crucem mortificare se
ipsum est ferre a nō mori simulacō ypocritarū
est. Qui p̄ fidem cōgnitōnem dei habent. a operi-
bus obscurantur exēplū balaā sequūt̄ q̄ cadēs
ope aptos oculos habuit p̄ cōtēplacōnis fidē.
Carnales fidē nō p̄ v̄tute aī s̄ p̄ modo solent
q̄rere tpali. Vñ a dñs dicit Queritis me nō q̄
vidistis signa s̄ q̄ māducastis de panibz. Xpi
an⁹ mal⁹ dū scdm euāgelij doctrinā nō viuit e-
tā ipaz fidē quā verbo colit oborta tēptacōe faci-
le p̄dit. Multā fidē tm̄ xpiani sūt ope vero a p̄pi-
aue doctrine dissentiūt. Multā q̄ fidē xp̄i ex cor-
de nō amāt. s̄ humano terrore cōpulsī eandē p̄

ypocritim tenere solent. et qui esse nō possunt
apte mali. ppter terrorē fidei boni noscūt. Ama
tores mūdi pugnāt aliquādo p fidei et alijs qui
dem proficiūt. Ipsi vero amore terreno impli
cati cęlestia nō requirūt s; verbo tantum fidem
defendūt. Quidam pro fide etiā hereticos inse
quūtur s; p arrogāciā eos qui intra ecclesiam
sunt cōtempnūt. Aduersarios quidem fidei cō
sulant pro infidelitate sed fideles p̄munt fasce
supbie.

De Caritate. Cap. 3.

Quāuis nonnulli fide atq; opibus s̄ctis vi
deantur esse participes. tamē quā priuā
tur a caritate fraterne dilectionis nullū habēt
incrementū virtutis. Nam sicut ait ap̄tus. Si
tradidero corpus meū ita ut ardeam caritatem
non habuero nichil michi p̄dest. Sine amore
caritatis quīs quis recte credat. ad eternā be
atitudinem puenire nō potest. q̄ tanta est cari
tatis virtus ut etiā prophēcia et martiriū sine
illa nichil esse credantur. nullū premiū carita
ti cōpensatur. Caritas enim virtutum omnīū
op̄inet principatum. vñ et vinculū perfectōis
caritas ab apostolo dicitur eo q̄ vniuersę vir
tutes eius vinculo religēt. Dilectō dei mortū cō
patur dicēte salomone. Valida est ut mors di
lectō. Id circo quā sicut mors violēter sepat a
nimā a corpore. ita et dilectō dei violēt segregat

hominē a mundāno a carnali amore. Qui pece
cepta dei cōtempnit. deū non diligit. Neq; enim
regē diligim⁹. si odio leges eius habem⁹. Te
nēda ē cū sanctis viris vnitas caritatis. a quā
to se quisq; subtrahit mundo. tanto opus ē ut
se assoāiet bonoz cōsortio. Caritas enim in dile
ctione dei a proximi cōstat. seruat autem in se
dilectionem dei qui a caritate non diuiditur
proximi. qz q̄ a fraterna societate seernitur a
diuine caritatis p̄ticipacōne priuatur. Nec po
terit deū diligere qui noscitur in p̄ximi dilectio
ne errare. x̄ps deus a homo diligēdus est. Totū
ergo x̄pm non diligit qui hominē odit. Bono
rū discretō est nō odisse personas sed culpas. a
recte dicta pro falsis non spernere sed proba
re. Qui imperfecti sunt in dei amore. sepe a vicis
separari disponut. sed pondere viciorum gra
uati rursus ad ea vicia que optant relinquere
reuoluūtur.

De Spe.

Cap. 2.

Qui male agere nō desistunt vana spē indul
gētiā de dei pietate requirunt. Quā recte
quererēt si ab actione praua cessaret. Metuen
dū valde ē ut neq; p spē venie quā p̄mittit de⁹
p̄seuerāt peccem⁹ neq; quia iuste peccā distin
git veniā despem⁹. s̄ vtroq; piculo euitato a
malo declinemus a de pietate dei veniā spemus

Omnis quippe iustus spe a formidine metet. q̄
nūc illum ad gaudiū spes erigitur nunc ad for-
midinem terror gehenne addicit.

De Grati. Cap. 7.

Interdum peccātib⁹ nobis sua deus dona
non retrahit ut ad spem diuine ꝓficiatōis
mens humana cōfurgat. Nam nō potest ouer-
sum spernere quē peccātem suis beneficijs ꝓuo-
cat ad se redire. Confessionē hominis non esse
humane virtutis. Nā si cōfessionem boni opis
non in nobis bonis opibus opatur cur ꝓ ꝓpte
tam dicitur. Cōfessio a magnificēcia op⁹ eius
Ab illo enim nob omnia bona gratia preueniē-
te donatur. Nā nichil boni opis dedim⁹ ꝓ qđ
cōfessionem fidei accīpe metēmur. Profectus
hominis donū est dei. nec a se potest quis ꝓ. sed
a dño corrigi. non enim q̄tꝓ boni habꝓ ꝓriū
homo cui⁹ via nō eius est. testāte ꝓpheta. Scio
dñe q̄ nō est hominis via eius. nec viri est ut
ambulet a dirigat gressus suos. Sciant liberi
arbitrii defensores. nichil posse i bonū sua ꝓre-
ualere virtute. nisi diuine gracie sustētēt iua-
mine. vñ a ꝓ ꝓphetā dicit dñs. ꝓdicō tua isrl.
tācum in me auxiliū tuū. quasi diceret. ut ꝓ
as tuo merito ut salueris meo auxiliio. Homi-
nis meritū supna grā non ut veniat preuenit
h̄ postꝓ. venerit atq; ad imaginē mētē veniēs

facit in ea meritū qđ remuneret . qui solum in
uenerat qđ puniret . Quid enim ex se latro ille
meruit qui de faucibus mortis crucē ascendit.
de crucē paradisum adiit . Reus quidē ille ⁊ frater
no sanguine venit crucētus sed diuina gratia in
cruce mutatur . Sciendum ⁊ nostra sit iusticia
in hijs que recte agim⁹ . et dei grati eo qđ eā me
reamur . Hec enim ⁊ dantis dei ⁊ accipiētis est
hominis sicut et panē nostrū dicim⁹ quem ta
men a deo accipere postulam⁹ . Spiritalis grati
a non omnib⁹ distribuitur . sed tantūmodo ele
ctis donatur . Nō enim omnium est fides quam li
cet ⁊ si plurimi suscipiūt . opus tñ fidei non ose
quunt . In diuisione donoz diuersi percipiunt o
pus tamē diuersa munera nō tñ cōdūtur vni
oia . ut sit p humilitatis studio qđ alter amire
tur in altero . Nā qđ in ezechiele aialū ale alteā
ad alterum parciūtur . virtutes designantur sã
ctorū mutuo se affectu prouocācium atq; alter
no exemplo inuicē sese erudientium . Munera
gētarū aliñ ista . aliñ vero donātur illa . nec datur
ita vni . ut non egeat alteri . Possē fieri nō est
dubiū ut hiñ quos quidam virtutum excellen
da atcedūt dei repentina preuenti gratia quos
dā compendio sanctitatis preueniant . Et dum
sint ouersioe postremi . subito efficiūt virtutis
culmine pmi . Dū quisq; aliqđ donū accipit . nō

appetat amplius quā q̄ meruit ne dum alterius
membri officiū arripe temptat. id q̄ meruit p
dat. Cōturbat enim corpis ordinē totū. qui nō
suo otēt⁹ officio furripit alienū. Mali dona ide
o ad dampnacōnem accipiunt. q̄ illa nō ad de
i laudem sed ad suā vanitatē vtunt. Bona ma
le vtuntur quia ea que illis a deo donata sunt. in
malos vsus assumūt sicut ingemū sicut cetera
dei bona. Multa dei bona habem⁹ que nos ab e
o p̄cepisse cognoscimus. Nā qd̄ sapiētes sum⁹
qd̄ diuites qd̄ potentes existim⁹. non alterius
s̄ diuino munere sum⁹. Vt amur ergo optime
diuina beneficia quatin⁹ et deum non peniteat
dedisse. et nob̄ accepisse sit vtile. Auferre deus
dicatur homini donū aliquod. qd̄ homo nō ha
buit. id est quod accipe non meruit. Sic et ob
durare deus dicatur hominē non eius faciendo
duriciam s̄ non auferendo eā. quā sibi ipse nu
triuuit. non aliter et ob cecare dicatur quosdam
deus. non ut in eis eandē ipse cecitatem faciat
sed qd̄ p̄ eoz̄ inutilibus meritis. cecitatē eoz̄
ipse non auferat. Plerisq̄ datur dei dona. per
seuerācia vero dom̄ nō dat. Et inde est quod q̄
dam in principio cōuersionis habēt bona fine
vero malo claudūtur. Electi vero accipiūt et cō
uersionis donū et pseuerāciā dom̄. ea vero cau
sa est qd̄ q̄dam et bene incipiunt et bñ finiunt.

Omina est predestinacō siue electorū ad re-
 quem. siue reproborū ad mortem. Vtraq;
 diuino agitur iudicō ut semp electos et supna
 a interiora sequi faciat. sempq; reprobos ut in
 fima a exteriora delectētur. a interiora deserēdo
 permitit. Sicut homo ignorat terminū lucis a
 tenebray. vel vtriusq; rei quis finis sit. ita ple-
 minus nescit. quis āte suum finem luce iusticie p-
 ueniatur. vel quis peccatorū tenebris vsq; in
 suum terminū obscuretur. aut quis post lap-
 sum tenebray cōuersus resurgat ad lucē. Cun-
 da hec deo patent. homini vero latēt. Quāuis iu-
 stoy ouersacō in hac vita pbalis sit. incertum
 tamē hominib; ē. ad quē finem sint predestina-
 ti sed omnia reseruati vult deo futuro examini
 Mira dispēsacō est supne distribuōis p quam
 hic iust' āplius iustificatur. impi' amplius for-
 didatur. malus ad bonū aliqñ ouersatur. bon'
 ad malū aliqñ reflectit. Vult q's esse bon' a nō
 valz. vult esse al' mal'. a nō pmittit interiē dū
 ei q' vult esse bon' a nō valet. Ali' nec vult nec
 ei datur ut sit bonus. Iste nascitur in errore et
 moritur. ille in bono quo cepit vsq; in finem per-
 durat. Tam diu iste stat q' cadat. ille diu ma-
 le viuēdo in fine saluatur respectusq; conuertit
 tur. Vult prodesse in bono iustus nec preualet

vult nocere malus et valet. Iste vult deo vacare et seculo impeditur ille negocijs implicatē cupit nec proficit. Dñatur malus bono. bon⁹ dāpnatur pro impio. impius honoratur p iusto. Et in hac tanta obscuritate non valet hō diuīnam pscutari dispositōem nec oculum pcedēstimacōnis perpēdere ordinē.

De Conuersis Cap. 1.

Non inchoatibus premiū promittitur sed pseuerantibus datur sicut scriptū est. Qui pseuerauerit vsq; in finem hic salu⁹ erit. Tūc enim placet deo nostra cōuersiō quādo bonū qd inchoam⁹ pseueratī sine oblem⁹. Nā scriptum est. Ne hīs quī sustinenciā perdidērunt id est bonū opus non cōsumauerunt. Indulgenciā peccatorū sciendū est vbi. quādo vlt quilib⁹ datur. Vbi quippe nisi intra ecclēsiā catholicā. Quā nisi ante vlturi iudicij diēzq; ecce nūc temp⁹ acceptabile ecce nūc dies salutis. Quilib⁹. nisi cōuersis q̄ p humilitatē ad puuloz trāseunt imitacōnem. De quibus dicitur. Talū est regnū celorum. Nemo ppendere potest quātū sit ponderis iniustitia vel quātū fulgoris radio iustitia dareat. nisi quis prius toto mentis aduersu auertat ad deū. quatin⁹ ipso lumine quo illustratur et suam feditatē agnoscat. et lumē quod ceco corde intuebatur intelligat.

Tunc aut in attingibile intelligi posse iusticiam
dum ea quisque sequi conuersus temptauerit. quod
lux non intelligitur nisi cum videtur. Iudicium quoque
in hominis potestate consistit. conuersionis est gratia
quia per quam nos metipsos iudicamus. quoniam flentes
mala nostra punimus. et bono quod ex deo nobis est
solidius inhaeremus. Tripliciter describitur esse
unicuique conuersi perfectum. Primum corrigendi
a malo. secundum faciendi bonum. tertium est. sequendi
boni operis premium. Nam quod ait per hexa. solve fa-
sciculos depmetes. mali est emendatio. quod vero
adiecit frange esurienti panem tuum. operis boni
actio est. In eo vero quod subiungit. tunc erumpet
matutinum lumen tuum operis boni est retributio.
Ergo non proficit facere bonum. nisi correctum
fuerit malum. Nec poterit quisquam ad contemp-
tationem dei proficere. nisi se prius in bonis a-
ctibus studuerit exercere. Multis modis ter-
ret deus homines ut vel sero conuertantur. atque
exinde magis erubescant. quod tam diu expectati
sunt. ut redirent. Nam nunc minimis. nunc pla-
gis. nunc reuelationibus quosdam conuertit.
ut qui voluntate conuersi despicunt terrori-
bus corrigantur. Plerique ex sola mentis deuo-
tione conuertuntur ad deum. nonnulli coacti
plagis conuertuntur quod eruditione non conuertebantur.
Iuxta versiculum psalmi dicentis. In chamo et

freno maxillas eorum cōstringe qui non appromant ad te. Pleriq; aut̄ dum deuocōne nō cōuertuntur plage stimulis feriūtur. Qui tamen nec sub verberē senciūt ut aliquaten⁹ corrigāē sicut egiptus que a penas didicit a emendare nequiuit. De talibus enim ppheta ait. Percussisti eos a non doluerūt. attriuisisti a rēnuerunt accīpe disciplinā. Nonnulli vici seculares elacōne mentis tumēres. postmodū cōuerſi ad deum religiosa sequūtur obediēcia xp̄m. et quā a tea celsitudine mūdiali tumbāt. postea ipsam elacōez studio humilitatis cōmutāt. Quidā sūt q̄ iā secretim cōuerſi sūt. quorum cōuerſio nō p̄cedit in publicū apud estimacōem humanā quales fuerūt tales ad huc esse putātur. iā tñ in dei oculis surrexerūt. Itē q̄dā ad huc humano iudicō stare cernūtur qui iam tamen in dei ocul ceciderūt. Multi apud homines electi putantur a apud deū sūt reprobati. atq; itē multi apud homines electi putātur a apud deum reprobī existunt salomone dicēte. Vidi inquit impios sepultos qui cū ad huc vīuerent in loco sancto erāt. a laudabātur in ciuitate quasi in stoz operū. null⁹ ergo electū se putet ne forte apud deum sit reprobus.

De trimodo genere cōuerſionis Cap. 8.

DRimodū genus est cōuerſionis ad deum .
Inchoacōis cū dulcēdine . mediātis cū labo
re . p̄fectionis cū requie . Sed tamē plerūq; aliī
incipiūt a dulcēdine aliī ab amaritudine temp
taōnum . Omnis cōuerſus ante ex fletu incho
et peccatorum . et sic trāſeat ad deſiderium ſuper
norum . Prius enim lacrimis purganda ſunt
vitia que geſſimus . ⁊ tūc mundata mētis atie
id qđ querimus cōtemplemur . ut dum antea
flendo peccati a nobis caligo detergitur . mūda
tis cordis oculis libere ſuperna inſpiciant . An
te neceſſe eſt timore cōuerſi ad deum . ut metu fu
turarū penarū . carnales illeſebre deuicantur .
Deinde oportet abiecto timore . ad amorem vite
eterne trāſire . Perfecta enim caritas foras mit
tit timorem . Qui autem timet penam habet ⁊
non eſt p̄fectus . Vnde ⁊ apoſtolus ait . Nō acce
piſtis iterum ſpiritum ſeruitutis in timore . ſed
accepiſtis ſpiritum adopcōnis . per quē ſcilicet
iam non peccati pena ſeruos oprimit . ſed amor
iuſtitię liberos reddit . Neceſſe eſt omni cōuerſo
ut poſt timorē ōſurgē ad caritatē dei debeat q̄ſi fi
liū . nec ſēp ſub timorē iaceat q̄ſi ſeruū . Tūc enī
amorē nr̄e ouerſacōis oſtēdim⁹ ſi denuo ut pa
trē diligim⁹ . quē pri⁹ ſeruli mēte vere ut dñm
formidauim⁹ . Primordia uūſorū blādis reſouē
da ſūt modis . ne ſi cū aſpirate incipiāt . extriti

ab prioribus lapsus recurrat. Qui enim uersum
sine lenitate erudit exaspere potius quam corrigere
uoluit. Conuersus quisque ante a opere corri-
gendus est. postea uero a cogitatione. ut prius
refrenet prauum actum. deinde appetitum ac delictum
ut quod iam in opere non apparet in cogitatione ne
quaquam perduret. Omnis noua conuersio ad huc
pristinæ uitæ habet coniunctionem. propterea nequaquam
ea uirtus procedere ad hominum oculos debet
donec conuersatio uetus funditus etiam ab animo
extirpetur. Quisquis deterior est ac melior esse
cepit caueat de acceptis extolli uirtutibus ne gra-
uius per uanam gloriam corruat quam prius per lapsum
uiciorum iacebat. De ostidit uersorum. Cap. 9.

Quisque uersus si mox omnes carnales sti-
mulantes stimulos calcare cupiat. a summa
uirtuti subire concedat. si forte ad huc aliqua
aduersa de carnis molestiis tolerat. non frangatur
quod dispensator bonorum nouit aduersitatis re-
primere uicium successione uirtutum. Tunc magis
grauari se quamque impulsu uiciorum agnoscit dum ad
cognitionem dei accesserit. sicut populus israel gra-
uiori onere ante exitum ab egipto premuntur. uicia enim
ante uersionem quasi pacem habent in homine.
quando autem hec expelluntur acriori uirtute con-
surgunt. sunt autem inimica homini uerso quam peccatori
ipsæ blandiebantur. Atque ita sunt blando uerso

que peccatori aduersa exstiterūt. Multos habet
officius dei seruus ex recordacōe operū preteri-
torum. Multi quippe post ouersionem etiā nolen-
tes motū libidinis sustinēt. q̄ tamen ad damp-
nacōnem non tollerant sed ad probacionem.
scilicet ut sēp habeāt pro excutienda inertia ho-
stē cui resistāt. dūmodo nō cōfesciant. Vnde et
nouerint serū dei. se etiā a peccatis iam eē mun-
datos. s̄ tñ cogitacōnū turpiū adhuc impella-
cōne pulsari. Ante ouersionē p̄cedit turba pec-
catorū. post ouersionē seq̄tur turba tēptacōm. Il-
la se obiciūt. ne ad deū cōuertamur. ista se ingerūt
ne liberis cordis oculū deū cernam⁹. vtriusq; tu-
mule⁹ insolētiam nob̄ gignit. intēcōezq; nr̄am
a spe fraude multimoda includit. Vale ē dei s̄-
uo p̄ ouersionē tēptari. q̄tin⁹ a torpore negligē-
cie. sollicitantib; vicij; ad v̄tutes aim p̄ exerci-
ciū p̄paret vicōz. De remissa cōuersione. Cap. 10.

Mltos remissa cōuersio in pristinos erro-
res reducit. ac viuendi tēpe soluit. Horū
ergo exēpla quisq; cōuersus euita. ne dum si-
morem dei a tpe incipis. rursus mūdānis erro-
rib; immergatis. Tepidus in cōuersione. oīa
osa verba et vanas cogitacōes. noxias esse nō
cōspicit. Qd̄ si a torpore mentis euigilauerit ea
que leuia existimabat. confestim quasi horren-
da atq; atrocīa pertimescūt. s̄fraus a desidia in

omni bono ope formidanda est. **S**fraude facim⁹
deo. ut quociens in omni ope bono nostro nos
metipſos non deū laudam⁹. **D**efidiā agim⁹ q̄
ciens p̄ torpore languide ea que dei ſūt opamur.
Omnis ars ſeculi hui⁹ ſtrēnuos amatores ha
bet ⁊ ad exſequēdū p̄mpūſſimos ⁊ hoc p̄ ide
fit. q̄ preſentē habet opis ſui remuneracōem
Ars vero diuini timoris pleroſq; habet ſectato
res. languidos. tepidos. pigri merca colliga
tos. **S**ed hoc promde q̄ labor eoz non p̄ preſē
ti ſed p̄ futura remuneracōe differtur. ideoq;
dū eoz laborem mercedis retribuō nō ſtatim
oſequitur. ſpe pene diſſoluta lāgueſcunt. vñ et
magna illoz gloria predicatur qui bone ouer
ſionis vite princīpia. augmēto ſolidiore conſu
mūt atq; eo ad p̄merēdam retribuōem cla
riores preparātur. q̄ firmius duri laboris in te
nebris ⁊ inchoāt ⁊ oſummāt. **Q**uidā primo cō
uerſionis calore ad virtutes ſeſe accingūt acce
dēte vero p̄greſſu dū immoderate fremis reb⁹
incumbūt puluere infirmi appetitus obſcurāt
Vñ et dñs de bonis ſeminibus dicit. **Q**d autē
cēdit in ſpimis. hij ſūt qui audiunt verbū dei
⁊ ſollicitudine ſeculi vel fallacia diuiciay ſuffo
cant verbū. ⁊ ſine fructu efficitur. **N**uper ouer
ſi nequaq; debet in curis exteriorib⁹ prouehi.
nā ſi implicēt oſeſtim quaſi plātata arbuſcula

et nec dum radice profixa concutiuntur pariter
et arcescunt. Valet interdum conuersio pro ani-
me salute mutatio loci. plerūq; enim dum mu-
tatur locus. mutatur et mētis affectus. Cōgru-
um est enim iude etiam corporaliter auelli. vbi
quisq; ille sebris deseruuit. Nā locus vbi prauē
quisq; vixit hoc in aspectu mētis opponit. qd se-
per ibi vel cogitauit & gessit.

De exēplis ouersorum.

Cap. II.

Ad conuersionem seu correptionem mortalium
multū profunt exēpla bonoꝝ. Nā cetera p-
fectorū exēpla. mores inchoantium nequeunt p-
uocare ad bene viuendū. Reprobi autē non at-
tēdunt documēta bonoꝝ que imitentur ad me-
lius sed pponunt sibi exēpla malorū que ad su-
orū morum peruersitates imitātur impius. Ob
hanc vtilitatē scribūtur sanctorū ruine et repa-
cōes ut spem faciāt salutis humane. ne quisq;
post lapsum penitēdo despet veniam dum aspī-
cit sanctorū repacōnem fuisse etiā post ruīnam
Sciāt flagitō deditū ad quā vtilitatē eorum exē-
pla pponātur sanctorū scilicet ut aut sint quos
imitent ad repacōem. ā certe ex eoz opacōe du-
ri de inobediētia puniāt. Propterea v̄tutes
sanctorū ad exēplū nēm deus pposuit ut quāto de
imitacōe eoz conferti pnt nobis iusticie p̄mia-
tāto de perseucrātia mali sint grauiora tormēta

Si enim ad boni incitamentū divina quibus amonemur precepta de essent p lege nob factō rū exempla sufficiēret. Ad cōtra dū a nos deus preceptis suis ammonēat. a vite factōz boni operis nobis exēpla pponat. nulla est iam de re actu excusacō qz a lex dei pulsat cotidie aures nostras a factōz documēta bonoz cordis nostri intima puocāt a si prauorum sepe secuti sumus exempla. cur nō imitemur factōrū digna a deo placita factaz et si apri sumus mutari in quos in malū. cur pigri sumus imitari iustos in bonū. Orādus ē de⁹ ut virtutes quas factis preparauit ad coronā. nob ad pfectū sint posite non ad penā. Proficiāt aut ad pfectum nostrū. si tot exempla voluerim⁹ imitari virtutū. Certē si ea pot⁹ auersati q̄ imitati fuerim⁹ ad dampnacōnem nostrā erūt. qz ea legendo implē neglexim⁹. Multi factōz vitā imitāt a de moribus alterius effigiē virtutis sumunt. tam q̄ si ymago quelibz intendatur a de eius similitudine spēs picta formetur. Sicqz fit ad ymaginem similitudine vīuit ymaginis. Qui factū virū imitatur. quasi exemplar aliquod intuetur seseqz in illo quasi in speculo pspiciat ut addiciat qz sibi deesse virtutis agnouit. Minus enim seipfū hō ex se merito cōsiderat. sed dum alterum intendit id qz minus est

luminis adiāt. Perfectoꝝ est iam viuoꝝ nō
quēlibet sanctorum imitādo. sed ipsam verita
tem intueno ad cui⁹ ymaginem facti sūt iusti
ciam opari. Hoc indicat q̄ scribitur. ꝑ faciam⁹
hominem ad ymaginē ⁊ similitudinem nostrā
Qui ipsam intelligēdo imitatur diuinitatē ad
cuius factus est similitudinē iste merito tātus
est ut nō egeat homine demōstrante iusticiam
sed ipsam cōtemplādo imitetur iusticiam. Exē
pla sāctoꝝ quibus edificatur hō varias est
sectari virtutes humilitatis ex xp̄o. deuotōnis
ex petro. caritatis ex iohāne. obediētie de abra
ham. Pacieētie de ysaac. tollerātie de yacob. ca
stimonie de yoseph. mansuetudinis de moyse.
cōstācie de yosue. benignitatis de samuele. mise
ricordie de dauid. abstineētie de daniel. Sic ⁊ ce
tera facta prioꝝ quo laboꝛē quo modeāmine q̄
ue intencōe ⁊ opūctiōe gerāt vir sādus ohi
derat imitādo. De opūctiōe cordis. Cap. 12.

Opnūctio cordis ē humilitas mētis cū la
crimis exorietes ex recordacōne peccāti ⁊ timo
re iudicij. Illa ē ouersis pfecta opūctiōnis affe
ctio que omnes a se carnaliū desiderioꝝ affect⁹
repellit ⁊ intencōnez suam toto mētis studio in
dei cōtemplacōem defigit. Geminā dicim⁹ esse
conpūctiōnem qua ꝑpter deum anima cuiusq̄
electi afficiē ⁊ vel dū opoz suoz mala oshērat.

¶ dū desiderio eterne vite suspirat. Quatuor eē q̄
licates affectionū quibus mens iusti tedio sa
lubri opungitur. hoc est memoria peccatorum
facinorū. recordacōne futurarū penarū. cōsidera
cōne peregrinacōnis sue in hui⁹ vite lōginquū
tate. desiderio supne patrie q̄tinus ad eā quāto
rius valeat puenire. Quisq; memoria peccato
rū opūgitur ad lamenta. tūc dei se visitari sciat
p̄ncā. quādo id qd̄ se amisisse recolit interius
erubescit. suoq; iudicō penitēdo iam punit. Nā
tunc petrus fleuit. quādo in eum x̄ps respexit.
Vñ et psalmus. Respexit inquit ⁊ cōmota est
⁊ cōtremuit terra. Gressus dei sūt in corde homi
nis interioris. q̄ bona desideria surgunt. ut cal
cētur mala. Quādo ergo ista in corde hominis fi
unt sciendū est tunc esse deū per gratiam cordi
humano p̄ntem. Vñ se tūc homo magis acue
ad cōpūncōnē debet. quando sentit et deū ince
rius opantem. Quo mēs hominis iusti ex vera
cōpūncōe rapitur. ⁊ qualiter infirmata reuee
tatur degustata lucis magnitudine illū nosse
posse qui iam aliquid exinde gustauit. Sūt qui
non ex vera cordis opūncōne sui accusatores
sunt. sed tantū ad hoc se esse peccatores assig
nāt ut ex ficta humilitate confessōnis. locum
inueniant sanctitatis.

EX eo vnus quisq; iustus esse incipit ex q̄
 fui accusator extiterit. Multi autē cōtra se
 metip̄os peccatores fatētur. ⁊ tamen semetip̄
 sos a peccato nō s̄trahunt. Magna iā iusticie
 pars est seip̄sū nosse homo q̄d paru⁹ est. ut ex
 eo diuine virtuti subdatu. humili⁹ ex quo suā
 infirmitatem agnoscit. Bene se iudicat iustus
 in hac vita. ne iudicetur a deo dampnatiōe p̄pe
 tua. Tunc autem iudiciū de se quisq; sumit.
 quādo per dignam penitēciā suā praua facta
 cōdemnat. Amariudo penitēcie faciūt animū
 ⁊ suā facta subtilius discutere. et dona dei que
 contemp̄it flendo cōmemorare. Nichil autem
 pius est q̄ culpam agnoscere nec deslere. Du
 plicem debet habere fletum in penitēcia omnis
 peccator. siue quia p̄ negligētiā bonū nō fecit
 seu quia malum per audaciā p̄petrauit. Q̄d enī
 oportuit non gessit. ⁊ gessit q̄ agere non oportu
 it. Ille penitēciā digne agit. qui reatum su
 um satisfactiōe legitima plangit. cōtempnē
 do scilicet hec que deslendo gessit. Tanto im de
 plorādo sit p̄mptus quāto extitit in peccando p̄
 diuis. Ille penitēciā digne agit. qui sic pre
 terita mala deplorat. ut futura iterum non con
 mittat. Nā qui plangit peccatum et iterum cō
 mittit peccatum. est quasi qui lauat laterem

credum quem quanto magis elauerit . tanto
amplius lutū facit . Quāuis quīsq; sit peccator
et impius si ad penitēciā cōuertatur cōsequi
veniam posse creditur . Nullus enim de bonita
te dei dubitet . s; sola decipiēcium prauitas ofer
ri sibi indulgēciā abnegat . In hac vita tmē
penitētie patet libertas . Post mortē vero nul
lam correccionis licēciā esse . vñ et domin⁹ di
cit . Me oportet opari opa eius qui me misit do
nec dies est . Veniet nox autē quādo nemo po
test opari . Hinc et ppheta . date inquit dño deo
nostro grām anteq̃ tenebrescat . id est anteq̃
mors eterna preueniat . In hac vita dū estis
deum p penitēciā glorificate . Ad huc in hoc se
culo penitēciā opantibus misericordia subue
nit . In futuro iam non opamur s; racōnē ope
rū nostrorū ponim⁹ . Per id deteriorātur plerū
q; iniqui . qđ p paciēciā dei spaciū accipiunt e
mendādi . Quā morā viuendi illi nō vtūtur ad
penitēciā . s; ad peccādi vsurpant audaciā . A
malo autē in deterius vadit . qui tēpus sibi ad
penitendū indulgū ad libertatem prauī opis vt
ūtur . s; festinare debet ad deū penitēdo vn⁹ q̃sq;
dum potest ne si dum potest noluerit . cū tarde
voluerit omnino nō possit . Proinde ppheta ait
Querite dñm dū inueniri potest inuocatate eū
dum ppe est . Et vbi inueniri potest nisi in hac

vita. in qua etiā prope est omnibus inuocātib9
se. Nam tunc iam lōge erit. quando dixerit. ite
in ignem eternū. Modo non videtur a ppe est.
Tūc videbit a ppe nō erit. qz a videri poterit a
nō poterit inueniri. Si quādo quisq; peccare po
test peritet. vitamq; suam viuens ab omni cri
mine corrigit. non dubium qz moriens ad eter
nam trāseat vitam. Quī autem praue viuendo
penitenciam agit in mortis periculo. sicut dam
pnacō incerta est sic remissio dubia. Quī ergo
cupit certus esse in morte de indulgētia sanus
peniteat. sanusq; perpetrata facinora deleat.
Sunt qui penitētibus securitatem cito pollicen
tur. quibus bene per pphetam diātur. Curant
contricōnem filie populi mei. cum ignominia
dicentes. Pax a nō est pax Cum ignominia a
gitur cura contricōnum. q̄ peccāti et non legit
time penitēti promittit securitatem. Vnde a se
quitur. Confusi sunt quī abhominacōez fecerūt
id est confusi sunt non penitendo. sed penas lu
endo. Alter enim cōfunditur corā iudice reus
dū plectit. atq; aliter q̄ de malo ope erubescēs
corrigitur. Ille enim qz reprehēsus est cōfunditur
iste qz se malū fecisse memorat. Quāuis ppeni
tenciā ppiaciatio peccōz fit sine metu tamen hō
esse non debz. qz penitēcie satisfactio. diuino tā
tum pensatur iudicō non humano. Proinde

quā miseracō dei occulta est sine intermissiōe
flere necesse est. Neq; enim vniq; oportet peni-
tentē de peccatis habere securitatē. nā securitas
negligēciam parit. negligēcia autem sepe iēau-
tum ad vicia trāfacta reducit. Dū per peniten-
tiam ab homine vicia fuerint expulsa. si for-
te post hec intercedente securitate quelibet cul-
pa surrepserit. cōfestim delectacōes pristinae vi-
ciorum mentes auidius irrūpunt. pulsantemq;
hominem in cōsuetis opib; grauius p̄trahunt
ita ut sint nouissima illius peiora priorib;.

De despatōne peccantium. Cap. 18.

Non p̄ locorū spacia s; per affectū bonum &
malū itur recedit̄ v̄ a deo. Neq; enim gre-
su pedum. sed gressu moȳ elōgam; vel p̄pinq;
mus ad deū. Perpetraē flagiciū aliq; mors a-
nime est. Contempnē penitentiā et p̄manere
in culpa. descendere in infernū post mortem est
Ergo peccare ad mortē p̄tinet. desperaē v̄ro in
infernū descendere. Vñ a scriptura ait. Impius
dum in pfundum maloz venerit cōtēpmit. Se-
pe dyabol; eos quos cōuertit ad penitentiā as-
picit immamitate scelerū p̄cussos. ad despeacō-
nem deducit ut s; tāta spe venie trahat in dif-
fidēciam quos non potuit retinere p̄seuerāter
in culpa. Sed penitēs preuidere debet callidas
cōtra se hostis insidias. sicq; iusticiam metuat

ne tamen quous in magnis sceleribus de misericordia eius confidat. Amplius letatur de minima desperata et aliquando ouersa. quod de ea que nunquam existit perdita. sicut de prodigo filio qui mortuus fuerat et reuixit pierat et inuentus est. De cuius regressu magnu fit gaudium patris non aliter coram deo et angelis copiosius esse gaudium de eo qui a periculo liberatur. quod de eo qui nunquam nouit peccati periculum. Quato enim contristat res perdita. tanto magis si fuerit inuenta letificat. sicut in euangelio. pastor ille exultat qui perditam ouem inuenta humeris suis gaudens reuertat. Nullus despare debet remiam etiam si circa finem uite ad penitenciam couertatur. Vnuqueque enim de suo fine. non de vita preterita iudicat. Hoc quippe a legis testimonio edocetur. quod homo de suo extremo iustificatur. quando deus pro alim primo genito ouem iussit offerri in hostiam. hoc est immundiciam uite prioris. mutanda in innocentiam boni finis. Vnde et cauda iubetur offerri in hostiam. id est uite extrema in penitencia. Multa superna respectu gratia in extremis suis ad deum conuertuntur per penitenciam. et quecumque mala gesserunt cotidiana stribus purgant. atque in bonis factis mala gesta comutat. Quibus iuste totu quod deliquerant ignoscitur. quod ipsi quod male

gesserūt penitendo agnoscūt. In vitā hominis
finis querendus est. quomā deus non respicit
quales antea vixim⁹ s̄ quales circa finem vi
te erim⁹. De hijs q̄ a deo deserāt. Cap. 17.

Deo deserente nullū peniteri. deo respiciēte
sua vñūquēq; facta videre et plangere et
vñ ceciderit cogitare. Nō nulli autem ita despi
ciuntur a deo ut deplorare mala sua nō possint
etiā si velint. Consilio immūdoꝝ spūum hoc ē ut
q̄ ipsis negatū est post preuaricacōem regre
di ad iusticiam. obsecrare aditū penitēcie homi
nibus cupiunt. ne v̄l ipsi reuertantur ad dñm
eosq; socios in pdicōne habere contendunt. q̄b;
cū fraudibus insistentes. ut aut deserātur a de
o. aut flagelli immanitate despent. Ingemis cē
dum est iugiter et postposita securitate lugēdū
ne dei secreto et iusto iudicō et iustissimo deseāt
homo. et p̄dendus in potestate demonum relin
quatur. Nā reueā quē de⁹ deserit. demones sus
cipiūt. Dominici cōteptores precepti statim ut
auertūtur a deo. a malignis spiritib; occupan
tur a quibus etiā ut male faciant p̄suadentur
Vinc est illud p̄phetiā. Inimicos dei persequū
tur tenebre. qui intelligūtur demones. Vñ et
in psalmo legitur. Immissiones p̄ angelos ma
los. Quādā reproboꝝ in potestatem demonū
occulto dei iudicō. et iustissimo redigūtur ysaia

estante. Ipse misit sortem eis et in manus eis
diuinit eis eam in mēsurā vsq; in eternum pos
sdebūt eam. Quidam electoꝝ permittunt diuī
na iusticia cadere in errore peccati. Sed tamen
miseracōe eius reducti de nouo ouertūtur. De ta
libus enim p̄ p̄phetam dñs loquitur. Et dimisi
eum. et reddidi cōsolacōez. Non nūq̄ etiam re
uertens deus hominē quē deseruerat. rursus af
fligēs visitat. a plamenta lacrimarum. ac peni
tencie afflictione; a peccatis expurgat. dicente
pob ad deū p̄pter superbiā inquit quasi leenam
rapies me reuerfusq; mirabilē me crucias. Re
uertens enim deus hominē cruciat. quādo quē
peccātem deseruerat. flagellando iterū visitat.
Malis actibus contra nos āplius celestē iracū
diam neq̄q̄ puocare debemus. quin potius si
penitendo digna deo acta gesserimus. seuerita
tē eius in demētā mutabim⁹. Nā ille qui nos
malos tollerat. nō dubiū ē qđ ouert demēt ig
noscat. Nam qđ seruatur nob̄ tps penitencie. ut
nō simul morte obuamur p̄cipiti s̄ datur nob̄
locus satisfactōis. hoc totū de dei p̄cedit demen
tia. ut nos nō dāpnat crudelis s̄ expectet ad pe
nitentiā paciēt. De hīs q̄ ad delidū post la
crimas reuertūtur.

Cap. 16.

Artisor ē nō penitēs q̄ adhuc agit q̄ peitet
Nunc videt deū poscē s̄ dicit. s̄ s̄ sanaē sup̄b;

Canis reuerfus ad vomitū. ⁊ penitēs ad peccatum. Multi enim lacrimas indefinēter fundūt ⁊ peccare nō desinūt. Quosdā accepe lacrimas ad penitēciā ⁊ effectū penitencie nō habuere q̄ incōstancia mentis nūc recordacōne peccatū lacrimas fūdunt. nūc vero reuīuiscēte vsu ea que fleuerūt iterādo cōmittunt. Qui et pretita vult plangere ⁊ actōibus secularibus incubāē iste mūdācōnem non habet. quoniā ad huc agit que penitendo deflere possit. ysaias peccatoribus dicit. Lauamini mūdi estote. lauatur et non est mund⁹. qui plāgit que gessit nec deserit ⁊ post lacrimas ea que fleuerat repetit. Sic demiq; aliquis animā penitēte atq; itez delinquentē sermo diuin⁹ increpat. dicens. Quā vilis es facta nimis. iterās vias tuas. Quisquis ergo culpas preteritas plorat. hunc necesse ē ut modū teneat. ut sit admissa defleat. ne itez flenda cōmittat. Vē michi misero p̄sifero q̄ et penitere retroacta negligo ⁊ ad huc penitenda omitto.

De peccato. Cap. 11.

DVobis modis peccatū omittitur. id est ā amore cupiditatis aut metu timoris. dum vel q̄sq; vult adipiscā quod cupit. ⁊ timet ne incurrat qd̄ metuit. Quatuor modis cōmittitur peccatū in corde. quatuor ⁊ p̄petrat in ope. Admittit in corde suggestione demonū delcācōe

carnis. cōsensione mentis. defensione elacōis.
Committitur in ope nūc latenter. nunc palam
nūc consuetudine. nunc despacōne. In istis er
go gradibus a corde delinquitur a ope malitia
perpetratur. Tribus modis peccatum geritur
hoc est ignorātia. infirmitate. industria pericu
lo aut penatū diuerso. Ignorantie namq; mo
do peccauit in paradiso eua. Sicut apostol⁹ di
cīt. Vir non est seductus. sed mulier seducta in
preuaricacōne fuit. Ergo eua peccauit ignoran
tia. adam industria. quia nō seductus. sed sci
ens prudensq; peccauit. Qui vero seducitur qd
consentiat. euidenter ignorat. De infirmitate
autē petrus deliquit. quando ad metū interro
gantis anālle xpm negauit. Vnde a post pecca
tum amarissime fleuit. Grauius est infirmita
te quā ignorantia quemq; delinquere. graui⁹
q; industria q̄ infirmitate peccare. Industria
nāq; peccat. qui studio ac deliberacōne mentis
malum agit. infirmitate autem qui casu v̄l pre
cipitacōne deliquit. Nequi⁹ autem et de indu
stria peccant qui nō solum non bene viuūt. sed
adhuc a bñ viuētes si possunt a veritate dice
rūt. Sunt enim q̄ ignorantes peccāt. a sunt qui
scīentes. Sunt etiā qui per ignorātie excusa
cōnem scire nolunt ut minus culpabiles habe
antur. q̄ tñ seipōs nō muniūt. s̄ magis decipiūt

Nescire simpliciter ad ignoranciam pertinet. non
luisse vero scire ad contumacem superbiam. Volun-
tate quippe propria deum velle nescire. quid aliud
est quam velle deum superbiendo contempnere. Ne-
mo igitur se de ignorancia excuset quia deus non so-
lum eos iudicat qui a cognitione sua reuertuntur
sed etiam et illos qui nescierunt. testate eodem do-
mino per prophetam. Dispugnam inquit homines a fa-
cie terre. et eos qui auertuntur post tergum domi-
ni et qui non quesierunt deum. nec inuestigauerunt
eum. Et psalmus effunde inquit iram tuam in gen-
tes que te non nouerunt.

De leuioribus culpis.

Cap. 19.

Multi viram sine crimine habere possunt si
ne peccato non possunt. Nam quamuis in hoc
seculo magna iusticie quaeque claritate resplende-
at. nunquam tamen ad purum peccatorum sordibus ca-
ret. iohannes apostolus attestate qui ait. Si dixerimus
quia peccatum non habemus ipsi nos seducimus et
veritas in nobis non est. Quedam sunt facta pecca-
tis similia. si si bono animo fiant non sunt peccata
utputa potestas. si non est vitiosum cupiditate
sed magis corrigendi studio vitiosatur in reum
Item sunt peccata leuia que ab incipientibus coti-
diana satisfactione purgantur. Que tamen a per-
fectis viris velut magna crimina eunt. Quid
autem homines de magnis sceleribus agere debent

quādo etiā pfecti leuīa queq; delicta quasi gra-
uissima lugent. Non solum grauiā. sed a leuīa
sunt peccata cauenda. Multa enim leuīa vnū
grāde efficiunt. sicut solēt piūs et minimis gut-
tis immēsa flumina crescere. Numerositās enī
in vnū coacta. exundancia efficit copiam. Pec-
cata que incipientibus leuīa sunt. pfectis vitiis
grauiā deputantur. Tāto enim mai⁹ ignoscā-
tur peccm esse. quāto maior quī peccat habetur
Crescāt enim delicti cumulus iuxta ordinem me-
ritorum. q; sepe in minoribus ignoscātur maio-
ribus imputatur.

De grauioribus culpis.

Cap. 19.

Ex pimento minorū peccatorum maiora cō-
mittit peccata ut durius feriāt p magnis
sceleribus. quī de piūs corrigere se noluerunt.
Judicō aut diuino in reatu neq̄ore labūtur. q̄
distingere minora sua facta cōtempnunt. Mal-
ti a crimine in criminem corruūt quī dei cognici-
onem habētes timorem eius negligūt. a quem
nouerunt per sciētīā per adionem nō venerā-
tur. Ideoq; diuino iudicō puniēda cōmittē et in
penam cōmissi facinoris facinus deterius adde-
re. sepe peccm alteri⁹ peccati causa ē. Qd cū omī-
tūtur aliud ex ipso. quasi sua soboles oriē. sicut
fieri solz nasci libidīnē ex nimia vētētis ingluui-
a. Pena vno peccati peccatū admittitur quādo

pro merito cuiusq; peccati deo deferente in aliud
peccatū deterius itur. de quo ap̄lius qui admise-
rit sordidatur. ergo precedēs peccm̄ causa est se-
quētis peccī. Sequens vero peccatum pena pre-
cedētis ē delicti. Precedētia itaq; peccata sequē-
tū sunt criminū causa. ut illa que sequūt sine
precedētū pena. Precedētū peccōrū pena. ipsa
uocat̄ induracō. ueniēs de deuia iusticia. Hinc
est q̄ ait p̄pheta. Indurasti cor nostrū ne time-
remus te. Neq; enim dū quicūq; iusti sūt a deo
impellūtur ut mali fiāt. sed dum mali iam sūt
indurāt ut detriores existāt. sicut ap̄lus dicit
Quomā ueritatē dei non receperūt ut salui fie-
rent immisit̄ illis deus spiritum erroris. Facit
ergo deus quosdā peccare sed in quib; iam ta-
lia precesserūt. ut iusto iudicio eius mereāt̄ in
deterius ire. Talia quippe peccā precedētibus
alijs peccīs p̄labūtur in penam. ut penam pec-
catū mereātur. Quedam de ira dei ueniūt pecca-
ta que momento alioꝝ op̄santur peccatorum
Vñ a p̄pheta. ecce inquit tu iratus es a nos pec-
cauim⁹. in ipsis fuim⁹ sēp. tāq̄ si diceret. Quia
sēp in peccatis fuimus iratus es ut deterius
peccaremus. Quid enim sit irā dei mereri. quid
vero prouocare. prudēs lector debet scire. Gra-
uior namq; est ira que puocat. quā ea que me-
retur. Nā meremur quādo ignorando peccam⁹

protocemus. quando scimus bonum face nec
volumus. Hunc iram dum vivimus vita e pol
fumus. Timeamus ergo ne veniente illo tem
pore terrore iudicij sentire possit. vitare non
possit.

De manifestis occultisq; peccatis.

Capitulum.

.20.

Maioris est culpe. manifeste q̄ occulte pecca
re. dupliciter enim reus est qui aperte de
Inquit. quia et agit et docet. De talibus ysaias
ait. Et peccata sua quasi zodoma predicauerunt
nec absconderunt. Multi enim publice delin
quentes sine vlllo pudore sua flagitia predicant
nec vlla mutantur sceleris verecundia. Que
dam enim iam iusticie portio est iniquitatem
sua homini abscondere. et in semetipso de pec
catis propriis erubescere. Peccatum perpetrare
crimem est. peccatum predicare clamor est. de
quo etiam apostolus dicit. Et clamor aufere
tur a vobis cum malitia. id est cum ipsis pecca
tis. Ex eo ipso quo quisq; peccatum q̄ ait abscon
dit. iudicij iam esse iudicium. quia non erubet
atur nisi de conscientie reatu. Ergo de hoc ip
so qd quisq; de facto suo erubescat. Ipse iam
iudex fit.

De peccati amore.

Cap. 21.

Aliud est non peccare amore dilectōis dei
aliud timore supplicij. Qui enim amore ca-
ritatis dei non peccat. horrescit omne malū. am-
plectendo iusticie bonū. nec eum delectat pecca-
tum etiā si sceleris impunitas pmittatur. Qui
vero sola pena supplicij i se vicia reprimat q̄uis
nō expleat opus peccati vivit tamē in eo volū-
tas peccandi. doletq; sibi illicitū q̄ lex prohibet.
Ille ergo mercedē boni operis p̄cipit. qui amā-
do iusticiam facit non is qui eam sola metu pe-
narū inuitus custodit. Quidam nō diligūt pec-
catum sed faciūt. Quidā diligūt tm̄ a nō faciūt
Pleriq; faciūt tantum a non diligūt. Nonnulli
peccatum non faciūt et tamen iusticiā odūnt
Grauius autē peccat qui non solū peccatum di-
ligit sed a facit q̄ qui nō facit a diligit. Graui-
usq; interdū qui diligit et non facit. q̄ qui fa-
cit a odit. Grauiissimū est nō solum facere sed
a diligere peccatum. Nam sunt quidā qui cōfe-
ssim pacto flagicō cōfunduntur. Et sūt qui nō
solū nō dolent gessisse malū. sed etiā de ipso
malo ope gloriāntur. Sicq; ad comparātionem
mali fit deterius. dū de vicijs gratulātes extol-
lūtur in pius. De talibus ait salmō. Qui letā-
tur cū male fecerint a exultant in reb; pessimis
De peccandi necessitate. Cap. 22.

Inter dū mali qđ sumus nēcessitate potius
nō volūtate existimus. Vertēda est autē
nēcessitas mali in volūtatem boni. Pleiq; non
volūtate sed sola nēcessitate peccāt pertimescen-
tes temporalē inopiā. Et dum presentis seculi ne-
cessitatē refugiūt. a futuris bonis priuātur. Itē
nōnulli peccatum volūtate non nēcessitate con-
mittūt. nullaq; coacti inopia existunt iniqui. s̄
tātum gratis cupiunt esse mali. Neq; enim ip-
sam rem amāt quā appetūt sed ipsam tm̄ peccā-
malitiam delectātur.

De peccādi consuetudine.

Cap. 23.

Melius est peccatum cauere q̄ emēdare. Ita
melius enim resistimus hosti a quo nondū
vidi sumus. q̄ ei a quo iam supatū sum⁹ ac deu-
cti cognoscimur. Omne peccatū ante q̄ admitta-
tur amplius pertimescitur. Quāuis autem gra-
ue sit. dum in vsum venerit leue existimatur et
sine vllō metu cōmittitur. Istis somnibus qua-
si quibusdā ḡdib; calescit omne peccatū. Cogi-
tatio nāq; p̄ua delectatio; parit. delectatio cōse-
sionē. cōsēsio accōē. accōē consuetudinē. consuetudo
nēcessitatē. Sicq; dū h̄is vīcul homo impli-
catur. q̄si quadā cathena vicōrū tenet astrict⁹
ita ut ab ea euelli neq; valeat nisi diuina gra-
tia manū iactētis apprehēdat. Peccm̄ admittē ē
cadere in puteū. Consuetudinē vero peccāi facere

os putei est coangustare ne is qui credidit valeat exire. Sed interdū etiā tales deus liberat dū eorū desparacōnem ad cōuersionem libertatis cōmutat. Ipso enim miserante peccata dimittuntur. quo protegēte fit. ne in deterius peccādo eatur. Nequissimū est peccāre. Peius est peccādi cōsuetudinem facere. ab illo facile. ab hoc cū labore resurgitur dum mali cōsuetudini repugnatur. Male agēdi cōsuetudinem recessurā esse ysaias ppheta asserit in profundū. Cuius vsu q̄ si quadam lege homo tenetur astrictus. etiam quando non vult peccm̄ admittit. A lapsu vero cito resurgere nō est in peccm̄ ire. Ap̄t̄s legem pecc̄i dicit in membris nostris que lex est cōsuetudo quā peccando cōcipimus. et non ab ea dū volumus discedim⁹. quia iam necessitatis vinculo p̄ cōsuetudinem retinemur. Multū veri a mor agit in homine sed resultat caro male cōsuetudinis lege. Bene autē audacter pro bona cōsciētia exultat. qui valēter in se reprimit qd̄ insolenter impugnat. Sfrequēter peccare cauēdum est. Nam hoc ipsum quod de malo nostro plerūq; deus nobis salutem opatur quāto mirabile est tanto prarū est. p̄pterea metuendū est. cōfidere ira saluari ne forte dum expectam⁹ a vicis sanari et vicia multiplicem⁹. et salutem non adipiscim⁹. Ergo studem⁹ aut nō cadere

aut cito cōuerſi a lapſu cōſurgere. Conuerſo ō
mino peccare cauēdū eſt. qđ ſi ex humana fra
gilitate peccatum ſubreperit. oſteſtim erit corri
gendum. qđ nequiter ſentitur cōmiſſum. Cito
enim corrigitur culpa. que cito cōnoſcitur. Tar
dius autem ſanatur vulnus qđ iam putreſcen
tibus membris longo poſt tempe cura cōmibus
adhibetur. Mora peccādi immunitatē facit ſce
leris. Vñ et ppheta yſaias. Ve inquit qui tra
hitis iniquitatē in funiculis iniquitatis et qua
ſi vinculum plauſtri peccatū. Trahit enim in
iquitatem ut funiculum qui tardat cōuerſi ad
deum. Trahere eſt enim iniquitatē moram fa
cere iniquitati. Vñ a psalm⁹. Prolongauerūt
iniquitates ſuas. Dominus iuſtus cecidit crui
ces peccatorum.

De peccati recordatione.

Cap. 28.

Bonū eſt homini ſēp ante oculos p̄pria ad
hibere delicta. ſcđm psalmi ſerēncā. Et pe
catū meū ante me eſt ſēp. Sicut enim nō oportet
remiſſi peccati affectū. ſic ſēp neceſſe eſt vnū
quēq; ſuū in deſcēdo cōmemorare peccata. Apud iu
ſtū recordatō peccati. facit redium aī Qui aut luxu
rie et cupiditātū ſubdiū ſūt. cōtūmāci ſupbia etiā
de ipſo peccati ope gloriāt. Seruo dei tāta recorda
tō cē debz peccati ut ea que geſſit ſēp lacrimās cō
ſitcat. vñ a psalm⁹ dicit. Cōuerſus in erūpna

mea dum cōfigitur spīna . Peccatum meū cog
nitum tibi feci . Dixi confitebor aduersum me in
iusticias meas dño . Supra enī diceāt . quoniā
tacui inueterauerūt . hoc est non sum cōfusus .
Inueterauerūt oīa ossa mea dū damarē tō di
e . Quid ergo tacuisse se penitet nisi cōfessionē
pccōrum . Quid damasse se dolet nisi defensionē
malorum . Qui ergo pccōꝝ suorum defensor ex
stitit necesse ē ut penitendo accuset qđ supbiēs
p̄ue admittit De cogitacōe pccōꝝ ⁊ ope . 27 .

Baptita est causa peccādi . id est opis et co
gitacōis . Quoz vnum iniquitas . dicitur
qđ ope geritur . aliud in iusticia quod cogitacō
ne admittitur . Prius autē actio resecauda est
postea cogitacō . Prius praua opa postmodū
desideria . Vicissim autē ⁊ a cogitacōne opa p
cedunt . ⁊ ab ope cogitacō nascitur . Quamuis
et si ab ope quisq; vacet . p solius tamē prauē
cogitacōis malicia nō erit innocēs . Vñ et do
min⁹ p ysaiā pphetam . Auferte inquit malum
cogitacōnum vestraz ab ocul meis . Nō enim
facis tātum sed et cogitacōibus delinquim⁹
si eis illicite occurrētibus delectemur . Sicut vi
peā a filiis in vtero positis lacerata p̄imitur . ita
nos cogitacōnes nostre intra nos enutrite oc
cūdunt . Et cōcepte interius vipeo veneno cōsu
mūt . animāq; nostrā crudeli vulnere p̄imunt

Non est arbitrii nostri cogitationes prave fug-
gestiombus preuenire. Tacere aut in animo co-
gitacionu. nostre attinet volutari. Illud ergo
ad culpam non redigitur. istud culpe pprie im-
putatur. Na cogitacões illicitas fuggere demo-
num e. cogitacionibus oblectari pueris nostz
est. Plezq; fieri solet ut immude corporalium
reru species quas didicim⁹ nostris mentib; op-
ponatur. ⁊ nolētes eas cogitemus quātūq; ab
eis acie mentis auertere nitimur. tāto magis il-
le se animo ingerūt. obsemisq; nos motib; ob-
ruūt. Sed hoc fit pro iudicōe mortali. quā meru-
it primus hō in penā sui peccati. dū vnusquis-
q; diuina illuminacōe puenit. Statū molestis
turpiū cogitacōm pulsatur. S; dei seruus iudicō
timoris dei eaz temptamēta a semetipso reicit
bonisq; vtra obiectis cogitacōib; turpes a se re-
pellit. Magna obseruātia circa cordis est custo-
diā adhibēda. q; a bone a male res ibi consistit o-
rigo. Na sicut scriptū ē ex corde exeūt cogitacio-
nes male. idēq; si p̄us cogitacōm prave resisti-
mus in lapsū opis nō incurrim⁹. Nō ē timēdū
si bona malaq; in cogitacōez veniāt. sed magis
gloriādū ē si mēs mala a bonis intellectu ratio-
nis discernat. Itē nichil inuat q; it bonū ⁊ ma-
lū sēsu prudentiore discernim⁹ nisi ope aut ma-
la cogita caueam⁹. aut bō intellecta faciam⁹.

Rumana cōdicō dum de diuersis viciōsita-
tibus mentē cōturbat. etiam ante penas
gehēne. p̄ inconditū anime appetitū iam penas
cōsciēcie patit̄. Omnia fugit homo preter cor
suum. Non enim potest a se quisq; recedere. vbi
cūq; enim abierit. reatus sui cōsciēcia illū nō
derelinquit. Quāuis humana iudiciā subterfu-
giat. omnis. qui male agit iudiciū tamen cōsci-
ēcie sue effugere nō potest. Nam et si alijs celare
quod agit sibi tamē celare nō potest qui plane
nouit malū esse quod gessit. Duplex ergo fit
iudiciū in eo quā et hic sue cōsciēcie reatu pu-
nitur et illuc p̄petuali pena dampnatur. Hoc e-
nim significat. Abissus abissum inuocat. Abis-
sus abissum inuocare est de iudicio sue cōsciēcie
ire ad iudiciū dampnatiōnis p̄petue. in voce ca-
tharactaz id est in p̄dicatiōne sanctorum.

De intēciōne mentis.

Cap. 27.

Oculus hominis intēciō opis est eius. Si er-
go intēciō eius bona est et opus intēciōis ip-
sius bonū est. Alioquin male intēciōis opus e-
st si bonum in factis appareat bonū iam non
est. Quomā ex sua intēciōne aut p̄batur bonū
aut reprobatur. Bona est ergo intēciō que p̄p̄-
tēū est. mala vero que p̄ terreno lucro. aut va-
na gloria est. Qui opus bonū bona intēciōne

non faciunt. per hoc magis creatur opere per quod
illuminari potuerunt. vnusquisque bonum opus quod
agit intentione bona agat. quoniam pro mala intentione
conne plerumque opus bonum quod agimus perdimus
et minus a culpa vacamus. Sepe que apud hominum
iudicium bona apparent. apud examinem di-
ligentissimi et acutissimi iudicis reproba deteguntur.
ideoque omnis sanctus veretur ne forte bonum
quod agit pro aliqua animi intentione in oculis
dei reprobum sit.

De sensibus carnis.

Cap. 28.

Per sensus carnis morbus irrepit mentis.
Vnde per prophetam dominus dicit. Omnes
cogitationes terre ab aquilone venient. et pone
vnusquisque solium suum in introitu portarum
iherusalem. Regna aquilonis vicinia sunt. que sedes
suas in portis iherusalem ponunt. quando per sen-
sus carnis labem anime ingerunt ideoque in ipsis
portis et in ipsis sensibus regnant. Neque enim aliter
peccamus. nisi videndo. audiendo. atrectando. gusta-
do atque tangendo. vnde et alias dicit. Intrauit mors
per fenestras nostras. Et alibi Et extranei ingre-
diebantur per portas eius. et super iherusalem mit-
tebant sortem. Extraneos quippe immundos esse
spiritus dicit. qui tanquam per portas ita per sensus car-
nis animam irrepunt et eam illecebrando deuincunt.

De sermone.

Cap. 29.

Quoniam quedam parua viciorum verba non eiu-
tamus in magno lingue plabimur crimi-
ne. Et dum facta quedam incongrua libere ac sine
metu emittimur ad peiora celera et horrendam
peccati consuetudinem labimur. Sicut plerumque mel-
li iocorum stulticia reprehenduntur. ita rursum ni-
mis tacendi vicio denotatur. Illi enim satis lax-
ando linguam in leuitatis vicio defluunt. isti nimis
reticendo ab utilitate torpescunt. Impii sicut nef-
ciant loqui ita tacere non possunt. Mente enim in-
eruditione loquacitatis verbis pretereunt. sensu
nichil dicunt. Sicut falsitatis crimine a proficien-
tibus premissetur ita otiosa verba a perfectis vi-
ris vitantur. Nam ut ait quidam sicut pro otioso
verbo ratio ponitur. ita pro sermone iniusto pe-
na exsoluitur. Vani sermones in ore christiani esse
non debent. Nam sicut malos mores. bona colloquia
corrigunt ita praua colloquia bonos mores cor-
rumpunt. Custodia oris ponitur. dum quisque non
se iustum. sed quod magis verum est peccatorem fate-
tur. Manum super os ponit qui per actiones bo-
nas lingue excessum opit. Manum super os ponit
qui male locutionis culpas bone actionis vela-
mine tegit. Loquens que ad deum pertinet. nec fa-
ciens et si vtili sibi non est. audientibus tamen
prodest. Qui de sapientia se laudari affectant. lo-
quentem prophetam attendant. Ve qui sapientes

estis in oculis vestris. a corā vobmetipsis pru-
dentes. Recte ex sentētia dicit. qui veram sēten-
tiam gustu internī saporis sēūt. A sētiēdo enim
sentētia dicitur. ac per hoc arrogātes quī sine
humilitate dicūt. de sola sciētia dicunt. nō de
sentētia. Ille enim sapit. quī recte a scdm de-
um sapit. In suam dicunt cōtumeliam doctōes
si dum sint ab eis dicta sapienter. nimium ta-
mē eloquēter. Doctet enim sapiētia spiritum
verborum ambitu. ac fūco mūdiālis eloquētie.
inflatis sermōibus perornatum. Quidam cu-
riōsi delectantur audire quoslibet sapiētes. nō
ut veritatem ab eis querant. sed ut faciendiam
in sermōibus eorum agnoscat. More poetarū
quī magis cōpōsicōem verborum q̄ sentēciam
veritatis sequuntur. Quadrimoda est dicēdi
racō q̄ p̄uidēdū est. quid. cui. q̄n. a quo mō ali-
qd̄ profertur. Itē q̄drimoda ē dicēdi racō qua
aut bñ sciēdo qd̄ bene p̄ferē aut nichil sentē-
do nichil dī. a paz sētiēdo loq̄citas sola oñdi-
tur. aut optime sētiēdo negliēt profertur qd̄ in-
telligit. Itē quadrīp̄tita est loquēdi racō qua
vel bonū bñ. vel malū male profert. Bonū c̄ppe
bñ loquitur q̄ ea q̄ recta sūt humiliē anūtiare
videt. Malū male loq̄tur. q̄ quolibz flagitiū p̄-
suadere conat. Bonū male loquitur. q̄ qd̄ cum
recte loq̄tur arrogāter predicare sentitur.

Malum bene loquitur qui aliqd narrado viciu
detestatur. ut ab eo homines auertatur. Corde
bene loquitur qui caritate non simulat. Ore be
ne loquitur. qui veritatem annunciat. Factis be
ne loquitur qui alios bonis exēplis edificat.
Corde male loquitur. qui interior cogitacōnes
noxias meditatatur et cogitat. Lingua male loq
tur qui pro eo qd male agit flagellatur et mur
murat. Factis male loquitur q male viuendo
exēplis suis alios ad prave agēdum informat
Semel bene loquitur qui se peccato redarguit
Bis bene loquitur. qui bn viuēdo et alios instru
it. Semel male loquitur q post viciu cito nō cor
rigitur. Bis male loquitur qui et male vivit et
male docet. Itē bis male loquitur. qui et bonū
quod debuit negligit et male cogitat et male re
fert cogitata. Itē bis male loquitur. qui et bonū
quod debuit nō egit. et malum qd nō oportebat
admisit. Mali mala respondēt pro bonis et ad
uersa p optimis. Boni bona respondēt p ma
lis et pspa pro aduersis. Aduersus viciū lin
gue fortitudo est adhibēda paciēcie ut tēpta
tio verbi que foris impugnat. tollerācie virtu
te deuicta discedat. Nō omnis qui patit obpro
bria iustus est. s q p veritate innoxius patit il
le tāmō iustus ē il vitupeacōes lingue et obpro
bria homin. Isto se remedio mēs iusti corrobōāt

ut tãto solidi⁹ in dũ figatur interi⁹ q̃nto exte-
rius ab humanis spiritur sensibz. Qui illatas
sibi contumelias trãquillo animi pdit dolorẽ cor-
dis apit ⁊ virus quod feruet in aio facile reicit
Vulnera enim mētis apta cãto exalãt clausa mi-
mis exulterant qui dolorẽ iniurie clauso pectore
tegit. Quãto ãplius silentio linguã premit tan-
to acriorem dolorẽ intrinsecus nutrit. Vnde et
vere quidam poetaz gentiliũ dixit. Quãto ma-
gis tegitur tectus tãto magis estuat ignis. Ce-
cus igitur lãguor vehemẽs est ac nimius q̃ taci-
tũ vivit sub pectore vulnus.

De mēdacō

Cap. 30.

Mendaces faciunt ut nec vera dicētibz cre-
datur. Reddit enim sepe hominem multa
falsitas. etiam in veritate suspectum. Sepe vera
premitit qui falsa dicturus est. Ut cū primũ
acq̃sierit fidẽ. ad reliq̃ mēdaciã audientes cre-
dulos faciat. Multis videtur vera esse q̃ falsa
sũt ⁊ ideo nō ex deo sed ex suo mendacō loquun-
tur. Nonnũq̃ falsitas veriloquũ adiungitur.
⁊ plerũq; auctoritate incipit qui falsa cōfingit
Latent sepe vera circumlimita melle verborum
⁊ tam diu deceptor veritatẽ simulat. quousq;
fallendo decipiat. Nonnũq̃ peius est mendaci-
um meditari. q̃ loq̃ nō vera. Nã in dũ q̃sq; in-
caut⁹ solz ex p̃cipitacōe loq̃ mēdaciũ meditari

autem nō potest nisi p̄ studiū. Grauius ergo
ille ex studio mentiri phibetur. q̄ is qui ex pre
cipitacōe sola mentitur. Sūmope cauendū est
omne mendaciū. q̄uis non nūq̄ sit aliuq̄ mē
daciū gen⁹ culpe leuioris. si quisq; p̄ salute ho
minū mēciatur. Sed quia scriptū est. os quod
mentitur necat animā. Et perdes omnes qui lo
quūtur mēdaciū. Hoc quoq; mēdaciū gen⁹
perfecti viri sūmope fugiunt. ut nec vicia cuius
libet per eoz fallaciam defendantur. ne sue ani
me noceāt dum auxiliū prestare nitūtur alie
ne carni. q̄ q̄ hoc ipsum peccati gen⁹ facillime
credimus relaxari. Nā si quelibet culpa sequē
ti mercede purgatur. quāto magis hec facile ab
stergitur quam merces ipsa comitatur. Multi
multa mēciūtur. multaq; fingūt homines p̄
hominū laudē sicq; fit ut et isti mēciēdo peant
et eos quos laudāt ad vane glorie ruinā pdu
cant. Sicut bene sibi cōsciū. ita et qui laudatur ab alio non
debet errorem aliene laudis attēdere sed magis
vnusquisq; testimoniū cōsciencie sue querat.
Cui plus ipse p̄ns est. quā ille qui laudat. Op⁹
enim suū vnusquisq; p̄bet. ut ait apostul⁹. et
tunc in se ipso quisq; gloriā habebit et nō in al
tero. id est occulte in sua cōsciencia non palam
in aliena lingua. Perfecti q̄ alta radice fūdāt

sunt a si flamine laudis ac vitupacōnis utrum
q; quasi ventorū interdum curventur impulsu
funditus tamē nō deiciūtur. sed protinus firmi
tate radicis ad se redeūt. Bona mens ad malū
nec p̄mijs nec terrib; vincitur. Nā imq; terrore
blandicijs miscēt. ut aut oblectacōe quemq;
decipiāt aut terribus frāgant. Qui laudatur
in adiutorium amore inseritur. sed si veraciter
a nō fide laudetur. hoc est si vera sūt que de illo
dicuntur.

De Juramēto .

Cap. 31.

Sicut mentiri non potest. qui non loquitur.
sic periurare nō poterit qui iurare nō appe
tit. Cavēdam igitur esse iuracōem. nec ea viten
da bonum est nisi in sola necessitate. Nō est cō
tra dei p̄ceptum iurare. sed dum vsum iurādi
facimus piurēi crimē incurrim⁹. Nūq; ḡ iuree
q; piurare timet. Multi dū loquūtur iurare se p̄
delectātur dū oporteat hoc tñi esse in ore eē. nō
nō. Ampli⁹ enim. q̄ est a nō est. a malo ē. Me
ti ut fallant piurāt. ut p̄ fidē sacramētū fidē faci
āt verbi. sicq; fallē dū piurāt et mētiē hōie;
ineautū decipiūt. Interdū a falsi lacrimis sedu
ci decipimur. a creditē dū p̄orāt q̄bz non erat
credendum. Plerumq; sine iuramento loquū
disponim⁹. s; in credulitate eoz qui nō credūt
qđ dicim⁹ iurare cōpellimur. taliq; necessitate

cōpulsi iurādi ofuetudinem facim⁹. Sunt mul-
ti ad credēdum pigri. qui non mouētur ad fidē
uerbi. Grauius autē delinquūt qui sibi loquē-
tes iurare cogūt. Quacūq; arte uerborum quis
q; iuret. deus tamē qui cōsciencie testis est ita
hoc accipit sicut ille cui iuratur itelligit. Dupli-
citer autē reus fit. quū a dei nomē in vanū assu-
mit. a primū dolo capit. Non est cōseruādum
sacramentū quo malum in caute pmitūtur ve-
luti si quispiā adultere ppetuam cū ea pmanen-
di fidem polliceret. Tollerabilis est enim nō
implere sacramētū q̄ manere in stupri flagitiō
Iurare est dei in illa puidenciā qua statuit nō
cōuellere statuta. Penitencia autē dei rerū mu-
taō est. Non peniteri autē est statuta non reuo-
care ut est illud. Iurauit dñs et non penitebit
cū id est que statuit non mutauit.

De uicijs.

Cap. 32.

Recedēs homo a deo statim uiciorū traditur
potestati ut dū patitur insistēcia uicia re-
uertēdo vñ cecidit resipiscat. Et si sādī toto an-
nīsu otēdunt supare uicia nec extinguūt. Quid
agūt hñ qui non solū nō odiunt uicia sed toto
ea amore sedātur. Satis se delicate palpat qui
vult sine labore uicia supare. dum peccati legē
quam sibi deseruēdo uicijs fecit. sine violēcia
a doloris reserare non possit. Perfecte renūciat

vicō qui occasione vitat imperpetrandō peccatū
Nam si velis tātundem nō peccare. a data occa
sione peccaueris. tu tibi a reus a iudex es. q̄ et
cōmissa dampnas a dāpnata committis. Se au
tem iudice reus est. qui vitiat a accusat et ppe
trat. Quedā vicīa dū nō p̄fecte vitant. suos in
se faciūt relabi auctores. Nam a si vnum vitū
districte vitetur a alia negligāt. inanis labor ē
Non enim potest in vnius obseruacōe virtutis
fortiter perdurare. cui alia vicīa dominantur in
corde. Nonnūq̄ hominem sua vicīa persequunt
tur. quā nimis qui prius volēdo ea sibi fecit so
cīa. postea sentit etiam nolens stimulosa. Non
nulli non antea in errorem vicōrum labuntur.
nisi prius interioris racōnis perdidērūt oculos
sicuti sampson non antea ab allophylis ad er
roris ligatus est molam. nisi postq̄ ei sūt lumi
na oculorum extincta. Quidam vegetati men
tis racōne vicōrum superantur incurfu. sitq; de
inde intencōnem bonorum operum perdunt si
cut rex babilonis in oculis sedechie prius fili
os ipsius interfecit. a sic postea oculos eius e
uulsit. ac per hoc post multorum operum cōsue
tudinem a interrepcōnem bonorum parit quo
rūdā a racō.

Qd̄ ex vicīs vicīa. a ex virtutibus virtutes
generātur. Cap. 33.

Sic gignuntur ex peccato peccata. ut dum non
euitantur peccata. incidantur in maximis. et dum
defendunt admissa nec lamentantur ex flagitio ad
supbiam itur. Vnde fit ut duplicati sit criminis
reus qui et admittit scelera pro voluntatem. et de
fendit per audaciam contumacem tumorem. Sic
vicio gignitur vicium. sic virtus virtute concipi
tur. Ex vicio enim gignitur vicium. sicut dauid qui
de dum non euitat adulterium perpetravit et homi
cidium. Item virtus virtute concipitur. sicut per
virtutem euangelice predicacionis. virtutem mar
tiris apostoli meruerunt. In sordibus seculariter
viciis inuicem sibi succedunt vicia. ut dum
vnum abierit succedat aliud. iuxta yobiel prophete
testimonium qui ait. Residuum eruce comedit
locusta. et residuum locuste comedit bruchus. et re
siduum bruchus comedit rubigo. Propter id ergo
ista sub viciorum allegoria colliguntur. quia sequi
tur expurgis cinim ebrum et flete. Aliquando vtili
ter peccatur in minimis vicis. ut maioris permittit
tentem vtilius caueantur. Lege paulum aposto
lum. minora permittentem peccata. ne maiora per
petrentur. Veraciter autem sanant vicia que vir
tutibus non vicis excludunt. Quorundam au
tem quedam latentia vicia tunc apparent. quan
do ab aliis vicis desinunt.

De male viciis virtutibus.

Cap. 38.

Interdū a malo vsu v̄tutes ex se vicia gignūt qđ fit p̄ immoderatū animi appetitum cui non sufficit donū qđ meruit. nisi vñ aut laudes. aut lucra dampnāda q̄herit. Interdū v̄tutes vicia gignūt. dū aliquñ pro tpe oportuno minime elaxat. sicq; fit ut q̄ ogeruo vicia deputent. Veluti si p̄ fratris aduētū ātiquū nō soluat ieiunū. virtutū igiē discrecōem a paulo ap̄lo fume. q̄ ad tps egit qđ agendū esse oīno prohibuit. Itē qđā v̄tutes dū discrecōi nō seruiūt in vicia transeūt. Nā sepe iusticia dum suū modū excedit crudelitatis seuitiā gignit. et mīa pietas dissoluōem discipline parit. ut hely studiū dū pl̄ est q̄ oz in iācūdic viciū trāsit. Et multa mafeuetudo corp̄is segniciem gignit. Prudentis aut̄ viri discrecō solert̄ p̄spicit ne bonū intēpanē agat a de virtute in viciū trāseat. Itē apud quosdā ex virtute viciū gignit dū q̄l q; de castitatis a abstinēcie meritis gl̄atur. Nā a q̄ elemosinā vane glorie cause imp̄t̄ ex virtute viciū facit. S; a h̄is q̄ de sapiēcia arrogātiā habet. a q̄ pro iusticia p̄mū appetit. a q̄ aliqđ donū dei qđ meruit in laudē suā ouertit. ā immalos vsus assumit procul dubio v̄tutē in viciū trāsfert. Moies de v̄tutib; vicia nutriūt. ex q̄b; peāt. Iterū deus arte potentissima ex n̄o vico v̄tutes fōit. q̄b; nos ab imiq̄tate reformat.

Quedam vicia spes virtutū preferūt. ideo qz pncipiosius suos sectatores decipiūt. qz se sub velamine virtutū tegūt. Nam vicia que statū virtutū cōtraria apparent. cito dū in palā euenerint emendāt. Propter qd sequaces eorum de talibus criminibus erubescunt. Carnales autem plerūqz per insensualitatē mētis nō agnosunt viciū esse culpabile. quod dignū videtur dampnacōne. Itē quedam vicia spes esse virtutū vident. tamen virtutes non sunt. Nam interdum sub pretertu iusticie crudelitas agit a putat esse virtus qz nimirum est viciū. Sicut remissa segnicies mansuetudo credit. Et qz agit torpens per negligenciā putat agere indulgētia pietatis. Non nūq̄ etiam virtutē largitatis imitat viciū pdige effusionis. Et virtutem parcitatis tristis tenacitas imitatur. a viciū p̄tinacie abscondit sub virtute cōsciencie. Item timor sub v̄tute obediencie occultat et dicit virtus humilitatis qz tamē viciū est timoris. Sed p̄citas vocis puerilitatis pro libertatis virtute accipit. et viciū pigricie q̄ est virtutem imitatur. Porro viciū inquietudinis v̄tutem se vult veari sollicitudinīs. a p̄cipitacōis fallacitas. feruor boni studiū credit et bene agendi tarditas. cōsiliū mora esse videt

gle

dū tamē ista sit virtus illa viciū. Tali igit̃ ex
emplo vicia species virtutū imitāt. q̃ inde se nō
nulli esse iustos cōfidūt. vñ maxime reprobāt
Ap̃tū exēplum viciōꝝ de latronis sp̃e sumit̃. Nā
sicut ex insidijs latro prodit. seq̃ iter agētibus
iūgit fingens se socium donec decipiat improui
sū. et dū subito eruperit ad exitium latro mani
festus oñdiē. ita se miscuit interdū piculose vtu
tūbz vicia. quousq̃ oēm boni operis efficacā in
suis vsibz rapiāt ut aīa q̃ sibi erat placēs de vir
tutibz deceptā se cōspiciat vicijs dāpnabilibus.

De appetitu virtutū.

Cap. 36.

Hic virtutes difficile cōsurgimus ad vicia si
hinc latore dilabimur. ista enim p̃na. illa
ardua sūt. Grādes enim sudores p̃patimur ut
ad celū ascendere valeam⁹. Quēadmod̃ ad vir
tutū tēdentes culmē nō a fūmis inchoāt. s̃ a mo
dicis ut sēsīm ad alciora perueniāt. ita q̃ q̃ dela
būt ad vicia nō statim a magnis criminibz ic̃
piūt. s̃ a modicis assuescūt. q̃ sic in maximis p̃
ruunt Sicut paulatī hō a minimis vicijs ī max
imis p̃ruūt. ita a modicis ṽtutibz g̃dati ad ea q̃
sūt excelsa ascēdit Qui aut̃ in cōdinate ṽtutes cō
prehendere nitūtur. cito periditantur. Nec est
causa in rerum natura. ut quēcūq̃ velociter ad
p̃fectū tendūt sine dubio seeleriter finiuntur. si
ut herbe que tāto festinācius pereunt. quāto

celerius crescunt. Ad cōtra arbores alta radice
fundate ideo pdurant dīcius. quā gradatim
ad pfectū tendūt. Nichil prodest admirato ma
lo. agere aliquid bonū sed prius cobēdū est
a malo. deinde exercēdum bonum. Hoc enim in
dicat ppheta cū dicit. Quiescite agere puerse
discite bene facere. Prius vicia extirpāda sunt
in homine deinde inferende vtutes. Nam cohere
re a cōiungere non potest veritas cū mendacō
pudor cū petulancia. fides cū perfidia. castitas
cū luxuria. Quedā summe sūt vtutes. quedam
vero medie. ffides spes a caritas summe virtu
tes sunt. Nam a quibus habētur utiq; veracitē
habent. Alie vero virtutes medie sūt. que ad
vtilitatē et ad pncipiē possunt haberi. si de hīs
arroganter quisq; tumuerit. utputa doctrina
ieiuniū. castitas. sciēcia. siue tpales dīciē.
De quibus scilic; a bene opari possumus a ma
le. Quisquis ex deteriori iā melior esse cepit. ca
ueat de acceptis extolli virtutibus ne grauius
p virtutes corruat. q̄ prius ex lapsu vicōrū ia
tebat. Quem deus flagellat iustificat. ne iterū
se de virtutibus erigat. quedā illi virtutū dona
tribuit. quedā retrahit ut dū mēs de eo quod
habet erigitur. iterū de eo qd nequa q̄ habere
noscitur humilietur. Quisquis dono celestis
gratie inspiratur. ad virtutes erigitur. si forte

moderātis dei manu aliq̄ aduerſitate reprimē
ne de acceptis virtutibus attollatur frāgi non
debet. qz a hoc ipſū qđ plagis humiliatur eq̄ni
mīter ferre. proculdubio v̄tutis ē magne

De pugna virtutum contra vicia. Cap. 31.

Unc se vici ſancti v̄aciūſ a vicōrum collu
uione vel collisione detergūt. dum ab eis
cōtra ſingula vicia. virtutes ſingule opponun
tur. Interdum vicia cū virtutibz ad vtilitatem
cōſtigunt ut ipſo certamine vel mēs exerceatur
vel ab elacōne cōcuſſus animus reſtingatur.
Aduerſus impetus vicōrum otrarijs virtutibz
eſt pugnandū Contra luxuriā enim cordis eſt
adhibenda munditia. Contra odium dilectio
eſt preparanda. Contra iracundiam paciē
tia eſt preponenda. Porro cōtra timorem. fidu
cia adhibenda eſt virtutis. Contra timorem ⁊
torporem heli prelium. Trifticie quoqz gaudi
um. accidie fortitudo. auaritie largitas. ſupbie
humilitas opponēda eſt. Sicqz virtutes ſingu
le naſcēcia contra ſe vicia reprimūt. ac temp
racōnum motus virtute diuine caritatis extin
guūt. Libidinem abſtinentia domat. Nam quā
tum corpus inedia frangitur. tanto mens ab
illiāto appetitu reuocatur. Aduerſus iram tol
lerancia dimicat. ira autem ſemetipſam necat
Sufſtinendo autem. paciēcia victoriam portat

Tristitie memorem. spes eterni gaudij superat
Et quem turbata mens de exterioribus afficit
dulcedo interioris tranquillitatis lenit. Aduersus
in iudeam prepat caritas. et aduersus ire in cœ
dia. mansuetudinis adhibentur tranquillitas.
Supbia dyaboli imitantur superbi aduersus quod
opponitur humilitas christi qua humiliantur ele
cti. Principalium septem viciorum regina et mater
supbia est. Eademque septem principalia multa
de se parturunt vicia. que ita sibi met quadam cog
nacione iungunt ut ex altero alterum oriatur. Sicut
princeps septem viciorum superbia nos suis pote
statibus subdit. ita christus septiformi gratia plenus
a diuinitate viciorum nos eruit. et quos illa addicit
septemplex vicio iste liberat septiformis gratie
dono.

De superbia. Cap. 38.

Omnis vicio deteriorē esse superbiam siue propter
quia sumis personis et primis assumitur seu
quia de ope iusticie et veritatis exoritur minusque
culpa esse sentit. Luxuria vero carnis ideo no
tabilis omnibus est quoniam statim per se turpis
est. et tamen dispensante deo superbiū minor est. Sed quod
detinet superbia et non sentit labitur in carnis
luxuriam ut per hanc humiliatur et a confusione ex
urgat et a superbia. Omnis peccatus superbus est eo
quia faciendo veritatem contemptum habeat diuina pre
cepta. Recte ergo iniciū omnis peccati superbia. quod

nisi precesserit mandatorum dei inobediencia.
transgressionis non sequitur culpa. Omnis super-
bia tanto in imo iacet. quanto in altum se erigit. tan-
toque profundius labitur quanto excelcius eleua-
tur. Qui enim per propriam attollitur superbiam
per dei iusticiam inclinatur. Qui inflantur super-
bia. vento pascuntur. vñ et propheta. Omnes in-
quit pastores tuos pascit ventus. hoc est super-
bie spiritus. Qui de suis virtutibus superbiunt. ex
ipsis hijs iudicandi sunt operibus que pro vir-
tutibus videntur. quia rem bonam. non bona volun-
tate faciunt. Nam reuera sine humilitate virtus
quelibet. et sine caritate. vicio deputatur. Merito
superbie dyabolus a superna beatitudine corruit
Qui ergo de virtutibus attolluntur dyabolum
imitantur. et exinde grauius corruunt. quia de ex-
celso labuntur. Superbia sicut origo est omnium
criminum. ita ruina cunctarum virtutum. Ipsa est enim
in peccato prima. ipsa in conflictu postrema. Nec enim
aut in exordio mentem per peccatum prosternit. aut no-
uissime de virtutibus decit. Inde et omnium peccatorum
est maxima. quia per virtutes que per vitia humanam
mentem exterminat. Ibi cadit superbia vñ enascitur ve
non sit superbia aliud culpa. aliud pena. sed illa culpa
fit illi pena. De superbia nascitur arrogantia. non
de arrogantia nascitur superbia. Nam nisi precesserit oc-
culta elatio mentis. non sequitur aperta iactantia

laudis. Ita ergo in culpa preponit superbia arrogācie sicut et preferitur origine. Plerūq; ad elationis emendationem providētia dei aliquo casu nonnulli cadunt. propter quod et lapsu reprehensa a semetipsis humiliter sapiant. et de muneribus dei laudari non appetant. sed laudent deum a quo acceperunt. unde laudari volunt se. Valius est enim arrogātib; quocumq; vicō labi. et humiles post casum deo fieri quā pro elationem superbiere. gravioresq; ruine dāpnationem pro superbiā sumere
De luxuria et fornicatione. Cap. 39.

Culpa superbie plerūq; in abhominandā carnalis immundiciā itur. nam alterū pedes ex altero. Sed sicut pro superbiā mentis itur in perstitutionem libidinis ita pro humilitate mentis salva fit castitas carnis. Deus autē nonnunquam decet occultam mentis superbiā. per carnis manifestam ruinā. Libidinis nasci immundiciā de animi occulta superbia exēplo primi hominis dimoscitur qui mox ut pro superbiā contra deum tumuit statim carnis libidinem sensit. et pudenda operuit. Quapropter unus quisque sue deputet culpe quod cecidit quociens libidine vincitur quā nisi precessisset latens superbia non sequeretur libidinis manifesta ruina. Non nunquam gemino vicō christiani a dyabolo appetitur et occulto pro elationem et publico pro libidine. Sed dum evitat quis libidinem. cadit

in elacōnem. Item dum incaute dēclinat elacō-
nem segmīter in libidīnem cadit. Sicq; ex occul-
to vicō elacōnis. itur in apertum vicium libidi-
nis. a de aperto libidinis itur in occultum elacō-
nis. Sed dei seruus discrete vtrumq; pensans
sic cauet libidīnem. ut nō incurrat in elacōem
a sic premit elacōnem. ut uon resoluat animū
ad libidīnem. Luxuriosis atq; superbis. demo-
nes plus fautores existunt dumq; in ceteris vi-
cijs spiritus maligni deseruiant. hīs tamē ma-
iori familiaritate iunguntur eisq; amplius iux-
ta desiderium famulantur. Principāliter hīs
duobus vicijs dyabolus humano generi do-
minatur. id est per superbiam mentis. et luxuri-
am carnis. Vnde a dominus ad pob loquitur
dicens de dyabolo. Sub vmbra dormit in secre-
to calami in locis humētibz. Per calamū enim
inanis supbia. p loca vero humētia carnis de-
mōstrat luxuria. Per hec duo vicia dyabolus
humanū possidz genus. Et dū mētē in supbiā e-
rigit. vel dū p luxuriā carnē corrūpit. Multū lux-
urie sūditū sūt et otumaci supbia de ipō luxurie
ope gloriā. a inde magis elati sūt vñ humilia-
ri debuerāt Ad opacōez mali fit deteri⁹. qñ non
solū flagicia omittūt s; etiā de ipf flagicijs va-
nitate laudis pdita extollūtur sicut scriptū ē.
Qm laudat pccōz in desiderijs aie sue. Quid enī

peius. q̄ in flagitijs miseros gaudere de quib⁹
deberent copiosius deplorare. Libido tūc magis
queritur dū videtur. Nam sicut quidā sapiens
ait. Prima fornicationis tela oculi sunt. Secūda
verba. Sed qui nō capitur oculis. potest verb⁹
resistere. Sufficit natura vbi ad huc lib⁹ effect⁹
ē. Qui delectacōem refrenat libidinosē fugge
stionis non trāsit ad osensum libidinis. Cito e
nim resistit opi. qui titillati non accomodat de
lectacōi. Durius impugnatur quā vsq; ad cō
sencōnem a si non vsq; ad ppetracōnē tempta
tur q̄ is qui sola suggestione p cōdicōe carnis
temptamenti sollicitatur. Stimuli carnis qui
in paulo exercitate sathane angelo merāt. ex le
ge peccati erāt. que in membris hominū dēfita
te libidinis habitāt. Quam reluctātem dum in
se expugnat. gloriosus efficitur a de infirmitate
libidinosē titillacōis virtutē suscipit gloriosi
certaminis. Serui dei multo certamine de sua
carne mouent. Nam q̄uis in amore dei eoz sit
inocussa intencō mēs tamē de carne quam ex
terius gestat inēna prelia tollerat. Deus autē
qui hec ad pbaconem pmitit. gratia ptegen
te suos nō deserit. Ideo nōnū q̄ electi lapsu car
nali corruūt ut a vicō supbie quo de virtutib⁹
tument sanent. Et de virtutū qui affectibus ex
istunt supbi ut cadāt. carnis vicō humiliātur

11-10

ut surgant. Anteq̄ perficiatur adulterium in
ope. iam adulterium extat in cogitacōe. Ex cor
de enim primū fornicacōnes sunt auferende ut
non prorumpāt in ope. Vnde est q̄ per p̄phetā
dicitur. Accingite lumbos vestros super vbera
vestra. hoc est in corde libidinem reserate que
ad lumbos p̄inet. Nam cor super vbera est. nō
lumbi. Libidinis immoderata licētia nescit ha
bere modum. Nam dum se vicōsus animus in
explenda fornicatione carne luxuriāte laxaue
rit. nichilomin⁹ ad alia nefanda scelera suadē
tibus demonibus trāsit. dūq; immoderate me
tus pudoris excesserit. crinnē criminibus addi
cīt. paulatimq; ad deteriora p̄cedit. Nō ita sua
uis est amātium immo amentium incerta car
nis libido. sicut expta. nec ita delectat fornicatio
dū primum cōmittitur. nam repetita maiorem
delectacōem ingerit. Jā vero si in vsum venerit
tanto perditis dulcior fit. ut superari difficile pos
sit. Vnde a sepe ex cōsuetudine delinquendi. q̄
si captiū ad peccādū cū quadā violentia trahi
mur. sefusq; nros in nobis extra rectā volūtātē
rebellare sētim⁹. Si plus oblectat mētē delecta
cio fornicacōis q̄ amor castitatis adhuc in ho
mine peccatū regnat. Certe si amplius delectat
pulehudo intīme castitatis. iam nō regnat pe
ccatū sed regnat iusticia. Nā nō solū de omīssa

fornicacione peccatū regnat in homine. sed si ad
huc delectatur atq; animū teneat pauldubio
regnat. fornicacō carnis adulteriū est. fornicacō
animi seruitus ydolorū est. Est autē a spirita
lis fornicacio sedm q̄ dñs ait. Quī viderit muli
erem ad occupandā eam iam mechatus est e
am in corde suo. Omnis immūda pollucio forni
cacō dicitur. q̄uis q̄sq; diuersa turpidinis vo
luntate p̄stituat. Ex delectacione enim fornicā
di varia gignūtur flagicia quib⁹ regnum dei
dauditur a homo a deo sepat. Inter cetera sep
tem vicia fornicacō maximi est celeris. quia per
carnis immūdiā templū dei violat. et tollēs
membra xp̄i facit membra meretricis. Maxime
p̄ carnis luxuriā humanū gen⁹ subditur dya
bolo q̄ p̄ cetera vicia. Cum ergo ille varijs tē
ptamētis illectos homines conetur puertere
magis mechādi desiderū suggerit. quia vtzq;
secū in hoc vico amplius egrotare intēdit. De
mones scientes pulchritudinem esse anime ca
stitatē. a p̄ hanc hominē angelicis meritis e q̄
bus illi lapsi sūt coequari. liuore p̄culsi inuidie
iniciūt p̄ sensus corporis opus desiderūq; libidi
nis. quaten⁹ a celestibus deorsū delectā animā
p̄trahāt. secumq; quos vicerint gloriātes ad
tartara ducant. Quando impulsu demonum
mens ad delectacōnem fornicacōnis impellitur

91.
diuini iudicii metus . atq; eterni tormenta in
cendij ante oculos preponatur . quia nimirum
omnis pena grauioris supplicij formidine supra
tur . Sic enim clauus clauum expellit ita sepe re
cordaco ardoris gehenne . ardorem excludit lux
urie . Quidam in iuuentute luxuriose viuentes
in senectute continentes fieri delectantur . Et tunc
eligunt seruire castitati . quando eos libido ser
uos habere contempnit . Nequaquam in senectute
continentes vocandi sunt . qui in iuuentute luxu
riose vixerunt . tales non habent premium quia
laboris certamen non habuerunt . eos enim
expectat gloria in quibus fuerunt laboriosa cer
tamina .

De continentia . Cap . 20 .

Ideo datur continentia sed petite et accipie
tis . Tunc autem tribuitur quando deus ge
mitu interno pulsatur . Prelata esse virginita
tem nuptijs illud est bonum . hoc optimum . Coniu
gium cessum est . virginitas ammonita tantum
non iussa . sed ideo ratum ammonita quia nimis
excella . Geminum est bonum virginitas . quia et
in hoc mundo sollicitudinem seculi amittit et in fu
turo eternum castitatis premium percipit . Virgines
feliciores sunt in vita eterna . Isaia testate . Nec di
dicit dominus eunuchis . Dabo eis in domo mea et in mu
ris meis locum . et nomen melius a filiis et filiabus . no
men seipiternum dabo eis quod non pibit . Nec dubium

¶ qui casti p̄seuerant ⁊ virgines angelis dei ef-
ficiantur equales. Amanda est pulchritudo ca-
stitatis. cuius degustata delectatō. dulciōr inue-
niē q̄ carnis voluptas. Castitas enim fruct⁹
suauitatis est. pulchritudo inuolata sanctorū.
Castitas securitas mētis. sanitas corporis. Vñ
⁊ aliquos gētilium p̄petuā inueneris abstinen-
ciam exercuisse. ne virtutē libidine frangerent
Luxuriosa namq; vita carnē cito debilitat. fra-
ctāq; celeriter ducit ad senectutē. Omne p̄c̄m
recipit p̄ penitenciam vulneris sanitatē. virgi-
nitas si labitur nullaten⁹ repatur. Nā q̄q; pe-
nitendo venie fructū p̄cipiat in corrupcōem ta-
men nullatenus recipit pristinā. Virgo carne
non mente nullū premiū habet in repromissio-
ne. Vñ ⁊ incipientibus virgīmb⁹ dñs in iudj-
cō veniens dicit. Amen dico vob̄ nescio vos.
Vbi enim iudicās mentem corruptam inuene-
rit carnis p̄cul dubio incorrupcōem dāpnabit
Nichilq; valet mūdum esse corpe cū qui pollu-
tus est mente. Multū sunt reproborū qui carna-
lis corruptele cōtagiū nesciūt. qui sicut infecun-
di sunt corpore ita steriles manēt ⁊ mēte opis-
boni fecūditate. Qui recte de virginitate gaude-
rent si alijs prauis opibus nō inseruīrēt. Qui
se cōtinentē p̄fitecur. ⁊ ab alijs terrenis deside-
rijs nō subtrahit. q̄uis illū luxuria nō polluat

carnis . diuersa tamen mūdane cōuersacōnis
opacō maculat . Virgines que de suis meritis
gloriātur . ypercritis cōpantur . quā gloriā boni
opis foris appetunt quā intra cōsciētiā humi
les habere debuerūt . Tales igitur ad promissa
celestia non pueniunt . quā ipsi sibi virginita
tis premiū per elacōnis viciū auferunt . Hoc ē
enim in euāgelio non habere virgines in vas
oleum . id est non seruare intra cōsciētiā boni
opis testimonium . s; in facie gloriari apud ho
mines . nō in corde apud deū . Ruina adulteri ex
cipitur de destinaōe matrimonie meliusq; est
vrozem ducere q̄ per libidinis ardore p̄ire . Qui
dā iugale decus nō p̄ gignēdis filijs delectāt
sed hoc pro turbolenta carnis et libidiosa cō
suetudine appetunt sicq; bono male vtūtur . Vi
cia per se mala sunt . cōiugia vero et potestates
per se bona sunt . per ea vero que circa ea sūt ma
la existūt . Cōiugia enim p̄ id mala sūt . qd̄ dicit
apostolus . Qui enim cū vrozē cogitat q̄ sūt mū
di . s; p̄pter fornicacōez vnusquisq; suā vrozē ha
beat . Sic a potestates p̄ elacōez . a oppressiōē .
p̄ iusticie p̄uacacōez mala existūt . Noēt enim
nupcie noēt a potestates . S; p̄ id qd̄ eis iuxta
ponit . nō p̄ se exēplo itineris recti iuxta qd̄ spi
ne nascūt q̄ surgētes elatē noēt eis . q̄ recto iti
nere ḡdiūtur . De cupiditate . Cap . xi .

De cupiditate . Cap . xi .

Non posse quempiã spiritalia bella suscipere. nisi prius carnis edomuerit cupiditates. Non potest ad cõtemplandũ deũ mēs esse libeã que desiderijs huius mūdi ⁊ cupiditatibz inhiat. Neq; enim alta cõspicere poterit ocul⁹ quem puluis claudit. Omni peccato peior est auaricia. ⁊ amor pecuniay. vñ p salamonē dicitur. Nichil est celestius q̃ amare pecuniã. Hec enī aiām suã venalē facit. Vñ ⁊ p pphetã dicit̃ Quomō in vita sua p̃iecit intima sua. Cupiditas omnũ criminũ materia est. vñ ⁊ apostol⁹ ait. Radix omnũ malorũ cupiditas ē. Quam quidem appetētes errauerũt a fide. Si ergo succiditur radix criminũ non pollulāt cetera soboles peccatorũ. Multi causa cupiditatis terrene etiã ipsã fidem renūciauerũt. Cupiditas enim xpm vendidit. Nã ⁊ plerisq; tãtũ in rebus aliēnis est desiderũ. ut etiã homicidium ppetrare nō vereãtur. sicut achab. qui appetitu cupiditatis sue sanguinis expleuit effusionem. Sepe imi qui mala que cõcupiscũt assequunt̃. quaten⁹ de affectu mali desiderij forcius puniãt. Electos autē suos deus nō dimittit ire in desiderioꝝ malozum pfectionē. s; in dolorem mentem cõuertit eozum. p id q̃ in seculo l̃ in celo nequiter appetit ut hec experientia resipiscãt reuerſi ad deum quod ab hñs mente cesserũt. Deum ergo sibi

appetuum nouerit aduersari. quia quod temporaliter concupiscit. non permittitur adimplere. Secreto autem iudicio dei fieri ut durius peccent iniquorum cupiditates. Semper enim auarus eget. quantoque magis acquirit. tanto amplius querit. Nec solum desiderio augendi exercuiatur. sed etiam amittendi metu affligitur. Inopes nascimur in hac vita. inopes recessuri a vita. Si bona mundi huius pictura credimus. cur pictura tanto amore amplectimur. Plerumque potentes tanto cupiditatis rabie inflamantur. ut de consinijs suis pauperes excludant. ne habitare permittantur. Tales quippe homines in infernum dyabolus rapit ad perditionem. Idem sequente propheta annunciat dicens. Propterea dilatat infernus animam suam et aperit os suum absque ullo termino. et descendent fortes eius et sublimis gloriofusque eius ad eum. Nec mirum quod morientes in inferno ignibus deputentur qui uiuentes flammam cupiditatis sue minime extinguere uoluerunt. Qui desiderio cupiditatis exestuatur flatu dyabolice inspirationis urit. Accendit cayn metum inuidia. ut fratrem occideret. Accendit salomonem luxurie facibus ut per amorem libidinis ydola adoraret. Accendit achab cupiditate ut homicidium auaricie annexerit. His ergo inspirationibus dyabolus corda hominum occultis deprauat cupiditatibus.

Prima cōcupiscēcie suggestio panis est. cui si minime ceditur diuēse edacitatis desideria opprimunt. vñ a daniel. Panē inquit desiderabilem nō comedi. hoc est. eius cōcupiscēciam non impleui. Prima est luxurie materies saturitas panis. vñ a ppheta sodomā de panis saturitate accusat dicēs. Hec est iniquitas sodomorū supbia. saturitas panis a habūdancia. Panem quippe sodomite immoderate sumētes in turpitudines defluxere flagicōrum. atq; meruerūt comitāte supbia scelestibus aduri in cōdñs ex quo modum nō tenuerūt edacitatis. vtile est cauere gula cibozq; cōcupiscēciā. Quid enim tam noxiū. q̄ ut animus seruiat ventri et escē. que sunt destruenda. Testante aplo et dī cēte. deus aut a hūc a hanc destruet. Primo autē vētri libido sicut loco. sic vicō. vbi enim vētris cura ibi a eoz qui circa ventrem sūt proxima. In ordine namq; mēbrozum genitalia ventri iungūtur. dumq; vnum ex hīs immoderate reficitur. aliud ad luxuriā excitatur. Nō ad luxuriā vel ad sacietatē sed tantūmodo ut corpus sustentetur epul est vtendum. Nā ut philosophi dixerūt. cibos inuentos esse ut cōfineant animam. non ut corūpāt. Qui nīmū abis vtūtur. quanto magis vētrē pascūt tanto magis

senſum mentis obtūdunt. Nam grecā dixerunt
ex crasso ventre ſubtilem ſenſum gigni non poſ
ſe. Nam gule ſaturitas nimiam aciem mentis
obtundit. ingenūq; tetefcere facit. Libidinum
ignes ciborum fomite increſcunt. Corpus autē
qđ abſtinentia frangitur. temptacō non eru
rit. vnde a tres pucros abſtinētes. flamma ba
bilonij incendiij a ſi tetigit non conbuſit. Quia
nimium et ſi deſideriorum carnalium ignes ab
ſtinentium mētes inflammet vſq; ad cōſenſū
tamen concupiſcētie vel operis non exurit.
Cuius habundantia eſt epularū. ardentis di
uitis incendat ſupplicium. cuius rāta in inferno
inter ignes erit inopia quāta hic epularū fue
rit copia. In hoc enim ſeculo curare a ſitare no
luit. p̄pterea illic inſiāma ſitiens ſtillā aque q̄
fuit. nec meruit. Cōſiderandū qđ vehement̄ ar
guantur omēſſacō a ſumptuoſa cōiūua per p
phetā. ita ut cōminet̄ dñs de hāc nō relaxare
iniquitatem hñs qui eā libet̄ ambiant. dicit eni
p̄ yſaiā. Ecce gaudium a leticia. a occidere vitu
los a ingulare arietes. omēdere carnes a bibē
vinū Si dimittet̄ iniquitas hęc vob̄ donec mori
amini. Sicut oēs carnales cupiditates abſti
nētia reſecāt ita oēs aie virtutes cōacitatis vi
cio deſtruūt. Inde ē qđ a p̄ncēps coꝝ muros
iherl̄m ſuvertit qđ et x̄t̄ cui ſeruitur a coquis

virtutes animi destruet. Neq; enim posse que
piam virtutu pfectionem attingere. nisi prius
veteris edomuerit ingluuie. Nemo potest dñia
ri ceteris vicijs. n̄ pri⁹ ingluuie veteris restringe
erit. Nec quisquā facile poterit a semetipso spi
ritus immūdos expellere nisiq; abstineciā gule
Tunc enim hostes qui extra nos sūt a nob̄ for
cius supantur. quādo prius que intra nos sūt
vicia extinguntur. Nam frustra foris agit bel
lum qui intus habet piculum. non qualitas cā
bonū sed eorum cupiditas est cauenda. nā sepe
accuraci⁹ preparata. sine gule cōcupiscēcia degu
stantur. & sepe abiecta & vilia edēdi cupiditate
sumuntur. Sicq; fit. ut nō sit in culpa ciborum q̄
litas. sed illud reputet in viciō quod cū de fideri
o degustatur. Quatuor genera distindionū sūt
in gule appetitu id est quid. quādo. quantum &
quomō appetat. Quid ad rē ipsam p̄tinet que
appetitur. Quando si ante legitimum tēpus sit
qd̄ appetitur. Quātū vero ad immoderacōnem
referet. Quomō ad impaciciā festinacōis as
scribitur. nullus homini tā importundus exactor
quā venter. qui cotidianā famis exactionē ad
implet. Cum ceteris enim vicijs. ut si interdū
nasimur. interdum cū eis morimur. cū isto au
tem & nasimur. cū isto & morimur. Plerumq;
voluntas uescendi ita sub obtentu necessitatis

furtepit. ut dū putatur seruire necessitati. vo
luptatis desiderio seruatur. Nec facile discerni
tur. vtz qd accipit gule an indigētie deputeē.

¶ De ebrietate.

Cap. 83.

Escra crapulam. potus ebrietatem generat
Ebrietas autē perturbacōnem g'gmt men
tis. furorē cordis. flāmam libidinis. Ebrietas i
ta mentē alienat vt vbi sit nesciat. Nū etiam
et malum nō fētitur qd p ebrietatē cōmittitur
Verū est qd p pphetam dicitur. Fornicacō autē
ut ait salomom infatuat sapientem. Ebrietas si
cut in loth. sensus racōnez captiuat. Vnde a im
prouerbij. Potentes inquit quā ita cūdi sūt vi
num nō bibant. ne cū biberint obliuiscātur sa
pienciam. Plerisq; laus est multū bibere a nō
inebriari. Audiant hī aduersū se dicentē pro
phetā. Ve qui potentes estis ad bibēdum vinū
a viri fortes ad miscēdā ebrietatē. Vīno mul
to deditos. a luxuriose viuētes ysaias sic argu
it. dicens. Ve q cōfurgitis mane ad ebrietatē
sectandā a potandū vsq; ad vesperum ut vīno
estuetis. De talib; alio loco dicit. Ve tibi ciuitas
cui⁹ rex iuuenis ē. a cui⁹ principes mane ome
dēt. Multū enī a mane vsq; ad sol occubitū ebr
ietati a gule a voluptatib; seruūt nec itelligūt
cur nati sūt. Sed cōsuetudine vīno detēti luxurie
tātū tota die epulq; inseruūt. Clamat yobēl

propheta hijs qui ebrietati deseruiunt dicens . Ex
pergiscimini ebrei et flete . et ululate omnes qui bi
bitis vinum in dulcedine . Quo testimonio non
ait tantum . flete omnes qui bibitis vinum . ut bibe
re omnino non liceat . sed adiecit in dulcedine
quod ad voluptuosam pertinet et prodigam effusi
onem . Nam quantum ad est necessitati edocet thi
motheum bibere dicens aplos . Vino modico utere
Non solum ex vino inebriatur homines . sed etiam
ex ceteris potandi generibus que valde modo con
ficiuntur . Vnde et nazareis qui se sacrificabant a do
mino preceptum est vinum et hircam non bibere .
Vtraque enim statum mentis euertunt et ebri
osos faciunt . Luxuriam quoque carnis vtraque equa
liter gignunt . Quidam continentis sicut panem cum
pondere edunt ita et aquam cum mensura sumunt
asserentes ad castimoniam carnis etiam aque ab
stinenciam conuenire .

De abstinentia .

Cap. xx.

Hoc est perfectum et rationale ieiunium quando no
ster homo exterior ieiunat et interior orat
Facilius per ieiunium oratio penetrat celum . Tunc
enim homo spiritualis effectus angelis coniungit
deoque literius copulatur . Per ieiunium etiam oc
cultis misteriorum celestium reuelatur . diuinique
sacramenti archana panduntur . Sic namque da
niel angelo reuelante misteriorum sacramenta

cognoscere meruit. Hec enim virtus a angelorum
manifestaciones et eorum annunciations ostendit
Ieiunia forcia tela sunt. aduersus temptamenta de
moniorum. Cito enim per abstinentiam vincuntur
Vnde etiam dominus a saluator noster eorum
suppare incurfus ieiunijs a orationibus promo
net dicens. Hoc genus non elicitur nisi per ieiunium
a orationem. Immundi enim spiritus ibi sese magis
iniciunt. vbi plerumque viderit escam et potum. Sancti quod diu
huius seculi vitam inhabitant. desiderio superni to
ris corpus suum aridum portant. Vnde a psalmus.
Sicut inquit in te anima mea. quod multipliciter
a caro mea. Caro enim tunc deum sinit quando per
ieiunium abstinet. et arescit abstinentia. a vi
uificat a occidit. viuificat animam corpus necat
Sepe abstinentia simulate agitur. ieiunia per y
pocritissimum exercetur. Quidam enim mira media
corpus suum lamant. a ex terminantes sicut ait
euangelista facies suas ut appareant hominibus ieiun
nantes. Ore namque pallefcunt corpe atteruntur co
dis alta suspiria ducunt. ante mortem quoque mor
tiferis sese supplicibus tradunt. tantumque miseri labo
ris exercitium non pro dei amore sed pro sola huma
ne laudis ammiracione sedantur. Quidam incre
dibilem abstinentem ut hominibus curiosi sancti appa
reant. Sed hec bonum abstinentie talibus non est vir
tus reputanda sed vitium. quia bono male vtuntur

Ieiunium elemosinaque in abscondito sese amant
ut solus deus qui inspicit omnia meritum bonorum
operum rependat. Nam quae haec sub populari manifesta
conne faciunt. nequaquam a deo iustificat quae turba ser
monem euangelicum ab hominibus receperunt merce
dem suam. Ieiunia cum bonis operibus acceptabilia sunt
deo. Qui autem a cibis se abstinere et praua agunt de
mones imitant. quibus non esca sed nequitia sepe
ad est. Ille enim bene abstinere cibo. quae et malicie
actibus et a mundi ieiunat abiciunt. Qui execratio
nis studio non abstinere voto. ab esca carum
se suspenderit. hi potius execranda sunt quae dei crea
tura visibus humanis excessum reiciunt. Nichil e
nim fidelibus in quantum nichilque iudicat esse immu
dum attestante apostolo Omnia munda mundis co
inquinatis autem et infidelibus nichil est mundum. sed
polluta sunt omnia eorum et mens et conscientia. Sper
nitur ieiunium quod in vesperum repleto ciborum re
ficiatur. Neque enim reputanda est abstinentia
ubi fuerit ventris saturitas subsequuta. Spernitur
ieiunium quod in vesperum deliciis pensatur
dicente ysaia propheta. Ecce in die ieiunij vestri
inuenitur voluntas vestra. Voluntas enim de
licie intelliguntur. Sicut enim repetitio debiti et fi
milie contentio ac percussio. ita et delicie impro
bantur a propheta in ieiunio. Tota enim die e
pulas in cogitatione ruminat. qui ad explendam

gulam vesperis sibi delicias preparat. Non est
corpis adhibenda immoderata abstinentia. ne dum
aplus grauiatur caro potest in edie nec malum
postea agat. nec bene facere incipiat a quod addidit
ut vsu mali careat. simul et boni officium dum plus
premitur perdat. Sollicita igitur discretione car
nis moderanda est materies. scilicet ne aut integre
stringatur. aut immoderate laxetur. Infirmi
tate carnis nimia preualente ad perfectionem peruen
gere nemo potest. Nam quis sanctitatis amorem
quisque habeat ex se quod tamen non valeat operis meritum
cui deseruire conatur cordis intentione. Corpis de
bilitas nimia etiam vires anime fragit. Mentis
quoque facit ingenium marcescere. nec valet quic
quam boni per imbecillitatem perficere. Ne quid nimis
nam quicquid cum modo a temperamento fit salutare est
quicquid aut nimis a ultra modum est permissum
est. Studiumque suum in contraria vertit. In omni ope
modum a temperantiam oportet habere. Nam omne quod
excedit modum periculosum est. sicut aqua que si nimis
perbreves prebeat. non solum vllum vsum adhibet. sed
etiam periculum exhibet.

Explicit Liber Secundus.

Incipiunt capitula libri tercii Beati yfidorii epi.

D e flagellis dei.	11.
De gemina percussione.	12.
De infirmitate carnis.	13.
De tollerancia diuini correptionis.	14.
De temptacionibus dyaboli.	15.
De temptamentis sompniorum.	16.
De remedijs teptacionum.	17.
De oracione.	18.
De legendi assiduitate.	19.
De doctrina siue gracia.	20.
De superbis doctoribus.	21.
De carnalibus doctoribus et hereticis.	22.
De libris gentilium.	23.
De collacione.	24.
De vita actiua et contemplatiua.	25.
De contemptoribus mundi.	26.
De sanctis qui se a consorcio seculi separant.	27.
De preceptis alioribus monachorum.	28.
De tepidis monachis.	29.
De humilitate monachi vel ope.	30.
De monachis qui in curis rerum occupantur.	31.
De hijs qui amorem dei impediunt.	32.
De iactancia.	33.
De ypocrisi.	34.
De inuidia.	35.

De simulacone.	26.
De odio.	27.
De dilectione.	28.
De fideis amicitijs.	29.
De amicitia munere orta.	30.
De malorum concordia.	31.
De correptione fraterna.	32.
De prepositis ecclesie.	33.
De malignis prepositis.	34.
De indoctis prepositis.	37.
De doctrina et exemplis prepositorum.	36.
De hijs q̄ bene doct̄ et male faciunt.	38.
De exemplis sacerdotum.	38.
De prepositis carnalibz.	39.
De iracundis doctoribus.	40.
De superbis doctoribus.	41.
De humilitate prepositorum.	42.
De doctrine discrecone.	43.
De silencio doctorum.	44.
De p̄tēda sacerdotali p̄tēdione im̄ plebe.	47.
De disciplina sacerdotū i eos q̄ deliquit.	46.
De subditis.	48.
De prelatiis.	48.
De iusticia principum.	49.
De pacētia principum.	50.
De delictis principum vel exēplis.	51.
Qd̄ principes legibus teneantur.	52.

De potestate principum in ecclesia.	• 73.
De iudiciis.	• 74.
De prauis iudiciis.	• 77.
De verbosis & iracundis iudiciis.	• 76.
De personarum acceptiōe.	• 78.
De muneribus.	• 78.
De testibus.	• 79.
De caufidiis.	• 60.
De oppressoribus pauperum.	• 61.
De tribulacōibus iustorum.	• 62.
De amatoribus mundi.	• 63.
De amatoribus misericordie.	• 62.
De prauitate huius vite.	• 67.
De exitu.	• 66.

Incipit liber tertius Beati yfidorii.

De flagellis dei.

Capitulum. Primum.

Duine sapiencie subtilitas sicut interi⁹
ut testis scrutatur cōsciencias. ita ex
terius irrogat penas. Ut vix sit testi
moniū pphete. quia ipse est et testis
& iudex. Miserere dñe miserere yfidero indigē a
gētū et digna paciētī. assidue peccātī & tua fla
gella cotidie sustinentī. Ordinata est miseracō
dei. que prius hic hominē p flagella a peccatis
emendat. & postea ab eterno supplicō liberat.

Electus enim dei. doloribus future vite lucretur
Nequaquam deus delinquenti peccat. quoniam peccato
rem aut flagello tempali ad purgationem ferit
aut iudicio eterno puniendum relinquit. aut ipse
in se homo penitendo punit quod male admisit.
ac proinde est quod deus delinquenti non peccat. Iusto
temporalia flagella ad eterna proficiunt gaudia. ideo
quod a iusto in penis gaudere debet. et impius in pro
spirationibus timet. Neque iusto neque reprobo. deus mi
sericordiam et iusticiam subtrahit. Nam et bonos hic
per afflictionem iudicat et illic per misericordiam
remunerat et malos hic remunerat per tempa
lem demeritiam et illic punit per eternam iusticiam
In hac vita deus parcat impijs. et tamen non parcat
electis. In illa parcat electis. non tamen peccat im
quis. Periculosa est in hac vita securitas ma
lorum. et bonorum dolor tranquillus. Nam iniquus
post mortem ducetur cruciatus. iustus vero dor
micit post laborem securus. Non tantum de corpora
libus passionibus sed etiam spiritualibus oportet
intelligi. ut quanto quisque aut in corpore aut in
mente flagella sustinet. tanto se in fine remunerari
speret. Sepe occulto dei iudicio esse flagella correptionum
fuit reprobi in hoc mundo. dumque multa damp
nabilia commisisse videntur. despecti tamen a deo nullo e
medationis vltore feriunt. Pro corripit flagello quod
a deo diligitur si peccauerit. dicit te amos propheta

Tātūmō vos cognoui ex oib; natōmibus ter
re. Id circo visitabo sup vos omnes iniquitates
vestras. Quē enim diligit domin⁹ corripit. fla
gellat enim omnē filiūm quem recipit. valde ne
cessariū est iustum in hac vita temptari vicijis
et verberari flagello ut dū vicijis pulsaf de vie
tutibus nō supbiat dū vero aut animi aut car
nis dolore atteritur a mūdi amore retrahatur
Tēptari aut oportet iustū h temptacōe plage
non temptacōe luxurie. Durius circa suos ele
ctos in hac vita deus agit. ut dū forciōib; fla
gelli stimūl feriūtur. nulla oblectamēta presē
tis vite delectēt. Sed celestem patriā vbi certa
requies expectatur indefinenter desiderent. Ele
ctos vite istius aduersitate pbat ut scdm petz
iudiciū a domo dei incipiat dum in hac vita ele
ctos suos deus iudicij flagello castigat.

De gemina percussione.

Cap. 2.

Gemina est percussio diuina. Vna in bonam
optem qua percussimur carne ut emēdemur
Altera qua vulneramur cōsciēcia et caritate
ut deūm ardētius diligamus. Gemino more de
us respicit vel ad vniūā vel ad vīdiciā. Ad ve
niam sicut petrū. Ad vīdiciā sicut cū facta zo
domoz se descēsurum a visurū testatur. Trimo
moda racōne deus quos voluerit percussit. id est
ad dampnacōnem reprobos. ad purgacōnez

quos errare videt electos. ad probatōem iustorum. Primo nāq; modo egiptus cesa est ad dāpnatōnem. Scdō modo pauper lazarus ad purgatōnem. Tercō modo percussus est iob ad probatōnem. Flagellatur homo plerūq; a deo ante peccatum. ne malus sit ut paulus qui a sathane angelo instigante. carnis tolleābat stimulos Flagellatur etiam a post peccatū ut corrigatur ut in apostolo qui traditur sathane in interitū carnis ut spiritus salu⁹ esset. Non tamē iuste murmurat. qui nescit cur vapulat. Nam ideo de⁹ plerūq; iustū flagellat ne de iusticia supbiens cadat In hac vita de⁹ tāto magis stud; ut pareat quāto magis expectādo flagellat. s; alios feriedo corrigit De quib; dicit. Ego quos amo arguo a castigo. Alios feriedo punit quos incorrigibilis delinquētes aspicit. Quosq; iā nō sub disciplina ut filius pat. sed districta dāpnatōe ut hostes aduersarios percutit. De quibus dicit. Flagello inimici percussi te castigatōe crudeli. Et iterum. Quid damas ad me super contritōne tua. insanabilis est dolor tuus. unde quisq; festinet a timeat ne simul feriat vita eius cum culpa. Flagella namq; tūc diluit culpam cū mutauerit vitam. Nam cuius mores nō mutant. actiones nō expiat. Ois percussio diuina aut purgatō ē vite pñtis. aut imitū pene sequētis

Nā quibusdam flagella ab hac vita inchoant et
in eterna percussione perdurant. Vñ per moysē
dñs dicit. Ignis exarsit in ira mea. et ardebit
vsq; ad inferos deorsum. A quibusdā dicit solz
Nō iudicabit deus bis in die. Quī tamen nō
attendunt illud quod alias scriptū est. Ihesus
populū de terra egiptū liberās. scdo eos quī nō
crediderūt pdidit. Quamuis enim si pro vna
culpa bis non percussur. vna tamē percussio in
telligitur que hic incepta illuc pficietur. Et in
hīs qui omnino nō corriguntur precedentiū per
cussione flagelloꝝ sequentiū fit iniciū tormē
torum. Vnde est qd in psalmo scriptū est. Opiā
tur sicut diploide cōfusione sua. Diplous enim
duplex vestimentū est. qd figuratiter induunt
quī a tpali pena et eterna dāpnantur. vñ et ihe
remias. Contriō inquit super cōtriciōem. id est
dāpnatiō gemina. et hic in futuro seculo. Et idē
alibi a duplici cōtriciōe cōtere eos. gemina
pena. presenti scilicet et futura. Quibusdā secre
to dei iudiciō hic male est. illic bene. Scilicet ut
dum hic castigati corrigantur ab eterna dam
pnatiōne liberentur. Quibusdā vero hic bene est
et illic male. Sicut illi accidit. qui hic potencie
claritate cōspicius post mortē gehenne ignibz
traditur cruciandus. Porro quibusdā hic et il
lic male est. quia corrigi nolentes. et flagellari

in hac vita incipiunt et in eterna percussione damnantur. Certum est enim tanto immergi quosdam de spaciōis profundo ut nec per flagella valeant emendari. De quibus per prophetam dicitur. Frustra percussi filios vestros disciplinā non receperūt. Plerumq; iustus plangit et nescit utrum pro omnibus peccatis suis presentia patris flagella an pro vno tantū. Et nescit quod sit culpa illa pro qua meruit pati eiusmodi supplicia. et pro ipso ambiguo maxime in merore versatur. Quāuis flagella iustum a peccatis absoluat ad huc tamē sub vindictae metu turbatur. ne instantes ei plage sufficiant ad purganda delicta. Proinde ergo dum presentia patris et futura pamescat quodamō sicut ait propheta. pro suis peccatis duplicia recipit. De infirmitate carnis. Cap. 3.

Ese non nullos eiusdem qualitatis homines qui nesciunt corrigi nisi alios viderint flagellari. Sicque proficiunt operatione malorum. dum sibi id accedere timet in quo perire alios videt. Quosdam videt deus nolite proprio voto corrigi aduersitatem agere stimulum. Quosdam etiam prescians deus multum peccare posse flagellat eos corporis infirmitate. ne peccent ut eis utilius sit frangi languoribus ad salutem quam manere incolumes ad damnationem. Visitatio dei nec semper in bonum accipit. nec semper in malum. In bonum enim accipit. sicut visita nos in salutari tuo

In malum vero iuxta illud. In tpe visitaōis
sue peribūt. Tribus ex causis infirmitates ac
cādūt corpibus id est ex peccato. ex temptaōe
a in temperancia passionis. Sed huic tantū no
iussime humana potest medicina succurrere.
illis vero sola pietas diuine misericordie. Quī
valenciōres sunt a sani vtile est illi infirmari a
peccatē ne p vigorem salutis illicitis se sordidā
res cupitatū a luxurie desiderijs peccēt. Duricia
que mentem premit nec scētur vtiliter multa
tur in carne ut scētiatur. atq; intellecta emen
dētur. Nam cicius vulnera carnis scētiuntur q̄
aie. idēo q; p carnis flagella errantes cici⁹ corri
guntur. Hoc quippe indicāt in pauli ocul⁹ squa
me infidelitatis. Que dū mutate sūt p increpa
cōē; in ocul⁹ carnis ofestim soluta ē duricia mē
tis. Et pniōsa sanitas q̄ ad inobediēciā hōiem
ducat. Est et salubris infirmitas que p diuinā
correpōem mentis duriciam frāgit. Languor
anime id est peccatorum infirmitas perniciosa
est. De qua etiā apl⁹ ait. Quis infirmatur a
ego non vroz. Nam infirmitatem carnis vtilē
esse idē apl⁹ approbat dicens. Quando infir
mor tūc forciōr sum.

De tollerācia diuine correpcōis. Cap. 2.

Vermutare in flagellis dei peccator homo
nō deb; qmā maxime per hoc quo corripit

emēdatur Vnusquisq; aut tūc leuius portat qđ
patitur . si sua discusserit mala pro quibus illi
infertur retribucio iusta . Discat non murmu
rare qui mala patitur . etiam si ignorat cur ma
la paciatur . et per hoc iuste se pati arbitretur p
qđ ab illo iudicatur cuius nūq̄ iniusta iudicia
sunt . Qui flagella sustinet . et contra deum mur
murat . iusticiam iudicantis accusat . Qui vero se
cognoscit a iusto iudice pati que sustinet . etiā
si hoc pro quo patitur ignoret . per hoc iustifica
tur per qđ seipsum accusat et dei iusticiam lau
dat . dū ex rebus prospis iustus exēpla prestat
hominib; . necesse ē eū iterū et aduersitatib; tan
gi . quatin⁹ ei⁹ paciētia oprobretur ut denuo for
titudinis documēta ex eo sumāt . qui pspitatis
eius tpanciā agnouerūt . Qui passionibus ani
me insidiāte aduersario cruciatur . nō id arco
credat se alienari a cristo qui talia patitur sed
magis per hoc dō emēdabilē se esse existimet . si
dū hec patitē laudet poct⁹ . quā accuset . Ad mag
nam vtilitatem diuino iudicō . mēs iusti diuer
sis temptacōibus passionum agitur . Pro
quibus si deo gratias egerit . siueq; culpe qđ ta
lia dignus sit pati reputauerit . hoc qđ ex passi
one ei acciderit pro virtutibus reputabitur .
quia et diuinam agnoscat sciēciam . et suam cul
pam intelligit .

Multis temptacōnum calamitatibus mēs
 iustus in hac vita pulsatur. Vñ a optat ab
 hoc seculo funditus euelli. quo et erūpnis care
 at a fixam illam securitatē inueniat. Inter eas
 penas quas iustus in corpore patitur atq; eas
 quas mēte p fraudem dyaboli tollerat multum
 iſtē. Nā gū⁹ fert q̄s interi⁹ lug; q̄ eas q̄s ex te
 ri⁹ sustinet. Has enim a loco eūtat a tpe. illas
 nec loco eūtaē pōt nec tpe. Nō āplius electos
 temptat dyabol⁹ q̄ dei volūtas pmitit. Tem
 prando autem s̄ctorum pfectibus seruit. Et si
 nolēs tamē sanctorū vtilitatē seruit dyabolus
 quādo eos temptacōibus suis non decipit sed
 potius erudit. nam temptacōnes quas ille ad
 humanū interitum mouet. iterdū crist⁹ ad ex
 ercitiū virtutū salubri vtilitate conuertit. Inſi
 die dyaboli atq; astucie q̄tus huc atq; illuc q̄
 rētes quē deuorent diffundātur a potestate tñ
 diuina non egrediūt ne tñ noūāt quantū ma
 liciose otendūt. Nam quando s̄ctorum virtus
 tanta tollerare potuisset. si supna dispensacō pi
 o moderamine nequiciā demonū non frenaret
 Et licet dyabolus temptacōnē iustoz semp in
 ferre cupiat. tamē si a deo potestatē nō accipit
 nullatenus adipiscī potest quod appetit. Vnde
 et omnis voluntas dyaboli iniusta est. tamen

permittere deo. omnis potestas iusta. Ex se enim
temptare quoslibet iniuste appetit. sed a eos qui
temptandi sunt. non nisi temptari deus iuste per
mittit. Unde etiam in libris regum de dyabolo
scriptum est. Quia spiritus domini malus irruerat in
saul. Vbi iuste queritur. si domini cur malus. si
malus cur domini. Sed duobus vbi comprehensa est
a dei potestas iusta a dyaboli voluntas iniusta.
Nam spiritus malus per nequissimam voluntatem
a idem spiritus domini per acceptam iustissimam po
testatem. Dyabolus non est immissor. sed incen
tor potius viciorum. Neque enim alibi cupiditate
fomenta succedit. nisi ubi prius prave cogi
tationis delectatione asperit. Quam si a nobis sperni
vberius aspererit sine dubio ille confusus discedit
statimque franguntur iacula cupiditatis eius
contemptaque iacent a sine luce faces eius extin
guuntur. Sollicite hostis insidias intelligere potest
a cauere dei suum opus. sicque innocentie vite existere
simpliciter a tamen oporteat eum in simplicitate esse pru
dentem. Qui prudentiam simplicitati non miscet. iuxta
phetam coluba est seducta non habens cor. Sed ideo
coluba est quia simplex est. idem autem cor non habes. quia
ignara prudentie est. Sepe fraus sathane sanctorum
cordibus aperit quando per spiritum boni angelum se simu
las lucis. dum mittitur electos decipere detegitur
atque contempnitur. Sic a verba fallacis doctrine

deus sanctos suos facit intelligere quatenus dy-
abolicum errorem interius cognoscant. ut sollicite ca-
ueant. discretio sanctorum tanta esse debet ut in-
ter bonum et malum predicti ratione discernant ne eos
dyabolus per spem boni fallat. Hec est enim prin-
cipalis ratio yosue dicentis. Noster es an aduersarioꝝ
propter hoc et iheremie dicitur. Si sepaueris prin-
cipium a vili quasi os meum eis. Tunc enim bene
de se iudicant sancti quando eos deus fallacia de-
monum temptamenta facit intelligere. Multi deci-
piuntur a dyabolo et ignorant se esse deceptos pro-
phete osee testimonio declarante. Comederunt in-
quit alieni robur eius. et ipse ignorauit. Alieni
maligni spiritus signantur qui virtutem mentis co-
medunt. hoc corda negligenter non intelligunt
Tamquam inermis dyabolus vincit quando de a-
perta iniquitate hominem deprauare conatur. Ar-
matus vero tunc incedit dum per speciem sanctita-
tis et virtutis ea que sancta sunt destruit. Quando
et qui decipit sua detrimenta non sentit. sed tamquam
sint virtutes que sunt vicia sedat et diligit. In
oculis carnalium dyabolus terribilis est in ocu-
lis electorum terror eius vilis est. Ab incredulis
ut leo timetur. a fortibus in fide ut vermis contem-
pniunt. ad momentum ostentus repellitur. Qui sug-
gestionibus dyaboli non recipit iniquas. infidi-
as minime transit. Nam facile in consequenti opere

repelliē. si prima oblectamēta illius respiciantur
dyabolus enim serpens est lubricus. cuius si ca-
piti id est prime suggestioni nō resistitur. tōt⁹
interna cordis dum cōsentit illabitur. Temp-
tationū dyabolicarū imitia fragilia sunt que si
non cauentur sed p̄ vsū in cōsuetudinem trā-
seunt. in nouissimis fortiter cōualescunt. ita ut
nūq̄ aut cū difficultate vincantur. Dum in tota
vita dyabolus preuaricari hominē cupiet. am-
plius tamen in fine molitur decipere. Hinc est
q̄ in principio contra prothoplastum serpentū
dictū est. Et tu insidiaberis calcaneo eius. Quia
nimiz hominē quē dyabolus in cursu preterite
vite nō decipit in nouissimis sup̄lantare dispo-
nit. Proinde quāuis q̄sq; sit iust⁹. nūq̄ necesse
ē. ut sit in hac vita secur⁹. s; sēp humil⁹ caueat
sēp q; ne in fine corruat sollicit⁹ p̄timeat. Dy-
abol⁹ suis fautoib; blādific. dei suis vero molit⁹
tēptamēta otraria. exēplo dñi q̄ se post baptis-
mū pass⁹ ē a dyabolo p̄tēptari. dyabol⁹ sādōs
oēs nō tenēdo possid; s; tēptādo p̄sequit. Nam
q; nō in eis intrinsec⁹ regnat. extra eos extrinse-
cus pugnat Et q̄ interius amisit dominū. exteri-
us cōmouet bellum. Tunc cōtra eū quem pos-
sidet dyabolus acrius seuit quādo se virtute di-
uina ab eo expellēdū agnoscat. Vñ a immūd⁹
spūs tūc gūi⁹ decipit puez in q̄ habitabat. qñ

ad xpi imperiū exire ab eo coact⁹ est. Quod fa-
ctum et ad pob vba respicit. vbi in nouissimis
behemoth caudā suā q̄si cædrus stringit. Pl⁹
dyabolū contra eos diuersis temptacōmbus in-
sistere. qm̄ possunt a alijs sua vtilitate pdesse.
ut dū illi impediūtur ne p̄ficiāt qui ducēdi sūt
Maligni spiritus hoc q̄ intra nos mūdare cupi-
mus sine intermissione tēptāt iterū sordidare
Sācti aut̄ presago spiritu eoz infidias precog-
nosunt. Et quī q̄d in se metipsis terrenū senā-
unt indefinēter opibus sādīs exhauriūt ut ex-
intimis puri inueniātur. Eodē blandimēto dēci-
piuntur nūc p dyabolum homines q̄ protho-
plasti in paradiso sunt dēcepti. Multis enim vicō-
rum prestigijs mētes reproboꝝ p̄tēptādo delu-
dit. Nunc enim pmissis dēcipit. nūc rebus trā-
sitorijs quasi necessarijs illicit. Nūc enim ipsa
inferni supplicia quasi leuia ac trāsitoria fugge-
rit. quatin⁹ miseroꝝ corda incupiditate lasciuī
aq; dissoluat. secumq; ad tartara ducat. Argu-
menta tēptacionū. malarūq; cogitacōnum se-
mina. que in cordib⁹ hominū dyabolus fundit
ita sepe vndiq; captā implicat mentem ut ex q̄
pte euadere quisq; tēptauerit sine p̄culo exire
non possit. veluti si iures hoc facere qd si feceris
pecces. si nō feceris reus p̄uiri sis. In tāto ergo
mali discrimie ut euadēdi adit⁹ pateat. minora

potius eligenda sunt ut maiora vitent. Dyabolus quando decipere quēq̄ querit. prius naturam vniuersūq; itēdit et inde se applicat. vnde aptū hominem ad peccandum inspererit. Ex ea pte homines dyabolus tēptat qua eos per ex crescentem humorem facile inclinare ad vicia cōspicit ut scdm humoris compassionem adhibeat et temptacōnem. Lege balaam qui in figura dyaboli cōtra populum dei. ex ea parte precipit permissos pretendere laqueos ex q̄ facili⁹ sensit eos esse lapsuros Nam et qui aquā alicui deducit nō eam per aliā partem mittit. nisi vbi eius impetum intendit. Nullus culpam non ex istimet quā ex ppria passione sustinet. sed quā tum valet cōtra id qd̄ tolerat pugnet. Nam si cōpassione ceditur. temptacōni l̄ vicio nequa q̄ resistitur. Ideo dyabolus in sacris eloq̄is behemoth id est animal sz. quia de celis lapsus ad terras cecidit. Ideo leuiatam id est serpens de aquis quia in huius seculi mari volubili versatur astucia. Avis vero p̄trea nominat. qz p̄t supbiam ad alta sustollitur. Et recte hīs trib⁹ vocabulis appellatur qz pro suo merito aerē q̄ si avis pro carcere meruit. terra ut animal putē dū sit. spēs ut in hui⁹ seculi mari insana iactet fluctuacōez. Ex eo enī qz p̄ mēbra sua dyabolus opatur sortitē vocabula. ita qz singuli aguntur

incedente illo ipse nominatur ex eo. Quē enim
non decipit dyabolus. vñ animal est. Hoc ē dū
p carnis luxuriā tēptat. vñ serpens est. Hoc ē
cupiditatis ac nocēdi maliciā. Quē autē nec sic
decipit insidiatur ei. vñ avis est. Hoc est supbi
e ruina. vñ enim dolos ppat. quousq; inueniat
viā p quā incautū decipiat. Aliud est intrā in
mērem cuiquā dyabolū. aliud vero inhabitare
nā q in corda sanctorū ingreditur dum malas
suggestiones insinuat. sed nō inhabitat in eis
q; in suo corpe nō eos traducit. Qui vero in cor
pō eius sūt. ipsos inhabitat. q; ipsi sunt tēplū
eius. Et si furripiat mētib; electoz dyabolus
non autē in eis req̄sct sicut in cordib; reprobo
rū nā calore fidei mox exētat ut exeat ab ele
ctis. Nonnulli quos iam auīdo ore dyabolus deu
uerat rursus diuini iudiciū occulta misericōe
ab eius ore eripiuntur q; salutē restituntur. Nā
sepe multos quos ātiquus hostis luxurie teno
mersos tenuit potēcia diuina p potēciā ab ei
faucibus trahit. Quoniā de bonoz interitu pro
pheta dicit. electos esse dyaboli escā: dum ali
bi scriptū est de illo. fenū sicut bos comedet mī
q; in oculis dei fenū sunt. qui electi cibus scdm
homines esse vidētur. Ac p hoc qui de bonorum
numero peūt. apud homines electi. apud deū
fenū existūt. Eū dyabolus iam deglutisse dicit

que iam profecto scelere deuorasse videtur. Eū
vero quē non deglutit opus perfectione. sed
temporānū ille sebris mordetur ut deuoret. ad
huc quasi in maxilla mādēt. vñ a paulus habz
stimulos carnis ut humilietur. nō habet peccā
di perfectionem qua degluciat. Os dyaboli
verba eius sunt. verba eius vero inspirationes
occulte sūt. quibus corda hominū alloquēs. oc
cultis vrit cupiditatibus. Quidā ob incorrigibi
lem iniquitatē. quā spē nō corrigūtur. immū
dis spiritibz verādi tradū. ut arripieudi eos
deōnes corporaliē habeant potestātē terroribzq;
eoz afflicti humiliēt a peniteāt ac saluent. Si
cut a apls. chorinthēis scribēs dicit. Tradite
hmōi sathane in interitū carnis ut spūs salu⁹
sit. vtile ē enim quosdā peccātes ut aie saluēt
sathane corporaliē deputari. q̄m⁹ ex p̄nti correp
tōe futurū iudiciū timeāt de cetero deliq̄re caue
āt. Quidā aut potestati demonū ad emēdatōez
deputāt q̄dā vero despecti ad solā pdicōnez tra
dū. Nonūq̄ dyabol⁹ aduersus hoiez iustū ā tri
bulatōes cordis illi exaggeāt. ā dolores corporis
fufcitāt. Hic ē q̄ apls ait. Dat⁹ ē mī stimū⁹ car
nis mee āgel⁹ sathane ut me colaphiset. Sepe
iusti mētē varijs vexationū doloribz vis demo
nū cruciat. vñ inēdū vsq; ad despatōis āgusti
am coartāt. Permanētī autē in dei amore aie

et ipsa tal' angustia ad merita proficit. Nam siue
in animo siue in corpore per instinctum immundorum
spirituum. quolibet aduersa iustus patitur ex de
i vtiq; permissu id patitur. Quod si hoc ipsum ad
dei gloriam humilis referat et dicat si bona susce
pimus de manu domini mala autem quae non su
stineamus iste non separatur a deo sed coniungitur
quolibet atroci angustia torqueat. Multa iustus
aduersa in anima patitur instigatione demonum.
sed talibus temptationibus pira vite eterne non potest
quod pius dominus ad damnationem culpe nostre
non deputat. quod de sue maiestatis permissu. nolens
qui patitur portat. Nam ibi peccamus ubi cupidita
tatem et voluntatem deflectimus. Vbi vero violenter
addicimus et si facinus aut flagitium non est mise
ria tamen pro flagitio et facinore est. Sed qui de
um laudat pro irrogata miseria. commissa procul
dubio euacuat facinora.

De temptationibus sompniis. Cap. 6.

Plerumque demones in noctibus occurrentes
humanos sensus per visiones turbant. ut
formidolosos et timidos faciant. Aliquociens et
despatione peccatorum mentem conuersi per soporem
conturbant. horreda quoque gehene supplicia mimitant
Nonnumquam autem et aperta impugnatione grassantes
humana corpora verberant. Quod tamen deo permit
tente malis sit ad vindictam. iustis ad tollerantiam

•

et gloriã. Plerumq; immūdi spirit⁹ eos quos
incumbere in seculi amore cōspiciūt. dormientes
quadam vane spei p̄spirare illidunt. Quosdã
vero quos formidare aliqua aduersa p̄fēiunt
dormientes inani terrore cōcutiunt. Sicq; mise-
rorum corda varijs illusionibus intemptates
modo vacua prosperitate demulcent. modo va-
na formidine terrent. Quia aut nullis aut raris
p̄scij sunt delictis. aut nūq̄ aut raro terroribus
fatigantur nocturnis. sed placido sompno qui
escētes. interdum etiam p̄ soporē quedã archa-
na et mistica cōtuentur ac vident. Qui vero cor-
da sua grauioribus vicijs polluerunt cōsciēti-
e pauore illusi species tremēdas aspiciūt. Fal-
lax enim ymago mētes miserorum diuersis il-
ludit ymaginibus. et quos vigilantes in vitia
traxit dormientes fatigat. ut numq̄ securos re-
buiescere sinat. Nō nūq̄ etiam electorum men-
tes horrendis ymaginibus sompniorum spiri-
tus immūdi terrificare conantur. et quos vigi-
lantes vicijs temptant nec superant acriter do-
mientes impugnant. Sãcti aut et si ad momē-
tum huiusmodi visionibus commoueantur. mox
tamen euigilantes illusionū vanitates despici-
unt intencionemq; suã protinus ad deum ouer-
tunt. Diuersę sunt qualitates sompniõz. Que-
dã enim ex saturitate. siue inanitate occurrūt.

quodam per experientiam nota sunt. quodam vero ex propria
cogitatione oriuntur nam sepe quod in die cogitamus
in noctibus recognoscimus. Nonnulli autem visiones
spirituum immundorum sunt illusiones. salomone ap-
probate. Multos inquit errare fecerunt sompnia et
illusiones vane. Porro quodam iusta sunt modo
hoc et supne reuelationis misterio sicut legitur
in lege de yoseph filio iacob. quod sompnio fratres
preferendus predicat. vel sicut in euangelio de io-
seph spouso marie. quod ut fugerz cum puero in egip-
tum sompnio admonitus est. Nonnumquam et per mixte ac-
cidunt visiones et cogitatione simul et illusiones at-
que idem cogitatione et reuelatione. danielle dicente.
Tu rex inquit cogitare cepisti in stratu tuo quid
esset futurum post hec et quod reuelat misteria ostendit
tibi quod ventura sunt. Etenim sepe ea in quibus cogita-
tionum nostrarum sensum porrigimus quodam mentis excel-
su reuelant. dum requiescimus. Quauis nonnul-
la vera sint sompnia facile tamen eis credi non oportet
est. quod a diuersis ymaginationum qualitatibus oriuntur
et vni veniant raro considerantur. Tam facile igitur
sompniis fides adhibenda non est ne forte satana
nas in angelum lucis se transformans quolibet incau-
tum fallat. et aliqua erroris fraude decipiat. Non-
numquam interdum demones deceptorum fraude ita
quosdam curiosos obseruantes illudunt ut quedam
sompnia non aliter eueniant quam ostendunt ut enim

•

in multis fallat infidū et vā p̄nunciāt. S; quā
uis ita accidāt crēpnēda sūt ne forte de illuſio
ne p̄cedāt recolētis ſcripture dicētis. Si dire
rit vob et ita euenerint nō credatis. Sōpnia ſi
milia ſūt augurijs. et q̄ ea intēdūt v̄re auguria
ri noſcūt. Scire autē debem⁹ nō eſſe vā ſompni
a que cogitās aim⁹ die noctuq; ſibi ymaginaē
Mētes enī nō nūq̄ ip̄e ſibi ſomnia fingūt. Sepe
enī dū p̄ora mala p̄ triftē memoriā ac gr̄hene
vididā in nob ip̄e recolēdo ymaginam⁹ hui⁹
modi ymaginacōnes mētis a de p̄teriti admiſ
ſi. aut de futuri ſupplicij memoria vigilātib; ſūt
et p̄ viſiones ſompniāq; occurrūt. et cogitacū
mētes occiūt. Nā vna in memorie ſūt vtraq;
ſiue vigilātib; ſiue dormientib; nob. Tali enī a
nimi monicōe horribiliq; pauore etiā p̄ q̄erē cō
cuſimur et q̄ ḡua ſint q̄ om̄im⁹. et q̄ duā q̄ p̄
timelcim⁹ mētis aſpectu etiā in ſompno crēpla
mur. Nō eē p̄cēm qm̄ nolētes ymaginibus no
cturnis illudimur. ſ; tūc eē p̄cēm ſi atē q̄ illuda
mur cogitacōis effectib; p̄uenim⁹ Luxurie q̄ppe
ymagines q̄s in v̄itate geſſim⁹ ſepe dormiētū
b; in aīa apparēt ſ; inorie ſi nō occupādo oc
currūt. Qui nocturna illuſione polluit. q̄uis et
ſi extra memoriā turpiū cogitacōnū ſe ſeciat in
q̄natū tū hoc ut tēptaret culpe ſue t̄buat ſuāq;
in mūdiciā ſtatim ſletibus tergat.

Hoc est remedium eius q̄ vicōrum tempra
 mētis exstuat. ut quociens quolibz tāgīt
 vicio tocēs ad oracōnem se subdat. Quia fre
 quēs oracō. vicōrū impugnacōnem extinguit.
 Tam p̄seueranter oportet intendere animum
 nostrū in orādo atq; passando. quousq; impo
 rtunas desideriorū carnaliū suggestiones q̄ no
 stris obstrepūt sensibus fortissima intencōne
 supemus. ac tā diu insistere. quousq; persisten
 do vincamus. Nam negligētes oracōes nec ab
 ipso homine impetrare valēt quod volūt. Quā
 do quisq; orat. factū spiritū ad se aduocat. at v
 bi venerit cōfestim temptamēta demoniorum
 que se mentib⁹ humanis immergūt presētia
 eius ferre nō sustinentes effugiunt. Oracō cor
 dis est. non labiorū. neq; enim verba deprecā
 tis deus intendit. sed orantis cor aspiciē. Quod
 si tacet os cor orat. et vox fileat q̄uis hominib⁹
 lateat deo latere nō potest qui cōsciencie p̄ns ē
 Melius est autē cū silentio orare corde sine sono
 vocis. q̄ solis verbis sine intuitu mentis. Nūq̄
 est sine gemitu orandū. nā peccatorum recorda
 tio merorem gignit. Dū enim oramus si ad me
 moriam culpam reducimus. magis reos tunc
 nos esse vgnoscimus. Ideoq; cū deo assistim⁹
 gemere et flere debemus remimiscētes q̄ gūia

fiunt scelera que committimus. quaque dura inferni supplicia que timeamus. Mens qualem se in oratione offert. talem post orationem conseruet. Nam nichil proficit oratio si denuo committatur unde iterum venia postuletur. Ille enim precibus desideratum effectum sine dubio percipit. qui quando ablui postulat delinquendo non iterat. Mens nostra celestis est. et tunc orando deum bene contemplatur. quando nullis curis aut erroribus impeditur. Aptam est enim ad bonum in sua natura in aliena vero turbatur. Quam est oratio quam in suo tempore seculi non interueniunt cure. Longe autem a deo est animus qui in oratione cogitationibus seculi fuerit occupatus. Tunc ergo veraciter oramus quando aliunde non cogitamus. Sed valde pauci sunt qui tales orationes habeant sed licet in quibusdam sint. difficile tamen ut semper sint. Mens que ante orationem vacans a deo illicitis cogitationibus occupatur. dum in orationem venit confestim illi ymagines rerum quas nuper cogitauit occurrunt. aditumque precibus obstruunt ne se mens libera ad celeste desiderium erigat. Purgandus est itaque primum animus atque a temporalium rerum cogitationibus segregandus ut pura acies cordis ad deum vere et simpliciter dirigatur. Nos vero tunc impetranda diuina munera credimus quam simpliciter effectu assistimus cum oramus. Multis

modis interrumpitur intentio dum semper in terra
vana mundi ingeruntur in cuiuscuq; orationis ani-
mo. Tunc enim magis dyabolus cogitationes
curatum secularium humanis mentibus ingerit quam
orantem aspicit. Duobus modis oratio impe-
ditur ne impetrare quisque valeat quod postu-
lat. Hoc est si aut quisque adhuc mala committit
aut si delinquenti sibi debita non dimittit. Quod
geminum malum dum quisque a semetipso abster-
ferit. primum securus studio orationis incubit. et
ad ea que precipibus impetrare cupit. mens se
libere erigit. Qui leditur non desistat orare pro se
ledentibus. Alioquin iuxta dei sententiam peccat
qui pro inimicis non orat. Sicut nullum proficit
in vulnere medicamentum si ad huc ferrum in eo
sit. ita nichil proficit oratio illius. cuius adhuc
dolor in mente vel odium manet in pectore. Tan-
tus esse debet erga deum orationis affectus ut non
despet precibus effectum. Inaniter autem oramus si
spei fiduciam non habemus. Petat ergo ut apostolus
ait. unusquisque infide nichil dubitans. nam qui
dubitatur similis est unde maris que vento feruntur
atque disperguntur. Diffidencia nascitur impetran-
di orata. si se adhuc animus sentiat circa pre-
candi affectionem versari. Non enim potest ha-
bere precibus certam fiduciam. quam ad huc in preceptis
dei pigritat. et peccati recordationes delectat. Qui

•

a preceptis dei auertitur qđ in oracōe postulat
non meretur nec impetrat ab illo bonū qđ postu-
lat. cuius legi non obedit. Si enim id qđ preci-
pit facimus id qđ petim⁹ sine dubio obtinem⁹
Nam sicut scriptum est. q̄ auertit aurem suam
ne audiat legē oracō eius execrabilis erit. Me-
tum apud deum vtraq; sibi necessario commen-
datur. ut oratione operacō. ⁊ opere fulciatur o-
ratio. Vnde etiā iheremias ait. Leuemus cor-
da nostra cum manibus ad dominū. Cor enim
cum manibus leuat. qui oracōnem cum opere
fulciat. Nam quisquis orat. et non opatur.
cor leuat ⁊ manus non leuat. Quisquis vero o-
patur. ⁊ non orat. manus leuat. et cor non le-
uat. Sed quia ⁊ opari necesse est ⁊ orare. bene
iuxta vtrumq; dictum est. Leuemus corda no-
stra cū manib; ad dominū. ne de negligētia mā-
datorum dei reprehendamus. dū salutem no-
stram obtinere. aut sola oracōne aut sola opa-
cōne contendimus. Post qđ bonum op⁹ agim⁹
lacrimę orationū fūdantur. ut meritū adriōnis
humilitas impetret precis. Culpabiliter man⁹
ad dominū expandit. qđ facta sua orādo iactāter
oābat. seq; magis qđ deum de opibus iustis lau-
dare volebat. Quorūdam oracō in peccatum cō-
uertitur sicut de iuda pditore scribitur. Qui enī
iactāt oāt laudē humanā appetēdo nō solū ei⁹

oracō non telet peccatū sed ipsa vertitur in pec-
catum. Sicut iudei ⁊ heretici. qui licet ieiunare ⁊
orare videātur eorum tamen oracō nō illis ad
purgacōnis proficit meritū sed mutatur po cā
ad peccm. Ideo interdū oracō electoꝝ in pressu-
ris eorū differtur ut impioꝝ peruersitas auge-
atur. Verū dum iusti tꝑaliter audiūtur. pro e-
orum fit salute qui eos affligunt. ut dū illis tem-
pali remedio subuenitur. prauoꝝ oculi ad con-
uersionem apianē. vñ ⁊ trium pueroꝝ frigid⁹
ignis fuit. ut nabugodonosor verū deum cogno-
sceret. Sicut ⁊ pꝑheta in psalmis ait. Propt̄ mi-
micos meos eripe me. Proinde tardius exau-
diuntur quorundam oraciones. ut dum dif-
ferūtur forcius ex fāditate maioribus premijs
cumulēnt. Exemplo prumarū ⁊ pressione mel-
sum in quibus quāto tardius sata semina ex-
eunt tanto ad frugē cumulaci⁹ crescūt. Quoci-
ens orantes non exaudimur. nostra nobis fa-
cta i oculꝝ ꝑponam⁹ ut hoc ipsū qđ differimur
diuine iusticie reputetur ⁊ nostre culpe. Intē-
dum qđ pꝑseuerant orantes nō cito exaudimur
vtilitati nostre est non aduersitati. Sepe enim
multos deus non audit ad voluntatē ut exau-
diat ad salutem. Multi orantes non exaudiūnt
prouidēdo illi deo meliora qđ petūt. Sicut cōtinge-
re solet puulis. qui ne in scolis vapulent dum.

•

exorant. sed nō datur illis postulacōnis effectus
quā impedit talis exaudicō ad profectū. Non
aliter quibusdā cōtingit electis. deprecatur enim
deum p̄ non nullis vite huius cōmodis vel ad
uerfis. Prouidētia vero diuina temporaliter eo
rum desiderio minime consulit quia meliora illi
in eternum p̄mittit. Oracō priuatis locis opor
tunius fūditur mai⁹q; obtētū impetrat. dū deo
tantū teste depromitur. Propriū aut̄ ypocrita
rum est. offerre se in oracōne vidētibus quorū
fructus est nō deo placere. sed gloriā ab homi
nib; opare. Non in multiloquio exaudiuntur ho
mines a deo. quasi plurimis eū verbis conētur
inflectere. Neq; enim conciliat eum multiplex
orātis sermo. s; pura sinceraq; orantis intencō
Bonum est corde semp̄ orare. bonum etiā et so
no vocis deum spiritualibus ymnis glorificare.
Nichil ē solo voce canē. sine cordis intencōne. S;
sicut ait ap̄ls. cātātes in cordib; nr̄is hoc ē nō
solū voce. s; corde psallētes. vñ et alibi. Psallā
spū psallā q̄ mēte. Sicut in oīoib; regimur. ita
psalmoz studijs delectemur. Psallēdi enī vtili
tas tristitia corda psolat ḡcōēs mētes facit. fa
stidiosos oblectat. inertes exfuscat. peccōres
ad lamēta inuītat. Nam q̄uis dura sint carna
lia corda. statū ut psalmi dulcedo insonuerit ad
effectū pietatis aīm eorū inflectit. dū xp̄ianū

non vocis modulacō s; tantum verba diuina q̄
ibi dicūtur debeat cōmouere. nescio quo tamē
modulacōe canentis maior nascitur cōpundō
cordis. Multū enim repiūtur qui cant⁹ suauita
te cōmoti sua crimina plangunt atq; et ea pte
magis flectūtur ad lacrimas ex qua psallētis
insonuerit dulcedo suauissima. Oracō in pñtī
tācum vita pro remedio peccatorū effunditur.
psalmoz autē decantacō perpetuā dei laudem de
monstrat. in gloriā sempiternā sicut scriptū
est. Beati qui habitāt in domo tua in secula se
culozum laudabunt te. Cuius opis ministeriū
quicumq; fideliter intentaq; mente exequitur
quodāmodo angelis sociatur.

De oracōne.

Cap. 8.

Oracōnib⁹ mūdāmur. lēōibus instruimur
vtq; bonum si liceat. si non liceat. meli⁹
est orare q̄ legere. Qui vult cū deo semper esse
frequenter deb; orare. frequēter et legere. Nā
cū oramus. ipsi cum deo loquimur. cū vero legi
mus deus nobiscum loq̄tur. Omnis pfect⁹ ex
lōne et meditacōne procedit. Que enim nesci
mus lectione discimus. Que autē didicim⁹. me
ditacōne cōseruamus. Geminū cōfert donum le
ctio sanctarū scripturarū. siue qd̄ intellectu mien
tis erudit. seu qd̄ a mundi vanitatibus abstra
ctum hominem ad amorē dei perducit. Excitati

enim sepe illius sermone subtrahimur. a desiderio mundane vite. atque accensi in amore sapientie. et ratio vana spes mortalitatis huius nobis uelicit. quanto amplius legendo spes eterna daruerit. **Geminum est lectionis studium. Primum quomodo scriptura intelligatur. secundum qua uilitate dicatur. Erat enim antea quisque promptus ad intelligendum que legit. sequenter perdoneus ad proferendum que didicit. Lector strenuus potius ad implendum que legit quam ad sciendum erit promptissimus. Minor enim pena est nescire quod appetas quam ea que noueris non implere. Sicut enim legendo scire concupiscimus. sic sciendo que didicimus. recta implere debemus. Lex dei a premium habet et penam legentibus eam. Premium in eis que eam bene uiuendo custodiunt. pena uero qui eam male uiuendo contempnunt. Omnis qui a preceptis dei discedit opere. quociens eadem dei precepta legere et audire potuerit corde suo reprehensus confunditur. quod id quod non agit memorat. et teste conscientia interius accusat. Unde et dauid propheta deprecatur dicens. Tunc non confundar cum respicio in omnia mandata tua. Grauius namque unum quisque confunditur. quam mandata dei et legendo. et audiendo respiciat que uiuendo contempnit. corde enim reprehenditur dum mandato et meditatione docetur quod non impleuit opere quam diuina didicit inssione.**

Nemo potest sensum scripturę sanctę cognoscere nisi legendi familiaritate sicut scriptũ est. Ama illã et exaltabit te. glorificabis ab eã cũ eam fueris amplexatus. Quãto quisq; magis in sacris eloquijs assiduus fuerit. tãto ex eis vberiozem intelligẽciam capit. Sicut terra q̄ quãto amplius excolitur tanto vberius fructificat. Quãto aplius ad quilibet artem homo cõscendit. tãto magis ad hominẽ ars ipsa descendit. Sicut in lege scribitur. Moyses ascendit in mõtem. et dñs descendit. verũ e de ocio spiritali qđ ille tantũ secreta diuinorũ scrutabitur mandatoꝝ. qui ab actõẽ terrene cure auocauerit a minũ. et se vlla familiaritate scripturis sãctis inheserit. Nã sicut cecus et videns potest quidem vterq; ambulare sed non cõsimili libertate. dũ cecus p̄gens quo nõ vidit offendit. videns vero offendicula caueat. et quo sit pergẽdum agnoscat. sic qui nubilo terrene cure fuscatur si tẽptet dei perscrutari misteria nõ valet. q̄ p̄pter caliginem curarũ non videt. Qđ ille tantũde efficere valet qui sese ab exteriorib; seculi curis abstrahit et totũ scripturarũ meditacõẽ defigit. Quidam habent intelligẽcie ingenũ sed negligunt cõmũs studium et qđ legẽdo scire potuerũt negligẽdo contempnunt. Quidam vero amorem

sciendi habēt sed tarditate sensus prepediunt
Qui tamen assidua lectione sēsiunt. qđ ingeni
osi per desidiam nō nouerūt. Ingenio tardus
et si nō p naturā. p assiduitatem lectionis aug
mentatur. Nam q̄uis sensus ebetudo obfit fre
quens tamen lectio intelligētie pro intencōne
boni studij premium p̄cipit. Ita qui prestitum
sibi a deo ingeniū intelligētiae negligit. & emp
nacōnis reus existit. quia donū q̄ accepit despi
cīt & p desidiam delinquit. Quidā dei iudicō do
num sciētiae qđ negligūt accipiunt ut durius
de rebus creditis puniantur. Tardiores autē
ideo qđ scire cupiunt difficilius inueniūt ut p
exercitio labous maximū premium habeant
retribuōnis.

De doctrina sine gr̄tia.

Cap. 10.

Doctrina sine adiuuante gratia q̄uis infū
datur auribus. interius nichil proficit.
Tunc autem sermo dei infusus auribus ad cor
dis intima peruenit. quando dei gratia mētem
interius ut intelligat tangit. Sicut enim quos
dam flamma caritatis sue deus illuminat ut vi
taliter sapiant ita quosdam frigidus torpētes
q̄ deserit. ut sine sensu persistant. Pleriq̄ in a
cumine intelligēdi viuaces existūt. s̄ loquēdi
inopia agustātur. Quidā vero in vtriq̄ pollēt
& sciētiae copā & dicendi efficacitā habēt.

Periq; scientiam acceptā scripturarū non ad dei gloriam. sed ad suam laudē imitāt dum ex ipsa scientia extolluntur et ibi peccant ubi peccata mūdare debuerāt. Nūq̄ cōsequuntur legendo pfectam scienciam arrogātes. Nā quāuis sapientes in supficie videantur medullis tamen veritatis archana nō tīgūt. quia superbie nube p̄pediuntur. Semp enim superbi legūt. querūt. et nūq̄ inveniunt. Diuine legis penetrabilia humilibus et ad deū bene intrātibus patent. prauis et supbis clauduntur. Nam q̄uis diuina eloquia in lectione sint arrogātib; apta in misterio tamen clausa atq; occulta sunt. Dū sermo dei fidelibus luceat. reprobis autē ac supbis quod amō tenebre scit. Et vnde illi illuminātur inde isti cecantur.

De carnalib; doctorib; et hereticis. Cap. 12.

Nequa q̄ legem intelligit qui carnaliter legendo verba percipit. sed qui ea sensu interioris sciencie p̄spicit. Nā quā litteram legis intendunt eius occulta. penetrare non possunt. Multi enim non intelligēdo spiritaliter scripturas nec eas recte sciēdo in heresim deuoluti sunt atq; in multis erroribus defluerūt. In solis fidelibus religata est lex teste dño per p̄phetam. Signa testimoniu figua legē in discipul

meis ne eā aut iudeus intelligat aut hereticus
quia nō est xpi discipulus. Vnitatē quippe pa-
cis quā xps docuit nō sequantur. De qua idem
dñs dicit. In hoc cognoscēt homines quia mei
discipuli estis si dilectionem inter vos habue-
ritis. Scripturas heretici sano sensu nō sapiūt
sed eas ad herozē prauē intelligentiē ducunt
neq; semetipsos eaz sensibus sbdūt sed eas p-
uerse ad errorem xprium pertrahūt. Doctores
erioꝝ prauis persuasiombus ita p argumentū
fraudulētie suos alligāt auditores ut eos qua-
si labyrintho implicent a quo exire vix valeant
Tāta est hereticorum calliditas ut falsa veris
malasq; bonis permisceant. salutaribus rebus
plerumq; erroris virus interferant quo facili-
us possint prauitatem peruersi dogmatis sub
specie persuadere veritatis. Plerūq; sub nomi-
ne catholicorum doctorum heretici sua dicta cō-
scribunt ut indubitanter lecta credantur. Nū-
q̄ blasphemias suas latēti dolo in libris nostro-
rum inserūt doctrināq; veram adulterando cor-
rumpūt. scilicet vel adiciendo que impia sunt &
auferēdo q̄ pia sunt. Cautē meditāda cautoq;
sensu probāda sūt que legūtur. ut iux̄ apostoli-
ca monita a teueamus q̄ recta sunt & refutem⁹
que contraria veritati existūt sicq; bonis instrua-
mur ut a mal̄ illesi pmaneamus.

Ideo phitex xpianis figmenta legere potest
 quia oblectamēta inaniū fabularum
 mentē exercitant ad incontinentia libidinum. Nō solū
 cura offerendo demonib; ymolat s; etiā dicta
 eorum libētius capiēdo. Quidā plus medita
 ri delectantur gentilium dicta ppter tumentem &
 ornatū sermonem q̄ scripturam sactam ppter
 eloquiū humile. Sed quid pdest in munda
 nis doctrinis proficere. & inanes diuinis ca
 duca sequi figmenta et celestia fascidire mis
 teria. Cauendi sūt tales libri ppter amorem san
 ctarū scripturarū vitandi. Gentilium dicta ex
 terius verborū eloquētia nitēt. interius vacua
 veritatis sapiētia manēt. Eloquiū autē sacra q̄
 exterius in cōpta verbis apparēt intrinsecus au
 tem misteriorū sapiētia fulgēt. vñ & ap̄ls hā
 temus inquit thesaurū istū in vasis fictilibus.
 Sermo quippe dei occultum habet fulgorē sapi
 encie & veritatis repositū in vborū vilissimis vas
 culis. Ideo libri sancti simplici sermone descri
 ptī sūt ut non in sapiētia verbi sed in ostensione
 spūs homines ad fidē pducerētur. Nā si dyale
 ctici acuminis verfuscia. & rethorice artis eloquē
 tia editū cēt neq̄q̄ putaret fides xpī in dei vir
 tute s; in eloquēcie humane argumentis existe
 re. Neq̄q̄ crederem⁹ ad fidē diuino inspiāmine

prouocari. sed potius verborum calliditate sub
duci. Omnis secularis doctrina spumantibus verbis
resonat ac se per eloquentie tumorem attollens. per
doctrinam simplicem et humilem christianam euacuata
est. sicut scriptum est. Nonne stultam fecit deus sa
pientiam huius mundi. Fastidiosus atque loqua
cibus scripture sancte minus propter sermonem
simplicem placent. gentili enim eloquentie copia
si videtur indigna illis. Quod si animo humili mi
sterio eius intendant confestim aduertunt quam
tum excelsa sunt que in illis despicunt. In lectio
ne non verba sed veritas est amanda. Sepe autem
repperit simplicitas veridica et composita falsitas
que hominem suis erroribus illicit. et per lin
gua ornamenta laqueos dulces aspergit. Nam
nichil aliud agit amor mundane scientie nisi
extollere laudibus hominem. Nam quan
tum maiora fuerint litterature studia tanto
animus arrogancie fastu inflatur maiori in
tumescit iactantia. Unde et bene psalmus
ait. Quia non cognoui litteraturam introibo
in potentias domini. Simplicioribus litteris
non est preponendus fucus grammatice artis.
Meliores enim sunt communes littere. quia sim
pliciores et ad solam humilitatem legentium
pertinentes. ille vero nequiores. quia inge
runt hominibus permiosam mentis elationem.

Meliores sunt gramatici quam heretici. heretici enim
haustu letiferi sunt hominibus; persuadendo propinquant
Gramaticorum autem doctrina potest etiam proficere
re ad vitam dum fuerit in meliores usus ad vitam.

De collatione.

Cap. 12.

Quoniam sit utilis ad instruendum lectio. ad hi-
bita autem collatione maiorem autem intelligere
etiam prebet. Melius est enim conferre quam legere
Collatio docibilitatem facit. nam propositis inter-
rogationibus circumactio rerum excluditur. et sepe ob-
iectationibus latens veritas approbatur. quod ob-
scure aut dubium est conferendo cito perdiscitur. Me-
tum profuit in collatione figere. res enim que minus
per se advertuntur per operationem rerum facile ca-
piuntur. Nam sepe sub specie alia insinuat scriptu-
re divine spiritalis causas. et nisi per aliam e-
videntem ostensionem vi appareret occulta legis
mysteria. Sicut instruere solet collatio. ita conten-
tio destruit. hec enim relicto sensu veritatis lites
generat et pugnando verbis etiam deo blasphemiam
irrogat. Unde hereses et scismata omnino
quibus subvertitur fides. corrumperitur veritas
scinditur caritas. Contenciosorum studium non pro
veritate sed pro appetitu laudis certat. tantaque
est in hiis perversitas ut veritati cedere nesciant
ipsamque rectam doctrinam evacuare contendant
In disputatione fidelium cavenda est propositio

•

artificiosa subtilitas que callidis obiectionibus
recta tendit. Ita enim veris assereombus p̄
uorum disputacō inmodatur ut recta simulene
esse. que peruersa p̄suadet. Lectio memorie auxi
ilio eget. Qd si fuerit naturaliter tardior. frequē
ti tamē meditacōne acuit ac legendi assiduita
te colligitur. Sepe proluxa lectio. longitudinis
causa memoriam legentis oblitteat. Qd si bre
uis est submotaq; libri sentētia retractetur in
animo. tūc sine labore legitur et ea que lecta sūt
recolēdo a memoria minime excludūtur. Accep
tabilior est sensibus lectio tacita q̄ aperta. Am
plius enim intellectus instruitur quādo vox le
gentis quiescit. et sub silēcō lingua mouetur.
Nam dare legēdo corpus lassatur et uocis acu
men obtūditur.

De vita adiuua et cōtēplatiua. Cap. 11.

Hic vita inoētia ē opm cōtēplatiua specula
lacō supnoū. Illa cōis multoū ē ista pau
corum. Adiuua vita mūdānis reb; bene vītur.
Cōtēplatiua mundo renūciās. soli dō uinē dele
ctatur. Quā pri⁹ in adiuua vita p̄ficiūt ad cōtēpla
cōez bñ cōcedit. Merito enī in ista sustollit q̄ in
illa vtil inuenit. Quicūq; tēpalē gloriā aut car
nalē adhuc affectat cupiscētia a cōtēplacōne
phibet. ut possit in actual vite opacōe purge
tur. In ista enim prius per exercitium boni opis

cuncta exhaurienda sunt vicia. ut in illa iam pura
mentis acie ad contemplandum deum quisque per
transeat. Et licet quis conuersus statim ad con-
templationem conscendere cupiat. tamen ratione coitue
ut prius in adiuue operatione versetur. Exemplum
itaque adiuue vite de iacob sume. Qui dum ad ra-
chel hoc est ad visum principium festinaret. que
contemplationem significat. illi lya hoc est la-
biosa vita supponitur que adiuam demonstrat
Sicut sepultus ab omni negotio terreno priua-
tur. ita contemplatione vacans ab omni occupa-
tione carnali auertitur. Et sicut ab acta vita con-
descendentes in contemplationis quiete sepeliun-
tur. ita ab actione seculi recedentes eos vita con-
templatiua in se quasi sepeliendos suscipit. Ac
per hoc vite mundane. adiuua vita. et vite adiuue
contemplatiua sepulchrum est. Viri sancti sicut a
secreto contemplationis egrediuntur ad publicum
actionis. ita rursus ab actionis manifesto. ad se-
cretum contemplationis intus reuertuntur. ut in-
tus deum laudent. vbi acceperunt vnde foris ad e-
ius gloriam opentur. Sicut aquile moris est sem-
per oculorum obtutus in radios solis infigere nec
desistere nisi esse solius obtentu. ita sancti a con-
templatione ad actuali vitam interdum reflex-
duntur considerantes illa summa sic esse vtilia ut
tamen illa vilia sint paululum nostre indigentie

necessaria. In adiuue vite genere humano intē
cio perseveranter incedit in contemplacōe autē
sefe per interualla resumit quia diurnitate cō
templandi lassatur. Visio animalium que in e
zechiele ibant et reuertebātue pertinet ad con
templatiue vite mensuram. In qua dum quis
q; intenderit sua reuerberatus infirmitate re
flectitur atq; iterum renouata intencōne ad ea
vnde descenderat rursus erigitur. q̄ fieri in a
ctiua vita non potest de qua si quisq; reflectat
v̄ ad modicum statim vicōrum excipitur luxu
Oculus dexter scandalizans quē dominus euē
li precepit vita cōtemplatiua est. Duo oculi in
facie adiuua et contemplatiua vita in homine.
Qui igitur per contemplacōnem docebit erro
rem. melius est si euellat contemplacōnis oca
lum et seruet sibi vnū. vite actual' obtutum. ut
sit vtilius illi per simplicem actionem ire ad vi
tam q̄ per contemplacōnis errorem mitti in ge
hennam. Sepemens ad summa ab imis erigitē
et sepe a summis ad infima pondere carnis in
clinata reflectitur. Multos deus et ex carnalib;
sua gratia visitans ad contemplacōnis fastigi
um eleuat. multosq; a contemplacōne laben
tes iusto iudicō deserit et lapsos in terrenis o
peribus derelinquit.

De otentōribus mundi.

Cap. 16.

EA que amatoribus seculi cara fuit. sancti ve-
lut aduersa refugiunt. pl⁹ q; aduersitatibus
mundi gaudent qua prosperitatibus delectantur
Alienos esse a deo quibus hoc seculum ad omne
modum prosperatur. Seruus autem dei cuncta huius
mundi contraria sunt. ut dum ista aduersa senti-
unt. ad celeste desiderium ardentius excitentur. Ma-
gna apud deum effulget gratia. qui huic mundo
contemptibilis fuerit. Nam reuera necesse est ut
quem mundus odit. diligatur a deo. Sanctos vi-
ros in hoc seculo peregrinos esse a hospites. Vnde
a reprehenditur petrus quod tabernaculum fieri in
monte cogitauit. quia sanctis in hoc seculo tab-
ernaculum non est. quibus patria a domus in celo
est. Sancti viri ideo contempnere cupiunt mun-
dum et motum mentis ad superna reuocare. ut ibi
se colligant unde defluerunt et inde se subtrahant
ubi dispersi sunt. Iusti qui rebus et honoribus quibus
huius vite blandimentis renunciant. proinde se
ab omni terrena possessione mortificant ut deo
vivant. ideoque huius seculi blandicias calcant.
ut validiores ad vitam illum de huius vite mor-
tificatione confurgant. Cuncta quippe temporalia
quasi herbe videntes arrescunt et transeunt.
ideo pro eternis rebus que nunquam arrescunt recte
ista dei seruus contempnit quia in eis stabilitatem
non aspicit. Qui post renunciationem mundi ad

supernam patriam sanctis desiderijs inhiat ab
hac terrena intencōne quasi quibusdam pen
nis subleuatus erigitur et in quo lapsus eāt per
gemitus conspicit. et vbi peruenit cum gaudi
o magno intendit. Qui vero a contemplacōne
reflexus curas hui⁹ seculi incurrit si ad memo
riam sui reuertatur proinus ingemiscit. Quā
tumq; fuerint tranquilla que perdidit et quā
tū cōfusa sint in quibus cecidit ex ipsa laboris
sui difficultate cognoscit. Quid enim in hac vi
ta laborios⁹ q̄ terrenis desiderijs estuare. Aut
quid hic securius q̄ bona huius seculi nichil
appetere. Qui enim hunc mūdum diligūt tur
bulentis eius curis et sollicitudinibus contur
bant. qui autē cum odiūt nec sequuntur inter
ne quietis tranquillitatem fruētes. future pa
cis requē quā illic expectant hic quodāmodo
habere inhōant.

De sanctis qui se a consorcio seculi sepa
rant.

Capitulum. II.

Sancti viri fundit⁹ seculo renūciantes. ita
huic mūdo moriūt. ut soli dō vivē delectēt
quōq; ab hui⁹ seculi diversacōne se subtrahunt
tāto interna mētis acie pñcie dei et angelice so
cietatis frequēciā contēplant. Malorū tā prava
fūt opa manifesta ut hñ qui supnā patriā desi
derāt. non solum mores eorū s̄ a consorcio fugiāt

Quidam etiā corporaliter separari desiderant ab imi-
quīs. ut eorum non inuoluantur delictis. Non
nulli. et si non corporali discessu. spiritali tamē ab
eis intencōne recedunt. Qui et si cōmunes sint
ouerfacōne. discreti sunt tamē corde et opere. Et
licet sepe in medio carnaliū vitā deus protegat
electoꝝ tamen rarum satis est. ut quisq; inter
seculi voluptates possit diuicijs maneat illiba-
tus in quibus et si nō implicet. aliquādo tamē
attrahitur. Neq; enim securus diuicijs potest
esse. quī piculo proximus est. Via sine offendicu-
lo vitā mōchi. sine cupiditatis. et timoris impe-
dimēto. Dū enim q̄sq; a cōforō mūdi abstrahi-
tur nec cupiditas eum obligat cōsecrētē. Bonū
est ei corporaliter remotum esse a mūdo. sed mul-
to melius ē voluntate. vtrūq; vero pfecto. Ille
vero perfectus est qui huic seculo et corde et cor-
pore discretus est. Onager ut ait yob contem-
pmit ciuitatem. et monachi cōmunem seculariū
ciuium cōuersacōem. Vbi aduersa huius vite
appetunt p̄spera contempnunt. ut dum ab eis
hec vita despiciēt futura inueniat.

De preceptis aliorib; monachoz. Cap. 18.

Hia sunt precepta que dantur fidelib; con-
mune in seculo vitā degētib;. atq; alia secu-
lo huic renūciantib;. Illis enim dicitur. ne su-
a omnia bene gerāt. istis ut sua oia derelinquāt

Illi preceptis generalibus astringuntur. isti
precepta generalia perfectius viuendo transen-
dunt. Ad perfectum non sufficit nisi abnega-
tis omnibus suis. etiam seipsum quisq; abne-
get. Sed quid est seipsum abnegare. nisi vo-
luntatibus proprijs renuntiare. Vt qui super-
bus eât sit humilis. quâ iracundus est esse mâ-
fuetus studeat. Nam si ita quisq; renunciet
omnibus que possidet. ut suis non renunciet
moribus. non est cristi discipulus. Qui enim
suis rebus renunciat. sua abnegat. qui autem
moribus prauis. semetipsum scilicet abnegat.
Vnde et dominus. Qui vult inquit post me ve-
nire abneget semetipsum.

De Tepidis monachis. Capitulum. 29.

Qui nō rigida intencione monachi pro-
fessionem sectantur. quanto supermi a-
moris propositam dissolute appetunt.
tanto procliuus ad mundi amorem denuo re-
ducuntur. Nam professio non perfecta presen-
tis vite repetit desideria. In quibus et si non
dum se monachus alliget opere iam tamen al-
ligat cogitacionis amore. Longe quippe a
deo est animus cui hec adhuc vita dulcis est.
Iste enim quid de supermis appetat quid de
infirmis fugiat nescit. nam sicut scriptum est.

Qui apponit scienciam apponit et dolorem. Quanto enim quisque potuerit supra scire que appetat. tanto acrius de infimis quibus inheret dolore debet. Propter hoc enim et iacobus apostolus dixit. Miseri estote. lugete et plorate. risus vester in ludum convertatur. et gaudium in merorem. Hinc etiam dominus ait. Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Et rursus. Ve vobis qui ridetis. quia flebitis. Qui ad hoc conversionem appetit sanctitatis ut aliis preesse quandoque desideret. iste non discipulus christi. sed prauitatis seductor existit. quia non pro deo sed pro seculi amore portare studet crucis christi laborem.

De humilitate monachi vel ope. Cap. 20.

Somma virtus monachi humilitas. summumque vitium eius superbia est. Tunc autem se monachum quisque iudicet. quando se minimum existimauerit. etiam cum maiora virtutum opera gesserit. Qui mundum deserunt et tamen virtutes preceptorum sine cordis humilitate sequuntur. isti qui si de excello grauius corruunt. quia deterius per virtutum elationem deiciuntur quam per vitia prolabi poterunt. Omnis dei seruus de suis meritis non debet extolli dum alios sibi inferiores viderit. sed multos sibi prelatos existimet. Nouerit autem omnis sanctus. alterius se non preponere sanctitati. Sempiternam scientiam seruus dei humilis esse debet

mm

a tristis. scz ut per humilitatem nō supbiat a p
vilem mercedem cor ad lasciviā non dissoluat
Dei seruus dum bonū aliqđ opus agit ad boni
remuneracōnem vtrum pertineant que fecit in
certus est ne forte discussione celestis iudicis re
us pensetur. a in hñs que dei sunt negligenter
aut superbe aliqđ opēātus esse inueniatur. Ide
oq; pro hoc ipso tristis mestus q; efficitur atq;
indefinenter turbatur. reminiscens procul du
bio scriptū esse. Maledictus homo qui facit o
pus dei negligēt. Nam vera cōter odepnabimur
si p torpore ea que bona sūt agim⁹. Dei seruū si
ne intermissione legere. oāre. opari oportet. ne
forte mentē ocio deditā. spūs fornicacōnis furri
piat. Cedit enim labori voluptas aim autē va
cātem cito preoccupat cōtuere salomonem p o
ciū multis fornicacōib; iuolutū. a p fornicacōis
vicia vsq; in ydolatriā lapsū.

De mōichis q̄ in curis rez occupāt. Cap. 21.

Hñ qui pro dei amore seculo renunciant et
tamen curis rerum familiarium implican
tur. quanto se rerum studijs occupāt. tanto di
uine se ipōs subtrahūt caritati. Qui simul a ter
renis parē curis a in diuinis se exercere student
vtrumq; simul opleri non valēt. Nā duas curās
pif in esse pectori humano nō posse a duob; ser
uētē. dñis vni placere difficile eē. euangelicus

sermo manifestat dicēs . Nemo potest duobus
dominis seruire . a cetera . Nisi prius a secretōri
bus cordis expellatur importuna seculariū mul
tudo curarū anima que intrinsecus iacet neq̄
q̄ refurgit . Nam dū se per innumeras seculi co
gitationes spargit . ad cōsideracōem sui se nulla
laten⁹ colligit . Arguitur eoz torpor qui deo va
care volentes et mūdo renunciāt . a curas p̄pri
as alpnantur . s̄ dū p̄pinq̄uōū vtilitates pro
curāt a dei amore se sepant . Vir spiritalis ita
p̄desse debet sue p̄pinq̄uitati . ut dū illi gratiam
carnis p̄stare studet . ipse a spiritali p̄posito nō
tedimet . Multi enim mōchoꝝ amore p̄ntum nō
solum terrenis curis . sed etiā forcib⁹ iurgijs
inuoluti sunt . et pro fuoz tpali salute suas ani
mas perdidērūt . Interdū ordinata discretō est
dum negatur parenti q̄ prestat extraneo . ut
noueris non pietatis p̄hiberi officium . sed ne
gare carnalitatis affectū . Parētib⁹ enim non
carnaliter prestat . q̄ extraneis pie impēdiē
Sicut nostra nob̄ non odiēda est anima . s̄ ei⁹
carnales habere odio debem⁹ affectus . ita nec
p̄ntes odio a nobis habendi sunt . s̄ eoz impe
dimenta que nos ab itinere recto p̄pediunt .
Dum tamē dñs ita precipit a nobis parētes o
dire . sicut a animas nostras . s̄ figuram sancto
rum virorum seculō abrenūciancium . yaccas

designare allophisor. archā dei gestātes. Nā
sicut ille pignorū affectib; a recto itinē minime
digresse sunt. ita a vir sādus mundo abrenun
tians parētele obtentu. non debet a bono prepe
diti pposito.

De hñs q̄ amorē dei impediūt. Cap. 22.

Multi cupiunt vacare ad gratiam dei. sed ti
ment carere oblectamentis mundi. Pro
uocat quidem eos amor xpi. sed reuocat cupi
ditas seculi. Qui proinde obliuiscitur voti. quia
capuntur illesebris vanitatis. Quicūq; mens
procellis mūdi huius inuolucris. Ingnū scē
de crucis. ut a mari. id est a tēpestate huius se
culi libereris. Nā nullus te a lacu mortis eterne
saluabit nisi cristus eruerit. Quā seculo renūci
are disposuit trāsgressionis reatu astringitur
si votum mutauerit. Atrociter enim in discussi
one diuini iudicij arguēdi sunt. qui qđ profes
sione sponderāt. implere opere cōtemperūt
Mirabiliter cōpatur similitudo. qui a volupta
tibus mūdi conatur redire ad deū. retinētibus
eum cupiditatib; seculi. ei qui dormātans cona
tur exurgere. et torpore sompni deprimit. Ille
enim ad bonum nouit redire. sed voluptatum
fascibus non finitur. iste melius eligit vigila
re. sed soporis corpōe tenetur. A bono in deteri
lapsos supra carbonēs frīgidos fieri nigriores.

qꝛ per tꝛiporem mentis ab igne caritatis dei ex
tincti sunt. ⁊ p mundi appetitū. luce superne illu
minacōnis priuati nigredine peccatorꝝ fuscan
tur. Quidam ab intēcōne bone opacōnis metu
extinguunt inopie. nec pmittūt infirma mē
te desiderata perficere. Et cū indigere excedunt
in mundo metuūt a gloria superna semetipsos
Multis cōsiliōrū argumentis insidiatur dyabo
lus in acquirēdo plurima. q̄ in paucis et modi
cis deuouerāt esse contenti. opponens in eorꝝ mē
tes figuās filiorum ⁊ egestates persuadet habe
re plura vnde sibi egemisq; sufficiant. quatinꝰ
hīs blandimētis intencōnem bone deuocōnis
subuertat atq; in terrena lucra deceptā mentē
reducatur. Multis argumētis insidiatur dyabo
lus eis qui renunciant seculo. ut eius se iterū a
more substernant. Grauius autē incōcupiscen
cijs seculi illos ferit quos post renūciacōnem.
ad mundi amorem reduxerit. ⁊ maxime per ce
nodoriā subuertit sibi dyabolus monachū ut
quem p seculi amorem retinere non potuit. ab
humilitatis culmine subtrahat. et p supbie tu
morem sibi subditum faciat. Dei seruꝰ semp fal
lētis dyaboli insidias preuidere debet. ⁊ magis
in bonis operibus cordis debet adhibere caute
lam ne per vanam gloriam perdat semetipsum
ac peat. cunctaq; bona amittat. qui recte agēdo

obtinuerat. De iactācia.

Cap. 23.

Am in factis q̄ in dictis. cauēda ē iactācia.

Iflēda tā ruina. sibi quēq̄ magis q̄ dō plā
cere. ⁊ laudē ab hominib; opae. Vanus circōis
ē anim⁹ plen⁹. famā appetē. ⁊ ad capiendā ter
renā laudē studium dare. Circūspice temetipfū
o hō nichilq; tibi arroges que in te sūt p̄f̄ pec
catum. Nō dedit ad dexterā quā nō sibi s; deo
tribuit bona que agit. Neq; ad sinistrā se vertit
quī de diuina indulgentia peccādi licentiā non
presumit. Hoc ē q̄ p̄pheta ait. Hec est via ābu
late in ea. neq; ad dexterā neq; ad sinistrā. Ve
rum est qd̄ natūā expectat delectari in laudib;
s; tunc recte si in dō nō in se q̄sq; laudetur. Sicut
scriptū est. In dño laudabit̄ aia mea. Sepe va
nam gloriā cōtēpnendo. in aliud gen⁹ elacōis in
ciditur dū in se quisq; gloriatur p̄ eo q̄ cōtēple
rit ab hominib; laudē. Quibusdā cōcessum ē tm̄
bñ agere. et fructū boni operis nō habere. quē
ipfi sibi auferunt per studium humane iactāci
e. Semper suam aspiciant fedicitatem. qui va
ne glorie fauores diligūt. et perdidisse se bonū
opus dolcant. q̄ pro humana ostentacōne fe
cerunt. Amator vane glorie vnde possit sem
per laudari agere non quiescāt. et subinde illi
vires vanitatis prauus appetitus auget. Boni
operis inchoacō. non debet palam cicius ad

hominū cōgnōnem venire. Ne dum boni incho-
atio humanis oculis referatur a virtute pfecti-
onis inanesat cōpō sanctitatis. Ante maturi-
tatis enim tempus messes florētes cito pcutunt
geminaq; inutilia fiūt. Virtutes factorū per o-
stētacōnis appetitum dñio immūdoꝝ spiritū
subiciūtur. Sicut ezechias rex q̄ diuitias suas
chaldæis p iactanciam pdidit. ⁊ propterea pi-
turas p pphetam audiuit. ut significaret dī ser-
uū virtutes suas dum p vane glorie studiū p-
diderit pdere. ⁊ statim demones suoz operum
dños facere. sicut ille p ostentacōem chaldæos
rerū suarum dominos fecit. optima est illa dis-
cretō ut ⁊ nota sint opa nostra ad augendam
dei gloriam. ⁊ occulta pro vitāda laude huma-
na. Ille aut debet publicare bonum quod agit
qui tā pfecta humilitate fundatus est. ut nul-
la iam elacōue cōtingatur. Nā hīs qui se intel-
ligit adhuc amore laudis pulsari. facta sua bo-
na in occulto agat. ne forte quod egerit pdat
interdū viri sādī dum cupiunt funditus suā
mutabilitatem corrigere. aliquādo timore tan-
gūtur elacōnis. sue cōscīj actiōnis iusticie. s; ab
huius abrepcōnis malo. humilitatis opundi-
one purgantur. Viri sādī nō nūq̄ quosdam
de se audientes in se ruūt. ⁊ tamē in hīs alta se
cōsideracōne custodiunt. ne dū alios a terrena

intencōne erigunt. ip̄i in terrene laudis appeti-
tu dimergantur. Quidam per incautam virtu-
tum iactanciam relabūtur ad vicia. ⁊ quidam
dum vicōrum impulsū frequenter plangunt
de ipsa infirmitate validi⁹ per humilitatem cō-
ualescunt. Plerumq; vtile est arrogantibus
deseri a deo quatinus sue infirmitatis consij ad
humilitatem redeant. ⁊ humiles post casum ex-
istant. Nōnulli falsa opinione arrogancie se ef-
se perfectos existimant dum nō sint. quia ob
ortis temptacōibus innotescunt. Quanto quis
q; veritatem sit vicinior tanto longius se esse ab
ea arbitratur. hoc enim humilitatis est. que
deo hominē iungit. Ceterū iactācia oculos q̄bz
deus videri poterit claudit. Sicut sol radi⁹ dū
cōspicitur acies oculi hebetatur sic ⁊ q̄ immode-
rate alciōra se scrutat. ab intēcōe veri obtūdiē
Sicut aquila ex alto ad escas collabit. sic hō de
alto bone cōuersacōis p carnalē appetitū ad in-
feriora dimergitur.

De ypocriti.

Cap. 22.

Pocrita verba sanctorum habet. vitam
non habet. ⁊ quos per sermonem doctri-
ne genuerit non fouet exemplis sed deserit.
Quia quos verbo edificat. vita ⁊ moribus de-
struit. ypocrite simulatores dīcuntur. qui iusti
esse nō querunt. sed tantum videri cupiunt.

Uñ mala agūt a bona p̄fitētur. per ostentacō
nē quippe boni apparent p̄ actionem vero mali
existunt. Omnia possunt ex simplicibus viciā
perpetrā. falsacō vero a ypocrisis nō omittit̄ nī
si a male astutis. p̄ calliditatē valentibus vici
a s̄b specie virtutū celare a non verā sanctitatē
obicere. Sancti nō solum gloriā supra modum
suū omnino nō appetunt s̄ etiam hoc ipsum vi
deri refugiunt qđ esse meruerūt. ypocrite autē
maliciā suā occulte agētes ante oculos ho
minū quadā innocentie sanctitate se vestiunt
ut venerētur. Quibus bene diuina voce dicitur
Ve vob̄ ypocrite quia similes facti estis sepul
chris dealbatis. que foris quidē apparent homi
nibus speciosa intus vero plena sūt ossib⁹ mor
tuorum. Ita a vos foris quidē apparetis homini
bus iusti. intus vero pleni estis auaricia a iniqui
tate. Dupliciter dāpnantur ypocrite. siue pro
oculta iniquitate siue p̄ apra simulacōne. Ex
illo enim cōdempnantur q̄ iniqui sunt. ex isto
quia ostendūt qđ non sūt. Non semper latent
ypocrite. q̄ et si in principio sui quidā non pa
tent. prius q̄ vita eoz̄ finiatur q̄ similitate vire
runt detegūtur. Omne enim sincerū permanet
nā que simulata sunt diuturna esse nō possunt
Non eoz̄ despanda est salus qui adhuc aliqđ
terrem sapiunt. dū possint et in oculis agere

vnde iustificentur. Hñ meliores sunt ypocri-
tis eo q̄ mali sint in aperto. et in occulto boni
ypocrite vero occulte mali sunt et bonos se pa-
lam ostendunt. Ypocritam iustus arguere p̄-
hibetur. ne deterioꝝ castigatus existat dicente
salomone. Noli arguere derisorem ne oderit
te.

De Inuidia.

Capitulum. 27.

Iuor alieni boni suum punit auctorem.
nam vnde bonus proficit inde malus
contabescit. Homines prave viuentes sicut
de bonorum lapsibus gratulantur. ita de eo-
rum recte factis. boniq; perseverantiam con-
funduntur. Inuidus membrum est dyaboli.
ob cuius inuidiam mors introiit in orbem ter-
rarum sicut et superbus membrum est dyabo-
li. de quo scriptum est. omne sublime videt et
ipse est rex super omnes filios superbie. Nulla
est virtus que non habeat contrarium. Inui-
die malum. sola miseria caret inuidia. quia ne-
mo misero inuidet. cui reuera non liuor obici-
tur sed sola misericordia adhibetur. Multi et
bonos imitari nolunt et de bonorum profecti-
bus inuidie liuore contabescunt. Quo fit ut nec
illi corrigantur a malo suo sed per inuidenciã
deterioꝝrentur et bonos a recto studio quãtum
in ipsis est. si potuerint et prauare conentur.

Quando boni malos proficere vident. non scandalizantur. sed que sint finem habituri maxime cogitent. Hoc omnis inuidus alienis virtutibus prestat. quod beato Iob sathā prestavit. Nam dum emulatus prosperitatibus commouit aduersa. vñ eum credidit dyabolus posse prosterni. inde ei auxilia sunt merita. atque inde claruerunt probabiliora paciencie documēta. Ita requirunt inuidi aditum male fame. per quam bonorum vitam maculent sicut querebant ostium sodomite ut domum loth non citius introirent. Illi vero cecitate erroris pietes videbant ostium non inueniebant non aliter inuidi videndo. velut pietem virtutes dissimulant. vitia vero percipiunt. per que eorum conscientia vrant.

De simulacione.

Cap. 26.

Fraudulencie genus in modum pharetre subtiliter insidiarum sagittas celat. ut falsam faciat securitatem. decipiatque callide eum. extra quem occulte molitur insidias. Cauendum est inimicus qui manifestus est. sed magis ille qui videri non potest. Facile enim vincimus quem videmus. quem autem non videmus difficile a nobis expellimus. Raro nocetur homo ab extraneis si sui eum non ledant magis enim insidiis nostrorum quam aliorum perditamur. Latet sepe venena circummuta melle verborum a tam diu deceptor bonitatem simulat. quam usque fallendo decipiat.

De odio. Cap. 27.

Non hominē sed vitia odio sunt habenda.
Flebilis autē deplorādi sunt. q̄ odio in fra-
tre tatescūt. ⁊ cōtra alios perniciosū dolum am-
miseruant. a regno enim dei se separāt q̄ semet
ip̄sos a caritate dissociāt. Sicut mater ecclesia
prauē ab hominibus hereticis premitur. ⁊ ta-
men eos ad se venientes benigna caritate āple-
ctitur ita ⁊ singuli nr̄m quoscumq; inimicos su-
stinemus. reuertētes mat̄na imitacōe āplecti
statū debem⁹. Cito ē ignoscēdū cuiq; dum veni-
am postulat. Nō enim posse peccā dimitti ei q̄ in
se peccātū debita non dimittit. sformā enim nob̄
indulgentie. deus ex merito ꝛdicōis nostre im-
posuit. dum ita nos orare precepit. Dimitte no-
bis debita nostra sicut et nos dimittimus debi-
torib; nostris. Iustum est enim dei iudiciū
tantumq; peccatori a se indulgi ostendit quan-
tum aleccerutro vnusquisq; in se offenso indul-
get. Quidam de suis confidentes meritis pigre
in se delinquentibus veniam prēstant. Sed ni-
chil proficit illibatum esse a culpa. qui nō est
paratus ad veniam. dum potius hec magna sit
culpa qm̄ tardius relaxāc̄ frat̄na dilicta. Qui
fr̄e; sibi tardius recōsilat deū sibi tardius placat
sfrustra enim ꝓpicari sibi deū q̄rit q̄ cito pla-
care sibi ꝓximū negligit.
De dilectione. Cap. 28.

DNo sunt ergo dilectionē p̄oximi cōseruā
da. vnū ne quis malum inferat. alterū ut
bonū impēdat. Primū ut caueat ledere sequēs
ut disceat prestare. Amicitia est animoz socie
tas. Hec quippe a duobus incipit. nam minus
q̄ inter dnos esse dilectio non potest. Antiqui
dixerūt de societate duoz vnā eē animā in duo
rū corporibus p̄pter vim scilicet amoris sicut in
adibus ap̄torū legimus. Erat illis cor vnum
a anima vna. non q̄ multa corpa vnam habe
bāt animam. sed quia vinculo caritatis erant
cōiuncti. vnū omnes generaliter sine discensio
ne sapiebāt. Amicitia p̄spas res dulciōres fa
cit. a aduersas cōione temperat. leuioreq; red
dit. q̄ dū in tribulacōne amicū consolacō adū
gitur. nec frāgitur animus nec cadere patitur.
Tūc vero amicus amatur. si nō pro se sed p̄ de
o amatur. Qui vero pro se amicū diligit insipi
enter eum amplectitur. Multū in terra dimex
sus est. q̄ carnaliter hominē mortuū plus dili
git q̄ oportet. Qui enim intemperāter amicum
diligat. p̄ se magis q̄ pro deo illum amat. Quā
tum enim bonū est qui p̄ deo fratrem diligit. tan
to perniciosum qui eum p̄ se ipso amplectitur.
Plerūq; diligit in alio homo quod in se odit.
ut puta in infantibz amamus enim quādam il
lorum ignauā et tamen in nobis odim⁹. quia

ignavi esse nolumus. Sic lapides equosq; et
cetera q̄ licet diligamus. ipsi tñ nolum⁹ hoc es
se etiā si possimus.

De fictis amicitijs.

Cap. 29.

Hic p̄ aduersa fraudulenti⁹ pat; amicus
nā in p̄spitate incerta ē amicitia. nec scit
vtrū persona. an felicitas diligatur. Sepe per si-
mulacōnem amicitia colit. ut qui nō potuit ap-
te decipere decipiat fraudulenter. Tunc quisq;
magis fit pietati iusticieq; diuine contrarius.
quādo despiciat amicum aliqua aduersitate p̄cul-
sum. Qua in re et sibi occasionem mercedis tol-
lit. et erga percussione proximi crudelis existit
veluti factum est inter lazaru vlcerosum diuitem
q; superbum. Per aduersa igitur et prospera com-
probatur si vtrūq; diligatur vere deus et p̄xim⁹
quā dum aduersa procedunt amicus fraudu-
lenti⁹ detegitur. statimq; despiciat quē se dilige-
re simulauit. Amicitia vera nulla vi excluditur
nullo tempore aboletur. vbiq; enim se vertit
tempus. illa firma est. Rari sunt qui vsq; in fi-
nem existāt cari. nam multos a caritate aut ab-
uersitas temporis. aut contentō quelitet actio-
nis auertit. Sepe et per honorem quorūdam mu-
tantur et mores. et quos atea vglutinatos cari-
tate habuerāt postq̄ ad culmen honoris vene-
runt amicos habere despiciunt.

De amicitia munerē orta.

Cap. 30.

Iter viros amicitia a beniuolencia oritur
que ex interfacto beneficio adiungitur. Nō
sunt fideles in amicitia. quos min⁹ non gratia
copulat. quī cito deserūt. nisi semper acceperint
dilectio enim que munere glutinat eodem suspē
so dissoluitur. Illa verā est amicitia que nichil
querit ex rebus amici. nisi solā beniuolentiam
scilicet ut gratis amet amātem. Plerūq; amici
tia ex necessitate vel indigētia nascitur. ut sit p
quem quisq; quod desiderat consequatur. Ille au
tem veraciter querit qui nichil egēdo eam ap
petit. nam illa ex inopia breuis est et fugitiua
ista pura atq; perpetua.

De malorū cōcordia.

Cap. 31.

Amicicia in rebus tācū bonis habenda est
nam qui ea in malo vtiunt. non sibi amici
sed inimici existunt. Cōcordia malorū. cōtraria
solet esse bonorum. Et sicut optādum est ut pa
cem boni habeant inuicem. sic optādum ut ma
li inuicem sint discordes. Vnaminitatem quip
pe malorum bonis esse cōtrariam paulus apłs
approbat. quī malos vtra se diuidit quos in ne
cem suam cōcordasse sperit. Inde a in lege ma
te rubrum. hoc est malorū hominū cōcordia di
uiditur. ut electorum via tendens ad beatitudi
nē non impediāt. Impeditur enim iter bonorū

firmare hoc est vnitās non dimiditur iniquo-
rum .

De correptione fraternā

Cap. 32.

Non debet vicia aliorū corripere. qui adhuc
viciorū contagiōibus seruit. Improbū
est enim arguere quēq̄ in alio qđ adhuc rep̄-
hendit in semetipso. Qui veraciter vult frater
nam corripere ac sanā infirmitatem. talem se
prestare fraternē vtilitati studeat ut eum quē
corripere cupit humili corde admoneat. et hoc fa-
ciat ex compassione omnis periculi. ne forte
et ipse subiciatur temptacōi. Sicut spirituales vi-
ri alieni peccati emendacōnem expectant. ita
proterū delinquentibus deridendo insultant
et quantum in ipsis est eos insanabiles putāt
nec dedinant cor ad compaciendi misericordi-
am. sed superbientes detestantur atq; blasphemant.
Non numq̄ accidit ut inter amicos sit
aliqua redargucōnis enutrita discordia. que
maiores postea caritatem parturiant ut puta
cum corriguntur ea que displicere in amico vi-
dentur. Et hoc quidem primum non sine qua-
dam emulacione admonitus suscipit. sed cor-
rectus postmodum gratias agit. Ac cōtra mē-
ti pro parua lesione vim caricatis rescindūt. et
ab amore dilectionis sese ~~re-~~hennit retrahūt
Pleriq; correptionem suam officium caritatis

existimant. Pleriq; vero hoc ipſū quod ex cal-
tate corripiantur ad iniuriam cōtumeliāq; tra-
hunt. Vñ a cūem̄t ut ex eo deteriores efficiant̄
quo emendare obediēter potuerūt. Salubriter
accipiunt iuſti quociens de ſuis exceſſib; argu-
unt. Supflua aut̄ ē humilitas eorū qui ſe egis-
ſe accuſant que nō admiserūt. Qui vero ſine ar-
rogancia bona facta ſua pnūciat procul dubi-
o nequaq; peccat. Eſt quorūdam excuſacō per-
uerſorum qui dum pro ſuis facinorib; arguūt
verba iuſtorū p ſenſura dedimanda abiciūt ſer-
uātes ſe diuino iudicō q̄ pūmēdi ſūt duri; dū
tempalem cōtempnunt iudicari ſe ab homini-
bus. Iniquis moleſta eſt veritas a amata diſ-
ciplina iuſticie. nec delectātur mihi placēcie pro-
prie imbecillitatis. Iniuſticie fecūdi. a ſteriles
veritati. cæci ad contuēdam lucē a oculati ad te-
nebrarū aſpiciendū errorem. Corda reproborū
lubrica ſunt ad male cōſenciendū et fluxum. ad
bene cōſenciendū duriffima. Probat ſalomō ce-
iuſti emendacōnem correpti. a ſtultū obſtinacō-
nē admoniti dicēs. Doce iuſtū et feſtimabit ac-
cipe. De ſtulto aut̄ ait. Qui erudit deriſorem ip-
ſe ſibi facit iniuriam. Nōnullos eſſe prauitatis
homines qui dū ipſi a malo corrigi negligunt
correptorū falſa criminaōe detectāt a ad ſui
ſcleris ſolaciū vſurpant. ſi vlt falſo cōpererint

qđ ad famam bonorum obiciūt sicut est illud
ex salomone. Bona in malum cōuertit impius
a electis imponit maculam. Ve autem illi qui
a suam rennuūt corrigere vitam a bonorum nō
desinit detrahē. Pleriq; mali similes sibi in ma
lo defendūt a p̄ocinio suo prauos extra correp
tōnem bonoz suscipiunt. ne vñ displicēt emen
detur. adiciētes in se aliena delicta. ut nō tantū
de suis malis. s; etiā de aliorū facinorib; punian
tur quoz peccata defendūt.

De prepositis ecclesie.

Cap. 13.

Ute ecclesiasticus a crucifigi mūdo p mortifi
cacione; pprie carnis deb; a dispēsacione; eccle
siasticā ordinis si ex dei voluntate puenerit. no
les qđcē s; humilē gubnandā suscipiat. Multis
intercipit sathanas fraudib; eos qui vite a se
suis vtilitate p̄stātes p̄esse et p̄desse alijs no
lūt a dū eis regimē aiay imponē rennuūt. q̄sul
cā? arbitrātes ociosā vitā degere q̄ lucris aiā
rū insistere. Qđ tñ decepti agūt p argumētū dy
aboli fallētis eos p spē; boni. ut dum illos a pa
storali officio retrahit nequa q̄ p̄ficiant qui e
orum verbis atq; exēplis instrui poterāt. Sācti
viri nequa q̄ occupacōnum secularium curas
appetunt. sed occulto ordine sibi impositas ge
munt. a quāuis illas per meliorē intencionem
fugiant. tamen per subditā mētem portant

Quas quidē suopere si liceat vitare festinant. & fidentes occultam dei dispensacōem suscipiūt quod fugiunt exercēt quod vitare noscunt. In trant enim ad cor et ibi cōsulunt quid velit voluntas dei. seseq; subditos debere esse summis ordinacōibus agnoscētes humiliāt ceruicem cordis. iugo diuine dispensacōis.

De malignis prepositis.

Cap. 32.

Non sunt promouēdi ad regimē ecclesie. q̄ adhuc vicijis subiacēt. Hinc est qđ preceptum est dauid non edificare visibile tēplum q̄ vit sāguinū bellorum frequēcia esset. Quia figura illi spiritaliter ammonētur. qui adhuc corrupcōni sunt dediti ne edificēt. hoc est ecclesiam docere presumāt. Non debet honoꝝ ducatum suscipere qui nescāt subditos tramite vite melioris preire. Neq; enim quisq; ad hoc preficiatur ut subditoꝝ culpas corrigat. & ipse vicijis seruiat. Qui regimē sacerdotij cōtendit appetere. ante in se discuciat si vita honoꝝi sit agtua. Qđ si non discrepat humiliter ad id qđ ducatur accedat. Reatū quippe culpe geminat si quis cū culpa ad sacerdotale culmē aspiat. Vniuscuiusq; casus tanto maioris ē criminis. q̄to plus q̄ cauderet maioris erat virtutis. precedencium nāq; magnitudo virtutū. crescit ad cumulū sequēcium delictorum. Pleriq; sacerdotes sue magis

vtilitatis causa. q̄ gregis p̄cesse desiderāt. nec
ut profint p̄fules fieri cupiunt s̄ magis ut di
uites fiant ⁊ honorēt. Suscipiūt enim s̄blimita
tis culmē. non p̄ pastorali regimīe. s̄ pro soli
us honoris ambicōne. atq; abiecto ope dignita
tis. solam nominis appetunt dignitatē dū ma
li sacerdotes d̄ ignorāte non fiant. tamē igno
rātur a deo ipso per p̄phetam testāte. Principes
extiterūt ⁊ non cognoui. S; h̄ nescire dei repro
bare est. Nā deus oia nouit.

De indoctis prepositis .

Cap. 37.

Sicut iniqui ⁊ peccatoēs ministeriū sacerdo
tale assequi p̄hibentur. ita ⁊ indocti ⁊ im
pīi a tali officio retrabūtur. Illi enim exēplis
suis vitā bonorū corrupūt. isti ignauia sua im
quos corrigere nesciūt. Quid enim docere potu
erūt qd̄ ipsi nō didicerūt. Desinat locū docēdi
fusiāpere q̄ nesciūt docere. Ignorantia quippe p̄
fulum vite nō ōgrūt subiectorum. Cecus enim
si ceco ducatum prebeat ambo in foueam cadūt
Sacerdotes indoctos domin⁹ per ysaiam p̄phe
tam improbat dicens. Ipsi inquit sacerdotes
ignorauerūt intelligētiā. Et iterū. Speculato
res cœci omnes id ē impīi ep̄i nescierūt. Vniū
si inquit canes muti non valentes latrare hoc
est plebes omissas non valētes resistendo ma
lis p̄ verbū doctrine defendere .

De doctrina et exemplis prepositorum. Cap. 36.

Tam doctrine quam vita datur debet ecclesiasticus doctor. Nam doctrina sine vita arroganter reddit. vita sine doctrina inutile facit. Sacerdotis predicatio operibus confirmanda est. ita ut quod docet verbo. instruat exemplo. Vera est illa doctrina. quam viuendi sequitur forma. Nam nichil turpius est quam si bonum quod quisque predicat explere opere negligit. Tunc enim predicatio vtiliter profertur quando efficaciter adimpletur. Unusquisque doctor a bone actionis. a bone predicacionis habere debet studium. Nam alterum sine altero non facit perfectum. sed precedet iustus bene agere ut sequitur possit bene docere. Sicut in numismate metallum. pondus et figura inquiritur. ita in omni doctore ecclesiastico. quod sequatur. quid doceat. quomodo viuatur. Per qualitatem igitur metalli doctrina. per figuram similitudo patrum. per pondus humilitas designatur. Qui vero ab his tribus discrepauerint non metallum. sed fraus erit.

De his qui bene docent et male faciunt. Cap. 37.

Iterdum doctoris vicio. etiam ipsa verax doctrina vilescit. et qui non viuunt sicut docent. ipsam quam predicant veritatem contemptibilem faciunt. Arcus puerus est lingua magistrorum docentium bene. et viuendum male. et ideo quasi ex peruerso arcu sagittam emittunt dum suam prauam

vitam pprie lingue arcu pfodiunt. Qui bñ docet
et male viuit qđ dicit bene viuētibz pficit. qđ
vero male viuit seipfū occidit. Si sacerdos dig
nissime agit ut sacerdotē decz. ministeriū eius a
ipso et alijs vñle est. Indigne autem viuens
alijs quidem vñlis est. loquendo. se autem in
terficiat male viuendo. ac per hoc quod in illo
mortuum est propriū eius est. qđ vero viuit
in eo. id est sacrum ministeriū alienū est. Qui
bene docet et male viuit. videtur ut ceteri. qui
alijs bonum exponit lucem prestare. se vero in
malis suis consumere atqz extinguere. Quā be
ne docet et male viuit bonū malo videtur con
fingere. lucem tenebris cōmiscere. veritatē mē
da cō mutare.

De Exēpl sacerdotū.

Cap. 38.

Sepe per quos iusticia docet. p ipsos peccati
morbus irrepit et mors ad plebes pertran
sit. scilicet dum vel male docent. vel dum faciūt
praua. Pleriqz sacerdotes a clerici prauē viuē
tes forma ceteris in malum existunt. qui in bo
nis exemplum esse debuerunt. Vñ enim quos
cumqz exemplo male ouersacōnis sue perdunt
de illis procul dubio racōnem reddituri sūt. Ex
carnalium prepositorum exemplo plebzqz fit vi
ta deterior subditorum. Ex plebis merito fiunt
tales sacerdotes qui exēplo deteriore populum

destruat et non edificet. Ex merito enim plebis
non nisi quod episcopi deprauantur. quantum pro vicinis suis
corruat qui sequuntur. Capite languente. cetera
corporis membra inficiuntur. Vnde scriptum est. Om-
ne caput languidum et omne cor merces a planta
plebis usque ad verticem non est in eo sanitas.
Caput enim languidum. doctor est agens peccatum
cuius malum ad corpus venit. dum eo vel peccan-
te vel prave docente pestifer languor ad plebes sub-
ditas transit. Deteriores sunt qui siue doctrina si-
ue exemplis vitam moresque bonorum corrumpunt
hinc qui substantias aliorum prediaque diripiunt.
Hinc enim ea que extra nos. sed tamen ea que no-
stra sunt auferunt. corruptores vero morum proprie
nos ipsos decipiunt. quia vere diuicie hominum
mores eorum sunt. Multum enim distant dampna
morum. a dampnis rerum temporalium. dum iste extra
nos sunt. mores vero in nobis.

De prepositis carnalibus.

Cap. 39.

Providentia plebiumque diuini consilii ordinantem
prepositum mundana et exteriora spectantes. ve-
lum temporalibus rebus se totos impendunt. spiri-
tales tunc vitam contemplationis exerceant. Que
dura sunt sumunt quiete vivere volentium sarcina
curarum episcopali. Proinde sepe deus curas
deditos secularibus ad susceptionem regiminis ut
dum hinc exteriora sine remedio procurant. spirituales

rebus interioribus sine impedimēto rerum ter-
renarū deseruiant. Dei ergo ordinem accusāt a
quo instituuntur qui epōs cōdemnant dum mi-
nus spiritualia sed magis terrena sectāt. Ex di-
uini enim tabernaculi dispositione ob iniurias
mundi ferendas & turbines. quosdam institui
epōs secularibus curis insistentes constat. ut
hij quī intermīs a superna desiderāt. nullo ter-
reno obistente negotio liberius hoc q̄ amāt in-
tendant. Non est itaq; iudicandum a plebe re-
ctor inordinatus. dum magis nouerint populi
sui fuisse merito peruersi regimen se suscepisse
pontificis. Nam pro meritis plebium disponi-
tur a deo vita rectorum. exemplo dauid peccā-
tis ad cōpationē principum qui ex merito ple-
bis preuaricantur. Sententiā dampnātur chā
filij noe qui suorum prepositorū culpas in pub-
licum produnt. sicut cham qui patris puden-
da non opiūt. sed derisa monstrauit. Habituri
sunt meritum sem & iafeth qui reuerēter operi-
unt que patres suos excessisse cognoscunt. si ta-
men patrū facta non diligāt. sed tantū opiant
nec imitentur. Nam sunt q̄ prepositos suos pe-
uerse indicāt dū terrenis studijs plus eos vi-
dēt eē intētos. si l̄ parū iā ipi de spiritualib; cogi-
tauerint. Rēores ergo iudicādi a deo sūt a suis
autē subditis nequaquā iudicādi sunt. Exemplo

domini qui per se vendentes colubas et nummulariorum metas proprio evertit flagello. et proiecit de templo. Vel etiam sicut propheta dicit. Deus stetit in synagoga deorum in medio autem deos diiudicat. Quod si a fide exorbitauerit rector. tunc erit arguendus a subditis. pro moribus vero reprobis. tollerandus magis quam distingendus a plebe est.

De iracundis doctoribus.

Cap. 20.

Iracundi doctores per rabie furoris discipline modum ad immunitatem crudelitatis convertunt. et non emendare subditos poterant inde potius vulnerant. Ideo sine mensura ulciscitur culpas prepositus iracundus quia cor eius dispersum in rerum curis non colligitur in amorem unius deitatis. Mens enim soluta in diversis. non astringitur cathena caritatis. sed male laxata male ad omnem occasionem mouetur.

De superbis doctoribus.

Cap. 21.

Nonus rector est qui et in humilitate servat disciplinam. et per disciplinam non incurrit superbiam. Elati autem pastores plebem tyrannice premunt non regunt. quique non dei sed sui gloriam a subditis exigunt. Multi sunt qui verbo doctrine non humiles sed arrogantes existunt. quique ipsa res que predicant non studio correctionis sed vitio elationis annuntiant. Multi sunt qui non ex consulto

edificādi sed ex timore superbiendi docēt. Nec
ut profint sapiētes sūt sed ut sapientes videā
tur docere student. Estimacō praua arrogantū
sacerdotum. per quā imitantur sanctos rigore
discipline. et sequi negligūt caritatis affectione
videre appetūt rigidi seueritate et formā humi
litas prestare nequeunt. ut magis terribiles
q̄ mites videantur. Superbi doctores vulnera
re potius q̄ emēdare norūt salomone attestā
te qui ait. In ore stulti virga superbie. quia in
crepādo rigide feriunt et opati humiliter nesci
unt. Bene alieni peccati curanda vitia suscipit.
qui hoc ex cordis dilectione et humili conscientia
facit. Ceterum qui delinquentem superbo vel o
cioso animo corripit. non emēdat sed percutit.
Qui cōd enim pteruus vel indigētus animus p
tulerit. furor est oburgātis. non dilectio corri
gentis.

De humilitate prepositoz.

Cap. 22.

Qui prefitur ad regimen taliter erga dis
ciplinam subditoz prestare se debz ut nō
solū auctoritate verz etiā humilitate clarescat
Sed tñ ita erit in eo virtus humilitatis ne dis
soluatur vita sbditorum in vicijz. Atqz ita aū
toritas ad erit potestatis. ne per timorē cordis
seueritas existat immoderacōnis. Hec est in
dei sacerdotibz vera discretō q̄ ne per libertatem

supbi. ne per humilitatē remissi sint. Vnde est
q̄ sancti cū multa cōstantia redarguerūt etiā
principū vitia. In quib⁹ cū summa humilitas
esset. loco tamē necessario libere trāsgressionē
iustitię increpabāt. Aliquando etiā nos subdi
tis oportet animo esse humiliores. quoniam fa
cta subditoꝝ iudicantur a nob. nostra vero de
us iudicat. Agnoscat ep̄s seruū se esse plebis
non dñm. Verū hec caritas non edicō exigit.

De doctrine discrecone.

Cap. 83.

A On omnibus vna eadēq; doctrina est ad
hibenda. et pro qualitate morū diuersa ex
hortacō erit doctorū. nam quosdam increpacō
dura. quosdā exhortacō blanda corrigit. Sicut
piti medicū ad varios corpis morbos. diuerso
medicamine seruiūt. ita iuxta vulnerū varicta
tes medicīna diuersa sit. ita et doctor ecclēsie sin
gulis quibusq; oꝝgruū doctrine remediū adhi
tebit. et q̄d vnicuiq; oporteat pro etate p̄cessu
atq; professione anūciabit. Nō omnibus ea q̄
sunt clausa apienda sunt. sunt enim multū qui
capē nō p̄nt. Quib; si indiscete manifestēt. sta
tīm aut detrahūt aut negligūt. Prima quippe
prudētie virtus est eam. quā docere oporteat ex
istimare p̄sonam. Rudib; populis seu carnali
bus. plana atq; cōia. nō sūma atq; ardua pre
dicanda sūt. ne immēstrate doctrine opprimāē

potius q̄ erudiantur. Vnde et paulus aposto-
lus ait. Non potui vobis quasi spiritalibus lo-
qui sed quasi carnalibus. tamq̄ paruulis in
cristo lac vobis potum dedi non escam. Carna-
libus q̄ppe animis nec alta nimis de celestibus
nec terrena conuenit predicare. sed mediocri-
ter. vt vicia eorum moresq; desiderant edoce-
ri. Coruus dum pullos suos viderit albi colo-
ris. nullis eos cibis alit. sed tantum attendit
donec paterno colore nigrescant. et sic illos fre-
quenti cibo reficit. Ita et ecclesie strennu⁹ do-
ctoz nisi eos quos docuerit viderit ad suam simi-
litudinem penitencia confessionis crescere. et ni-
tore seculari deposito lamentacionis habitum
de peccati recordacione induere. ut pute exteriori-
bus adhuc id est carnalibus. non apit intelli-
gentie. spiritalium profundiora misteria. ne-
dum audita non capiunt. plus incipiant con-
temperare. venerari mandata celestia. Aliter a-
gendum est erga eos qui nostro comittuntur
regimini si offendunt. atq; alii cum hijs qui nobis com-
missi sunt. Qui si iusti sunt venerandi sunt. si vero
deliquerit. pro sola caritate ut locus est corripienti
sunt. non tamen cum seueritate sicut hijs qui nobis
regendi commisi sunt. Prius docendi sunt senio-
res plebis. ut pro eos infra positi facilius doceant.
Vnde et aplos. Hec inquit omnia a fidelibus hominibus

feruntur q̄
agendum est erga
regimini si offendit
non sunt

qui ydonei sūt a alios docere. Ingeniū bonū do
ctoris est incipientis a laudib; eoz quos salu
briter obiurgandos corrigere cupit. sicut apłs
ad corinthios faciūt quos a laudib; inchoat sed
inrepaōibus pbat. Sed erāt apud chorini he
os qui a laudib; a increpaōibus digni essent
Ille vero indiscrete sic eque omnib; loquitur ut
omniū vtraq; uenisse uideatur.

De silentio doctorum.

Cap. xx.

Pro malo merito plebs aufertur doctrina p
dicacōnis. Pro bono merito audientis tri
buitur sermo doctoris. In potestate diuina cōsi
stit. cui uelit de; doctrine uerbu dare. uel cui au
ferre. a hoc. aut pro dicētis aut p audientis fit
merito. ut modo p culpa plebis auferatur ser
mo doctoris. modo uero p uirtutib; meritis tri
buatur. Nam a bon; docet bonū. a malus malū
qd tamē fit iuxta meritū populoz. Nō omnia
tpa congruūt doctrine scdm salomonis sētenā
dicentis. Temp; tacendi a tēpus loquēdi. nō
quidem p timorem sed p discrecōnem. ppter ma
lorū corruptibile iniquitatē. nūq̄ electos oportet
a doctrina cessare. Interdum doctores ecclie
calore caritatis ardētes cōfiscunt a docendo. qz
nō est qui audiat testāte ppheta. Ciuitates au
stri clausē sunt. a nō est qui aperiat. Qui docē
di accipit officiu. si interdum ad tempus facta

proximitateat. q̄ statim corrigere potest a diffi-
mulat. rez est qd̄ cōfēū erroris alieni habeat.
Pleriq; sancti doctores p̄ mali p̄tinacia qz̄ imi-
quos emēdare nequeūt h̄is tacere disponunt
Sed calorem spiritus quo agunt ferre nō susti-
nentes. iterum in increpationē profiliant im-
piozom.

De prelēda sacerdotali protectione in plebe

Quibz̄ docēdi forma om̄issa ē. Cap. 27.
multū subeūt piculi si contradicentibz̄ verita-
ti resistere noluerint. dū p̄pheta doctore ecclē
instruat vsq; ad fūmū iusticie puenire cū dicat
Sup montem excelsum ascende tu qui euangeli-
sas syon scilicet ut ita p̄ccmineat merito sicut
a gradu. Sequenter ne forte debeat a docendo
timore restringi audit. Exalta in fortitudine v-
tē tuā a noli timere. vñ a iheremie dñs ait. Ac-
cinge lūbos tuos a surge a loquere ad eos. ne
formides a facie eorum. nec enim timere te faci-
am vultū eorum. vñde a apparet quia nō time-
re dei donum est. Quā personā potentis accipit
a veritatē loq̄ pauescit. multaē graui culpe sen-
tencia. Multi enim sacerdotes metu potestatis
veritatem occultāt et a bono ope vel a iusticie
predicacione. rei alicui⁹ formidine aut potestate
terrente auertuntur. Sed heu pro ch̄dolor in
de metuūt. qz̄ amore rez̄ secularium implicāt

vel q̄ aliquo facinoris ope cōfundunt. Multi
presules ecclesiarū timentes ne amicitia p̄dāt
a molestia odiorū incurrāt. peccātes non argu-
unt. a corripere oppressores pauperū verentur.
Nec p̄mescunt de seueritate reddēde racōnis. p̄
eo q̄ cōtescūt de plebib; sibi cōmissis. Quādo a
potētibus pauperes opprimūtur ad eripiēdos
eos boni sacerdotes p̄tectionis auxiliū ferunt.
nec verentur cuiusq̄ inimicitiaz molestias. sed
oppressores pauperū palam arguūt. increpant.
excōicant. minusq; metuūt eorū nocendi insidi-
as etiā si nocere valeāt. Pastor enim bonus
animā suam ponit p̄ ouibus suis. Sicut puigi-
lat pastor quī contra bestias oues custodiē so-
let. ita a dei sacerdos supra gregē xp̄i sollicitus
esse debet. ne inimicus vastet. ne p̄secutor impe-
tat. ne potētioris cuiusq; cupiditas vitam pau-
perū inquietet. Prāui pastores non habēt curā
de ouibus. sed sicut legitur in euāgelio de mer-
cenarijs vident lupū venientē a fugiunt. Tūc
enim fugiūt q̄n potētibus tacēt a malis resiste-
re metuunt.

De disciplina sacerdotū in eos q̄ delinquūt
Acervos populorū iniqui Cap. 26.
tate dñanē. si eos aut ignorātes non eru-
diāt aut peccātes non arguāt testante domino
ad p̄phetam. Speculatoriē dedi te domui isrl. Si

non fueris locutus ut custodiat se impius a vi
a sua. ille in iniquitate sua morietur. sanguinem
vero eius de manu tua requiram. Sic enim hely
sacerdos pro filiorum iniquitate dampnatus ē
Et licet eos delinquentes ammonuit. sed tamē
ut oportebat non redarguit. Sacerdotes exqui
rere debent peccata populorū et sagaci sollicitu
dine vnumquēq; probare iuxta testimonium
domini ad iheremiā loquētis. Probatozem in
quit dedi te populo meo robustū et scienter pro
babis vias eorum. Sacerdotes studio corrigē
di facta perferuari debēt subiectorum. ut emen
datos lucrifacere possint. Sicut autē peccatorē
cōuenit arguī ita iustū non exulcerari. Sacer
dotes curam habere debent de hīs qui peūt. ut
eorū redarguōe aut corrigātur a peccatis aut
si incorrigibiles existunt ab ecclesia separēt. A
trociū arguūt q̄ deāpiēdo peccantes nō solū q̄
nō arguūt p̄ peccato. s; etiā adulātes deāpiūt.
dicēte ppheta. Et erūt q̄ beatificāt populū meū
seducentes et qui beatificāt precipitati. Atrocit
itez arguūt q̄ peccatē nō recipiūt. sed despici
unt et spernūt. nec alterius delictū tāq̄ propriū in
gemiscunt. De talibus per ysaiam dominus
cōminans ait. Qui dicunt recede a me non ap
propinques michi. quia immundus es. isti fu
m⁹ erūt. in furore meo. ignis ardens tota die

Inde est qd̄ a apostolus omnia omnibus fact̄
est. non imitacōne erroris. s̄ misericōne cōpas
sionis. sc̄licet ut ita vitia aliena fleret. quemad
modū si tali et ipse implicaretur errore. Boni
pastores populi debēt delicta deslere a totos se
plandibus tradere imitātes iheremiā pphetā
dicentem. Quis dabit capiti meo aquā a oculis
meis fontem lactis in aq̄. a plorabo die ac nocte
interfectos populi mei. Tāq̄ igitur p̄pria deli
cta pleb̄ peccata sacerdos flere debet. s̄ affectu
cōpaciedi nō actione om̄issi. Nōnulli presules
greges quosdā p̄ peccato a cōione ciciūt ut pe
niteāt. sed quali sorte viuere debeāt ad meli⁹
exhortando nō visitāt. quibz cōgrue increpās
sermo diuin⁹ cōminatur. Pastores qui pascūt
populū meū. vos dispersistis. gregē meum. cie
cistis a non visitastis eos. Ecce ego visitabo su
per vos maliciā studioꝝ vestroꝝ. Bonoz stu
dia sacerdotū. multa diligēcia etiam p̄ua plebi
um facta perquirūt. Ut dū in minimis subdito
rū peccatis. se acerrimos prestāt. meliores ma
los caueant sibi. subditosqz ac sollicitos faciāt
Sicut medici morbos imminētes curādos susci
piunt. futuros vero ne irrepāt. mediāne obie
cte quadā p̄sciētia antecedūt. ita a doctores bo
ni. sic ea que male acta sunt resecant ut ea que
om̄itā p̄nt. ne perpetrētur doctrina succurrēte

preueniant. Qui blando verbo castigatus non
corrigitur acius necesse est arguatur. Cum do
lore enim abscondenda sunt que leuiter sanari non
possunt. Qui ammonitus secrete. corrigi de pee
cato negligit. publice arguendus est. ut vul
nus quod occulte sanari nescit manifeste debeat
emendari. Manifesta peccata non sunt occulta.
correctione purganda. Palam enim sunt argu
endi qui palam nocent. ut dum apta oburgatio
ne sanantur. hi qui eos imitatio deliquerat cor
rigantur. Dum vnus corripitur plurimi emen
dantur. Necesse est enim ut pro multorum sal
uacione vnus emendetur. quod per vnus licentiam
multi periditentur. Ita ergo in delinquentem ser
mo est proferendus. sicut eius qui corripitur ex
postulat salus. Quod si opus aliquam meditamen
ti salutem verbo increpationis aspergere. leni
tatem tamen in corde opus est retinere. Docto
res nonnumquam duris feriunt increpationibus sub
ditos. quam tamen a caritate eorum quos corripunt
non recedunt. Sepe ecclesie censura arrogantibus
videtur esse superba. et quod a bonis pie
fit. crudeliter fieri putatur a prauis. quia non
discernunt recto oculo. quod a bonis recto fit
animo. Notandum ab omni pontifice vehementer
ut tanto caucius erga commissos agat. quam
toto durius a christo indicari formidat. Nam sicut

scriptū est in qua mensura mēsi fueritis remeā
etur vob. Cotidianamq; omnes delinq̄mus et
in multis errorib; labimur. Qui enim in nostris
delictis demētes sumus. in alieno peccato rigo
rem tenere nequa q̄ debem⁹. Multi aliorū vitia
cernūt. sua non aspiciūt. Et cū ipsi maximis cri
minibus obnoxij teneātur. minora peccāa fratri
bus nō dimittūt. ypocrite tratē in oculo suo cō
sistētē non sentiunt. a herentē festucam in lu
mine fratris intendūt. Facilius reprehēdim⁹
vitia aliena q̄ nostra. nā sepe q̄ puerſa in alijs
iudicamus. in nobis notabilia esse minus senti
mus. nec q̄d boni quisq; gesserit agnoscere. sed
q̄d mali egerit p̄scrutari festinamus.

De subditis.

Cap. 21.

Propter peccm̄ primi hominis humano ge
neri pena diuinit⁹ illata est seruitutis. ita
ut quibus aspiat non cōgruē libertatē. in hos
p̄pter melius irrog; fuiturē. Et lic; p̄ peccm̄ hu
mane originis. tamē equus deus idēo discreuit
hominibus vitā. alios seruos cōstituens alios
dños. ut licētia male agendi seruoꝝ. potestate
domināciū restringatur. Nam si omnes sine me
tu fuissent. qui esset qui a malis quēpiā cohibe
ret. Vñ a in gentibus reges. principesq; electi
sunt ut terrore suo populos a malo cohercerēt
atq; ad recte viuendū legib; subderēt. Quāti

attinet ad rationem. non est personarum accep-
tio apud deum. qui mundi eligit ignobilia et
contemptibilia et que non sunt ut ea que sunt de-
strueret ne gloriatur omnis caro hoc est carna-
lis potencia coram illo. Unus enim dominus
equaliter et dominis consultum fert et seruus. Me-
lior est subiecta seruitus quam elata libertas. Mul-
ti enim inueniuntur. deo libere seruientes sibi do-
minis constituti. flagitiosus. Qui et si subiecti sunt illi
corpe. prelati sunt tamen mente.

De prelati.

Cap. 28.

Uir iustus aut omni potestate seculari exui-
tur. aut si aliqua cingitur non sub illa curua-
tur ut superbus timeat sed eam subiicit ut hu-
milior innotescat. Probatum hoc apostolico ex-
emplo qui datam sibi potestatem etiam nec ad
hoc quod licebat usus est. sed dum posset uti. licen-
tia abnuuit seseque ut paruulum in medio eorum
quibus preceat ostendit. Qui in appetendis ho-
noribus seculi aut prosperitatibus instanti desudat
labore et hic et in futuro vacuus inuenitur a re-
quie. Tantoque sarcinis peccatorum grauatur.
quanto a bonis operibus alienus existit. Quanto quisque
apostolice secularis honoris dignitate sublimatur. tanto
gruius curarum ponderibus aggruatur. eisque magis me-
te et cogitatione subiicitur quibus sublimitatis gradum pro-
ponit. Nam ut quidam patrum ait. omne quod desuper eminet

plus afficitur merorib⁹ q̄ honoribus gaudet .
Quāto quisq; curis mūdi maioribus occupatur
tanto facilius vicij⁹ premitur . Si enim vir va
let peccā animi⁹ deuitate quietus . quāto magis
seculari occupacōne deuincit⁹ . non statim vtile
est omne potestatis insigne . s; tunc vere est vti
le si bene regatur . Tūc enim gerit bene quādo
subiectis pdest quibus terreni honores pferūt
Potestas bona est deo donāte . ut malū timore
coherceat . nō timere ut malū committat . Nichil
autē prius q̄ p potestātē peccādi habere liberta
tē . nichilq; infelic⁹ mali agēdi felicitate . Qui
intra seculū bñ tpalit̄ imperat . sine fine in ppe
tūū regnat . ⁊ de gloria hui⁹ seculi ad eternam
tūlmeat gloriā . Qui vero prauē regnū exercēt
post vestem fulgētē . ⁊ lumina lapilloꝝ nudi et
miseri ad inferna torquēdi descendūt . Reges a
recte agēdo vocati sūt . idēoq; rectē faciēdo regis
nomē tenet peccādo etiā amittitur . Nā ⁊ viros
sāctos p inde reges vocari in sacris eloquijs .
eo q̄ recte agāt sēfusq; pprios bñ regāt . et mo
tus sibi resistentes . racōnabili discrecōne cōpo
nāt . Recte ḡ illi reges vocāt qui tā semetipsos
q̄ s̄bictos bñ regēdo modificā nouerūt . Qui
dā ipsū nomē regiminis ad immanitatē trans
uertūt crudelitatis . dūq; ad culmē potestatis
venerint . in apostasiā cōfestim labūtur . tātoq;

cordis timore se extollūt ut cūctos subditos
in sui cōparacōne despiciant. eosq; quibus pre
esse dīgit non agnoscant. Quibus congrue per
ecclesiasticū dicitur. Ducem te cōstituerunt no
li extolli. sed esto in illi quasi vnus ex illis. dū
mundi reges sblimiores se ceteris sentiāt. mor
tales tamen se esse cognoscant. Nec regni glo
riam seculo in qua sublimātur aspiciant. sed o
pus qđ secum ad inferos deportent intendant
Si ergo carebūt huius tēporis gloria. illa agāt
que post finem sine fine possideant. Dum apo
stolus dicat non est potestas nisi a dō. quomō
dominus per pphetam de quibusdam potestati
bus dicit. Ipsi regnauerūt sed non ex me. Qua
si diceret non me propicio sed irato. Vnde et in
ferius per eundem pphetam dicit. Dabo inquit
tibi regem in furore meo. Quo manifestius elu
cet bonam malāq; potestatem a dō ordinari. s;
bonam propicius. malā iratus. Reges quando
boni sunt muneris esse dei. quādo vero mali sce
leris esse populi. Scđm enim meritum plebū
disponitur vita rectorū. testante yob. Qui reg
nare facit ypocritam ppter peccata populi. Ira
scēte enim dō talē rectorē populi suscipiūt qlē
p peccō merētur. Nōnūq; p malitia pleb. etiam
reges mutāt. Et qui ante videbātur esse boni ac
cepto regno fiunt iniqui.

Qui recte vtitur regni potestate ita se pre-
 stare omnibus debet. ut quanto magis hono-
 ris celsitudine daret. tanto se ipsum mente humi-
 liet. proponens sibi exemplum humilitatis dauid
 qui de suis meritis non tumuit sed humiliter se deiciens
 dicit. Vilis incedam et vilis apparebo ante dominum
 qui elegit me. Qui recte vtitur regni potestate
 formam iusticie facit magis quam verbis instruit.
 Ille nulla prosperitate erigitur nulla aduersitate
 turbatur. non inicitur propriis viribus. nec recedit
 a deo cuius. Regni fastigium humili presidet a-
 nimo. Non enim delectatur iniquitas. non inflat cu-
 piditas. sine fraudatione alicuius ex paupe divi-
 tem facit. Et quod iusta cupiditate a populo extor-
 quere poterat. misericordie clementia donat. De-
 dit deus principibus prelatum pro regimine popu-
 lorum. et illi eos preesse voluit cum quibus eis una
 est nascendi moriendi que condicio. Prodesse enim
 debet populis principatus non nocere nec domi-
 nando premere. sed descendendo consulere ut vere sit
 utile hoc potestatis insigne ut domini dei pro-
 ne utantur membra christi. Membra quippe christi fideles
 sunt populi quos dum ea potestate quam accipiunt
 optime regunt. bonam utique vicissitudinem deo
 largitori restitunt. Bonus rex facilius ad iusticia-
 am a delictorum lapsu transferatur ut noueris hic

esse casum illic profectum. In proposito eius
esse debet numquam egredi a veritate. Quod si casu si-
tubare contigerit mox refugere debet.

De patientia principum.

Cap. 10.

Plerumque princeps iustus etiam malorum et
prores dissimulare novit. non quod iniquitati
eorum consensiat. sed quod aptum tempus correcti-
onis expectet. quando eorum vicia. vel emenda-
re valeat vel punire. Multi aduersus principes
coniurationis crimine deteguntur. sed probare
volens deus demeritiam principum. illos male
cogitare permittit istos non deserit. Dum illorum
malis istos bene facit. dum culpas quas illi a-
gunt. isti mira patientia indulgent. Reddere
malum pro malo. vicissitudo iusticie est. sed
qui demeritiam addet iusticie non malum pro
malo culpatis reddit. sed bonum pro malo of-
fensis impit.

De delictis principum vel exemplis. Cap. 11.

Difficile est principem regredi ad melius
si vicis fuerit occupatus. Populi enim
peccantes iudicem metuunt. et a malo
suo legibus coercentur. reges autem nisi solo
dei timore metuque gehenne coerceantur libere
in preceptis prouent. et per abruptum licentie in om-
ne faciunt viciorum labunt. Quanto quisque in superi-
ori constitutus est loco tanto in maiori versatur periculo

Et quanto splendoris honore celsior quisq; est
tanto si delinquat peccato maiori obnoxius est
Potētes enim potenter tormēta paciūtur. Cui
enim plus cōmittit. plus ab eo exigitur. etiā cū
vsura penarū. Reges vitam subditoꝝ facile ex
ēplis suis & edificāt vel subuertūt. Ideoq; prin
cipem non oportet delinquere. ne formā peccan
di faciat. peccati eius impunita licentia. Nā rex
qui ruit in vicijs. subiectis abrupta ostēdit ex
rozis. sicut legiē de iherobā qui peccauit et pec
care fecit isrl. Illi enim ascribit quidq; exem
plo eius a subditis ppetratur. Nam sicut non
nulli subditoꝝ bonozū principum deo placita
facta sequūtur. ita facile multū praua eorum ex
empla sectantur. Pleriq; autē eorum apud ini
quos principes necessitate magis q̄ voto mali
existunt dū imperijs eozū obediunt. Nonnulli
autem sicut p̄mi sūt sequi reges in malum. ita
pigri sunt imitari illos in bonū. Sepe vñ mali
reges peccāt. inde boni iustificātur. dū preceden
tū cupiditatem a maliciā corrigūt. Nā reueā
peccis eoz cōicāt si qđ illi diripuerūt ētētēt isti
Cuius peccatū quisq; sequitur. necesse est ut e
ius penam sequatur. Neq; enim est impar sup
plicio cui⁹ errori q̄sq; par est ac vicō.
Rđ principes legibus teneātur. Cap. 72.

Iustum est principem legibus obtempere suis.
Tunc enim iura sua ab omnibus custodienda existimet quoniam et ipse legibus suis reuerentiam prebet. Principes in terrenis legibus suis. nec in se posse dampnare iura que in subditis constituunt. Iusta est enim eorum uocis auctoritas si quod populis prohibent. sibi licere non paciatur. Sub religione discipline potestates subiecte sunt et quousculmine regni sint predicti vinculo tamen fidei tenentur astricti. ut fide christi suis legibus predictent. etiam fidei predicacionem moribus bonis conseruent.

De potestate principum in ecclesia. Capitulum. 17.

Princes seculi nonnumquam intra ecclesiam potestatis adepti culmina tenent. ut per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam muniant. Ceterum intra ecclesiam potestates necessarie non essent nisi ut quod non preualeret sacerdotes efficere per doctrine sermonem. potestas hoc impeteret per discipline terrorem. Sepe per regnum terrenum celeste regnum proficit. ut qui intra ecclesiam positi contra fidem et disciplinam ecclesie agunt rigore principum conterantur. Ipsamque disciplinam quam ecclesie vitalis doctrina exercere non preualet ceruicibus superborum potestas principalis imponat et ut ueneacionem mereatur. uirtute patris incipiat Cognoscant principes seculi deo debere se reddere rationem

pro ecclesia. quā a cristo tuendam suscipiunt.
Nam siue augetur pax et disciplina ecclesie p
fideles principes siue soluat ille racone ab eis
erigit q̄ eorū potestati suā ecclesiam credidit.

De iudiciis.

Cap. 72.

Ad delictū pertinet principum qui prauos
cōtra voluntatem dei populis fidelib⁹ prefe
rūt. Nam sicut populi delictū est. quando prin
cipes mali sunt. sic principis est peccatū quādo
iudices iniqui existūt. Bonus iudex sicut nocte
ciuib⁹ nescit. ita prodesse omnib⁹ nouit. A
lijs enim prestat sententiā iusticię. alijs bonita
tem iudicia sine personarū acceptōne suscipit.
non infirmat iusticiā auaritię flamma. nec stu
det auferre alteri qd̄ cupiat sibi. Boni iudices
iusticiam ad op̄tinēdam salutē eternam susci
piunt. nec eam munerib⁹ acceptis distribuūt
ut dum de iusto iudicō tp̄alia lucre nō appetūt
premio eterno ditē. Omnis qui recte iudicat
staterā in manu gestat. in vtroq; pensu iustici
am et misericordiā portat. p̄ iusticiā promit pec
cati sententiā. per misericordiā peccati temp̄ae
penam. ut iusto libramine quedā per equitatē
corrigat. quedā vero per miseratōem indulge
at. Qui dei iudicia oculis suis proponit. semper
timēs tremēsq; in omni negotiō reformidat ne
de iusticie tramite deuians cadit. et vnde non

Iustificatur inde potius depreetur.

De prauis iudicibus.

Cap. 77.

Neminem stultorum vel improborum opere
tere iudicem esse. Nam stultus per ignaui
am ignorat iusticiam. improbus autē per cupi
ditatem corrumpit ipsam. magis q̄ dicat veri
tatem. Grauius laceratur a prauis iudicibus
pauperes. q̄ a cruētiſſimis hostib; Null⁹ enim
predo tā cupidus in alienis. q̄ iudex iniqu⁹ in
suis. Latrones in accessis faucib; ac latebrosis
latentes insidias ponunt. isti palam rapacita
tis auaritia seuiunt. Hostes in alienorum san
guinem tantum intendunt. iudices mali qua
si crudelissimi carnifices ciuūum oppressione sua
subiectorum vitā extingunt. Qui enim destru
ant multi sunt. rari sūt qui populos legum mo
deracione regant. Plerumq; a boni iudices sūt
sed ministros raptores habent. Horum figurā
ut ait quidam tamq̄ stilla pingitur atq; descri
bitur. Ipsa quidem humana specie formatur. s;
capitib; caninis acūcta et circumdata fertur.
Nō aliter quibusdā potestatibus accidit. ut ip
sorum humanitate. immamitas iniquorū soci
orū perturbet. Sepe iudices mali cupiditatis cau
sa aut differunt aut puertunt iudicia. nec fini
unt certa pecū negotia. quousq; mafubia eoz
q̄ causantē exhauriāt. nō causā s; dona cōsiderāt

et sicut negligētes sunt in discussione causanā
um. sic in eorū dāpno solliciti sunt. Iudices pra
ui iuxta pphete verbū. quasi lupi vespere non re
linquūt in mane. hoc est. de presentis vite omo
dis tātū cogitāt. nō de futuris. Vita enim ista
vesperū. futura vero mane accipitur. Et bene a
it quasi lupi. quia more luporū cuncta diripiūt
et vix pauca pauperibz derelinquūt.

De verbosis et iracūdis iudicibz. Cap. 76.

Uerbosi iudices et elati. ut sapientes videan
tur. non discutūt causas s̄ asserunt. sicqz
cōturbant iudicij ordinem dum nō suo contētū
iudicō aliena presumūt. Quidam dū iudicare
incipiūt irascuntur. ipsāqz iudicij sententiam
in infamā vertunt. De quibus recte per pphetā
dicit. Qui cōuertit in furore iudiciū. Qui enim
iratus iudicat in furore iudiciū mutat. et aīte p
fert sententiā quā agnoscat. Furoz iudicis in
uestigatōnem veri nō valet attingere. qz mēs
eius turbata furore. absrutatōe alienatur iu
sticie. Iracūdus iudex iudicij examē cōtueri nō
valet. qui a caligine furozis non videt. Qui re
cte autē repulsum furore discutit. facili⁹ ad con
tuendā veritatem mētis serenitate cōsurgit. et
sine vlla perturbatōne ad equitatis intelligen
ciam peruertit.

De psonaz acceptōne.

Cap. 77.

Non ē in iudicō p̄sona discernēda s̄ causa.
Scriptum est enim. nō accīpias personam
in iudicō. Et iterū. Non miseretis pauperi in
iudicio. Qui enim cōsanguinitatis vel amicitie
fauore siue inimicitiarū odio iudiciū peruertūt
sine dubio in x̄pm qui est veritas et iusticia pec-
care noscuntur. Iniqui iudices errāt in verita-
te sententię. dum intendūt in qualitatem per-
sone. et exulcerant sepe iustos. dum improbe de-
fendunt iniquos. Qui autē recte presidere stu-
det nec patrē palpare nouit. nec cobibere a iu-
sticia didicit.

De muneribz.

Cap. 18.

Qui recte iudicat et premium inde remune-
racōnis expectat. fraudem in dominum per-
petrat. quia iusticiam quā gratis imp̄tore debu-
it accepōne pecunie vendit. Bona male vtunt̄
qui iuste pro tempali lucro iudicant. Tales
quippe ad veritatē non iusticie defensio s̄ amor
premi p̄uocat. Quibz si spes nūmi s̄trahitur
cōfessim a iusticie defensione recedunt. Accep-
cō munerum preuaricacō veritatis est. Vnde
et pro iusto dicitur. Qui creuit manus ab om-
ni munere in cælis habitat. Diues muni-
bus cito corrumpit iudicem. pauper autem
dum non habet quod offerat. non solum au-
diri cōtēpnitur. s̄ etiā cōtra veritatem opp̄imit̄

Cito violatur auaritia iusticia. nullaq; reus p
timeſcat culpā quā redimere nūmis exiſtimat
Plus enim obſinet mētē cēſoris amor lucri q̄
equitas iudicij. Tres ſunt numez acceptōes
quib; iuſticiā humana vanitas mutat. id eſt
fauor amicitiarū. adulaō laudis. ⁊ corporāl ac
ceptō muneris. Facili; aut pueritur animus
iudicis. rei corporali munere quā gratie laudis
q; fauore. Quatuor modis humanū iudiciū
puerit. timore. cupiditate. odio. amore. Timo
re. dum metu alicuius poteſtatis. veritatē loq̄
paueſcimus. Cupiditate. dū premio alicuius
muneris corūpimur. Odio. dū cōtra quēlibet
aduerſari molimur. Amore. dū amico. l. pp̄m
quīs preſtare cōtendimus. Hīs enim quatuor
cauſis ſepe equitas violat. ſepe innoctia ledit

De teſtibus.

Cap. 19.

T ſi mendaciū gratis dicitur. quanto ma
gis ſi veniale queratur. neq; enim deerit
multiplex uentus falſorū. ſi tantū preſentia ſit
nūmorū. Teſtis falſidicus tribus eſt perſonīs
obnoxius. Primo deo. quē piurādo cōtempnit
Secdo iudici. quem mēciēdo fallit. poſtremo in
noctie. quā falſo teſtimonio ledit. Teſtibus
falſis cōiudis tarte mendacij falſitas repitur
Quod ſi ſepati fuerint ex animo iudicātis. cito
manifeſtat. Nā ſicut in vnitare p̄uoz grādis

est fortitudo. ita et in separacōne maior infirmi-
tas fraudulentie cito reprehenditur menda-
cium. ffalcidicorū enim testimoniu sibi non cō-
uenit. Vnum pene crimen habent et qui fal-
sitate promit. et qui veritatē suppressit. q̄ et il-
le obesse vult. et iste prodesse nō vult. Peior au-
tem est testis qui ledit. q̄ qui prestare nō vult.
Nam ille malignus est. iste inutil. Iniquus te-
stis q̄ uis sua falsitate veritatē corrumpat rebz
qz impediatur. animo tamē nichil dampni confi-
ciet. erit autem ille apud deum cōdempnatus.
quā aduersus innocētē falsum testimonium
vel dicat. vel dicētibz credit. Nam non solum
ille reus ē. qui falsum de alio profert. sed et hīs
quī cito aurem criminibus p̄bet. Quī metu po-
testatis veritatem occultat. iracundiam sibi ce-
litus prouocat. quā plus pertimescit hominēz
q̄ diuinam trepidat indignacōem. Beatus au-
tē ius testimonio innocēs ab scelē obiecto purgat
impi⁹ cui⁹ p̄dicōne etiā iniqu⁹ perimit. neqz e-
nim decet xp̄ianū mortū obnoxios prodere. et ad
effundendum sanguīnem infelicium vocem te-
stificacōis prebere. Sermo enim iusti hominis
tantum ad ministerium debet esse saluū. Ita e-
nim indignacōnes et tribulacōnes et immissio-
nes p̄ angelos malos.

De cauidicis.

Cap. 60.

Negociorū forensiū sedatores ppter primi
dilectionē. seculare negociū deserere debēt
aut certe manēte p̄mi caritate nogociū se
quātur terrenū. Sed q̄ perray est ut inter iur
gantes caritas maneat. postponenda ē rei cau
sacō ut pseueret dilectio. Antiqui forensiū elo
quenciā. taminam faciēdiā nūcupabant eo q̄
causidici incertaminib⁹ causay. ommissis que a
sunt veluti canes alcerut⁹ sese lacerāt. inegia
q̄ causarū ad iniurias suas omutāt.

De oppressorib⁹ pauperum.

Cap. 61.

Pauperū oppressores tunc se sciāt grauari
digna sentēcia. quādo p̄ualuerint hijs
quos nocere voluerint. Nā tanto atrocius in
futuro supplicō odempnandi sūt. quāto hic fore
cius contra miserorū vitam inualuerint. Audi
ant iudices a qui p̄sunt populis. q̄ pro tpali
bus molestijs quas plebibus ingerūt eterno
incendio cremabunt. testante domino p̄ ysaiā
p̄phetam. Iratus sū inquit super populū meum
a dedi eos in manu tua. non posuisti eis miseri
cordiā. aggravasti iugū tuum valde. Descende
in puluerē. sede. tace. a intra tenebras. Veniet
sup te malū. a nescies vnde ortū est. et irruet su
per te calamitas quā non poteris erpiare. Ve
niet sup te repēte miseria quam nescis. Magis
mala faciētib⁹. q̄ mala patientib⁹ dolē debem⁹

Illi enim mala faciēdo in malū proficiūt. isti
paciēdo a malo corrigūtur. Deus autē p̄ malas
volūtates alioꝝ in alijs multa opat̄ bona. Ma
lignāciūm hoīm volūtas neq̄q̄ potest impleri
nisi deus dederit p̄tātē. Nā dum hoīes deo p̄mit
tēte malum qđ cupiscūt p̄ficiunt. ipse d̄: facē
qđ permittit. Inde est qđ scriptū est p̄ p̄phetam.
Si erit malum qđ domin⁹ nō fecit. Verūptamē
qđ im̄q̄ malum ex voluntate q̄rūt. id circo de⁹
p̄ficiendū dat potestātē p̄ suā bonā volūtātē. q̄
de nostro malo ipse multa opatur bona. Qui
dam cum dei voluntate resistunt nesciētes dei
consiliū faciunt. quo noueris sic deo subiecta
esse omnia. ut a ipse qui eius dispensacōne ad
uersantur. eius impleant voluntatem. Propte
rea in hac vita boni in d̄. a malis. ut ite
rum in illa vita mali iudicentur a bonis. Sive
ut etiam sit hic bonis temporalis afflictio a illic
eterna retributio. Id circo necessarij sunt ma
li. ut quociens boni offendunt. flagellentur a
malis. Hinc est qđ assur virgam furoris fuit
statur dominus. Sed quociens ita fit. de dei in
dignacōne procedit. ut deus per illos in eos se
uiat quos flagellādo emendare desiderat. s̄ ille
iustissima voluntate. illi vero p̄cutere crudeli in
tēcōe sicut p̄ p̄phetā dicit̄ de eodē assur. Ip̄e autē
nō sic arbitrat̄. s̄ ad ceterendū patū ē cor eius.

Ind. d. d. d. d.

Atrocē super eos diuinū furorem habebūt qui
eristunt psecutores a violenti fidelibz. Consolā
do enim eos quos ita iudicari deus pmitit per
ppterā loquit. Aduersus eos qui iudicauerūt
te ego iudicabo. a cibabo hostes tuos carnibus
suis a quasi a musto sanguine suo inebriabūē
Habet aliquē vsum a malorū iniquitas q̄ ele
ctos dei suis moribus lamiant. ac per hoc vita
impioꝝ sibi d̄perit. iustorū autē non perit. sed
p̄ficiūt. dum eos mali p̄turbacōnis exercitio ad
presentem odiendā vitam a futuram d̄siderā
dam erudiāt. Interdum enim p̄dest prauorū
pueritias vtilitati iustorū dum eos malitia su
a erudiūt et ad regna celozū requirenda mole
stia t̄pali impellunt. Probat̄ hoc exemplis
isrl̄itice plebis que tunc durius angebatur in
egipto. quando oportebat eā p̄ moysē ad terrā
repromissionis v̄ari. a ex mal̄ que in egipto
p̄t̄iebatur discedere a ad promissam patriā fe
st̄mare. Iniqui dū cōstancā iusti in persecucōi
bus aspiciūt mentis cōfusione t̄tescūt a dum
aduersa intentāt nec vincunt. tandem de sua p
ueritatis insania cōfunduntur. Stulti cōtra bo
nos studiū semper assumūt. quibz dum p̄spi
tas elucet iactātur. de suis meritis gloriātur. a
bonorum atq; iustoz̄ afflictionibus detrahunt
Dūq; cis adūsa v̄igerint mox ad blasphemā

ex pusillanimitate animi cōuertuntur. Quidā
simplicium nescientes dispensacōem dei in ma
lorum profectibus scandalizantur dicentes iux
ta pphetam. Quare via impiorū prosperabit &
bene est omnibus quī preuaricantur & inique
agunt. Quī ergo hoc dicunt non mirentur qđ
pauorum hoīm tpalē et caducā felicitatem as
piciūt. s̄ magis nouissima eorū intendant. qñ
ta illis post hec eterna supplicia preparētur. di
cēte ppheta. Ducūt in bonis dies suos & subito
ad inferna descēdent.

De tribulacōib; iustorū.

Cap. 62.

Iustus in aduersis pbari se cognoscāt nō
deici. Viri s̄cti pl̄ formidāt prospe q̄ ad
uersa. qz dei seruos prospe deiciūt. aduersa ve
ro erudiūt. Ideoq; s̄cti viri ostācia ita portaē
debēt aduersa ut frāgi non queāt. Tūc magis
sūt oculi dei sup iustos. quādo eos affligi ab in
quis puidētia supna pmitit. nam tūc eis gau
dia eterna disponūtur. qñ presētī tribulacōne
pbāt. Oēs tribulacōes hui⁹ vite. aquis span
tur pterereūtib; p̄pterea qz si qđ in hac vita tri
bulacōis acciderit. nō stat s̄ celerit tñsit. Quī vi
te futuē p̄mia diligēter excogitat mala oīa vite
p̄ntis eq̄nimitē portat. qm̄ ex illi⁹ dulcedine hu
ius amaritudiē; tēpat. & ex et̄nitate illi⁹ breui
tatē hui⁹ despiciat tñsitoria. Sc̄uaq; diūso malo

tpali pro vtilitate eoz est quod vite istius ma
la perferūt. quia dū in dolore grauātur cupidi
tatis et luxurie vicōrūq; ceterozum mala non
appetunt. Plus pdesse salutē temptacōnes se
culi q̄ prosperitates. nā ex prosperitate itur in dete
rius. ex temptacōnis dolore p̄ficitur in melius
Vnusquisq; ad tēptacōnē animi preparare debet
min⁹ enim dū suspēcta habetur temptacō gra
uat. dure autē premit si inspeāte aduenerit. Sa
pientis est cōtra omnia aduersa ante medita
ri. nec inuenire casus debet quem non consilia
eius. preueniant.

De amatorib; mundi.

Cap. 63.

Mundi amatores non solum ex eo rei sūt q̄
Infima pro fūmis appetūt. verum etiam ex
miseri p̄ hoc q̄ cū graui erumpna ad ipsa de fide
rata p̄tingunt. Grauius torquet impius mun
di exaggerādo omnia. q̄ iustus tollerando ad
uersa. Qui enim bona mūdi diligit. velit. nolit
timoris et doloris pene succūbit. Qui pl⁹ q̄ opor
tet res trāsitōias diligit maiorē sibi ingerūt
dolorem res ablata. q̄ amorem p̄turiebant pos
sesse. Cum graui dolore amittūt. que cum mag
no amore habentur. Minus autē carendo dolo
mus. que min⁹ possidendo diligimus. Sciant se
culi lucra sectātes q̄ tum sint vana l' aduersa
que diligūt que nec in hoc seculo sine cōtēcōne

115

gravi cōquirunt a pro quibus in futuro suppli-
cio penas dabūt. Hijs qui in volūtate desidei o-
rū persistunt secularium. bene testimoniū pphete
degruūt dicentis. *Factus est effraym panis sibi
cinericius q̄ non reuersatur. id est ita obruūt
cecitāte secularis amois. ut nūq̄ respiscūt ad
dominum amorem retorquere mētis. Multis
mortuus est mundus. ipsi tamē vicissim mundo
mortui non sūt. Bona enim seculi diligunt. a ta-
men ipsa que diligūt minime cōsequūtur. In v-
troq; vacui. quia a futura perdūt. et presentia
nō acquirūt. Egestas est electorū q̄ pegrinan-
tur a bonis sempiternis a in hoc exilio diuicijs re-
morātur. Egestas est reproborū q̄ habundāt
vicijs a virtutib; vacuāt. seq; esse imopes nesci-
unt. Qd̄ p̄batur per apocalipsym Johānis q̄ cō-
tra amatores huius mūdi sic ait. *Diēs q̄ diues
sum a locuples et nullius egeo et nescis. quia
tu es miser a miserabilis a pauper a secus a nu-
dus. Glorie temporalis sequaces mīdi sunt fo-
ris fulgore potentie. interius tamen vacui sunt
elacōe superbie. Sicut calami exterius quidem
nitent. sed interius vacuantur. Ob hoc ergo
reprobi exterius ut calamus mīdi interius
vacui. electi vero exterius quasi arborum corti-
ces. interius vero solidi qui precioso cultui ce-
dūt. Audiant reprobi pphetam queadmodū**

detestatur eorum corporalia ornamenta. et quos successus habeat. cultus oppositus et ornatus. Hoc est pro suaui odore fetore. et pro zona funiculū. et cetera. Legant prophetam diuites. quorum spes opulencia est. audiāt eū dicentem. Quāto enim quisque potencia minor est. tanto magis liber a peccato est. Nam patrimonium grāde. temptatio grauis est. Plus venerantur homines in hoc seculo pro tpali potencia quā pro sanctitatis reuerencia. Suscipiunt enim quod magis diuites. et quod homines sunt omnino despiciunt. Sunt quidam iusti qui sine lesione cuiusque suis rebus utuntur. Iste sunt quidam diuites humiles quos non inflat supbia rerū. veluti plerique fuerunt sancti veteris testamēti. qui et affluebant diuitijs et tamen humilitate pollebant. At contra quosdam superbos diuites rerū copia facit elatos quorum non sunt opes in vico sed voluntas. Nam crimē in rebus non est sed in vsu mentis. Est elatio pauperū quos nec diuitie eleuant et voluntas in eis et sola supbia est. Vnde et si opes defunt propter timorem mentis. pulsusque superbi diuites odempnātur. Securus vult esse diues. pauper esse non vult. Sed quomodo erit diues quietus quē suis stimulis ipse ne careatur semper faciunt inquietū esse et timidū diuitem quod securū pauco sumptu contentum esse et pauperem. Bonis bene utuntur qui

diuicias sibi concessas in rebus salutaribus per
fruuntur. bonis male vtiuntur qui aut iuste pro tē
pali lucro iudicant. aut aliquid boni pro vane
glorie appetitu faciunt. Malis male vtiuntur
qui noxias cogitationes operibus prauis perfi
ciunt. bene malis vtiuntur qui luxuriam carnis
coniugali honestate restringunt. Sed sicut ma
lo bene vti bonum ē. sic bono bene vti melius ē.
Et sicut bono male vti malū ē. sic a malo male v
ti pessimum est.

De amatorib; misericordie.

Cap. 62.

Orauerit in deum delinquunt. qui diuicias a
deo concessas nō in reb; spiritualibus s; in vti
bus prauē vtiuntur. Nesciunt enim impitē pau
perib; oppressis subuenire despiciūt. et inde ma
gis augēt delicta vnde redimē debuerāt. Hoc
habet tantū bonum possessio presentū rerū. si
vitam reficiat miserorū. Propter hoc tēptacō ē
mūdi lucy tātoq; maiora supplicia in futuro da
būt q̄nto a ipa maiora sūt. Potētes enī potēt
tormenta paciēt. Terrena omnia seruādo amit
tīm? largiēdo seruam? Primoniū enim retē
tū perit. manet autem erogatum. Diu enim cū
reb; nostris durare nō possum? quia aut nos
illas moriendo deserimus. aut ille nos vincētes
deserūt p diuersitate vsus. Alij de reb; munda
nis. pcut̄ q̄s cupidi? rapiūt. Alij vero saluātur

dum in eaz pulchritudine aditoris pulcherrimā
providēciam laudantes mirātur vel dū per mi
sericordie opus ex eis celestia bona merentur .
Misericordia a cōpatiēdo aliene miserie voca
bulū sortita est . Nullū aut in alieno misericors
esse potest q̄ diu prave vivēdo in se misericors
non ē . Qui enim sibi neq̄ est . cui bonus est . Nul
la scelera elemosinis posse redimi . si in peccatis
quisq; permanserit . Tunc enim fructu elemo
sinaz indulgētia cōceditur . quando ab scelez
opa desinitur . Verū est q̄ peccata omnia mise
ricordie opibus expurgētur . sed si iam caueat
peccare qui misericordiā imptritur . Ceterz nulla
est delictis venia . quādo sic precedit misericor
dia ut eam sequatur peccata . Nō est elemosina
que glorie magis causa q̄ misericordie impar
titur intuitu . Quali enim intencōe ab vnoq; laz
gitur . taliter et apud deū recipiē . Qui enim hic
de bono ope laudem presentē appetit spem per
dit et gloriā mercedis in futuro nō recipit . Dū
enim causa iactācie paup pasūt . etiam ipsum
misericordie opus in peccatū cōvertit . In tan
tū elemosinarū opa peccata extingunt atq; in
tantū ad regnum futuri seculi proficiūt . ut etiā
iudex celestis in iudicō futuro veniēs in dextera
consistentibus dicat . Esuriui et dedistis michi
manducare . Sitiui et dedistis m bibere . Hospes

eram a collegistis me. Nudus et opulstis me.
Quibus etiam bene promittit dicens. Venite
benedicti patris mei percipite paratum vobis re-
gnum. His autem quos nulla precedentia ele-
mosinarum facta sequuntur eterni iudicis voce
sic dicitur Esuriui a non dedistis michi mandu-
care. Sitiui a non dedistis michi bibere. Quibus
iuste dicitur. Discedite maledicti in ignem eter-
num. qui paratus est dyabolo a angelis eius.
Qui hic misericordiam non impit. illic pietatis
fructum non inueniet. exemplo ardentis diuitis
qui in inferno ad tenuissima petenda compul-
sus est. quod hic tenuissima negare non timuit. Quid
retribui subtilius quid districtius poterat. Sicut
tam aque ardens percit qui micam panis nega-
uerat epulas. Sero diues oculos aperuit. quam-
do lazarum pauperem requiescentem vidit.
quem iacentem ante ianuas videre desperit. Non
solum qui esurientem a sitiens a nudo beneficium
largitatis impedit. Et si quod aliud indigentem largi-
tur. sed a qui inimicum diligit. a lugentem affectum compassi-
onis a consolacionis impit. a in quibuslibet necessitati-
bus consilium adhibet. eleosinam paulo dubio facit. Nam a
doctrina et discipline bonum eleosina est. et elemosi-
ne carnali eminentior est. Quicumque non egens pos-
sit. cum se indigentem similet. a toto illi corde omise-
redum orat. Et licet ille qui fortasse falsam indigentem

spem preferat. is tamen qui simpliciter impie
fructum iusticie non amittit. Quavis quisque sic
egens nullus tamen unde tribuat indigenti excu
sationem inopie potest obtinere. quando ex pre
cepto saluatoris etiam calicem aque frigide prece
piamur indigenti prebere. Nam si aliud non ha
bentes id ipsum benigne tribuamus. mercedem
procul dubio non amittimus. Ceterum si amplius
possimus a egestate simulando minus largimur
non egerem sed deum fallimus cui conscientiam
nostram abscondere non possumus. Due sunt ele
mosine. vna corporalis. egeri dare qui potest
ris. altera spiritalis. dimittere a quo Iesus ex
siteris. Harum prima adhibenda est miseris
sed a malis. Erit ergo semper quod impie a si non
pecuniam vel salutem a gratiam. Non erit elemo
sina cum moratione prebenda ne committat tri
sticia merces peat dispensata. Tunc autem be
ne tribuitur. quando cum mentis hilaritate pre
betur. Unde et apostolus. Hilarem inquit da
torem diligit deus. Metuendum est itaque ne
pauper aut cum tedio nostro accipiat oblata
aut ne omnino pretermisus merens tristisque
recedat. De rapinis alienis elemosinam facere
non est officium misericordie. sed emolumentum
sceleris. vnde et Salomon. Qui offert inquit sacri
ficiam de rapina pauperum. tamquam si quis videt met

filium in conspectu patris sui. Qui enim iniuste tollit
iuste nunquam distribuit. nec bene alteri prebet quod
ab alio male extorquet. Magnū scelus est res
pauperum prestare diuitibus. et de sumptibus
inopum. acquirere fauores potentum. arenis
terre aquam tollere et flumina que non indigent
irrigare. Nonnumquam largitas diuitum prodiga
non ad utilitatem sed ad elationem effunditur
Compati hypocritis qui non ad edificandam doctrinam
audientium sed ad sue glorie exaggerandum cumu-
lum. Reprehensibilis est superflua. effusio lar-
gitalis. Nam qui modum seruat auarus nulli est
sed omnibus est largus. dispensator non debet
esse prodigus. sed discretus. Largiri enim debet
quātum oportet. ut tenendo mensuram sufficiat
at plurimis.

De prauitate huius vite.

Cap. 67.

Quāntum in hac vita est licitū operari bonum
illuc namque non iam operatio expectatur. sed retri-
butio meritorum. Nec vita impiis longa et grata est
in oculis aut iustorum amara et breuis. Et licet
vita ista breuis sit. moras tamen sibi fieri credi-
tur. quia quantumlibet breue sit tempus spacium. tamen
et si uiuenti parū est. amanti procul dubio lon-
gum est. Qui vite presentis longitudinem. non de
suo spacio. sed de eius fine considerat. quod sit bre-
uis et misera. satis utiliter pensat. Vita enim

presens quia ipsis suis incrementis deficit bre-
uis est. Suo enim augmento perit. dum id q
videtur in futuro proficere. in preterito deficit
Item ex ipso esse breuis vita presens ostendi-
tur. ex quo non permanet sed finitur. Tota
enim consummatis filis a vita hominis exple-
tur diebus singulis. Quam diu in hac vita vi-
uitur. queritur vtrum augmentum an redit⁹ de-
crementū dicatur. Sed quomō recte dici possit
augmentum. qd per dimensiones etatū. ad mor-
tis attenditur decrementū. Qui vitā longam q̄
ris ad eam tende vitam p qua cristian⁹ es. id
est eternam. non ad istā ad quam ad erudieu-
dum te descendit. vita eterna. id est crist⁹ ve-
rum a caro cōiunctus hec est enim vita vitalis
nam ista mortalis est. Mori oportet hominem
in carne. mūdo. ne moriatur in anima xpō. Nā
tunc quisq; viuere creditur. si scdm seculū mo-
riens. in solo deo viuere delectatur. De mora
vite istius tedium patit iustus. eo q ad deside-
ratam patriā tarde perueniat. a vite presentis
erumpnas serius amittit.

De Exitu.

Cap. 66.

Quamuis sancti huius vite erumpnis libe-
rari se cupiant. cito volētes exire de corpore
dei dispensacōe tñ plerūq; diu in hac vita vsāe
ut p lō gū tollerātie experimētū solidius eorum

pacientia roboretur. Multi hanc vitam tedio
habent. et tamen mori timent quod plerisque in an-
gustia contingere solet. Sicque contrario affectu
et viuendi habent tedium. et moriendi metum.
Sollicite debet unusquisque viuere et sepe terminum
uite sue considerare ut de contemplatione illius
huius seculi blandicias caueat. Scriptum est
enim. In omnibus operibus tuis memorare no-
uissima tua. et in eternum non peccabis. Ven-
turi exitus ignorantia. incerta est. et dum mori
quisque non existimat tollitur. Unde unusquisque
festinet. ne in iniquitatibus suis rapiatur simul
que finiatur vita cum culpa. Nam intentor dyabo-
lus. eos quos viuentes accendit ad vitia. subi-
to morientes pertrahere nititur ad tormenta.
Sepe diuites in hac fallaci vita. dum de poten-
cie gloria vel rerum habundantia gestiunt. re-
pente hora qua nesciunt improviso exitu rapiun-
tur. atque absortente profundo. cruciandi eter-
nis gehenne incendijs deputantur. De quibus
per prophetam dicitur. Ducunt in bonis dies
suos et in puncto ad inferna descendunt. Ini-
quus moriens quam imitatione sua multos ad
culpam trahit delectatione peccati. multos reuo-
cat a culpa terrore tormenti. Quod etiam psal-
mista testatur dicens. Letabitur iustus cum
viderit vindictam impiorum manus suas lauabit

in sanguine peccatorum. In peccatorum enim sanguine mori-
entium iuste lauant manus. quod dum eorum pena con-
spicitur. aspicietis vita mundat. Cum enim tal-
erudelis exitus cernit. non solum qui viderit refugit
sed etiam alios ab imitatione illius quanta valuerit
exhortatione persuadit. In exitu anime vite eorum
nimio terre metu incerti utrum ad premium an ad
supplicium transeant Quidam electi in fine suo purgan-
tur a levibus quibusdam peccatis. quidam vero in ipso
fine hilarescunt. eternorum contemplatione bonorum.
Quamvis enim quisque in hac vita sit iustus. tamen
cum de isto corpore egreditur pertimescit. ne dignus
supplicio sit. Nullus enim homo est absque peccato nec
quisquam potest de dei securus esse iudicium. cum etiam de
ociosis verbis reddenda sit ratio. Finem iustorum
optimum commendat veraciter tranquilla. ut ex eo in-
telligatur sanctorum consortium habere angelorum. ex
quo ab hoc corpore sine dura veraciter tolluntur.
Prauos autem homines apostate angeli excipiunt
moriētes. ut eis sint ipsi tortores in penis que fue-
runt suasores in vicinis. Et si pietas pro defunctis
fidelibus iubeat flere. fides tamen pro eis vetat lu-
gere. Illi enim deplorandi sunt in morte. quos mi-
seros infernis ex hac vita recipit. non quos ce-
lestis aula laudandos inducit.

Explicit Tercius libris Iheronimi Episcopi de summo bono.

Ināpit liber sancti Cipriani Ep̄i. de duode-
cim abusiuis seculi.

Duodecim abusiua sunt seculi. Hōe
est sapiēs sine bonis opib⁹. Senex
sine religione. Adolescēs sine obedi-
enciā. Dives sine elemosina. Ise-
mina sine pudiciā. Dominus sine virtute.
Xpian⁹ cōtencōsus. Paup⁹ superbz. Rex
iniquus. Ep̄s negligens. Plebs sine disci-
plina. Popul⁹ sine lege. sic suffocatur iustici-
a. Hec enim sūt duodecim abusiua seculi. rota
qui in illa fuerit decipit. et ad tartari tenebras
nullo impediēte iusticie suffragio per iustum
dei iudiciū rotatur. Prim⁹ ḡdus

Primus abusionis grad⁹ est. sine opibus
bonis sapiēs a predicatori si fuerit q̄ qd ser-
mone docet actib⁹ explere negligit. Auditores
enim doctrine dicta contēpnūt cum predicatori
opaa predicacōnis verb⁹ discrepare conspi-
ciunt. Nūq̄ enim fit efficax predicantis auctori-
tas nisi eam effectū operis cordi affixerit audiē-
tis. Presertim cū ipse doctor si in vicōrum amo-
re dilapsus fuerit alterius doctoris medicamen-
tum suis vulneribus pūpendit adhibere. Vñ
a ipse domin⁹ in euangelio. de doctrina patris a
bono ope discipulos instruere volēs. qualem

in hijs cautelam haberēt ammonet dicens . Si
sal euauerit in quo salietur . Hoc est si doctoꝝ
errauerit . a quo iterū doctore emendabitur . Et
si lumen qđ in te est tenebre sunt . ipse tenebre
quāte erunt . Si namq; ocul⁹ a uidendi officio
desierit quis a manu aut pede vł reliquo corpe
illud ministerium exiget . Qua ppter doctores .
cogitent . ne ampliori vīdicte subiaceant . si
plurimis perdicōnis occasionem habundanci
us prestent . Nam a salomon dū multe sapien
cie trāgressionē incurrit totā ysrāhēlicā pleb
regni dispersionē solius sui meiti prestetit . Qui
bus ergo cōmittuntur multa . a maiora perdūt
si nō recte dispensauerint rectoris sui munera
que perceperunt . Cui enim plus committitur
plus ab eo exigitur . Et seruus quī domini sui
voluntatem intelligens nō facit . acrius et gra
uius vapulabit .

Secūds Gradus.

Quādrū abufionis gradus est . si sine reli
gione senex inueniatur . cui cum mēbra ex
terioris hominis vetera scūt . vires animi id est
interioris hominis membra incremēta rotoris
nō capiūt . Plus enim oib; religioni operā daē
semib; opetit quos pūtis seculi florida etas trā
acta deserit . Sicut nāq; a in lignis illa arbor re
pba apparet q̄ p⁹ flores fruct⁹ optios obitori

fuo nō exhibet. Sic a in hominibz ipse reprobus
est quē flos iuuetutis deserit. a tamē in sui cor
poris senectute bonoz operum fructus maturos
paruipendit pferre. Qd enim stolidus fieri po
test. si tunc mēs ad pfectionē festinaē non con
tēdat quando totū corporis habitus senectute
cōfusus ad interitū pperat. Dum oculi caligāt
aures grauius audiunt. capilli fluūt. facies im
pallorē mutatur. dentes lassi numero minuūt
cutis arefcit. si a tus nō suauiter olet. pedus suf
foatur. thussis cachinnat. genua trepidāt. ta
los p pedes tumor inflat. Homo interior qui nō
senescit hijs omnibus aggravatur. a hec ruitu
rā iamiaq; domū corporis cito pnuāciāt. Quid g
supest. nisi ut dum huius vite defectus appropi
at. nichil aliud cogitare. q̄ quomō future adi
tus prospere pprehendatur quisq; senex appetat
Iuuenibz autē incertus huius vite terminus
instat. semibus vero cūctis maturus ex hac luce
breuiter cōcordat. Cauende sunt ergo homini
due pūcile que in illius carne nō veterescunt
a totū hominē ad peccandū pertrahūt cor vide
licet a lingua. Quia cor nouas semp cogitacōes
machinari non desinit. lingua in impigere lo
quitur qd cūq; cor machinari senserit. Caueat
ergo similis etas ne iste iuuenescens pūcile
totā sibi armoniam decipiāt. et p res ineptas

reliqui corporis gravitati illudāt. Vnicuiq; au-
tem considerandum est quid etate et cminentia
adignum sit ut hoc agat. qđ nec vitam nec e-
tatem nec ministeriū vile reddat.

Tercius gradus Adolescens sine obedientia.

Tercius deinde abusionis gradus est. Ado-
lescens sine obedientia. quo mundus a re-
cto ratiōis ordine deprauat. Qualis nāq; i sene-
dute obsequi sibi ille sperabit. qui in adolescen-
tia senioribus obedientiam exhibere contemp-
nit. Vnde et in puerbio apud veteres habetur
quod seruari nequeat. qui prius alieni seruitu-
tem pretere denegat. Propter quod et dominus
Ihesus in tēporibus sue carnis dum adhuc ad
legitimam etatem doctoris non peruenit obe-
dientem ministracionem parentibus exhibuit
Sicut ergo in senibus sobrietas et morū perfe-
ctio requiritur. ita in adolescentibus obsequiū
et subiectio et obedientia rite debetur. Quapropter
et in mandatis legis primū in hijs q̄ ad hoīes
pertinent. patris et matris honor impat. Quia
quāuis carnalis pater non superuixerit. aut in-
dignus fuerit. alicui tamen patri digno et vni-
uersi patris honor imperatur. vsq; ad etatem
dignam a filijs prebendus esse ostendit. Qua-
tuor enim modis scripturas diuinas patres vo-
catur. hoc est natura. egente amonitione etate

De patre nāq; naturaliter yacob ad laban loq;
tur. Nisi timor dei patris mei ysaac affuisset tu
lisses omnia que mea sūt. Gēte vero pater de
quādo domin⁹ ad moysen de rulo loquebatur
Ego sū inquies deus patrū tuorū. deus abrahā
deus ysaac. ⁊ deus yacob Etate autē pariter et
āmonicōne pater de cū moyses in cāntico deu
tronomij loquitur. Interroga patrē tuū ⁊ an
nūciabit tibi. Vñ si naturalis superstes non fu
erit. aut indignus fuerit. āmonētū tamen aut
seniori. adolescētis obediētia prebēda erit. Quo
modo enim honorat⁹ in senectute apparebit q̄
discipline laborem in adolescētia nō sustinebit.
Qd cūq; enim hō laborauerit hoc ⁊ metet. Om
nis nāq; disciplina in presenti quidē non vide
tur gaudij sed meroris. postea aut fructum pa
cissimū exercitatis p̄ eam reddit iusticie. Si
cut enim fructus nō inuenitur in arbore in qua
panpim⁹ aut flos prius nō apparuerit. sic in se
nectute honorē legitimum cōsequi non poterit
quī in adolescētia discipline alienus exercitacō
nibus nō laboauit. disciplina igitur absq; obe
dientia qualiter fieri potest. Adolescens sine o
bedientia. est sine disciplina. quomō ⁊ ipsa obe
diētia que omnū disciplinarū mater est. mag
na exercitacōne indiget. Etenim sui normā stu
dij ⁊ p̄po dño suscipit. quī obediens patri vsq;

ad mortem crucis ignominiam libenter sustinuit.

Quartus gradus dñes sine elemosina.

Quartus abusiois gradus dñes sine elemosina qui supflua queq; custodienda in posterum recedens indigentibus et nichil habentibus non distribuit. propter quod efficitur. ut dum in terra quesita diligenti cura custodit. celestis patrie perbennem thesaurum amittit. Ad quem thesaurum dominus ihesus adolescentem illum diuitem qui eum de perfectione interrogauerat. ita respondens inuicauit. Si vis perfectus esse vade vende omnia que habes et da pauperibus et veni sequere me et habebis thesaurum in celo. Quem thesaurum nullus unquam hominum habere potest. nisi qui solatia pauperibus prestat. aut per semetipsum pauper est. Non ergo dormiat in thesauris suis. quod pauperes reficere potest. Diues namque que congregauerat. hijs frui solus nequaquam poterit. Quid ergo stulticia est quam propter unius hominis victum et restitum totam regni celestis perhenem iocunditatem perdere. et eternos inferni cruciatus absque vlla consolacionis prestolacione subire. quod ergo aliquando pro necessitate amittendum est. pro eterna retribucone sponte distribuendum est. Omnia enim que videtur temporalia sunt. que autem non videntur eterna. Quamdiu enim temporalis sumus temporalibus temporalibus deseruiunt. et cum hinc transierimus eternis eterna solatia prestabuntur.

Id circo diligere nō debemus ea que semp non
habebimus. preferim cū ex ptem racōnis au-
rum diuitē thesauri ⁊ agri. ⁊ omnia q̄ habet o-
stendāt qui toto cordis affectu illa diligit. que
se nūq̄ diligūt. Si enim auz ⁊ argētum agros
⁊ vestimenta cūbos ⁊ metalla ⁊ bruta animalī
⁊ quis dilererit. Hec omnia vicē sibi amoris re-
pēdere nō posse ipsa rerū natura ostēdit. Quid
enim a racōne longius est q̄ diligere qd te rea-
mare nō valet. ⁊ negligere illū qui tue dicioni
cū dilectōne omnia prebet. Propter hoc igitur
non diligi mūdus. ⁊ diligi p̄imus. ⁊ deo precī-
pitur. qz proxim⁹ vicē sui amoris potest repēde-
re. qd mūdus minime posse nō dubitat. Licet
enim inimicū esse diligēdum dñs imperet. ut il-
la dilectō amicū illum ex inimico efficiat. Quis
quis ergo diues cupidus. si vult eternas habe-
re diuitias. distribuēdo egenis perdat interim
non māsuras. Si enim nō vendiderit quod dili-
git. memo emere poterit qd cupit. Auari nāqz
ideo in iudicō a rectissimo iudice nūcupātur ma-
ledicti. qz qui preteribāt eorū habitacula non
dicebant. Benedictio domini sup vos. benedixi-
mus vob̄ in nomine dñi. Infelices ergo auari
diuites qui p̄pter res trāitorias in eternā dā-
pnacōnem dilabūtur. Et ecōtrario beati miseri-
cordes quoniā ipi misericordiā cōsequēt. ffelice

est misericors dū in hac virtute de⁹ nō s̄bstāci
am h̄ affectū inq̄rit.

Quātus ḡdus s̄femina sine pudicitia .

Quintus abusiōnis ḡdus est. s̄femina sine
pudicitia. Sicut enim oēs mores bonos p̄
curat. ⁊ cūctos honestos act⁹ custodit in viris
prudētia. sic i feminis cūctos honestos act⁹. nu
trit ⁊ custodit pudicitia. Pudicitia nāq; casti
tatē custodit. auariciā refrenat. lites deuitat i
ras mitigat. libidinē occupat. cupiditatē tēpat
lasciuia castigat. ebrietatē cauet. verba non
multiplicat. gulam ⁊ cōcupiscētiā propug
nat. furtum omnino dāpnat. Quōd plura. som
nia viciā ostringit. ⁊ omnes virtutes ⁊ quicq̄t
coram deo ⁊ hominib; laudabile est nutrit. In
pudicitia vero nec laudem ab hominib; in pre
senti seculo. nec remuneracōnem a deo expect⁹
in futuro. Pudica vero vita famam bonam
inter homines possidet. ⁊ de spe future beatitudi
nis gaudet. Presentibus semetipsam imitabi
lem facit. posteris memoriā amabilem facit
⁊ relinquit bonis semper moribus delectatur et
consentit et assiduis scripturarum meditacōni
bus ⁊ eloquijs animam vegetat. Bonorū pre
cedencium exempla custodit. ⁊ inseparabilia p̄
fectis ostermia nedit. Duob; ergo modis con
stat vere pudicitie exercitatio. id est corporis

habitu et suplicie. et animi affectu infno. Per ex
teriorē modū iuxta apostulū coram hominib⁹
exempla. p̄ interiorē corā deo prouidēti⁹ opa
bona. Pudicitia namq; est corpis. alienas res
non appetere. omnē immūditā deuitare. Ante
horā cōgruam nō gustare uelle. risum nō exē
tare. uerba uana et falsa non loq̄. habitū p̄ om
nia ordinatū. p̄positoq; cōueniētē tam capil
lorum q̄ uēstiū sicut decet habere. Cū indignis
cōtubnia nō imire. sup̄cilio intuitu neminē as
picere. Vagari oculos nō p̄mittere. p̄paciō et
illecebroso gressu nō incedere. nullo inferior in
incepto bono. ope apparere. nulli contumeliā aut
ruborem incutere. neminē blasphemare. senes
non irridere. meliori non cōtrouersari. De hīs
que ignoras nō tractare. etiā que scīs non om
nia profere. Nec cū proximis amabilē hominē
reddūt. et deo acceptabilē faciūt. Pudicitia uero
anime est plus p̄pter dei oculos q̄ hominis
omnia bona facere. appetiōes turpiū cogitacō
num cōpescere. omnes meliores se esse estimā
nemini inuidere. De semetipso nil cōfidere. dei se
per auxilio res omnes cōmittere. ate dei oculos
seipsum cōstituere heretica prauitate sensū non
maulare. catholicis p̄ omnia cōsentire. deo soli
adherere. caritatē interne mētis domino ihesu
x̄po offerre. Omnia cepta bona opa mortis tm̄

termino finire. Presentes tribulaciones animi
fortitudine p̄uipendere in terra preter p̄rimos
nichil amare cuncti amoris in celo thezaurū cō
stitūē. ⁊ p̄ omni bono actu mercedē in celestib⁹
a deo supare. Pudicitia namq; ornamētum no
biliū est exaltacō humilium nobilitas ignobi
liam. puchritudo vilium. prosperitas laboran
cium. solacium merentium. augmentum omni
bus pulchritudinib⁹. decus religionis. Defensi
o criminum. multiplicacio meritorū. creatoris
omnium dei amicitia.

Septus ḡdus. Dñs sine virtute.

Sextus abusionis gradus est. Dominus
sine virtute quia nichil proficit dominā
di habere potestatem. si domin⁹ ipse nō
habeat vigorem virtutis. Sic hic virtutis ri
gor. non tam exercitū fortitudine. que ⁊ ipsa se
cularib⁹ dominis necessaria est indiget ḡ ami
ni fortitudine que per bonos mores exerceri so
let. Sepe enim dominandi virtus per animi ne
gligentiam perditur. sicut in hely sacerdote
factum fuisse oprobatur. Qui dum per seuerita
tem iudicij filios peccantes non coercuit. in eo
rum vindicta et velut consencienti non pep̄it
Tria ergo necessarie eos qui dominantur habe
re oportet. terrorem scilicet ordinacionem et a
more. Nisi enim ametur a proximis et metuat

ordinacō illius cōstare minime poterit. Per be-
neficiā ergo & affabilitatē p̄curet ut diligatur
& per iustas v̄ndictas nō pprie iniurie. s̄ legis
dei studeat. ut metuat. Propterea quoq; dū
multi p̄ndēt in eo. ipse deo adherere debet. qui
illū in ducatu constituit. qui ad portāda alioꝝ
onera. ipsū veluti fortioꝝem solidauit. Paxill⁹
enim nisi bene fixus firmetur. pic̄tiq; inherereat.
omne qđ in eo p̄det cito labitur. & ipse solutus
a rigore sue firmitatis cū oneribus ad terram
dilabitur. Sic & princeps nisi cōditori suo p̄na-
citer adhaerit & ipse & omnes q̄ ei adherēt cito
depeunt. Quidā nāq; per dominādi officiū. soli-
dus deo appropinquāt. quidam imposto sibi
dignitatis honore detiores fiūt. Moyses enim
accepto ducatu. familiari⁹ dei locucōmbus vte-
batur. Saul vero filius cis. postq̄ ceptū regni
suscepit. p̄ inobediētie supbiā deū offendit. Rex
salomō postq̄ patris sui dauid sedē obtinuit de-
um offendit. Deus illū vltra omnes mōles ad
numerosi populi gubernacōnem sapiētie mune-
re donauit. cōtrario vero ille ydolīs templa fa-
bricauit. Iherobōā seru⁹ salomonis postq̄ reg-
ni sortitus est gubernacula ad idoloꝝ cultū decē
tribus isrl. que erant in pte samarie attraxit.
Per que exēpla euidenter ostēditur quosdam
in sublimiori statu ad maiorē p̄fectionē crescere

quosdā vero sup̄ciliū dñācōnis ad deteriora de
fluere. Per qđ vtrūq; intelligitur eos q̄ ad me
liora cōcedunt p̄ dōmīni auxiliū a virtutem
animi posse id facere. et eos qui ad deteriora di
uertūt. p̄ mētis imbecillitatē p̄tē a negligenci
am errare. Vñ dñs absq; virtute fieri nō debz
quā virtutem sine dei auxiliō nullatenus habz
Qui enim multa tuetur si nō habet fortitudinē
nō valet id agere. qm̄ magna magnis infesta
cōibz; a aduersitatibz; solēt laborāē. Omnis igit̄
q̄ preē hoc p̄mitus tō animi intēcōe p̄curet ut
p̄ omnia de dñi adiutorio non dubitet. Si nāq;
cepit in actibz; suis auxiliatorē habē d̄m dño
rū. null⁹ hoīm cōtēptū habē poterit eius dñatū
Nō ē enim potestas n̄ a deo data. Ipse eleuat de
stercore egenū a sedere facit cū p̄cīpibz; popu
li sui. Potentes deponit de sede a exaltat humi
les. ut subditus fiat omnis mundus deo et ege
at gloria dei.

Septim⁹ gradus.

Sep̄tīm⁹ abusionis ḡd⁹ ē. xp̄an⁹ cōtēhosus
Qui cū p̄ticipacōnē nominis xp̄i p̄ fidem a
bapt̄simum suscepit cōtra cristi precepta. cadu
ca mundi delectamēta diligit. Omne enim qđ
appetit̄. aut propter eius rei dilectionem de
qua agitur aut p̄pter alteri⁹ rei amorem q̄ sub
odiosa specie latet appetitur. Quemadmodum

verbi gratia bellū animoso cōpugnāciū confū-
ctu. cum odiosa res sit. ppter amorem victorie
et liberatis pagitur. Et multe alie species dilecte
sub odioso labore vel formidine satis cōtentio-
se expētūtur. Vñ patent intelligitur. ad nichil
aliud contendī nisi ppter dilectiōem spatam. scī-
licet ad cōsequendū amabilem remuneratiōez
Quā igitur in mūdo presenti ex quacūq; causa
cōtendit. pspicue ostenditur qđ ille diligit mū-
dum. quē diligi per Johānem apostulū spiritus
sancti sermo interdicit. quo ait. Nolite dilige-
re mūdum neq; ea que in mundo sunt Mundi
enim amor a dei piter in vno corde cohabitare
non possunt. quēadmodū idem oculi celum pa-
riter a terrā nequaquā aspiciunt. Sed querēdū
est si vere in mūdo aliquid sit qđ amari debeat
a quis sit ille mūdus quem diligi diuina eloqui-
a vetant. Terra ergo cum nascentib; ex ea a
metallis a animantib; et pulchritudine vestiū
a oblectatiōibus ciborū. a hijs que ad hec per-
tinent nō diligi precipiuntur. s; proximis ppter
quē hec omnia facta sunt amari iubetur. Nec e-
nim omnia predicta velut nō māsuā ad celestē
patriā pgetes comitari nequeūt. Proximi ve-
ro velut mansuri regni coheredes semetipsos li-
center inuicem diligūt. Quod ergo semp in mū-
do non manet. cū mūdo pariter deficiet. Et ipse

mūd⁹ nō amari impat. prim⁹ aut̄ q̄ē pars re
gm̄ celestis in terra interi regnū celoꝝ petētibz
nō incōgrue amat. dū in fūma illa p̄ia. in eñū
cohēs hatebit. Preterea vero mūd⁹ p̄is id
circo nō diligi impat. ne a dei dilectōne alien⁹
seculi dilectus q̄sq; efficiat. Nō ḡ debz; otēdi qđ
nō licet amari. Igit̄ xp̄ian⁹ q̄ hoīs xp̄i similitu
dinē tenet. morū q̄ similitudinē habē debz;. Xp̄i
an⁹ enī recte nemo dī. nisi q̄ xp̄o moribz; coeq̄ē
De xp̄o vero p̄ p̄phetā ita describitur. Ecce puer
me⁹ quē elegi. elect⁹ meus. & placuit sibi in illo
aia mea. Donā spiritū meū sup̄ eum nō otēdit
neq; damabit. neq; audiet aliq̄s in plateis vo
cē ei⁹ Ecce xp̄s non otēdit neq; damabit. et tu si
moꝝ cristi similitudinē retinē cupis nō otēdas
nec abusu⁹ in ecclesia cristiana existas Suis e
nim secutoibz; crist⁹ p̄cepit. Nolite vocari rab
bi. vnus est enim magister vester q̄ in celis est
crist⁹. Et patrē nolite vocare super terrā. vnus
est enim pater vester q̄ in celis est omnes autē
vos fratres estis. Quī ⁊ ad supplicādū nobis
impauit dicere. sic inquis orabit̄s. Pater no
stet quā es in celis sanctificetur nomen tuum
I frustra ergo cōtēdit in terra. q̄ patrē ⁊ patriā
se profitetur habere in celo. cuius possessōe ne
mo efficiatur. nisi q̄ de terrene patric cōtēcōne se
curus habetur.

Octauus Gradus.

Octauus abusionis gradus est. paup supb⁹
qui nichil habēs in supbiam extollitur. cū
tēōtrario diuitibus seculi nō supbie sapere per a
postolū imperatur. Quid enim stollidius fieri
potest. q̄ illū qui per infimā miseriam velut in
terra abiectus a extrem⁹ atq; humilis incede
re a tristat debueāt supcūloso superbie tumo
re inflatam mētem contra dū erigere. Per qd
viciū lapsi corruerūt. qui fūmo celi cediti erāt
culmine. Quid ergo vult q̄h potēs in terra su
perbire. q̄ pre omnibus hominib; debuerat hu
milis apparere. Sed ne de paup tate sua tristitiā
am habeāt. qd a deo accepturi sint paupēs at
attēdant. Ipse etenim inquit. Beati pauperes
spiritu quoniā ipsoꝝ est regnū celorum. Recta
nāq; dispensacōe misericōis dñs. celi regnum
illis pmitit. quibus regnū terraz participacō
nem velut inter mortuos abstulit. ut ipse diues
in celi sede appareat. qui in terra penitus nichil
pcurat. Cauēdum vero pauperib⁹ ē ne dū per
necessitatē terre regnū ptereūt. p mētis impru
dentiam etiā celoꝝ regna amittāt. Cū enim dei
dispensacōne paup tatis necessitatē acceperint
in ipsoꝝum pēdet arbitrio vtz pauperes spiritui
sint. Nō enim quibuscūq; pauperibus celorum
regna pmittingur. sed hīs tātmōdo. quib;

diuiciāz inopiā aiāz humilitas comitat̄ Pau
p enim humil paup spiritu appellat̄. q̄ cū ege
nus foris cernitur int̄ nūq̄ in supbiā eleuatur
qm̄ ad sequēda regna celorū plus valet mēt̄is
humilitas. q̄ p̄ncū diuiciarū tpalis paup̄tas
Etenim humiles q̄ bñ diuicias possessas habēt
possunt paupes spū appellari et sup̄tos nichil
habētes. haut dubiū ē beatitudine paup̄tatis
p̄uari. de qb; vtrisq; sācta scriptura ita loq̄tur.
Est q̄si diues cū nichil habeat. ⁊ est q̄si pauper
cum in multis diuicijs sit. Nobilis ergo inopia
est mentis humilitas ⁊ inepte diuicie sunt ani
morum enormitas. Prouidendum ergo pau
peribus est. ut semetipsos q̄les sint intelligāt.
⁊ qd̄ rebus cōsequi non valent mentis timore
sup̄bire desināt.

Nonus Gradus.

Nonus abusionis ḡdus est rex iniquus quē
cū iniquorū correctorem esse oportuerit eti
am in semetipso nominis sui dignitatem non
custodit. Nomē enim regis intellectualiter hoc
retinet. ut subiectis omnibus rectoris officium
procuret. sed qualiter alios corrigere poterit quī
pprios moēs ne iniqui sint nō corrigit. quoniam
iusticia regis exaltatur solium et inueritate so
lidant̄ gubernacula populoꝝ. iusticia vero re
gis ē. neminē iniuste p̄ potenciā opprimē sine

accepōne psonarū inter viz et proximū suum
iudicare. Aduenis a pupillē a viduis defensorē
esse furta cohibere. adulteria punire. iniquos
non exaltare. impudicos a histriones non nu
trire. impios de terra p̄dere. parricidas a periur
rātes viuere nō sinere. Ecclesias defendere. pau
peres elemosinis alere. iustos sup regni nego
cia cōstituere. senes a sapiētes a sobrios consi
liarios habere. Magoz a arioloz a phitomista
rum supsticōmbz non intendere. iracundiā dif
ferre. patriā fortiter et iuste cōtra aduersarios
defendere. p omnia in deo cōfidere. pspitātibz
nō eleuare animum. Cuncta adūsa patient fe
re. fidem catholicam in deum habere. filios suos
nō sinere impie agere. Certis horis oracōibz in
sistere. ante horas ograas non gustare cibum
Ve enim terre cui? rex puer est. a cuius prin
ces mane comedunt. Hec regni pspitatem im
pnti faciūt. a regem ad celestia regna meliora
pducunt. Qui vero regnū suum scdm hanc le
gem nō disp̄saucrit multas in miz imperij ad
uersitates tolerat. Idcirco enim sepe pax popu
lorum rumpit et offendicula etiā de regno sus
citant. terrarum quoq; fructus minuitur. et
seruitia populorū p̄pediunt. multi a varij la
bores pspitatem regni inficiūt. Carozū a libero
rum mortes tristitiā cōferunt hostium incurfus

provincias vndiq; vastant. bestie armentorum
a pecorum greges dilacerant. tempestates ae
ris a hemispheria turbata terrarum fecunditate
a maris ministeria phibent. et aliquando ful
minum idus segetes a arborum flores a panpi
nos erunt. Super omnia vero regis in iusti
cia non solum presentis impij faciem obfuscat
sed etiam filios suos a nepotes. ne post se reg
ni hereditatem teneant obsurat. Propter pi
aculum enim salomonis regnum domus ysra
el dominus de manibus filiorum eius disperfit.
Et propter iusticiam dauid regis. lucernam de
semine eius in iherusalem reliquit. Ecce quan
tum iusticia regis in seculo valet intuentib; per
spicue patet. Pax populorum est tutamentum
patrie. emunitas plebis munimentum gentis.
Cura languorum. gaudiam hominum. Tempe
ries aeris. serenitas maris. terre fecunditas. so
lacium pauperum. Hereditas filiorum. et sibi
metipfi spes future beatitudinis. Attamen sci
at qd sicut in trono hominis primus constitut⁹
est. sic a in penis si iusticiam non fecerit prima
tum habiturus e. Omnes naq; quoscumq; pec
catores sub se in presentia habuerit. supra se mo
do miserabili in illa futura pena habebit.

Decimus gradus.

Decimus abusionis gradus est. Episcopus negligens. Qui gradus sui honorem inter homines requirit. si ministerium sui dignitatem curam deo pro quo legatione fungitur non custodit. Primum namque ab episcopo quid sui nominis dignitas teneat inquiratur. quoniam episcopus cum grecum nomen sit speculator interpretatur. Quae vero speculatori ponatur et quid a speculatore requiratur. dominus ipse denudat cum sub ezechielis prophete persona episcopo officii sui rationem denuntiat. ita inquires. Speculatore dedi te domui israel. Audiens ergo ex ore meo sermonem annuntiabis eis ex me. Si autem videris gladium ferientem et annuntiaveris ut revertatur impius a via sua. ipse quidem impius in iniquitate sua morietur. sanguinem autem eius de manu tua requiram. si autem tu annuntiaveris et ille non fuerit reversus ipse quidem in iniquitate sua morietur. tu autem animam tuam liberaisti. Decet ergo episcopi qui omnium speculatori positus est. peccata diligenter attendere. et postquam attenderit. etiam corrigere. Et si non potuerit. iuxta evangelii regulam scelerum operarios declinare. Si enim inquit in evangelio. peccaverit in te frater tuus. corripe eum inter te et ipsum solum. si te audierit. lucratus es fratrem tuum. Si autem te non audierit adhibe ad huc tecum unum vel duos ut in ore duorum aut trium testimonium stet omne verbum. Quod si et illos

nō audierit. dic ecclesie. si aut nō audierit eccle
fiā sit tibi sicut ethnicus a publican⁹. Tali or
dine expellēd⁹ ē. q̄cūq; doctōri epō adherere cō
tēpnit a q̄ tali ordine expuls⁹ fuit. ab alio do
ctore. sine epō recipi nō debz. De sacerdote i lege
scribit. Viduā a repudiatā nō accīpiat vxorē
Qui ḡ excommunicatū a catholico illo nō pmittē
te recipit extra scripturē statuta agit. Hac racōe
epm ad eos q̄bz i speculacōe p̄positus ē esse oꝝ
ceterz q̄l i semetipso cē debeat paulus apls ex
ponit. vt ad ḡdū veniēs sit sobri⁹ prudēs. sapi
ēs. modest⁹. hospital. filios habēs subditos. cū
omni castitate. testimoniū hñs bonū ab hñs
q̄ foris sūt. p̄ferēs doct̄inarū fidelē sermonē.
āte epātū non plus q̄ vnā hñs vxorē. nō p̄cul
sor nō bilinguis. non ebriofus non neophitus
ut p̄ hoc ipse prius oñdat i ope. qd̄ alios docz
s̄mone doct̄ine. Caueāt ergo negligētes ep̄i
qd̄ i tpe vindicte dñs p̄ p̄phetā cōquē. Pasto
res demolitū sūt populū meū. nō pascebant pa
stores gregē meū. s; pascebāt pastores semetip
sos. S; pot̄ p̄curēt id i qd̄ cōstituit eos dñs
sup familiā suā. date ill cibū i tpe suo. mēsurā
tritici. purā. s. et p̄batā doct̄inā q̄n⁹ veniēte
dño mereātur audire. Euge serue bone a fidel
quia i pauca fuisti fidelis supra multa te cōsti
tuā i t̄ra i gaudiū domini tui.

Vndecimus Gradus.

Undecimus abusionis gradus est. plebs sine disciplina. que dum discipline exercitacionibus non seruit. absque discipline rigore non euadit. atque idcirco psalmiste uocibus indisciplinate plebi predicatur. Apprehendite disciplinam ne quando irascatur dominus. disciplina uero est morum ordinata correctio et maiorum precedentium regularis obseruatio. De qua disciplina paulus apostolus ita loquitur. In disciplina pseuerate tamquam filius uobis offert se deus. quod si extra disciplinam estis cuius princeps facti sunt omnes. ergo adulteri et non filii estis. Qui ergo adulteri et indisciplinati sunt celestis regni hereditatem non capiunt. filii autem paterne discipline correctores fiunt. et hereditatem quamque se recipere posse non desperant. De qua etiam disciplina ysaias in disciplinate plebi predicat dicens. Quiescite agere per uice se. discite bene facere. Et item psalmista cum summa uoce psallit dicens. Declina a malo et fac bonum. Infelix ergo est qui abicit disciplinam. Audi etenim extra aliquid. milites qui dominum crucifigentes non sciderunt tunicam. sed qui ecclesie scindunt disciplinam tunicam scindere uidentur. Sicut enim tunica totum corpus preter caput tegitur ita disciplina omnis ecclesia preter cristum protegitur et ornatur. Ipsa uero tunica contexta fuerat

de super per totum. quia eadem disciplina ecclesie
e a dño de celo tribuitur et integratur. De q̄ do
minus cum ad patrem ascenderet postq̄ resur
rexit a mortuis ad apostolos suos loquebatur
Vos autem sedete in ciuitate quo ad usq; idu
amini virtute exalto. Tunica ergo corporis xpi
e disciplina ecclesie. Qui autē extra disciplinā e
alienus est a corpore cristi. Non scindam⁹ illā
igitur. s; sorciamur de illa. nō soluam⁹ quitq̄
de mādatis xpi s; vnusquisq; in q̄ vocatus e in
eo pmaneat apud deum.

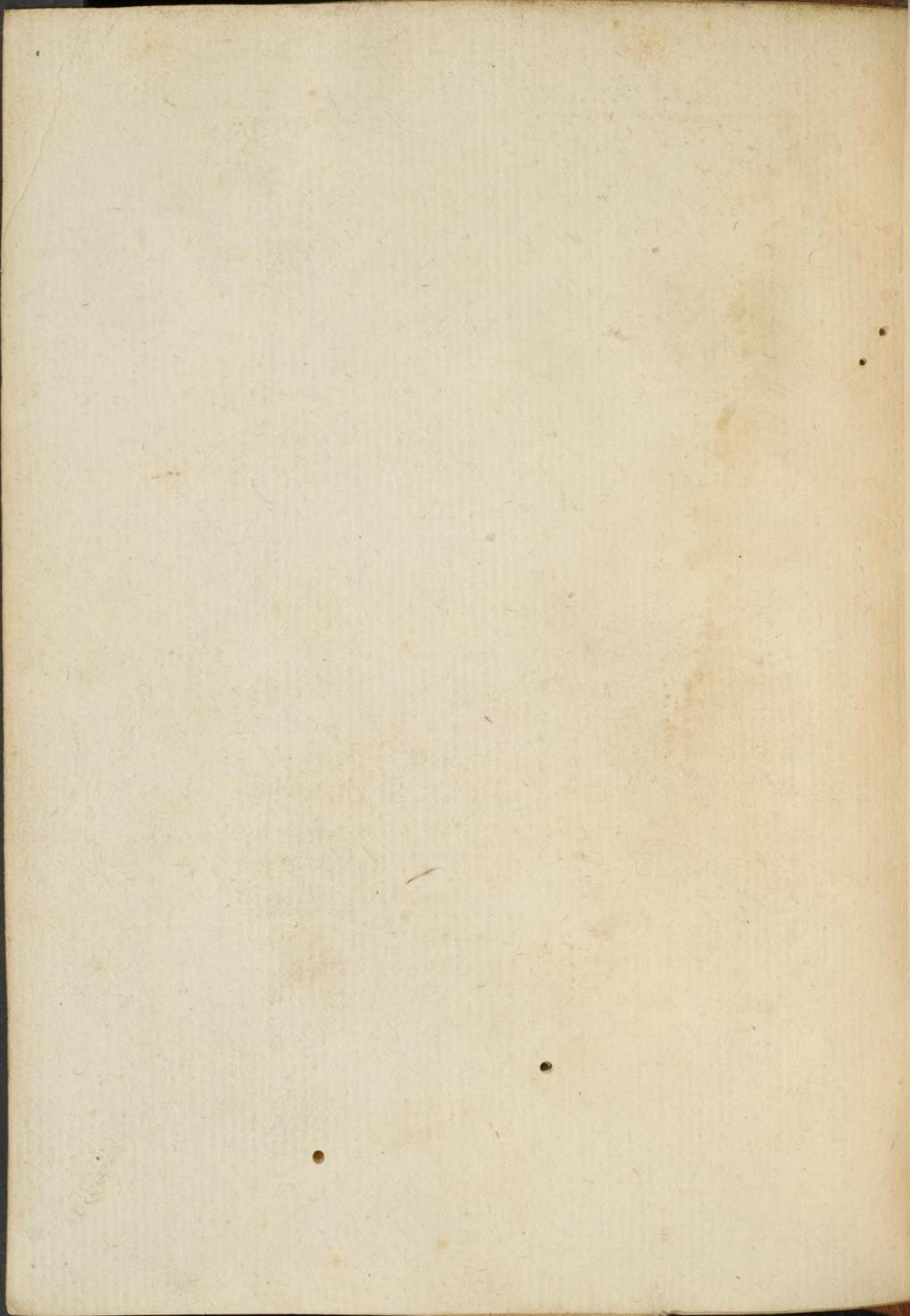
Duodecimus Gradus.

Duodecimus abusionis grad⁹ e populus
sine lege Qui dñi dei dicta. et legū scita et ep
nit per diuersas errorū vias eundem pdicōnis
laqueū incurrit. De qb; vñs sub psona preuari
catoris populi humanū gen⁹ ppheta ita deplā
git. Nos autē sicut oues errauim⁹. vnusquisq;
in viā suā dedimauit. De qb; etiā vñs eadē sapi
ētia loquitur per salomonē. Multe vie vidētur
hoib; recte. nouissima earū ducunt ad mortē q̄
vñq; multe pdicōnis vie tūc incēdūtur. cum v
na regal via. lex dei videlicet que neq; ad dex
teram neq; ad sinistrā dedimat per negligenciā
deseritur. De qua scilic; via domin⁹ ihesus xps
q̄ e finis ad iusticiā legis omni credētū denūciat
Ego sū via. veritas et vita nemo venit ad p̄ez

nisi p me. Ad quā viā omnes homines cōiter
inuitat dīcēs. Venite ad me oēs qui laboratis
a onerati estis. Nō est psonarū acceptō apud de
um. Vbi non ē iudeus a grecus masculus a fe mi
na. seruus a lib. barbarus a sitha s̄ omnia et in
omnib; x̄ps. Omnes enim vnū sūt in x̄po ih̄u
Dū ḡ x̄ps finis ē legis. q̄ sine lege sunt sine x̄po
sūt. Igitur populus sine lege. populus sine cristo
est. Abusuū ergo ē in t̄pibus euāgelij populū
fieri sine cristo. q̄n̄ aplis in cunctas gētes licen
tia predicacōis data est. q̄n̄ comitruū euāgelij
p cūctas seculi ptes intonuit. q̄n̄ gentes q̄ non
sedabāt iusticiā apprehēderūt iusticiā. Quādo
qui lōge fuerūt facti sūt p̄pe in sāguine cristi q̄
aliquādo nō populus nūc autē populus sāctus
in cristo. q̄n̄ est t̄ps acceptabile. a dies salutis
a tēpora refrigerij in cōspectu altissimi. quādo
vnaqueq; gēs hab; testē r̄urrectionis. quādo
prestat̄ dñs. Ecce ego vobiscū sū omnib; di
ebus vsq; ad cōsumacōnem seculi. Nō simus ita
q; sine cristo in hoc t̄pe transitorio. ne sine no
bis x̄ps esse incipiat in futuro.

Explicit liber iste. Deo laus

gott
in p
ten

re die
relig
haupte
te v
ho-er
ziffel
zu dem
me d
begri
für in
mich
zum
happ
scoll
zuer
Dum
sicher
na la

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
Blue patch	Cyan patch	Green patch	Yellow patch	Red patch	Magenta patch	White patch	3/Color patch	Black patch

TIFFEN® Gray Scale

© The Tiffen Company, 2007

- R Red
- G Green
- B Blue
- W White
- G Gray
- K Black
- C Cyan
- Y Yellow
- M Magenta

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

